Raftul Denisei

Anthony Burgess

Moartea la Deptford

roman

„Un Marlowe recreat cu strălucire, cu umor, fără nici o fisură."

Hilary Mantel

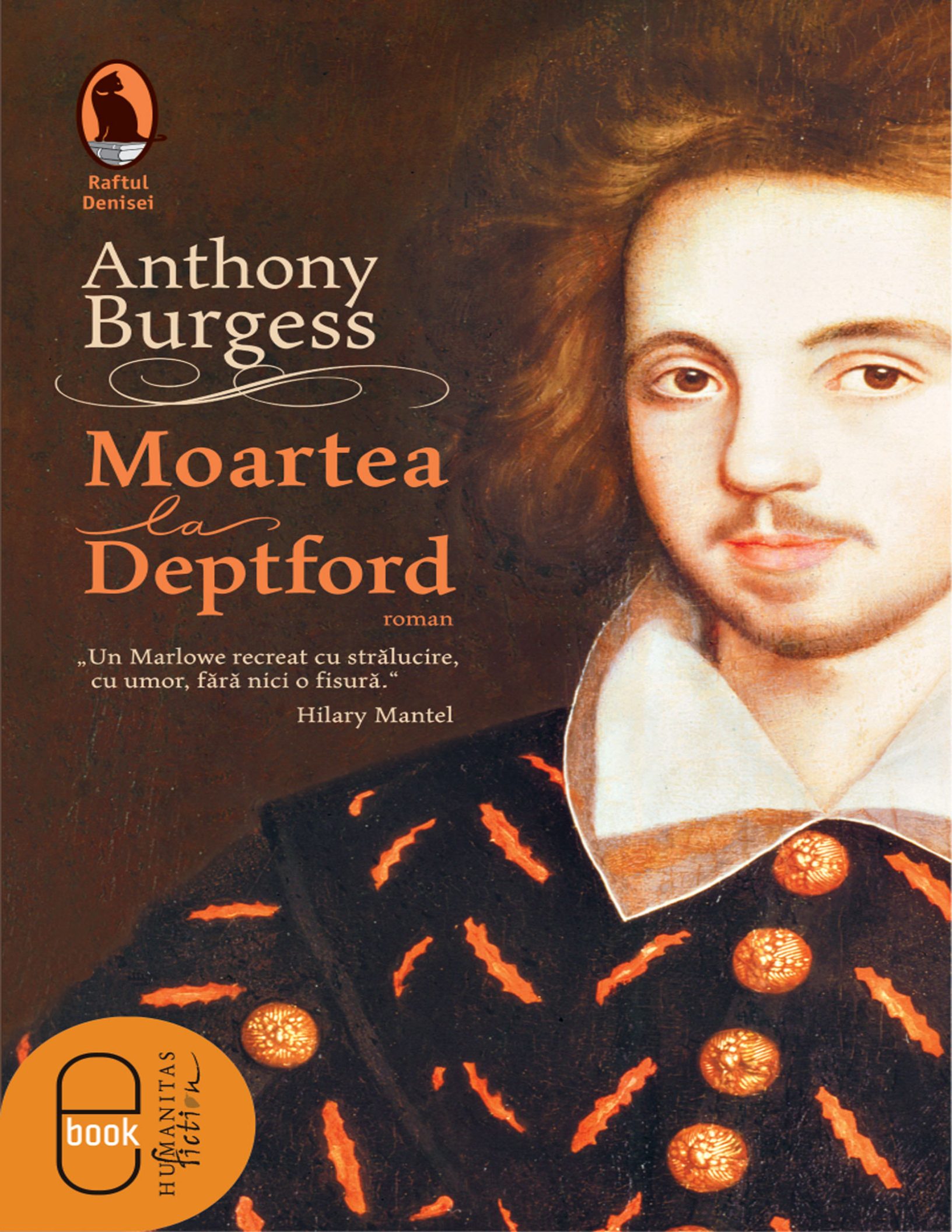

book

HUMANITAS fiction

Anthony
Burgess

Moartea la Deptford

Traducere din engleză și note de
GEORGE VOLCEANOV

ANTHONY BURGESS
A DEAD MAN IN DEPTFORD
Copyright © 1993 The International Anthony Burgess Foundation All rights reserved.

Ilustrația copertei: Portret anonim de la Corpus Christi College, Cambridge, înfățișându-l probabil pe Christopher Marlowe

© Humanitas FICTION, 2015, pentru prezenta versiune românească (ediţia print)

© Humanitas FICTION, 2016 (ediţia digitală)

ISBN 978-606-779-029-0 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Lui Sam Wanamaker (şi familiei sale),
în semn de recunoştinţă, pentru că a înviat
din morţi un teatru pe care
Marlowe n-a mai apucat să-l cunoască

PARTEA ÎNTÂI

Trebuie să-ţi închipui şi ai să-ţi închipui (bunule sau răule cititor, dar mai contează diferenţa?) că-mi închipui un noian de întâmplări pe care n-am avut cum să le văd cu ochii sau care să fie treaba mea. Ceea ce-şi închipuie omul adesea (deseori, dacă-ţi sună mai bine aşa) ţine de chiar substanţa văzului său. Un filozof vorbea despre mâţa care miaună să i se dea drumul afară şi apoi miaună să fie lăsată înăuntru. Între timp, mai există, oare? Cu toţii avem tendinţa solipsistă, care este un simulacru al capacităţii Atotputernicului de-a susţine lumea, de-a considera că există doar lucrurile pe care le cuprindem cu ochii, iar dacă îndepărtăm ochii sau îi lăsăm să fie îndepărtaţi, există doar o dezintegrare totală, dacă nu cumva una vremelnică. Totuşi, omul poate presupune, pe bună dreptate, că şi pe durata absenţei sale, pisica se află pe deplin, în chip material, pe lumea asta, până la ultimul fir de mustaţă. Aşa să fie şi cu pisica mea sau cu Kit al meu. Trebuie să-mi închipui că ceea ce-mi închipui despre faptele lui din afara câmpului meu vizual este aidoma unei verigi ferme din lanţul existenţei sale, care scapă vederii mele, pe care n-o pot pipăi, dar, în mod necesar, există. Ştiu puţine lucruri. Eram un actoraş prăpădit şi un şi mai amărât cârpaci de piese, care l-a urmărit intermitent, deşi l-a cunoscut, într-adevăr, într-un sens foarte palpabil (Biblia grăieşte sau ne agrăieşte despre acest tip de cunoaştere necurată), din marginea vieţii sale, deşi viaţa ne confirmă faptul că ochii împăienjeniţi şi minţile şi mai împâclite confundă periferia cu centrul.

Observ, recitind cele de mai sus peste marginea cănii mele cu bere, că mă paşte pericolul de-a cădea în sfera de influenţă a dramaturgului Jack Marston[1], de-a mă lăsa trădat de folosirea celor mai detestabile pedanterii. Se prea poate ca engleza simplă să nu poată cuprinde o viaţă atât de variată, chinuită şi contradictorie. Şi totuşi, Marston este cel care, cu inocenţă, l-a numit Bunul Kit. N-a apucat să-l cunoască. Cuvintele însemnau pentru el mai mult decât realitatea umană. Cu siguranţă c-a greşit atunci când a corectat versul despre râuri puţin adânci în ale căror şipote păsări melodioase cântă madrigale, propunând varza aia, cu Zburătoare cântătoare se iau la-ntrecere cu melodioasele râuri din chei. Şi n-a glumit deloc. Totul

trebuie să aibă o limită.

Am zis Cat sau Kit şi, într-adevăr, Kit avea ceva pisicesc[2] în felul lui de-a fi. Clipea des din ochii lui verzi şi-ţi evita privirea, întocmai ca pisicile, fie de teama unei agresiuni teribile, fie deoarece avea, dintr-o pricină sau alta, motive de jenă. Chiar şi în timpul actului carnal, ochii nu-i participau la acesta, cel puţin nu adesea, şi poate că pederaştii încearcă să evite graiul ochilor, căci acesta vorbeşte prea mult (fie şi doar temporar) despre îngemănarea inimilor. În ceea ce priveşte inima lui Kit, trebuie să-mi exprim nesiguranţa şi bănuiesc că nu pot elabora decât nişte presupuneri legate de ea. Mai pot spune despre chipul lui de felină că avea nările largi, reci şi umede. Totuşi, buza de jos îi era plină şi cărnoasă. Buza de sus, care era lungă şi avea caracteristica locuitorilor din Kent, îi era acoperită, mai curând, de o mustaţă pisicească decât de una veritabilă, bărbuţa îi era la fel de rară şi se poate afirma că n-a ajuns nicicând la o deplină maturitate hirsută. Părul de pe cap ziceai că-i o recoltă bogată, dar nu de grâu. Aş zice că aducea, mai degrabă, cu nişte de căpiţe de fân cuprinse de flăcări. Pe vreme secetoasă, ce prevestea tunete şi fulgere, i se zbârlea. Am observat că era destul de puţin păros pe trup, iar deasupra ştrumeleagului destul de zdravăn avea perişorii rari. Carnea îi era netedă, frumos turnată, iar abdomenul plat. Nu-i adevărat – şi garantez că aşa stau lucrurile – că ar fi avut un sfârc în plus.

Mânca puţin, dar bea mult şi vomita direct proporţional cu cât bea. Când Sir Walter Duhoare[3], Stăpânul Uppawaocului, a lansat moda ierbii dracului, s-a apucat să fumeze tutun puturos din Barbados, cu lulele ce şuierau şi-n care bulbucea sucul maroniu. Uneori, când n-avea pipă, fuma frunzele mărunţite, înfăşurate într-una mai mare, dar aceasta se desfăcea, se aprindea brusc şi făcea o flacără uriaşă, de trebuia s-o arunce pe jos înjurând cu năduf. De la bun început şi până la sfârşit a fost mare meşter la înjurături, hulind cu ingeniozitate, ca, de pildă (să mă ierte Dumnezeu şi cititorii, precum şi cei ce vor permite tipărirea acestui manuscris, dacă acesta o să vadă lumina tiparului, şi să se uite în altă parte, asemenea lui Kit; la urma urmei, nu fac decât să raportez Consiliului Secret al posterităţii, aici nu-i glasul meu, ci al lui), pe urina puturoasă a Sfântului Ioan Botezătorul, pe stropul de lapte acru al presupusei maici a lui Dumnezeu – târfa aia evreică

–, pe coiul stâng lipsă al Sfântului Iosif, pe cururile sparte, îndurerate ale celor doisprezece apostoli, pe bulbucii toroipanului lui Cristos răstignit şi alte chestii asemănătoare. Am omis să spun ce înălţime avea, ei bine, nu mai mult de un metru şi şaizeci şi opt. Asta însă n-are nici o legătură cu înjurăturile lui.

Ei bine, să-l plasăm la Cambridge, ca student la colegiul Corpus Christi, cu pantalonii lui maro, cu jiletca peticită, cu ciorapii lungi, pestriţi de-atâta cârpeală, cu o umilă robă de cărturar, silit de prevederile bursei Parker, de care beneficiază, să urmeze studiul arid al teologiei, încununat, în final, cu hirotonisirea. Tovarăşii săi din camera rezervată studiului sunt cu toţii fii de parohi şi sunt de o devoţiune atât de prostească, încât chiar îşi merită blasfemiile de mai sus. Aşa se face că domnul Theo Fawkes cel cu gâtul sucit spune: Nu pot. Ştiu că o să pic. Dar cum o să-ţi dai seama că aici e vorba de dialog, cititorule? Voi urma moda străină şi voi începe un alineat nou, cu liniuţă[4]. Aşa se face că domnul Theo Fawkes cel cu gâtul sucit şi, de bună seamă, plin de bube, spune:

— Nu pot. Ştiu că o să pic.

La care Kit îi răspunde:

— Acesta-i păcatul disperării, unul dintre cele două îndreptate împotriva Sfântului Duh, prin urmare, unul de neiertat.

La care tânărul Fawkes replică:

— Ei, poate că Dumnezeu o să-i acorde cuiva care-i atât de dăruit lucrării sale sfinte binecuvântarea unui examen luat.

La care Kit:

— Acesta-i păcatul aroganţei, celălalt păcat îndreptat împotriva duhului, şi este la fel de impardonabil.

Domnul Jno Battersby se holbează la Kit cu ochii cât cepele, chiar dacă stângul nu-i tocmai pe direcţia celuilalt, şi zice:

— Protestez împotriva faptului că invoci păcate exclusiv papistaşe, căci noi am rupt-o cu ele.

Iar Kit:

— Da, ne întemeiem credinţa pe protest. Protestăm împotriva, nu ne exprimăm în favoarea unor lucruri. Împotriva papei de la Roma şi a confesiunii auriculare, ca şi a canibalismului sacru al liturghiei. Eu protestez

împotriva protestului.

— Înseamnă să te-ntorci la ceea ce-i proscris, spune domnul Robert Whewell, fiul unui preot rural, scărpinându-se la subraţ. Bagă de seamă.

— Eu sunt ceea ce Harry al Optulea, împunge-i-ar diavolii necontenit burduhanul, eu sunt ceea ce el şi miniştrii lui mormăiţi, fi-le-ar băşinile puturoase îmbuteliate şi destupate în Strâmbăta Mare, sunt ceea ce au făcut ei din noi. Şi asta numai pentru o curvă cu păr negru, pe care a tras-o pe făcăleţ.

— N-are nici o legătură, zice Whewell. Contează că ni s-a restaurat accesul direct la Cuvântul Sacru, nu mai e filtrat prin creierii hăbăuci ai tribului jegos de preoţi.

— Şi care-i, mă rog, acest Cuvânt Sacru? zâmbeşte ironic Kit. Profeţii hăbăuce şi un Dumnezeu căruia îi place mirosul de carne friptă, ba, în absenţa lui, chiar şi sângele crud al masacrelor. Întâi face lumina şi abia apoi soarele. Iosua face soarele să stea în loc, deşi ştim cu toţii, deja stătea locului.

Iar tânărul Fawkes spune:

— Din partea mea, n-ai decât să huleşti împotriva Vechiului depăşit de Nou, dar, dacă o să huleşti împotriva Noului, o să-ţi venim de hac.

— Ah, cel Nou e bun, pentru că l-a suprimat pe răzbunătorul Dumnezeu al Evreilor, deşi e destul de răzbunător în Vinerea Mare. Există însă lucruri îndeajuns de profane dacă ne lepădăm de ipocrizia noastră protestantă. Astfel, Arhanghelul Gabriel nu-i decât un codoş în slujba Sfântului Duh lasciv. Iar Cristos şi-a folosit iubitul discipol, pe Ioan, ca la Sodoma şi Gomora. Ce-o să-mi faceţi acum, o să mă ardeţi? Asta v-ar mai alunga din plictiseala studiilor.

— O să te pârâm domnului Kett.

— Domnul Kett nu-i aici, să mă pârâţi. Domnul Kett a fost trimis cu delicateţe în braţele părinţilor săi, care au venit de la Exeter, anume, să-l ia acasă. Asta s-a întâmplat ieri.

— Ba nu.

— Ba da.

Ba da, într-adevăr. Francis Kett, profesorul de teologie al lui Kit, era sechestrat de câteva săptămâni, iar pisicile îi fuseseră lăsate să umble haihui

pe străzi. Avea o liotă întreagă, printre care şi douăsprezece pe care le numea apostolii lui şi cărora le dăduse numele acestora. Lui Kit i se părea că simte şi acum în nări duhoarea lor. Stătuse destul de des în biroul domnului Kett, văzuse pisicile jucându-se de-a ambuscada printre foliourile mucegăite întinse pe duşumeaua slinoasă. Când îl văzuse ultima oară, Kett îi spusese zâmbind cu o ardoare maniacală:

— Tot ce-i scris poate fi subiectul cuţitului de disecţie mânuit de un spirit curios. Inclusiv Sfânta Scriptură. N-avem nevoie de nici o carte care să ne povestească despre existenţa lui Dumnezeu sau să ne convingă c-a fost necesar să se întrupeze în muritor ca să ia asupra sa păcatele noastre.

O pisică de pe genunchii lui Kett se porni să toarcă aprobator.

— Nu că Cristos ar fi deja Dumnezeu. Nu, nu Dumnezeu, ci Dumnezeu *in potentia*[5], un om cumsecade, care trebuie să sufere nu o dată, ci de mai multe ori, pentru nedreptăţile lumii. O să renască definitiv, şi atunci va fi Dumnezeu.

— Aţi prezentat această erezie şi în consiliul colegiului?

— A, nu. Trebuie să fim precauţi. Machiavelli susţine că trebuie să ne conformăm şi să arătăm lumii ceea ce nu suntem.

— Asta-i valabil în cazul celor puternici.

— Ce-i puterea oamenilor pe lângă cea a lui Dumnezeu? îl întrebă Kett aplecându-se spre el, iar duhoarea udului de pisică de pe straiele sale îl făcu pe Kit să-şi îngusteze nările. Dumnezeu l-a plasat pe Isus Cristos în Iudeea, împreună cu discipolii săi, acolo-i sediul Bisericii sale. Va trebui să mergem cu toţii, la momentul potrivit, la Ierusalim, să ne înfruptăm cu hrana îngerilor.

Se încruntă la o pisică neagră, care, plină de îndrăzneală, se uşura pe un exemplar din Biblia lui Ieronim de pe jos, dintr-un ungher. O arătă cu un deget tremurător şi spuse:

— Uite, ăsta-i Iuda. Da, da, va trebui să mergem. Costă mult, dar trebuie. Câţi bani ai?

— N-am deloc. Sunt un biet cărturar, fiu de cizmar.

— Ei bine, am să plec, să vă deschid calea. Am să merg pe jos şi am să cerşesc. Îngenunchează cu mine acum, printre făpturile astea create de Dumnezeu în a zecea zi a Creaţiei, şi hai să ne rugăm pentru curăţirea,

lustraţia şi mântuirea regatului. Îngenunchează.

— N-am venit aici să-ngenunchez.

— Nu? întrebă Kett blajin, părând vag interesat, apropiindu-şi faţa de-a lui Kit. N-ai venit aici să-ngenunchezi?

— Îngenunchez la locul şi momentul potrivit.

Kett dădu brusc în clocot şi ridică tonul:

— În genunchi, în genunchi, în genunchi, afurisitule, în genunchi. Ai să fii denunţat, domnule. Îţi cunosc păcatele, spuse el tremurând tot, în timp ce o pisică i se zvârcolea în braţe.

Să-i fi cunoscut păcatele? Să fi fost vorba de păcatul aprobat de grecii vechi, practicat de Socrate cel sfânt? Kit le vorbi acum colegilor săi:

— E clar că şi-a pierdut minţile. Nu mai e ca înainte, e-n toate minţile doar cu întreruperi. Iată ce poate face religia dintr-un om, ba mai mult, dintr-o naţie întreagă. Ia uitaţi-vă, afară se lasă cu hai.

Şi, într-adevăr, prin geamurile verzi văzură cum, în faţa cârciumii de vizavi, numite Vulturul, se porneşte un fel de zaveră. Studenţii, cu robe fluturânde, îi trăgeau şuturi unui bărbat, tăvălindu-l prin noroi. După ploaia de vară lungă, se adunase glod mult. Minunea minunilor, vicerectorul universităţii stătea ceva mai încolo şi urmărea scena fără să ordone încetarea debandadei.

— Hai şi noi, spuse Kit. Se întâmplă, în sfârşit.

— Ce anume?

— Eşti surd la toate, în afară de Cuvântul dubios al Domnului. Era de aşteptat. Walter Raleigh a căpătat podgoriile. Înseamnă că are dreptul să acorde licenţă oricărui viticultor, după bunul lui plac, şi poate strânge câte o liră pe an de la toţi podgorenii din ţară. Regina i-a acordat acest drept, dar dispoziţia reginei nu se aplică şi aici. De-aia nu intervine nimeni. Pumnii studenţilor fac treaba vicerectorului.

— Nu-i un lucru divin să tăvăleşti faţa unui om în glod.

— Hai, termină.

Afară, pe stradă, omului tăvălit prin noroi i se dădu voie să se ridice înjurând doar ca să fie trântit la loc în glod. Din uşa tavernei, nevastă-sa răcnea din toţi rărunchii. Un bărbat se apucă să strige pe o fereastră de la etajul cârciumii:

— O să afle şi Sir Walter de treaba asta. Sunt agentul lui Sir Walter. Auziţi? Va exista o plângere scrisă. E o fărădelege strigătoare la cer.

Kit văzu cum chipurile aspre ale studenţilor se îmbujorează de voioşie. Terminaseră cu cârciumarul, acum voiau să se dea la nevastă-sa. Ea le trânti însă uşa în nas, nedându-i bărbatului ei plin de glod nici o şansă să intre. Acesta o zbughi pe stradă, lăsând în urma lui o dâră de noroi. La capătul străzii o să dea colţul şi o să intre în casă pe uşa din dos. Se potoli toată tevatura, în afară de strigătele bărbatului de la fereastră. Un strigăt oficial, „Arestaţi-l“, venit de departe, fu tradus în pietrele azvârlite de studenţi. Bărbatul se retrase şi închise fereastra. Un gentleman de lângă Kit, în veşminte elegante, cu mantie roşie, i se lamentă:

— Uite, sunt plin de noroi. M-am murdărit.

— Astea-s riscurile, domnule, spuse Kit. Noroiul o să se cojească, dar mai întâi trebuie să se usuce.

— Nu pot călări spre Newmarket în halul ăsta.

— Mai bine n-ai fi descălecat, domnule.

— M-am mânjit şi pe faţă. Trebuie să mă spăl. Unde mă pot spăla? Cât despre cal, e la potcovar, i s-a slăbit o potcoavă.

— Dacă binevoieşti să onorezi umila locuinţă a unui student, îţi pot aduce apă într-un vas şi-ţi pot procura o perie aspră, pentru periatul hainelor.

— Trebuie s-ajung la Newmarket înainte de înnoptat.

— La vremea asta din an noaptea se lasă târziu. Pe-aici.

Dormitorul pe care Kit îl împărţea cu tânărul Ridley, la data aceea îndrăgostit lulea, plecat să culeagă flori pe malul Camului, era gol de tot. Oaspetele lui, care îşi scosese mantia, lăsând să i se vadă tunica lungă şi strâmtă, din catifea neagră, cu mătase aurie dedesubt şi cu guler de dantelă, dădu din cap văzând odaia şi spuse:

— Mai nimic. La fel ca la Bologna. Acolo am absolvit. I.V.

— Universitatea?

— I.V. *Iuris Vtriumque.* Licenţiat în ambele tipuri de drept. Şi civil, şi canonic. Thomas Watsonus I.V. studiosus. Dar tu?

— Christopher. Celălalt nume e incert. Marlin, Merlin, Marley, Morley. Merge şi Marlowe. Stai. Thomas Watson. Au fost spectacole cu Sofocle

jucat în latină. *Antigona.* Eşti unul şi acelaşi Thomas Watson?

— *Antigona* mea a fost doar aşa, de fiţe. Prefer să fiu cunoscut pentru *Pasionatul secol al iubirii*[6].

— E-o cinste să te cunosc, spuse Kit, deşi nu auzise de scrierea respectivă. Dacă aş avea bani, aş trimite după vin. Sunt doar un biet student la teologie şi-atât.

Watson se scormoni în pungă şi scoase un şiling. Kit răcni în gura mare după Tom. Watson tresări. Tom însă nu era un nume rar. Tom cel care intră era un băiat cu părul vâlvoi şi un incisiv lipsă, cu picioarele goale, murdare, în pantaloni scurţi uzaţi şi o jiletcă largă rău. Kit îi spuse să aducă nişte vin de Jerez şi să fie iute de picior. Watson luă de pe masa lui Kit o coală cu nişte mâzgălituri. Citi cu glas tare:

Ce umeri, ce braţe-am atins şi-am văzut?
Ce sâni frumoşi mângâiaţi s-au tot vrut?
Ce pântec neted, sub şold şi ce spate,
Frumoase picioare şi coapse-ahtiate?
Şi toate mi-au plăcut nespus, aflaţi
De trupu-i gol m-am lipit. Judecaţi:
Frântă, voia s-o sărut. Jupiter,
Mai dă-mi după-amiezi ca asta, îţi cer.

— Ovidiu, comentă el. *Elegia a cincea*, din Cartea Întâi.

— Corect. Şi nu i se potriveşte deloc unui student de la teologie.

— Îmi place ideea cu *sâni mângâiaţi*. E o sintagmă ce confirmă faptul că-s doi la număr. Eşti un iubitor al sânilor?

— Al ugerelor săltăreţe care m-au alăptat? Am o altă înclinaţie, dar aici sunt vocea englezească a lui Ovidiu.

— Altă înclinaţie? Înţeleg. Îţi plac şalele suple ale băieţilor. Coriştii de la King’s Chapel sunt cunoscuţi, bănuiesc, pentru cât de încântători şi docili pot fi. Altfel spus, pentru abilitatea lor de a aţâţa.

— Eu sunt de fel din Canterbury. Am făcut parte, pentru scurt timp, din corul catedralei. Am învăţat devreme ce pot face bărbaţii cu băieţii.

— Şi aici îţi ai propriul tău băieţel zdrenţăros?

— A, nu pe tânărul Tom. Tom Young e sacru. Presupun că nu ai această predispoziţie.

— Eu unul sunt adeptul firii până în punctul în care te îndeamnă *zămisleşte*. Mi se pare absurd ca doi bărbaţi adulţi să-şi frece bărbile una de alta şi să se dezbrace împreună. E oarecum penibilă, dar plăcută, combinaţia dintre un bărbat şi un băiat. Asta se-ntâmplă la greu în teatru. Versul tău, unde e, ah, iată-l – *Jupiter*, mai dă-mi după-amiezi ca asta – mie unuia, nu ştiu de ce, îmi sună ca un vers de teatru. Îl aud rostit pe scenă. Cunoşti nişte piese?

— La Canterbury am primit vizita Oamenilor Reginei. Dick Tarleton, cu *Cele şapte păcate de moarte*[7]. Trupa contelui de Surrey a venit să ne desfete, dar nu ne-a impresionat.

— Şi îţi propui să duci o viaţă de paroh de ţară?

Kit îl privi lung. Watson era cu vreo zece ani mai mare decât el, cu rădăcini adânci într-o lume unde parohiile de la ţară sunt un coşmar cumplit, fiind unicul ţel al absolvenţilor de universităţi înzestraţi cu talente ce nu urmăresc promovarea într-un domeniu secular.

— Dacă norocul, inamicul meu, n-o să-mi devină prieten, răspunse Kit. Ce-ar fi, la o adică? Poate că ai ghicit, ambiţiile mele ţin de poezie, dar nimeni nu poate trăi din poezie. E greu să-ţi găseşti un patron. Scena? Nu m-am gândit la scenă.

— Îi distrează şi pe spălaţi, şi pe nespălaţi. Nu mă amuză deloc, dar fac pe cârpaciul de piese. Lumea vorbeşte de glumele lui Tom Watson. În piese *balductum*. Ştii ce-nseamnă asta?

— De rahat, de doi bani. Pe gustul prostimii de la parter.

— Aşadar, ştii cum e treaba. Şilingii îmi alunecă în pungă şi alchimia îi transformă în aur. Totuşi, *Secolul pasionat* mi s-a vândut bine. Trebuie să vii la Londra.

— Ce să caut acolo?

Tânărul Tom sosi gâfâind cu Jerezul luat de la bufetul colegiului, într-o stacană de lut. Le dădu înapoi câţiva bănuţi de aramă, dar Watson, cu un gest seniorial, îi spuse să păstreze restul. Kit dădu jos de pe perete două căni de cositor uzate. Turnă. Băură, toastând, nici ei nu ştiau pentru ce.

— Întru promovarea ta. Mai întâi, va trebui totuşi să-ţi ascunzi dezgustul faţă de perspectivele tale. Ai un tată în cin, care te-a trimis aici ca să perpetuezi tradiţia familială a unei preoţii confortabile?

— Taică-meu e cizmar. Am venit cu o bursă primită de la King’s School, singurul ei scop imaginabil fiind hirotonisirea. Văd că strâmbi din buze la auzul ciubotăriei.

Avea buze cărnoase, sub un nas turcesc. Ochii negri captau lumina după-amiezii şi o răsfrângeau spre Kit mai degrabă cu compasiune decât cu voioşie.

— Cine-ar râde de încălţări? Vom avea tot timpul nevoie de ele până când picioarelor noastre li se va îngădui să păşească pe strada de aur sau o să ţopăie pe cărămizi încinse. E un meşteşug destul de ales. Fii şiret, termină-ţi studiile. Ia-ţi masteratul, căci fără el nu eşti nimic. Totuşi, urmează vacanţa de vară. Îţi propui să te-ntorci la Canterbury? Vino la Londra. Stai la mine acasă. În zona liberă[8] Norton Folgate.

— Zona liberă?

— E în Londra şi totuşi nu-i. Nu intră sub jurisdicţia ofiţerilor din City. Stau pe Bishopsgate Street, colţ cu Hog Lane. În apropiere de The Theatre. Şi de The Curtain. Lucrul cel mai important, ai să te-ntâlneşti cu Sir Francis Walsingham.

— Walsingham. Un nume sacru[9]. Ce-i cu el?

— Universităţile interzic cunoaşterea universală. Eşti rupt de lume. Nu ştii nimic despre Serviciu?

— Povesteşte-mi. Uite, s-a uscat noroiul. Curând o să se cojească.

— O să-ţi povestesc despre Sir Francis, Frank, cum îi spun eu. L-am cunoscut la Paris. Aveam şaptesprezece ani, studiam, dacă pot să zic aşa. El era ambasadorul Angliei. Un tip amabil, fără să fie condescendent. Îmi corecta poezioarele latineşti, asculta cântecele pe care le compuneam. Poate că erau o uşurare pentru el, în toiul evenimentelor turbulente ce au precedat Noaptea Sfântului Bartolomeu. Ai auzit, cu siguranţă, de masacru? Mulţimea răcnea că vrea sângele hughenoţilor. Două mii de cadavre hughenote pe străzile Parisului.

— Am auzit cu toţii. Uite, vezi, e ca şi cum nici n-ar fi fost plină de noroi. Hai că mai torn.

— Ascultă-mă. Regina s-a făcut tot timpul că credinţa hughenoţilor e credinţa Angliei sau cam aşa ceva. Când s-a născut fiica regelui francez, i-a trimis în dar o cristelniţă de aur, care valora o sută de mii de lire. A făcut pe

naşa, închipuie-ţi. Cristelniţa a fost capturată de piraţii hughenoţi în Canalul Mânecii. E prietenoasă cu o Franţă care ucide protestanţi. Îi zice diplomaţie.

— Care înseamnă duplicitate. Continuă.

— Sir Francis nu e un taler cu două feţe. Poate că femeilor le este mai uşor să fie prefăcute şi în afacerile de stat, şi în viaţa amoroasă. Toate sunt fiicele Evei, trădătoare din fire. Oricum, Sir Francis îşi conduce serviciul, în cea mai mare parte, pe propriile speze. Asta se cheamă patriotism, la modul cel mai strălucit şi lăudabil. Ştie ce înseamnă ameninţarea catolică.

— Nu şi cea puritană?

— Aş, aia-i un fleac. Nu există nici un candidat puritan la tron. Există, în schimb, unul catolic, e nora târfei de Medici, care ţine-n mâini toată puterea Franţei. Hai că te-am zăpăcit de cap.

— Ba nu, ba nu, însă mă consider nedemn de confesiuni pe teme politice importante.

— Ei, aş, le ştie toată lumea. Sir Francis are nevoie de spioni. Spionajul învârte bani grei. Poftim, iată o noutate pentru tine.

— Vrei să faci din mine un spion?

— Nu vreau nimic. Îţi arăt doar o posibilă cale de promovare în viaţă. Peste vară am să fiu în Londra. Ştii unde să mă găseşti.

— O să-mi notez pe dosul acestei tălmăciri din Ovidiu. Gata, te poţi îmbrăca din nou, la fel de imaculat ca înainte de-a te fi maculat.

— Nu încerca să faci calambururi cu Frank Walsingham. E adeptul simplităţii. Ei bine, rămâne să ne întâlnim. Îţi mulţumesc pentru ospitalitate.

— Ospitalitatea ta. Mă refer la vin. Hai, încă o cană, până să urci în şa.

Turnă. Băură, iar Watson scuipă drojdia de pe buze: ptî, ptî. Îl luă pe Kit de umeri şi ai fi zis că-i gata să-l salte în aer, să vadă cât trage la cântar.

— Pornesc, aşadar, spre maică-mea, la Newmarket. Jupâne – cum ziceai – Merlin? Marlin?

— Merge Marlowe. Sau Marley. *Marl* înseamnă argilă cu var, constanta umilă a numelui meu. Am să vin la Londra.

Kit copiase din *Apologia poeziei* de Sir Philip Sidney[10], al cărei manuscris circula la data aceea în Cambridge, următoarele cuvinte: Natura nicicând n-a prezentat pământul într-o tapiserie atât de bogată precum au izbutit s-o facă diverşi poeţi. Lumea ei e de bronz; poeţii o redau doar în

aur. Kit îşi zise în sinea lui: sunt poet, nu trebuie să fiu umil. Londra n-are voie să mă înspăimânte. Dacă o fi să ajung la Londra. În timp ce privirea îi răzbătea dincolo de lume(a de bronz), colegul lui de cameră, tânărul Barnabas Ridley, intră cu ochii lucindu-i de un cu totul alt vis.

— Ah, zici că-i frişcă şi căpşuni, spuse el. Ce picioare drepte are.

— Le-ai văzut în întregime?

— Am pus mâna pe ele. Am acoperit-o toată cu flori în fânul din şură.

— Gata, ajunge. Diseară ne ducem câţiva dintre noi la râu, să înotăm. Vii şi tu?

— Scăldatul e interzis. Goliciunea. Se pedepseşte cu biciuirea de către supraveghetor în sala mare a colegiului. Te rog, nu te duce.

— Mergem la Grantchester. Acolo n-o să ne vadă. Spală-ţi trupul de sudoarea de ibovnic. Ţi-o simt de aici.

— Nu sunt ibovnic. Sunt îndrăgostit.

Când luna văratică răsări pe boltă, Kit se bălăcea şi înota împreună cu George Taplow, Jack Fothergill, Abraham Curlew şi nişte băieţei fără nume, din sat, cărora le plăceau jocurile acvatice, dar fugeau acasă la mămicile lor când joaca lua o turnură diferită. Haide. Acum. Haţ! Starea de bine a trupului care se rostogoleşte întruna. Sub ulmi, la marginea apei. În pielea goală. De-a dreptul prea animalic, doar că animalele n-o fac. Prea le dă ghes instinctul de procreare şi prea-i scurtă viaţa. Dragostea? Cuget lângă cuget? Nu se potriveşte.

Astfel, îmi închipui, aşadar, că s-au petrecut lucrurile. Pe Kit l-am întâlnit întâia oară la teatrul lui Burbage, numai bine numit The Theatre, unde o interpretam pe Bel-Imperia din *Tragedia spaniolă*. Şedea pe un taburet de pe scenă, lângă Watson, impresionat de jocul lui Ned Alleyn[11], cel cu un an mai tânăr decât el, care îl întrupa însă pe bătrânul Hieronimo, mareşalul Spaniei, cu glasul lui tremurător:

Ce zbierete mă smulg din aşternut,
De-mi sare inima din piept de spaimă,
Ea, care nu se teme de primejdii?
Dar ce omor hidos mi-e dat să văd?
Un spânzurat, iar asasinii-au şters-o!
În chioşcul meu, să dea pe mine vina!

Eu l-am făcut pentru desfăt, nu moarte.
Aceste straie le-am văzut adesea.
Vai, e Horaţio, scumpul meu fecior,
Ba nu, e cel cândva al meu fecior.[12]

— N-ar vorbi aşa, îşi dădu cu părerea Kit.

Asta se întâmpla, de-acum, în cabina actorilor. Îmi scoteam peruca şi îmi ştergeam fardul de pe chipul meu de băiat bucălat, dându-mi jos şi corsetul, şi crinolina. Kit îmi zări o clipită goliciunea băieţească şi păru să se îmbujoreze. În cabina actorilor, încinsă de soarele după-amiezii, erau o droaie de actori, Dawson, Hawkes, Crampson, Digges, Birkin, Timmes şi toţi ceilalţi, transformaţi din mari nobili portughezi şi spanioli în bărbaţi şi băieţi de rând, care-şi blestemau setea, se înghionteau zdravăn, reproşându-şi unii altora c-au ratat câte o intrare, că şi-au spus replicile prea lent, c-au avut bâlbe sau lapsusuri de moment, corijate de Haddock, sufleorul. Tom Kyd, autorul piesei, de faţă şi el, un omuleţ timid, cu picioarele crăcănate, nu era sfios când era vorba să-şi apere opera.

— Mintea tulburată, spuse el, adesea poate recurge la un fel de logică ce ni se pare nebunească, absurdă, dar absurdul poate fi o faţetă a tragicului. Seneca ştia asta. Şi eu ştiu asta. Eşti unul dintre ţângăii universitari care cred că se pricep mai bine.

— La Cambridge l-am studiat pe Seneca. Oi fi eu ţângău, dar am tot dreptul să mă iau de acel *cândva al meu*.

— *Cândva* e foarte bun, interveni Ned Alleyn. E învechit, dar la fel e şi vorbitorul. Nu-i nimic rău în *cândva* ăla.

— Mă dau bătut, spuse Kit. M-a impresionat. Mi s-a zbârlit părul. Am asudat. A fost aproape incredibil.

Iar Ned Alleyn, ştergându-şi de pe chipul tineresc şi inexpresiv ridurile vopsite, surâse afectat, o făptură egală cu zero, fără trăsături aparte, condiţie a artei sale, un recipient gol ce urmează să fie umplut cu plăsmuiri poetice; când îşi scotea coturnii de tragedian, ca să zic aşa, devenea o nulitate care totuşi emana o dogoare aparte. Spuse cu un glas cântat, în timp ce se ştergea:

— Îţi ia timp să-nveţi meşteşugul ăsta.

Voia să spună că e în branşă de cinci-şase ani, începându-şi cariera,

asemenea mie, ca ucenic al trupei. Părea să fi trecut de-atunci mult, da, mult timp. După care adăugă:

— O să mergem să bem.

Pe urmă îşi făcu apariţia Smigg, casierul, bălăbănindu-şi punga cu bani, aşa că Alleyn îl întrebă ce încasări avem.

— Două lire, treişpe şilingi şi ceva firfirici.

— Suntem ruinaţi, spuse James Burbage, proprietarul lui The Theatre şi al lui The Curtain, al cărui băiat, Richard, îşi avea şi el ambiţiile lui, cea dintâi fiind aceea de a nu ajunge un actor de teapa lui Ned Alleyn, care gesticulează tot timpul.

Dick Burbage, care pe scenă cărase o suliţă, spuse:

— Ruina n-o să ni se tragă de la încasările slabe. Ni se va închide teatrul. Iar a venit un ofiţer de-al lordului primar, sperând că doar-doar se porneşte o nouă zaveră a ucenicilor.

— Azi au fost potoliţi. Oamenii primarului ar putea să nu-şi bage nasul unde nu le fierbe oala.

— Sunt ucenicii Londrei, se aplică legile Londrei, comentă Dick Burbage clătinând din cap. E o afacere şubredă.

Patronul cârciumii Unicornul, de pe Bishopsgate Street, era fratele mai mare al lui Alleyn, Jack. Kit şi Watson, Alleyn, Kyd şi cu mine ne-am îndreptat într-acolo, pe caldarâmul acoperit de mâzgă. Eram tânăr, dar, fiind orfan de mamă şi tată, eram protejatul lui Ned Alleyn şi locuiam la el; el era încă burlac, însă lucrurile aveau să se schimbe. Pe stradă ne-am întâlnit cu Philip Henslowe, care ne-a zis bine că vă văd, aş avea o vorbă. Alleyn dădu din cap aprobator. Era vorba despre fiica vitregă a lui Henslowe, Joan Woodward, o fetişcană cu un pic mai mare decât mine, despre care se spunea că l-ar interesa pe Alleyn.

În odaia mare de la Unicornul era o adunătură de cheflii care veniseră de la The Theatre şi câţiva îl întâmpinară pe Alleyn, ca de obicei, cu Ce zbierete mă smulg, care devenise un vers emblematic al acelor vremuri. Le făcu semn cu mâna, zâmbi ca din slavă şi ne conduse într-o odaie dosnică, într-un separeu. Parcă în compensaţie pentru frate-său, Jack Alleyn avea o figură greu de uitat, cu o barbă neagră, lungă, sprâncene stufoase, aprige, un ochi aprig, doar unul, celălalt fiindu-i închis, orb, şi nişte obraji rumeni, de

om care ştie ce să ducă la mustaţă. El însuşi îmi aduse mie berea slabă, iar celorlalţi o bere nu chiar atât de răsuflată, mai puţin lui Watson, care ceru o ulcică cu vin de Jerez. Henslowe puse banii pe tăblia coşcovită şi zgâriată a mesei, spunând:

— Bani munciţi cu sudoarea şalelor.

Era un individ cam din topor şi aluzia era la unul dintre bordelurile lui. Avea şi alte interese şi acum îl abordă pe unul dintre acestea, spunând:

— Situaţia e destul de bine cunoscută. James Burbage e terminat. A ajuns la sapă de lemn, trist de tot, dar nu-i de mirare. Erau prea mulţi bani de-ai lui Jack Brayne în afacerea lui. Băcăniile merg bine, dar praful se alege de atelierele lui din Whitechapel, alea de făcut săpun, în curând n-o să mai fie. Ştiţi şi voi cât de solidă e investiţia lui. Susţine că teatrul e, de drept, al lui. Ei bine, după cum ştiţi, Brayne e fratele nevestei lui Burbage, aşa că o să asistăm la ceea se cheamă o ciondăneală în familie. N-aveţi nici un viitor acolo. Văd că, de necaz, te tragi de barbă, domnule Watson. E o chestiune care-l priveşte pe avocatul lui Burbage, nu, pe Hugh Swift, cu a cărui soră vrei să te însori, nu-i aşa că m-am prins? Va trebui să ţii cu unii sau cu alţii şi n-o să-ţi convină, fiindcă-ţi încasezi grosul banilor, pentru poantele tale, de pe la toate trupele de actori şi ai vrea să rămâi neutral.

— Neutru, îl corectă Watson. Ştii prea multe, Henslowe.

— Asta mi-e meseria. Mai am una, nouă, şi-anume, de constructor al unui teatru. Daţi-mi trei luni şi-o să-i vedeţi steagul fluturând în toamnă, la deschiderea parlamentului. Astea ale lui Burbage sunt prost amplasate. În câmp deschis, de zici că-i la ţară, dar presărat cu căcat de câine şi pisici moarte. Viitorul acestei afaceri e-n Bankside, printre ceilalţi furnizori de agrement şi distracţii. Lângă ţarcul cu tauri şi arena pentru lupte cu urşi şi mai ştiţi voi ce.

— Aha, făcu Alleyn, adică o să jucăm pe fundalul mugetelor şi-al ţipetelor, şi-al extazului stârnit de moarte.

Mi-am dat seama că se referă la gemetele clienţilor sleiţi de vlagă din bordelurile lui Henslowe.

— Păi asta-i viaţa, bucuria. Am cumpărat nişte acţiuni la o arenă pentru lupte cu urşi şi, la nici o sută de metri, o frumoasă grădină cu trandafiri. Acolo-s hotărât să construiesc ceea ce se va numi The Rose, un nume foarte

potrivit. Iar tu, Ned, ai să mă ajuţi la conturarea şi proiectarea lui.

— Aşadar, urmează să-l părăsim pe bietul Burbage şi să ne mutăm peste râu. Ce-o să se aleagă de amărâtul ăsta?

— Fiecare cu beleaua lui. Goliţi cănile, să le umplem la loc. O să avem nevoie de piese, domnule Kyd. Cine-i aici (întrebă aplecându-se spre Kit), cu această cuşmă de catifea fină, cu pană de fazan?

Ce-i drept, Kit nu avea ţinuta unui student prăpădit, ci pe cea a unui gentilom londonez şi mi-am închipuit că poartă nişte haine mai vechi de-ale lui Watson.

— Cât înseamnă scrierea unei piese? se interesă Kit.

— Te referi la muncă sau la bani?

La care Kyd interveni:

— Prea multă muncă şi prea puţini bani. Ia zi, ce-ai născocit? îl descusu el, cuprins de invidie.

Alleyn scoase din sân câteva coli pline de ştersături şi spuse:

— Ascultaţi aici:

Prunci înotând în sânge părintesc,
Mormane de cadavre fără cap,
Fecioare-aproape moarte, înşfăcate
De plete aurii, proptite-n lănci
Ţinute-n cerc, moşnegi tăiaţi cu săbii,
Îngenuncheaţi, cerându-i îndurare
Unui flăcău aheu, ce creierii
Li-i terciuia cu halebardele.

Apoi făcu hm, hm şi pomeni ceva despre o greşeală gramaticală: un singur flăcău aheu cu toate halebardele?

— E o licenţă poetică, se scuză Kit.

Kyd vorbi mânat de-o invidie crescândă:

— Trasă de păr. Prunci înotând – păi cine i-a învăţat să-noate, că doar nu-s peşti? Şi ce-i cu cruzimea asta deşănţată? Eu unul n-aş merge atât de departe.

— E vorba despre războiul troian, răspunse Kit. E o piesă despre Didona şi Enea. Sunt cuvintele lui Enea.

— Nici toate războaiele troiene la un loc nu s-ar fi lăsat cu atâta vărsare

de sânge, cât să umple un iaz.

— Gândeşti în termeni prea literali. Refuzi să scrii ceea ce nu poţi înfăţişa pe scenă.

— Dar tocmai astfel l-am depăşit pe Seneca. El nu face decât să povestească, or ăsta-i un mod prost de-a scrie teatru. Prostimea din teatre nu l-a citit pe Seneca, vine să audă, dar şi să vadă.

— Deci ai vrea ca Oedip să-şi scoată ochii în faţa tuturor?

— Aşa aş vrea. Oamenii plătesc să vadă grozăvii, nu să le audă. Văd că te-apucă tremuratul. Rafinatul student de la Cambridge, pedant, cu autorii lui clasici.

— O să strângem bani, să te trimitem la Cambridge, Tom, zise Watson. Sau, dacă preferi, la atelierul celălalt.

— Ştiu şi eu latină cât oricare dintre voi. Am făcut cu Mulcaster la Merchant Taylor's[13]. Am jucat Seneca pe scena şcolii şi venea lumea de departe să m-audă. Pe urmă mi-am dat seama că trebuie să şi vadă. Aşa că asta e.

— Chestia asta nu merge, spuse Alleyn clătinând încet din cap. Chestia cu Jupiter şi Ganimede. Asta-i curată sodomie.

— Ei, exclamară Kyd şi Henslowe într-un glas.

Iar Kyd urmă:

— Nu poţi să te arzi în bulan pe scenă, spuse el, deşi ochii îi licăriră, părând să împărtăşească ideea, dar nu ca pe un act de dublă plăcere, ci savurând ţipătul imaginar iscat de reteveiul bine înfipt.

— Ei, e doar sugerată, spuse Alleyn. Nu-s decât nişte cuvinte. Sunt cuvinte faine, adăugă el, dar nu-s pentru mine. Nu sunt Enea. Deşi Jack, aci de faţă, ar fi o Didonă cu vino-ncoa'. Ei bine, trebuie să mai faci o încercare.

Şi-i înapoie teancul lui Kit, care îl acceptă oarecum jenat.

— Foarte urât scrisul, spuse Kyd, uitându-se chiorâş.

— N-a fost pregătit să devină noverint, îi explică Watson.

— Noverint? întrebă Kit nedumerit.

— *Noverint universi per praesentes.* Să afle toată lumea prin prezentele. Tom Kyd a fost copist. Scrie foarte caligrafic.

— A-ha, bombăni Kyd. S-o iau ca pe un blestem?

În jurul mesei răsunară vorbe ce încercau să-l îmbuneze. Henslowe îşi goli ulcica până la ultimul strop şi-i anunţă că trebuie să plece. Probabil niscai necazuri mărunte cu una dintre noile lui fufe aflate sub contract. O fată pe nume Deborah, un straşnic nume biblic, care bea pe şestache şi sărea la bătaie cu pumnii. Treaba asta nu prea era pe placul clienţilor, deşi, dacă ar fi făcut-o cu mai mult dichis, folosind o biciuşcă şi o ghioagă ghintuită, câtorva le-ar fi picat bine.

— Înţeleg, spuse Henslowe, că propunerea mea a fost acceptată, ca şi berea cu care v-am făcut cinste. O să mai discutăm. Se duse la uşă, o crăpă, se uită şi se întoarse încruntat: Cuţitarii-s acolo, spuse el. I-au dat afară pe toţi muşteriii cu tămbălăul pe care-l fac. Fratele tău Jack are grijă să le plătească taxă de protecţie, cum i se zice.

— Cui?

— Lui Bradley, Orwell şi Simkin.

— I-am spus lui Jack că n-are voie să facă una ca asta, zise Alleyn. Dă-le azi un sfanţ şi mâine o să-ţi ceară un ducat. Au încercat să facă asta şi la The Theatre, dar eram prea mulţi ca să ne poată ţine piept şi au avut surpriza să dea peste oareşce muşchi în costumele noastre de scenă cu sclipici. Sunt înarmaţi?

— Cu pumnalele lor scurte, de fiecare zi. Iar voi sunteţi cu mâinile goale.

— Mâini goale, nu cuţite[14], am zis eu. Va să rămânem închişi aici până pleacă ăştia?

— Ba o să plecăm, spuse Alleyn. O să cinăm la Trei Butoaie.

Am dat ulcelele peste cap, ne-am sculat şi l-am urmat pe Henslowe în odaia mare, care, într-adevăr, rămăsese goală, nu erau decât cei trei haidamaci aşezaţi la masă, într-un colţ, lângă uşa care dădea în stradă. Jack Alleyn tocmai le spunea:

— Aţi băut destul. Cu acest penny, sigur o s-ajungeţi să daţi la boboci.

În timp ce ne apropiam de acest tablou, frate-său zise:

— Ţine-o tot aşa cu şpaga, Jack, şi n-ai să faci altceva decât să le alimentezi lăcomia.

— S-ar putea să ai dreptate, răspunse Jack Alleyn, luându-şi înapoi gologanul maroniu şi băgându-l înapoi în buzunar.

Will Bradley era un derbedeu soios, destul de îndesat, cu laţe negre,

împâslite, pe ţeasta păduchioasă. Unghiile lui aveau semiluni de jeg. Spuse:

— Ştim prea bine ce puneţi la cale tu şi ăilalţi vânzători de pişvaser. Trimiteţi huidume cu bâte la bietul taică-meu, să-şi ţină feciorul departe de cârciumile rufoase unde trag la măsea actorii. Ei bine, iată un om liber, împreună cu ortacii lui, la fel de liberi, care merg unde au chef şi-i crestează pe cei care li se opun.

— Cel mai bine-ar fi să-ţi bei minţile în bârlogul puturos al scumpului de taică-tău, îi sugeră Jack Alleyn, referindu-se la Capul de Episcop, situat pe Holborn, colţ cu Gray's Inn. Aşa că plecaţi!

Ortacii lui şedeau de cealaltă parte a mesei, simţindu-se în largul lor, şi îşi hâţânau scaunele pe două picioare, se lăsau pe spate, să mânjească peretele tencuit cu jiletcile lor slinoase. Orwell, un fanfaron diform, cocoşat şi cu braţul stâng sudat strâmb după o fractură, mă privi cu subînţeles, chicotind:

— Dezbracă-te, scumpete, să-mi fac riciul maro. Şi ce mai face jegosul Neddy?

— Dacă-i pe-aşa, să ţi-o trag şi eu, zise zeflemitor Simkins.

Kit fu cel care spuse:

— Actorii ăştia par destul de curaţi. Aş zice că voi, trei haimanale numai bune de atârnat în furci, sunteţi cei care deţineţi aici monopolul jegului.

— Ah, nu, murmură Watson, apucându-l de braţ pe Kit.

— Gargară, zise Orwell. Un băiat latin şi grec. Monopoliologie. Măi, porcovane, şi tu ai fi bun de-o bulеală la cercul maro.

După care zâmbi prosteşte şi-i trimise mai multe bezele lui Kit. Iar Kit… N-ar fi trebuit, dar asta a făcut.

Iar Kit împinse fulgerător tăblia mesei, în aşa fel încât ditamai bucata de lemn de ulm îi buşi pe Orwell şi Simkin, care căzură grămadă la pământ. Apoi îl înşfăcă pe Bradley de chică şi îi răsuci laţele cu o mână, înfigându-şi două degete, îh, îh, în nările lui jegoase, vrând să ajungă de-a dreptul la pia mater, iar Bradley bâjbâi cu degetele după pumnal. Kit însă, cu dezgustătoarea lui sfredelire a nasului, vădit dezgustat şi el, îl răsturnase pe Bradley, iar acum acesta era pe duşumeaua din scânduri nefăţuite, şi îl călcă, scurt, în picioare, fiind cu ochii în patru la Orwell şi Simkin, care se adunau de pe jos. Pumnalul îi căzuse lui Bradley de la cingătoare, iar Kit îl apucă voios şi se năpusti la Orwell şi Simkin, care abia se ţineau pe

picioare, dar duceau mâna, hotărâţi, la pumnale. Când Bradley dădu să se ridice, înjurând, Kit îi trase un picior în bărbie, scoţându-l, vremelnic, din luptă. Pe urmă, îi hăcui lui Orwell încheietura mâinii în care ţinea pumnalul, făcându-l să urle şi să-şi bea sângele, ca să-şi oprească sângerarea. Lui Simkin, care ţipa nu, nu, îi spintecă pantalonii, lăsând lumea să-i vadă ruşinea. Asta le fu de ajuns celor doi, dar Bradley, care se ridicase de jos, înjurând, cu răsuflarea tăiată, biciuind aerul cu mâinile, încercă să-i prindă lui Kit, ca într-o menghină, grumazul, însă, având el un guler proaspăt spălat, nu suportă câtuşi de puţin ideea asta. Aşa că îl pocni pe Bradley, împingându-l în peretele de lângă tejghea, luă o cană de cositor de un kil şi dădu cu ea în scăfârlia păduchioasă până ce ajunse să se bălăbănească năucă. În tot acest răstimp, noi, ceilalţi, ne-am uitat la el cu ochii cât cepele. Pe urmă, Kit ceru, gâfâind, apă, să se spele pe mâinile atât de murdare, încât mai că-i venea să vomite, iar Simkin, la auzul acestui cuvânt, îl luă ca pe un ordin şi execută o borâtură abundentă, verzui-gălbuie. Cei doi ospătari ai lui Jack Alleyn scoaseră apă din fântână, din curtea din spate, şi aduseră trei găleţi. Kit se spălă, se spălă şi se tot spălă, de-ai fi zis că n-o să se mai oprească din spălat, iar apoi cu apa din găleţi fu împroşcat Simkin cu borâtura lui. Acesta plecă răcnind, ud leoarcă, împleticindu-se, urmat, cu înjurături întretăiate, de ceilalţi doi. Kit îi trase un şut în cur lui Bradley, ca de la revedere, iar Unicornul îşi recăpătă curăţenia cuvenită acestui simbol al virginităţii. Jack Alleyn clătină însă din cap şi spuse:

— O să pună mâna pe tine. O să-ţi ia jugulara.

— Unde-ai învăţat să te baţi? îl întrebă frate-său.

Kit, care îşi mai recăpătase suflul şi dăduse pe gât aproape un kil de vin, se aşează şi răspunse:

— La Canterbury. Ne băteam cu hughenoţii. Sunt nişte bătăuşi daţi naibii.

— Dumnezeule mare, exclamă Henslowe pios. Păi nu-s fraţii noştri într-ale religiei?

— Nu mor de dragul lor.

— Hai, îl pofti Ned Alleyn, să mergem la cină. Vii şi tu, Jack?

— Rămân aici. Avem un butoi căruia o să i se dea cep, spuse el, dând din cap, cuprins, parcă, de o presimţire, spre Kit.

Aşa că am plecat. Henslowe a apucat-o spre Bankside, însă Tom Kyd, lefter, dar flămând, s-a ţinut de noi, deşi Watson, care ne anunţase că ne face el cinste, nu dăduse de înţeles că l-ar include şi pe el în grupul invitat la cină.

— Chestia cu vomitatul, îi spuse Kit. Am rostit cuvântul şi derbedeul a vomat. Aduce, într-un fel, cu Seneca şi jupânul Tom Kyd, nu-i aşa?

— Nu-s jupân, mormăi Kyd. Ce vrei să spui?

— Unuia îi ajung vorbele, celălalt e terminat dacă nu bagă şi acţiune.

— Nu înţeleg.

— Nu contează, răspunse Kit în timp ce ne continuam drumul alunecând la tot pasul, deoarece caldarâmul era acoperit de mâzgă, iar şobolanii ne urmăreau din şanţuri în timp ce soarele scăpăta şi avea să zdrobească – cu spectrul unui cer zugrăvit în culori stridente – inima celui ce ne contemplă de sus, plin de compasiune, soarta murdară.

Câinii vagabonzi scurmau prin gunoaie, iar ici-colo pisicile cu blana zbârlită ţâşneau ca arse ori se târau şchioape. Şi astfel am ajuns la Trei Butoaie, cu treimea ei de poloboace pictate pe firma ce se legăna în bătaia vântului. Înăuntru se aprinseseră deja lămpile, se balansau atârnate de grinzi, flăcările lumânărilor dansau şi untura sfârâia în focul din bucătăria ce se zărea în capătul îndepărtat al tavernei. Ne-am aşezat şi veni să ne salute însuşi Shilliber, care, împreună cu nevastă-sa, ne propuse obişnuitul meniu copios, cu drob de carne, păsăret vânat, păsat de ovăz, tarte şi şarlotă. Ne anunţă că are un vin roşu grozav, adus hăt de la Bergerac. Chefliii voioşi îl salutară pe Ned Alleyn dând din mână sau din cap, iar câţiva rostiră în cor Ce zbierete. Am comandat o plăcintă de-aia mare, cu carne de viţel şi curmale tocate, şi un sos picant amestecat cu smântână, plus un ulcior de vin cu bulbuci, proaspăt tras din butoi. Iar Kit, încântat peste măsură că le-a tras o chelfăneală golanilor, deveni tot mai guraliv. Vorbi despre Machiavelli şi *Principele* său, şi despre *Contre-Machiavel* de Gentilet[15], în tălmăcirea engleză a lui Simon Patrick, care fusese cartea lui de căpătâi la Corpus Christi.

— I-am dedicat nişte versuri, spuse el. El însuşi, pe post de Scaraoţchi, îmbrăcat în negru, croncănind pe scenă:

Deşi unii-s în contra cărţii mele,

Mă vor citi şi, astfel, vor ajunge
În scaunul lui Petru; când mă vor
Da jos, i-or otrăvi adepţii mei.
Religia-mi pare doar o jucărie
Şi singurul păcat e ignoranţa[16].

Nu mai ţin minte restul, dar există în formă scrisă.

— Vezi c-ai vorbit prea tare despre jucărica asta pentru copii, îl mustră Kyd. Uită-te la ăla de-acolo, cum te priveşte, iar altul îşi notează totul pe tăbliţe. Peste tot sunt ciripitori.

— Nu mi-am exprimat propriul gând, deşi sunt cuvintele mele, se apără Kit. Văd însă primejdia. Omul poate fi confundat cu creaţia lui. Creează un nemernic şi, automat, devii un nemernic.

— Versurile astea diabolice aduc a prolog, cugetă Alleyn. Însă la ce piesă?

— Machiavelli nu e Satana, ripostă Kit. Tocmai onestitatea lui e uluitoare. Am văzut în zilele noastre oameni arşi pe rug sau daţi pe mâna călăului pe motiv că au tăgăduit sfântul cuvânt al lui Dumnezeu aşa cum e interpretat de către prelaţii noştri. Aceştia şi-au ridicat ochii spre cer, leşinând de bucurie că îi mântuiesc pe păcătoşi prin suferinţa profund regretabilă pe care le-au provocat-o, dar au fost şi rămân nişte ipocriţi. Le place calvarul altora, fiindcă prin el se manifestă puterea lor. Este singurul lucru pe care şi-l doresc oamenii. Nu cunoaşterea, nu virtutea, ci puterea. Machiavel a ştiut asta şi ne-a învăţat cum stau lucrurile. Şi, astfel, spectacolul sfinţeniei se află în slujba iubirii de putere. Prelaţii noştri ar fi însă şocaţi dacă li s-ar spune că totu-i doar un spectacol. Nu-şi sondează şi propriul cuget. Machiavel ne sfătuieşte să procedăm astfel şi consideră că disimularea e o virtute dacă-i folosită întru obţinerea puterii. Până şi voi păreţi şocaţi, aşa că nu mai spun nimic.

Între timp, drobul de viţel fusese pus aburind pe tăblia mesei de către fiica mai mică a lui Shilliber, pe nume Kate, care lăsa să i se vadă sânii împungaci. Ned Alleyn luă polonicul mare, îl vârî în sos şi aroma mirodeniilor se înălţă în aer. I-am întins talerele şi ni le-a umplut cu zăngănitul metalului atins de metal. Lui Kyd îi curgeau balele până-n vârful bărbiei: saliva îi lucea în barba roşcovană. Se apucă să mănânce cu lăcomie,

iar Tom Watson îi smulse cu delicateţe lingura de corn, să se spună mai întâi rugăciunea. La un semn al lui Henslowe, am rostit-o chiar eu:

— Fie ca bunul nostru Domn să ne binecuvânteze bucatele. Fie ca sufletele noastre să se umple cu har tot astfel precum burţile ni se umplu de mulţumire. Amin.

— Ei bine, spuse Kit, jucându-se cu carnea înmuiată în sos, e un har fain. În sensul că nu are nimic care să ne facă rău. Totuşi, harul lui Dumnezeu nu e un condiment special. Şi e dăruit mai degrabă abstinenţilor decât pofticioşilor.

Kyd era pofticios. Tom Watson se ospăta cu gingăşie. Kit bea în neştire şi lăuda Bergeracul roşu. Watson spuse, ciugulind delicat:

— Văd un uriaş învârtindu-se pe scenă în căutarea puterii. Există asemenea uriaşi în Europa, dar aluziile sunt periculoase. Cică Machiavel ar fi Biblia reginei-mamă din Franţa. Adu-o pe scenă şi imediat te şi trezeşti întemniţat.

— Aluziile, bolborosi Kyd, cu barba colorată de sosul de viţel, întotdeauna trebuie introduse pe deasupra. Tragedia mea e despre Spania şi Portugalia, dar asta-i pe deasupra. Ar fi lipsit de tact să-l aduc pe scenă pe regele Filip, chiar dacă ştim că ne este vrăjmaşul. Tinere domn, trebuie să înveţi ce-i tactul. O să te-nveţe Londra, în caz că n-a făcut-o Cambridge-ul, urmă el şi se puse iar pe înfulecat.

Kit plescăi, gata să bea o nouă duşcă, şi spuse:

— Pe Dumnezeu, vinul ăsta-i grozav, porunciţi să mai aducă. Apoi, adăugă: Tactul ucide adevărul lui Dumnezeu sau pe cel al diavolului. N-avem voie să rănim, n-avem voie să slobozim o rafală puturoasă în nasurile ipocriţilor.

— Nu mai vorbi de putoare când mâncăm, îl rugă Ned Alleyn.

— Da, înţeleg şi-mi cer iertare. Tactul e o chestiune ce ţine de bunele maniere de la masă, dar nimic mai mult.

— Trebuie să-nveţi, spuse Kyd şi îşi întinse farfuria ca pe-o tipsie pentru colectarea pomenii, ca să mai capete o porţie. Tactul măcar o să-ţi salveze gâtul de ştreang. O să-ţi regreţi lipsa de tact când ochii muribunzi o să-ţi vadă, într-o clipită, bătaia inimii retezate şi dansul maţelor însângerate, zburând prin aer.

— Terminaţi, vă implor, strigă scârbit Ned Alleyn.

— Ei bine, trebuie să-nveţe, stărui Kyd. Dar îmi pare rău. El m-a împins la discuţia asta.

— Transformarea burţii într-un burduf de vin, îi preveni Watson, e metoda regală de suprimare a tactului. Iar mâine, dis-de-dimineaţă, trebuie să ai privirea şi capul limpede. Nu comand încă un ulcior.

— Ba da, ba da, strigă Kit. Tinereţea merge mână-n mână cu plăcerea. Apoi, jimbându-se ca un prostănac, îmi mângâie mâna pe care nu o foloseam la mâncat, din dreapta lui: Nu-i aşa, încântătoare Bel-Imperia, care ai fost, ba nu, care eşti mai grozavă aşa cum eşti, femeile-s doar maşinării de prăsit, băieţii reprezintă perfecţiunea. Să fii tânăr, să ai pielea strălucitoare şi ochii luminoşi, carnea încă nesluţită de părul crescut în neştire ca urmare a ceea ce se cheamă maturizarea, să ai respiraţia plăcută a tinereţii, fără de pustule, nestricată de punctele negre grăsoase[17]…

— Ce cuvânt mai e şi ăsta? l-am întrebat eu, întinzându-mă, cu mâna stângă, după o bucată de pâine albă.

— Vine din greacă. Înseamnă erupţii seboreice.

— Vă rog, ne imploră Alleyn ajuns pe culmile disperării.

— Te-nşeli, interveni Kyd. Vine din latină.

— Pun pariu că-i din greacă.

— E din latină. *Comedo* înseamnă lacom.

— În cazul ăsta, domnule, eşti un *comedo*. Dar eu continui să susţin că-i din greacă.

— Prea încerci să faci pe grecul[18], zise Kyd. Aici nu suntem la Banchetul lui Platon. Învaţă să fii precaut. Dă-ţi mâna la o parte.

— Precaut, precaut, strigă Kit în gura mare, să-l audă toată cârciuma, aşa că mai mulţi muşterii care mestecau îşi întoarseră privirile spre el.

Şi silabisi cuvântul accentuând puternic, cadenţat, *ut*. După care interpretă un cântecel compus de el, pe propriul lui text:

Înghite praful de pe jos,
Pun’-te saltea şi-o să te fut
Până o să ne doară-n os,
Însă lucra-vom pre-ca-ut.

Shilliber se apropie de noi, muşcându-şi buza de jos, şi ne făcu, din ochi,

un semn cât se poate de clar, chiar dacă nu şi lui Kit. Tom Watson spuse, oftând:

— Oof, aveam de gând să mănânc şi-o plăcintă de coacăze, dar am o datorie faţă de oaspetele meu.

— Iată un alt cuvânt fain, strigă Kit, şi se apucă să cânte *datorie datorie datorie* ca o pasăre asurzitoare. Pe urmă, îl cuprinse, fără veste, greaţa şi se înverzi la faţă: Ei bine, murmură el ceva mai serios, nu suntem decât oaspeţii vieţii, avem un început înspăimântător şi sfârşim ca stafii.

Şi, sculându-se brusc, de i se răsturnă şi scaunul, se lăsă condus afară de Tom Watson. Din stradă însă, pe când înaintau spre colţul lui Hog Lane, răzbătu până la noi glasul lui, cântând zgomotos, dar nemelodios:

Datori suntem să ne-nchinăm
La ce-a pierit şi a trecut,
Pe Eva să o blestemăm,
Dar să o facem pre-ca-ut.

Tom Kyd clătină din cap cu amărăciune în timp ce îşi cufunda lingura din corn într-un blid cu terci şi, într-o dispoziţie profetică, ne anunţă că-i mai dă doar câţiva ani de trăit.

Îmi închipui c-ar trebui să-mi închipui că, după beţie, Kit era turtit când s-a prezentat dinaintea domnului secretar de stat, a doua zi dimineaţa, la ora opt, cu soarele năucitor al verii în ochi. Domnul, care nu avea decât rangul de cavaler, era Sir Francis Walsingham, şeful Serviciului, cum i se zicea. Era un bărbat brunet, firav, căruia regina, care nu prea îl agrea, îi spunea Maurul. Iată o mostră de ingratitudine regală, căci, în numele ei şi parţial din propriu-i buzunar, care nu era chiar fără fund, plătea cincizeci şi trei de agenţi puşi să adulmece totul între Calais şi Constantinopol. Îi numea ochii lui. Spuse, cu un ecou straniu, ca şi cum şi el unul ar fi avut ochi ce pot citi în sufletul cuiva:

— Fă-ţi datoria cu precauţie. Semnează-te aici.

Împinse brusc, înainte, o coală de hârtie de pe masa ticsită de hârţoage, cu un scris îngrijit, pe care Kit, cu privirea lui împăienjenită de beţie, desluşi cu chiu cu vai ceva ce aducea cu un jurământ prin care se obligă să păstreze secretul, să slujească pe viaţă şi alte legăminte de-astea. Kit se simţi ca şi cum ar fi avut o funie petrecută în jurul gâtului, de care trăgeau

întruna, în direcţii opuse, doi bărbaţi. Spuse:

— Staţi puţin. Nu puteţi dispune de mine chiar într-atât. Sunt student, mai am un an de studiu. Domnul Watson v-a povestit, de bună seamă, care-i situaţia mea.

— Că urmează să fii hirotonisit, dar că eşti şi un poet mediocru şi încă nu te-ai hotărât pe ce cale să apuci. Rostul acestei semnături este să te lege de cauza ultimă, care-i mai presus de celelalte două. În privinţa asta, nu tolerăm nici o ezitare. (Şi îl pironi pe Kit cu privirea lui aspră, cu ochi negri ca dracii din iad.) Regina, regina şi sfânta ei Biserică. Pe cel ce refuză să semneze un asemenea legământ îl putem lesne considera trădător.

— Nu sunt trădător, dar am nişte îndoieli legate de semnătură.

— Îndoiala în sine e şi ea un fel de trădare. Semnează.

Aşa că Kit iscăli, măcinat de îndoieli, cu o pană de lebădă şi cu cerneală la fel de neagră ca privirea celui ce avea să-i fie stăpân. Sir Francis se încruntă văzând mâzgălitura de nume şi zise:

— Văd că prenumele e Christopher şi asta e de bine, e cineva care îl duce pe Cristos în spinare, dar ce vrea să fie celălalt nume?

— Primele litere sunt, cu siguranţă, Merl sau Marl, uneori şi Morl, însă ne e neclar dacă numele de familie e Marley, Morley sau Marlowe. Mi s-a spus şi Merlin, ca vrăjitorului. Cred că am scris Marlowe. Acum pot să mă aşez?

— Mai bine ai lua poziţia de drepţi, soldăţeşte, pentru că de-acum eşti soldat în slujba cauzei.

La auzul acestor cuvinte, Tom Watson, care până atunci se lăfăise într-un jilţ spaniol cu tot felul de protuberanţe şi volute, un obiect ce ar fi trebuit să fie, pentru Walsingham, o erezie cioplită în lemn, dar care, de fapt, îi trăda firea ironică, zâmbi şi o ţinu tot într-un zâmbet, iar Walsingham îi răspunse cu un zâmbet acru, care parcă l-ar fi costat o avere şi făcu:

— Ei, ei, Thomas?

Cabinetul din conacul lui Walsingham era mic şi înghesuit, de-ai fi zis că-i şi asta o penitenţă, cu fereastra închisă straşnic, să nu pătrundă aerul văratic al Londrei gălăgioase, ca şi cum până şi firicelele de praf ar purta în ele otrava duşmanilor. Teancuri de hârţoage legate cu panglici stăteau să se reverse de pe rafturi şi exista şi o hartă a Europei, cu ace cu gămălii înroşite,

marcând locurile unde se află spionii din slujba Angliei, nu toţi neapărat şi englezi. Walsingham spuse:

— Va trebui să te întâlneşti cu Poley, căci el te va ajuta şi te va îndruma şi îţi va fi stăpân, până la mine, dar deocamdată este închis în temniţa Fleet, pentru o presupusă crimă, una născocită, l-am băgat acolo ca să dibuie nişte preoţi. O să iasă curând. Ai să te întâlneşti cu el la Dover, căci el îţi va fi călăuză într-o Europă neagră ca iadul.

— Aha. Trebuie să plec în Europa.

Kit nu-şi putu stăpâni tremurul iscat de mândrie la gândul că urmează să plece în Europa.

— Da, cât de curând. Ai să vizitezi oraşul Reims. Spune-mi ceva despre Reims.

— E în Franţa. Altceva nu prea mai ştiu.

— Trădătorii noştri catolici şi-au plănuit viitorul lor atac împotriva regatului şi-a monarhului său legitim în orăşelul Douai. Au fost izgoniţi din Ţările de Jos de către Wilhelm de Orania şi bine le-a făcut. Filip al Spaniei, pe care-l aşteaptă focul gheenei, a întemeiat universitatea de la Douai deoarece se temea de protestantismul supuşilor săi olandezi şi acolo s-a înfiinţat aşa-numitul Colegiu Englez. Creat pentru instruirea preoţilor jegoşi, care să vină la noi în ţară deghizaţi în maeştri de dans, să bolborosească liturghii în camere secrete şi să sfideze riscul de-a fi capturaţi şi sfârtecaţi în patru. E şi acesta un fel de curaj, dar acelaşi lucru se poate spune şi despre pisoiul înecat în ciubăr, care se zbate să înoate. Papa de la Roma, pe care îl aşteaptă diavolul să-i smulgă unghiile cu cleştii, în vecii vecilor, contribuie, în fiecare lună, cu câte o sută de coroane la această iniţiativă. Colegiul s-a mutat de la Douai la Reims, un oraş mai deosebit, unde se încoronează regii. Aşadar, Reims s-a dat cu Roma, cu Spania şi cu însuşi iadul, ca locuri diavoleşti ce ne ameninţă regina şi împotriva cărora trebuie să înălţăm rugăciuni. Aici îţi faci tu intrarea, ca inamic al lor.

— Ce trebuie să fac deci la Reims?

— Să priveşti, să priveşti şi să înveţi. Află ce se pune la cale, ascultă discuţiile despre asasinat şi rebeliune, descoperă numele trădătorilor cu gânduri trădătoare. Ştii franţuzeşte?

— Am învăţat franceza pe stradă, de la copiii hughenoţi. Am luat lecţii

date pe gratis de către un învăţător hughenot. Sunt de fel din Canterbury şi oraşul meu e infestat de hughenoţi.

— Infestat, ai zis infestat? Ei sunt fraţii noştri de arme, ţin de credinţa reformată. N-ai auzit de masacrul din Noaptea Sfântului Bartolomeu? Să foloseşti alt cuvânt.

— Îmi cer scuze c-am fost lipsit de tact, dar ăsta-i adevărul, hughenoţii nu sunt prea îndrăgiţi în Canterbury. Au fost mutaţi de pe coastă în inima ţării ca să nu se mai ţină de piraterie. Oraşul colcăie de ei. Au luat râul în stăpânire, să aibă apă pentru ţesut. Nu ajută cu nimic negoţul local, îşi au propriii brutari şi măcelari.

— Ba chiar şi ciubotari, îmi închipui, se amestecă Tom Watson.

— Exact. Îşi au lumea lor şi îşi vorbesc limba lor. Ba mai mult, rugăciunile şi le fac tot în ea. O parte a catedralei le este rezervată lor şi-acolo răsună franceza.

— Ce-ai prefera, îl descusu Walsingham încruntându-se, un englez catolic sau un francez protestant?

— Încercaţi să mă duceţi cu preşul. Adevărul este însă că în Canterbury sunt oameni care se lasă ademeniţi de practicarea în secret a vechii credinţe tocmai din cauză că nu-i suferă pe aceşti hughenoţi, cu cărţile lor de rugăciuni franţuzeşti. Asta ţine de firea oamenilor. Sângele bate credinţa.

La auzul acestor vorbe, Tom Watson hăuli ca un ogar, vrând s-o dea pe glumă, dar Walsingham, cu mâinile împreunate la spate, aruncă o privire tăioasă pe fereastră, unde văzu mai ales nişte căruţe. Pe urmă, se întoarse cu faţa la Kit şi spuse pe un ton tăios:

— Credinţa este forţa care-i uneşte pe oameni. Acest fapt este dovedit de către musulmanii de toate rasele. Când eram ambasador la Paris, am deschis porţile protestanţilor de toate neamurile care erau înspăimântaţi de cuţitele şi ciomegele catolice. Maiestatea Sa, Dumnezeu s-o ocrotească, a pledat împotriva costurilor unei asemenea ospitalităţi, dar i-am amintit că atacul viza propria ei credinţă. Nu ne aflam acolo ca martori englezi imparţiali ai masacrului parizian. Duşmanii noştri erau vrăjmaşii catolici, iar prietenii ne erau protestanţii persecutaţi. Iar ea tot turuie – vreau să zic argumentează – ce grozavă e politica prin care să ne păstrăm Franţa drept prietenă împotriva Spaniei. Te-ai gândit la treaba asta? Ţi-ai format o părere proprie despre

Franţa?

— Sir Philip Sidney numeşte Franţa un dulce inamic.

— Ah, Sir Pip. E un ginere de treabă, floarea cavalerismului Reformei, nu există în lumea întreagă om mai viteaz şi duşman mai mare al papalităţii.

Walsingham se dispensa de el aşa cum se dispensase şi de Poley, indiferent cine ar fi fost el, de parcă ar fi fost doar o pânză de păianjen mai rezistentă.

— E însă poet, iar poeţii se dedau jumătăţilor de minciună, după Platon – minciunilor întregi. El se referea la dulceaţa femeilor, vinurilor şi cofeturilor lor. Dar bagă la cap cuvântul inamic. Urmează să intri pe teritoriul inamicului. Ai vreo întrebare?

— Aş vrea să ştiu cum e cu banii, cu cheltuielile. La ce dată pornesc. Sunt în vacanţa mare, dar nu ţine la nesfârşit.

— Ah, Isuse Cristoase, vechea poveste cu banii. Pe data de 6 iulie trebuie să fii la Dover, la un han care se numeşte, ia să văd, aha, Luce[19], nu mi-e clar dacă se referă la peşte sau la floare. Acolo ai să te-ntâlneşti cu Robert Poley şi o să-ţi dea el banii. Nu pentru câştig te-ai băgat în povestea asta.

— Pentru câştigul ţării, spuse Kit dintr-o poziţie de drepţi şi mai băţoasă, deşi cam artificială. Dumnezeu să ocrotească şi ţara, şi pe ea.

Walsingham îl scrută, să vadă dacă nu-l persiflează, dar nu văzu nimic. Dădu din cap a încuviinţare şi spuse:

— Asta e. Noroc că din Canterbury nu-i cale lungă până la Dover. În orice caz, ai să faci o vizită de familie, aşa că nu-i nevoie să ceri Serviciului bani de cheltuială până acolo. Pe urmă, lucrurile s-ar putea schimba. Dumnezeu s-o ocrotească pe regină.

— Înţeleg că mă pot retrage, zise Kit, dar când dădu să facă o plecăciune şi să iasă, uşa se deschise şi cineva păşi înăuntru.

— Eşti lipsit de bune maniere, domnule, spuse Walsingham încruntându-se. Aici se discută chestiuni importante, iar tu dai buzna ca într-o cârciumă. Te rog să ieşi şi să vii când vei fi chemat.

Intrusul mugi ca un viţel şi privi cu neruşinare în jurul lui. Îl văzu pe Kit. Kit îl văzu pe el. Dar nu, nu se rezumă totul la faptul că se văzură. Ai fi zis că i-a trăsnit Jupiter. Era, împrumutând vorba papistaşilor, ca şi cum ar fi bătut clopotul sfinţirii. Era revelaţia posibilităţii, ba nu, certitudinea

probabilităţii sau cam aşa ceva, cam pe-acolo. Era cuţitul ascuţit al unui fel de adevăr deghizat în primejdie. Ieşiră amândoi deodată şi ai fi zis că mai curând intră, decât ies, pe coridorul de-afară, cu servitorul lui acru şi lenevos, care dădea cu mătura, cu majordomul cu livrea, care se-nvârtea de colo-colo, coridor transformat în dulce bordel, deşi nici unul dintre ei nu-l cunoştea pe celălalt decât printr-o înţelegere la care ajunseseră printr-o experienţă neconsemnată şi neconsemnabilă, ai cărei termeni nu ţineau de timp şi pentru care spaţiul era aidoma unei enigme nedezlegate de un copil. Era un tânăr ce părea să fie de-o vârstă cu Kit, cu şuviţe de păr drept, castaniu-roşcat, pieptănate, lungi, cu o faţă prelungă în prelungirea unui trup prelung, aşa încât Kit trebuia să-şi ridice privirea spre ochii albaştri, mari, şi spre gura largă, zâmbitoare, gulerul alb desfăcut pe gâtul ca de fată, pantalonii încreţiţi şi şireturile legate neglijent, cu pielea discret înrourată, de parcă ar fi venit de la o partidă de tenis sau rugby. Emana un discret miros de sudoare amestecat cu parfum de trandafiri.

— Chestiuni importante, ai? întrebă el.

— În nici un caz chiar atât de importante şi formidabile, răspunse Kit şi îşi dădu seama că vorbeşte pe un ton flegmatic, aşa că îşi drese gâtlejul şi urmă: Şi tu eşti băgat în chestia asta de-i zice Serviciu?

— Se mai foloseşte şi de mine câteodată, nu prea des. Mi-e văr, însă dă în mine ca un unchi. E foarte serios, dar nu trebuie luat în serios. Cred că ne-am mai întâlnit cândva.

— Tu şi eu? Nu cred. Nu ai absolvit la Cambridge?

— Nu am absolvit nimic, sunt doar cel mai neisprăvit din neamul Walsingham. Fiul mai mic, care nu moşteneşte nimic. Thomas, al cărui nume l-a învăţat să fie neîncrezător. Hai să ieşim de-aici. Miroase a stratageme şi moarte.

— Bine, dar nu doreai să-ţi vezi vărul?

— Nici o grabă. Mi s-a făcut sete după partidă. Coroana e după colţ.

— Ai fost la scrimă?

— Mă consider un fel de spadasin.

Iar când majordomul le deschise uşa, în nări îl izbi aerul Londrei, care nu era deloc plăcut, nefiind înţesat, ca la ţară, de pomi în floare şi cântecul păsărelelor.

— Nu-mi place oraşul, e plin de balegă de cal şi negustorie. Mâine mă-ntorc la Scadbury.

— Asta pe unde vine?

— E cale de-o plimbare în buiestru, prin Chislehurst. Nu pari londonez sadea. Cine eşti, de fapt?

— Marlowe, Marley sau Morley. Poţi să alegi. Prenumele e fără echivoc: Christopher.

— Adică, Kit, aşadar, eşti Kit, hai, Kit, Kit, Kit. Un tânăr universitar în formare – şi de ce nu? Ai veleităţi de spion?

— Mai degrabă de poet. Şi poate şi de dramaturg.

Ajunseseră la Coroana, unde se adunase o gaşcă de căruţaşi puşi pe băut. Aceştia îi întâmpinară cu indiferenţă pe gentilomul îmbrăcat cu indiferenţă şi pe cel într-o ţinută impecabilă, în cea mai mare parte de împrumut, potrivită pentru chestiunile importante de la Curte sau preocupările diafane ale clipelor de recreere din oraş. Thomas Walsingham dădu din umeri zâmbind când veni vorba că nu are o pungă asupra lui, însă aici comanda avea să-i fie trecută la catastif; Kit scoase cu dragă inimă câţiva penny pentru bere.

— Poet, zici. Eu unul nu mă pricep deloc, dar s-au scris versuri despre mine ori dedicate mie. Rareori au fost bune.

— Nu mă miră.

— Că poemele n-au fost bune?

— Da; vremurile astea miros a poezie proastă, dar, mai ales, nu mă miră cealaltă treabă.

— Că mi s-au dedicat versuri? Ei bine, unii neghiobi cred că, dacă-mi fac complimente, pot ajunge la sus-pusul meu văr. Tu ai ajuns la el pe altă cale.

— Prin Tom Watson. Ne-am cunoscut întâmplător, am constatat că ne preocupă pe amândoi poezia. Locuiesc la el. Să revin la ce-ai spus mai devreme. Aveai impresia că ne-am mai întâlnit cândva. Am avut aceeaşi senzaţie, deşi ştiam că-i cu neputinţă în sensul atribuit de lume noţiunii de întâlnire. Dar se mai întâmplă chestii de-astea. Platon sau unii dintre discipolii lui ar putea postula alăturarea anterioară sau prenatală a sufletelor.

— Nu ne spune şi o legendă a unui întreg pe care zeii capricioşi l-au rupt în două, de-a ajuns fiecare jumătate să-şi caute perechea? Totuşi, asta-i o

doctrină foarte ingenioasă despre sufletul masculin şi cel feminin, care se întregesc dacă au noroc, ceea ce se întâmplă arar, după o căutare ce ţine o veşnicie.

— Masculul şi femela se împreunează în chip vulgar, urmând impulsul firii, de a procrea. Există şi un mod de împreunare mai diafan sau mai spiritual.

Băură şi, în timp ce beau, se priviră ochi în ochi.

— Mai spiritual? întrebă Thomas Walsingham. Cu îngeri care se ţin de mână?

— Care se ţin de mână, da. Care efectuează o împreunare mai intimă. Avem trupuri, nu suntem făcuţi doar din suflet. Există o ordine superioară celei dictate de firea grosolană. Firea nu are nevoie de poezie, nici de muzică, nici de ochii iscoditori care-şi înalţă spre cer privirea de pe pământul plin de balegă. Firea n-are nevoie de iubirea căreia ea i-ar spune sterilitate, dar noi am putea-o numi altfel.

— Ei, ne cunoaştem de-abia de zece minute şi tu deja îmi faci anatomia iubirii nefireşti.

Kit roşi şi vorbi repezit:

— Iubirea nefirească e o expresie nepotrivită. Tot ce e împotriva naturii e un păcat, aşa susţin religiile. Totuşi, ceea ce îl face pe om să fie ce este e nefiresc, dacă îl elevăm, aşa cum se cuvine, mai presus de mâncare, căcare, procreare, moarte.

— Ei bine, iată nişte subiecte înalte sau profunde pentru un potir golit de dimineaţă şi pentru o primă întâlnire. Tinereţea merge mână-n mână cu plăcerea. (Kit tresări: cineva, poate chiar el, rostise fraza asta în urmă cu o zi sau o noapte, care acum îi părea atât de îndepărtată.) Vreau să spun că gândul e vrăjmaşul acţiunii. Vărul meu cel chibzuit îmi spune mereu că gândul e cel care face şi desface urzeala vieţii. Dacă, zice el, se gândeşte prea mult la masa de tortură, la cleştii de smuls unghii şi la ceea ce la el se cheamă aparatul utilizat pentru descoperirea adevărului, i se face rău. Şi totuşi, susţine el, ce altceva e marele conflict, dacă nu o fricţiune între gânduri diferite? Unii cred că pâinea poate fi Dumnezeu, iar alţii cred că pâinea e pâine, şi Dumnezeu, doar un gând care planează deasupra ei. Iar unii cred că papa e diavolul. Acum o sută de ani lucrurile stăteau altfel.

Gândurile evoluează şi devin periculoase. Ce sunt, atunci, lucrurile care nu se schimbă? Tinereţea merge mână-n mână cu plăcerea.

Închină în cinstea ei, golindu-şi ulciorul. Kit nu şi-l goli pe-al lui.

— Îmi cer scuze că am adus în discuţie subiecte înalte sau profunde. *Altus* înseamnă, în latină, şi adânc, şi înalt. Căutam un răspuns la întrebarea: cum poate un om avea convingerea că bea cu un prieten vechi…

— Asta simţi? Că suntem prieteni vechi?

— Mă simt în largul meu şi totuşi nu prea. Şi ai să afli de ce nu prea.

La care Thomas Walsingham întoarse capul. Privi strada care se vedea pe uşa deschisă. O gloabă bătrână, cu crupa roasă rău de tot, trăgea o căruţă cu bunuri de la ţară; o roată se hurducase, lovindu-se de un pripon, şi stăpânul îşi bruftuluia de zor mârţoaga. Apoi se întoarse şi zise:

— Nu ştiu de ce nu prea eşti în largul tău. Îţi dau voie să fii, spuse el parodiind tonul unui comandant. Pe loc repaus. În chestia asta a lui Platon apare băiatul, continuă el. Un sclav fără învăţătură. Şi totuşi, Socrate demonstrează că băiatul îi ştie pe Euclid şi Pitagora. Reiese că sufletul trăieşte dinainte de naştere.

— Văd că ai citit câte ceva la viaţa ta.

— Un pic. Cititul îl las în seama lui Frizer, servitorul meu.

— Frazer?

— El susţine că-l cheamă Frizer. Îl mai cheamă şi Ingram. Adesea i se spune domnul Ingram. Nu contează. Mi-e foarte devotat. Are mai mulţi bani decât mine şi, cu toate astea, e servitorul meu. Are mari ambiţii în legătură cu mine. Are de gând să cumpere o cârciumă din Basingstoke, cu numele de Îngerul, numele i se pare numai bun, nu ştiu pe ce chestie, şi eu voi fi proprietarul, iar el un simplu tejghetar. Da, da, e înalt sau profund devotat.

— Se cheamă că te iubeşte. Înţeleg.

— Nu înţelegi – şi replica veni pe un ton tăios. Dacă te referi la dragostea de care ai vorbit mai devreme, nu. Frizer e un câine, unul credincios. Îi place să facă pe câinele. Cel mai fericit e atunci când se gudură şi dă din coadă. Unii oameni se nasc să fie câini. Şi, cu toate astea, citeşte şi îmi povesteşte ce-a citit. Ar fi gata să mă slujească în fel şi chip. Mi-e lacheu, grăjdar şi dascăl. Îmi linge mâna, dar nu mai mult de-atât.

— Şi locuiţi împreună în… am uitat numele localităţii.

— Scadbury, pe lângă peşterile de la Chislehurst. Fratele meu Edmund e Stăpânul Domeniului, dar stă atât de rar la conac, încât mă lasă pe mine să mă ocup de el. Tatăl nostru, Sir Thomas, i-a lăsat lui totul, iar mie mai nimic, aşa că lui Edmund îi e milă de mine şi-mi spune Uite, ăsta-i al tău. Într-un fel, conacul, într-un fel[20]. Ştie ce e. Ştie că-i un târfoman şi nu se ruşinează. Aici, în Londra, a ajuns jucăreaua unei doamne de vază – n-am să-i zic numele. Destul în legătură cu domnul Edmund. Ei bine, Cat, voiam să zic Kit, tu unul nu eşti câine…

— Ai făcut o rimă. Ruşinează de vază.

— Dacă eşti poet, poţi combina rime bine cumpănite, nu scoase la plesneală, ca doi aşi la cărţi. Mai ai ceva la îndemână?

— Pe-asta:

Iubim şi-urâm, dar nu precum dorim,
Căci soarta-i mai presus de ce voim.

Şi mai am ceva aşternut pe hârtie, dar nu şi-n minte. Iar apoi:

Când pui la cale, nu iubeşti deloc.

Mi-e nu ştiu cum să-ţi spun şi versul următor. Se termină cu *iei foc pe loc*[21].

— Hm, hm, hm. Ei bine, o să ne vedem în altă parte. Trebuie să mă duc, să văd dacă nu m-a chemat deja văru-meu. Şi totuşi, o să ne-ntâlnim, fii convins.

Cred că această întâlnire dintâi i-a provocat lui Kit o stare febrilă, ce se cerea ostoită. În după-amiaza aceea nu aveam spectacol la The Theatre, aşa că m-a căutat acasă la Ned Alleyn. Acesta era plecat împreună cu Henslowe şi Peter Street, meşterul zidar, să miroasă trandafiri şi să întindă frânghiile folosite pentru măsurători pe pământul despuiat cu cruzime de tufe. Aşa se face că m-a găsit singur, învăţând rolul Reginei din *Răzbunarea lui Hamlet*, o piesă pe jumătate gata a lui Tom Kyd (ce ţi-e şi cu lumea asta plină de Tomi, o lume de motani[22] ce-aduce cu un acoperiş pe timp de noapte). Cu ochii închişi, mormăind nişte cuvinte ciudate şi gemând, m-a dezbrăcat, apoi s-a dezbrăcat şi el şi, curând, s-a pus pe-o treabă care, ciudat, nu aducea deloc a iubire. După aceea, a clipit mărunt, ruşinat, din ochii lui de pisică în timp ce ştergea sudoarea de pe trupurile noastre. Nu putea fi vorba de animalitate, pentru că animalele sunt călăuzite de zeii procreării, iar

animalele nu ştiu ce-i aia ruşinea. Striga întruna Dumnezeule Dumnezeule Dumnezeule, de-ai fi zis că se căieşte, dar n-avea de ce să se căiască, în afară de faptul că-şi risipea sămânţa în locuri sterpe, vina, dacă o fi defel vină, întâmplării, ca în parabola lui Cristos cu semănătorul care s-a dus la însămânţat.

Să-l pornim, aşadar, călare spre Canterbury. Calul îi aparţinea, era cadoul făcut de taică-său de curând, când primise destui bani ca să poată fi garantul unei căsătorii. Îl chema Brown Peter, era trupeş şi niţel cam lent, bine îngrijit în grajdurile din Cambridge, un fel de prieten ce-i necheza ba da, ba nu, căruia Kit îi cânta sau recita versurile compuse de el în timp ce trecea tropăind prin Dartford, Gravesend, Chatham, Sittingbourne într-o minunată zi de vară. Şi iată-l ajuns – pe Pound Lane, cu vechea lui şcoală de lângă Zidul Cetăţii, în Burgate, cu măreaţa catedrală. Un clopot solemn jelea de unul singur moartea cuiva. Aici credinţa fusese adusă de la Roma pentru ca un rege cu mai multe neveste s-o respingă, aici un apărător al Bisericii Romane se ridicase împotriva puterii altui rege şi sfârşise asasinat, avusese altarul sacru ornamentat, dar, ulterior, acesta fusese devastat[23]. Pesemne că asupra regatului plana un blestem. Mai mult ca sigur că plana asupra lui taică-său, a cărui nouă casă, din parohia St. Mary's, trebui s-o dibuie întrebând lumea. John Marley sau Morley, ciubotarul? Cam pe-acolo, pe-aici, pe-aproape. Se mutase din St Andrew's din cauză că nu putuse plăti chiria şi se instalase în noua locuinţă, deloc spaţioasă, din câte ştia Kit. O luau la vale, şi asta se întâmpla din vina străinilor.

— Ia să te vedem, spuse taică-său, întrerupându-se din bocănit, scuipând cuiele din gură.

Odată cu el se opriră din ciocănit şi doi ucenici, să se holbeze la el.

— Catifea albastră şi aurie, guler dantelat. Îmi place mantia, spuse taică-său, încrucişând braţele, şi ai un miros plăcut, londonez. Dumnezeu ştie de ce, dar pari s-o duci bine. Ia să-ţi văd încălţările, ar putea să arate mai bine. O să ţi le tălpuiesc înainte de-a pleca înapoi.

— O ţin tot înainte. Spre Dover şi de-acolo mă îmbarc spre Franţa.

— Doamne ajută, chiar că-ţi merge bine. Miroase a afaceri de stat.

— Războiul contra papistaşilor.

— Pentru Dumnezeu, lăsaţi-i în pace măcar pe papistaşii englezi, că au

suferit destul. Avem destule belele pe cap cu franţujii şi franţuzoaicele de-aici. Mormolocii lor ar ajunge nişte cetăţeni cumsecade ai comitatului Kent dacă li s-ar permite să vorbească limba noastră. Uite-o şi pe maică-ta, se întoarce de la piaţă.

Maică-sa, durdulie, dar fără tenul rozaliu al fetelor de la ţară, aproape că alerga pe stradă cu coşul pe braţ. Era, de fel, din Dover şi-i plăcea să creadă că sarea de mare s-a păstrat în pielea ei, că-i o fată de la mare. Îl sărută, îl îmbrăţişă şi îl admiră. Un adevărat gentleman.

— Fetele ce mai fac?

— Joan are burta mare, Meg îl ceartă pe croitor că se tot codeşte în legătură cu ziua nunţii, Anne e bine-mersi şi ar mai fi biata Dorothy.

— Biata Dorothy.

— Stă toată ziua cu păpuşica ei de lemn. Nu toţi francezii sunt ai naibii, i-a făcut-o, special, un tâmplar francez. De bună seamă că totu-ţi pare străin. Nu cunoşti casa.

— E mică, spuse Kit în timp ce părinţii îl conduceau înăuntru, cu mâinile lipite de el, unicul lor fiu.

— Ne era mai bine lângă Bull Stake, zise taică-său. O să scăpăm de fete şi-o să rămână destul loc, pentru maică-ta cu mine şi cu Dorothy.

Ucenicii se reapucară de bocănitul lor şi, prin mirosul de piele ce-i amintea de copilărie, mai statornic decât gândul sau credinţa, Kit fu condus în odaia mare cu, după cum i se păru lui, tristele simboluri ale unei prosperităţi pierdute – lada de zestre, masa din lemn masiv, scaunele ce erau embleme din lemn ale rangului fiecărui membru al familiei, de la nou-născut până la capul familiei, chiar dacă nu erau, în sine, o familie de scaune. Micuţa Dorothy şedea pe duşumeaua maronie şi saliva aplecată deasupra unei domniţe minuscule, cioplite în lemn, cu fustă de lemn. Avea doisprezece ani şi era idioată. Stătea într-o băltoacă de pişat. Maică-sa alergă la ea, constată că are capotul ud şi cald, aşadar tocmai făcuse pe ea. Le chemă pe Meg şi Anne, care n-ar fi trebuit să-şi lase surioara singură, iar apoi li se auziră paşii – după cum sunau, erau desculţe –, uşa se deschise şi fetele intrară. Margaret avea douăzeci de ani şi logodna ei cu croitorul se prelungise nepermis de mult. Anne avea paisprezece ani şi era şi ea bună de măritiş, păi nu se măritase Joan cu doi ani în urmă, când avea treişpe ani?

Iar acum avea cinşpe şi era grea cu prunc. Toate erau gata să prăsească, până şi sărmana Dorothy, pe care, dacă ar lăsa-o să umble brambura pe câmpii, imediat ar încăleca-o un mocofan de la vreo fermă, ca armăsarul pe iapă, doar că pe ei îi călăuzea de-a pururi omenia, ca şi credinţa şi gândul. El, Kit, însă, are să-nşele firea, de-a pururi şi nicicând destoinic, o pildă vie în ceea ce priveşte înşelarea adevăratului ţel a ceea ce se cheamă dragostea. În clipa asta era sărutat şi săruta, la rându-i, femei cu sâni nerăbdători să dea lapte. Biata Dorothy, pe care o ştergeau şi o schimbau în timp ce curăţau şi duşumeaua, îl privi fără să-l recunoască, cu degetul în gură şi cu păpuşica strânsă la sânul ce-i dospea şi ei.

Ce putea să le povestească? Despre trivium şi quadrivium[24], dar, deocamdată, nimic despre faptul că părăsise colegiul. Cum stă cu fetele? Nu cunoscuse nici o fată. Ah, ba nu, stai puţin şi îi făcu o schimbare de sex domnului Walsingham, întocmai ca într-una dintre poeziile sale, transformându-l într-o doamnă cu păr strălucitor, purtare aleasă şi perspective formidabile, însă deocamdată trebuie să-şi vadă de carte, să se pregătească pentru primirea sutanei, să-şi caute o parohie şi doar după aceea o să se gândească la întemeierea unei familii sfinte. Maică-sa şi fetele, urmate de Dorothy, căreia îi curgeau balele şi îşi strângea păpuşica la piept, se duseră la bucătărie, să pregătească cina. Bucătăria era mică, duşumeaua cu dale de gresie era denivelată, dar oalele şi blidele îşi păstrau strălucirea de altădată. Kit se opri în uşă, privi, discută, ascultă. Fetele, în afară de Dorothy, aveau multe de povestit. John Moore, cândva ucenicul-şef al tatii, îşi deschisese propriul atelier lângă East Gate, nu departe de abaţia închinată Sfântului Augustin, pe care tatăl reginei o jefuise, iar apoi o transformase în palat. Joan, nevastă-sa, deşi avea doar cinşpe ani, îşi privea de sus surorile nemăritate. Iar acum afişa, plină de mândrie, ditamai burta. La cină urmau să mănânce rasol de vită cu morcovi. Pâinea, coaptă chiar azi, era proaspătă. Kit morfoli o bucată de coajă. Aveau şi un butoiaş cu bere de Kent. Lui Kit mai că-i venea să plângă.

Să plângă? De ce? Cu gândul la ciclul confortabil al vieţii ce miroase a pâine şi carne de vită, repetat la nesfârşit, de l-ar îngădui predicatorii şi conducătorii, iar el e doar o tangentă în raport cu acest ciclu. Să plângă cu gândul la viitorul care, îşi dă seama, pesemne că-i primejdios. Să plângă

pentru că femeile astea şi tatăl lui meşteşugar vor plânge cândva. Când? Asta n-are cum să ştie. Auzea plânsetul vântului de-afară.

— Brown Peter se vede că-i bine îngrijit, spuse taică-său când se aşezară la masă. La început nu şi-a recunoscut vechiul grajd, dar pe urmă şi l-a amintit şi a scos un nechezat. Ai fost cumsecade cu el. Omul şi calul sunt unul în lumea asta mare, a intereselor. Eu n-am nevoie de cal. Sunt răstignit aici pe tălpile şi tocurile mele.

— O să fac o plimbare până la Dover, spuse Kit. Îs treizeci şi cinci de kilometri, o să-mi prindă bine.

— Mâine o să-ţi pingelesc încălţările.

— Kitticat, făcu Meg, reverendul Kitticat, meşterul ce repară sufletele oamenilor.

— Asta peste un an sau cam aşa ceva. Trebuie să devin maestru al artelor, doar ştii. Iar până atunci sunt unul dintre oamenii lui Walsingham.

— Walsingham? întrebă Anne. Era un orăşel sfânt şi Calea Laptelui, din cer, arăta drumul spre el.

Kit le explică cine este Walsingham. Îl ascultară cu toţii, mai puţin biata Dorothy, care se chinuia să îndese, fără spor, un dumicat în gura păpuşii ei. Kit se uită cu milă şi mânie la idioţenia ei.

— Uneori îţi vine greu să-i aduci laudă lui Dumnezeu, spuse el. Dorothy e neschimbată, am crezut că aşa e ea, mai copilăroasă, se coace mai greu la minte, însă de-acum aproape că-i femeie în toată firea şi tot se scapă pe duşumea şi nu scoate o vorbă.

— Mai scoate şi ea câte o vorbă, îi luă apărarea maică-sa. De când ai plecat de-acasă, a învăţat câteva cuvinte. Ştie cum le cheamă pe surorile ei, dar foloseşte numele aiurea. Ştie *cer* şi *soare* şi *ploaie*.

— Şi ştie că Dumnezeu e sus în cer, spuse taică-său, cojind un măr, dar crede că Dumnezeu e soarele.

— Aşa am crezut şi noi, aşa a crezut şi împăratul Constantin, îşi etală Kit învăţătura. Duminica e sabatul. Din punct de vedere teologic, întrebarea e dacă are un suflet de mântuit sau nu. Dacă are, va arde în iad pentru erezia de a fi spus că Dumnezeu e soarele. Dacă n-are, după moarte se va dezintegra în cele patru elemente, asemenea oricărei jivine a câmpului.

— Groaznic, făcu Meg. Asta vă-nvaţă la Cambridge?

— A, învăţăm o grămadă de lucruri despre suflet, despre cine-i mântuit şi cine-i damnat. Se pare că-s condamnaţi să ajungă-n iad toţi cei care nu ţin de Biserica Anglicană şi uneori mi se face silă de poliloghia asta.

— Silă de învăţătură? îl iscodi taică-său. Doar ştii că învăţătura-i făcută să te educe.

— Atât, şi nimic mai mult. Luată în sine, nu înseamnă nimic. E o legătură de chei cu care poţi descuia nişte uşi. Picioarele-s făcute să umble, dar au nevoie de încălţări. Confecţionarea şi repararea pantofilor, da, e un meşteşug util. Eu îmi fac ucenicia într-un meşteşug inutil.

Cei strânşi în jurul mesei, cu excepţia sărmanei Dorothy, îl priviră nelinişтiţi. Într-un târziu, maică-sa spuse:

— Şi totuşi, văd că ai însărcinări însemnate, în ciuda tinereţii tale.

— Însemnata însărcinare de a-i dibui pe duşmanii ţării. Să poată fi prinşi, aduşi acasă şi spânzuraţi. Nu contează decât spânzurarea, eviscerarea şi sfârtecarea în patru. Spectacolul e sângeros, menit să-i avertizeze pe oameni, dar oamenii văd în el o formă de divertisment. Ei bine, am să le ofer distracţie, dar sângele va fi de porc.

Nu înţeleseră ce vrea să spună. Biata Dorothy se afla de mult în situaţia la care ei abia acum păreau să ajungă, dar ea încerca să rupă capul păpuşii şi scotea strigăte ce aduceau a *Gumneu*.

— Uite, vezi, spuse maică-sa. Isteaţă fetiţa mamii, o lăudă ea. Ia spune Dumnezeu. Zi cer.

— *Cior.*

— Şi-a rostit rugăciunile, zise Kit cuprins de sfârşeală. O să mi le spun şi eu pe-ale mele şi-o să mă culc. A asfinţit soarele şi am să mă alătur ciorilor şi graurilor, coriştilor ce croncănesc înveşmântaţi în negru. În ultimul timp n-am apucat să dorm prea mult. Unde să mă culc?

Când un fiu ajunge să întrebe aşa ceva la el acasă, probabil că nu se mai gândeşte la locaşul respectiv ca fiind căminul lui.

Porni, după cum îi anunţase, spre Dover. Avea încălţările proaspăt tălpuite; ducea în spinare vechiul sac de piele, cu două cămăşi proaspăt spălate şi trei perechi de ciorapi. Ce mamă bună. Ah, cu toţii erau de treabă, erau îmbrăţişarea plină de bunătate a cărei tangentă trebuie să rămână el. Străbătea suprafaţa rotundă a pământului, cu care, probabil, e tangenţial.

Nori cumsecade erau mânaţi deasupra lui de un vânt cumsecade. Vremea estivală rămânea frumoasă. Înaintă peste câmpii, pe cărări, şi văzu oi şi păstori. Aceştia nu cântau din fluier. Aveau chipurile tăbăcite ca şi sacul lui de călătorie. Când cântau, cântau cântece vulgare, despre *mârlealã*. *Pastores.* Bunul păstor. Creşterea oilor îl preceda însă pe Cristos pornit în căutarea mieilor pierduţi, pe el, care a devenit mielul sacrificat. Teocrit şi Virgiliu. Oare de unde s-o fi tras nevoia asta de a-i purifica, preschimbându-i în Damon şi Lycidas[25]? Fără seu pe mâini, cu cojoacele albe. Curatul domn Thomas Walsingham şade pe o colină şi cântă din fluier. Se mârleşte în iarba înaltă, în timp ce oile pasc şi, din când în când, behăie.

Îşi mâncă pita şi bău apă la Sheperdswell sau Sheperdswold[26], denumirea locului nu-i era clară. Urmară Lydden, Temple Ewell, Buckland, ruinele altei mânăstiri. Apoi, dinainte îi răsări castelul şi simţi sarea pe buze. O harababură de locuinţe ale căror locatari îşi câştigau existenţa prădând marea şi călătorii de pe întinsul ei. Găsi hanul Luce (peşte sau floare?) pe o străduţă lături alnică, ferită de vântul tăios care bătea dinspre Canalul Mânecii. Îl întrebă pe un măturător cu şorţul jegos, care bombănea amarnic şi mătura anapoda, unde-l poate găsi pe domnul Robert Poley. Cei doi gentilomi de la Londra? Doi? Unul dintre ei coborî scara de la etaj bocănind. Nu era domnul Robert Poley. Spuse că-l cheamă Nick Skeres.

Urmau să ia cina împreună, într-o cameră. Skeres îi deschise uşa cu un aer de familiaritate oarbă, ţinându-şi ochii negri aţintiţi asupra lui Kit. De la albul păstorilor lui Teocrit la negrul lumii murdare. Skeres era de-o murdărie pe măsura acelei lumi. Nu părea să fie jegul dezinvolt al nepăsătorului, ci era, mai curând, unul cultivat, în genul în care îşi aplicase Alleyn albeaţă şi apoi riduri pe chipul lui tânăr, să pară moşneag. O să fiu răpănosul de care o să vă minunaţi cu toţii. Skeres purta cu mândrie nişte laţe slinoase, iar părul din nări, din nasul lui strâmb, avea cocoloaşe de muci uscaţi. Dinţii îi erau ceva mai deschişi la culoare, dar nicidecum albi. Pantalonii bufanţi îi erau soioşi, dar lama pumnalului pe care şi-l scosese din teaca de la cingătoare era curată-lună. Îşi folosi degetele lungi, jegoase, să jongleze cu el.

— Ei bine, o să ne aşezăm, domnule, şi o să-l aşteptăm pe mândrul Robin, spuse el. E un bărbat curat (şi accentuă cuvântul *curat*, vrând parcă

să-şi sublinieze propria murdărie) şi se spală din cap până-n picioare în apă curată şi rece ca gheaţa. Aşa e el. Dar dumneata?

După accent, pare să fie din sud-vest, îşi zise Kit. Îl auzise pe Alleyn maimuţărindu-l pe aşa-zisul Sir Water Devonian[27]. Skeres hârâia pe un ton gutural.

— Adicătelea, dacă-s curat? Unii ar spune că ne ţinem de treburi murdare. N-o spun eu, dar unii aşa ar zice.

— Eşti un începător tinerel. Nu ştii nimic, dar ai să te ţii de treabă şi-ai să-nveţi ce şi cum. Sunt treburi murdare, menite să păstreze curăţenia regatului, aşa se zice. O ocupaţie ca oricare alta. Dar, odată ce te înhami la ea, nu mai există cale de-ntoarcere. Robin cel curat o să dea din umeri, dar nu oricine o să facă aşa.

— La ce să dea din umeri?

— La faptul că unii vin şi pleacă şi îşi urmează propriile pofte, cum le zic unii. Dar despre asta o să-ţi spună el mai multe.

Robin cel curat îşi făcu apariţia, o minunăţie de om sadea, cum ar zice unii. Eşti de la Corpus? Eu am terminat la Clare. Dădu mâna viguros. Avea barba gălbuie tunsă îngrijit, o cămaşă de in de-o curăţenie impecabilă, de sub pantaloni i se iţeau ciorapii de mătase, iar pieptarul îi era croit elegant şi bine călcat. Era jovial, avea un aer de-a dreptul nevinovat, de parcă şi-ar fi pasat viclenia lui Skeres. Avea privirea de-a dreptul veselă, iar zâmbetul inocent îi era îmbietor. Îi întrebă dacă au comandat peştele. Skeres dădu din cap cu un aer sinistru, de parcă ar fi fost vorba de-un mesaj secret, legat de un asasinat. Poley spuse:

— Ditamai peştele proaspăt, de Dover, mare de dă afară din taler. Merită să vii la Dover pentru peşte. Aşadar, Marley sau Morley, o să traversăm dimineaţa, la reflux, apoi eu şi Skeres o să purcedem la Paris, dar nu şi tu.

— Nu trec prin Paris? Aveam de gând să văd Parisul.

— Altă dată. Citesc în privirea ta că te minunezi de Nick. Oamenii se tem de Nick, dar de mine nu. Îşi închipuie că-i necruţător. Şi aşa şi e, aşa-i.

Vorbea plin de voioşie şi, într-un gest de afecţiune, chiar îşi lăsă mâna curată pe răpănosul de Skeres. Când peştele le fu servit de către o slujnică sfioasă, căreia Skeres îi aruncă nişte ocheade de parcă i s-ar fi spus să facă aşa într-o comedie jucată la teatru, degetele jegoase îl disecară cu delicateţe,

iar oasele le scuipă aproape în tăcere. Îşi sorbi berea de Dover cu degetul mic ţinut în aer cu distincţie. La sfârşitul mesei îşi ceru scuze c-a râgâit.

— *Eructat cor meum*, zise Poley vesel, la care Skeres îi răspunse la fel de voios:

— *Et cum spiritum tuo*[28], după care iar dădu din cap în felul lui sinistru şi ieşi.

Poley îi spuse că acum pot sta de vorbă. Turnă vin şi întrebă:

— Ai auzit de mine? Ţi-a vorbit Sir Francis despre mine?

— Mi-a spus că sunteţi la închisoare, la vânătoare de preoţi.

— Într-o închisoare, când e la ananghie, lumea vorbeşte, divulgă multe secrete. Totuşi, mă bucur c-am ieşit de-acolo şi respir aerul proaspăt al mării. Cu toate astea, sunt dispuşi să discute cu mine, pentru că vorbesc pe limba lor. M-am născut în anul când Maria, sângeroasa[29], cum i se zice, s-a măritat cu Filip al Spaniei, aşa că am fost crescut în spiritul vechii credinţe şi unii cred că o practic şi azi. O şi practic, respect ritualul, înghit pâinea care-i Dumnezeu, dar de-acum ştiu că, de fapt, nu-i decât făină şi apă. Unii ştiu cine sunt cu adevărat, cu atât mai mult cu cât Sir Francis m-a angajat în slujba lui Philip Sidney când acesta se pregătea să devină guvernator peste Flushing[30]. Căci nu există om care să-l urască mai mult pe papa de la Roma decât Sir Philip. Mai bea nişte vin de-acilea, ia şi porţia lui Skeres. Ah, am nişte bani pentru tine, nu cine ştie ce sumă, o să ţi-i dau mâine. Şi am nişte ordine pe care trebuie să ţi le transmit. Urmează să te înscrii la colegiu, spunând că studiezi ca să intri în rândurile Bisericii, dar eşti măcinat de îndoieli. Îi primesc cu braţele deschise pe nehotărâţi.

— Nu trebuie să mă prefac că ţin cu vechea credinţă?

— N-ai putea să-i duci de nas ca mine. Fii un nehotărât cu sufletul deschis, umil. Eşti în căutarea luminii. Dar, în realitate, îi cauţi pe cei ce vor să traverseze marea, să urzească comploturi diabolice. Deja le urzesc. Papa a excomunicat-o pe regină, care, pe deasupra, mai e considerată şi ilegitimă – şi aşa şi e, dacă respingem ideea de divorţ. Regina poate fi dată jos de pe tron în spiritul religiei catolice şi, în locul ei, poate fi adusă alta. Ştii tu care.

— Vreţi să spuneţi că pun la cale uciderea reginei?

— Chestia asta sună dur, ar suna bine în gura lui Skeres. Unii vorbesc că o vor înlătura şi o vor sechestra, că-i vor da locşorul acela prăpădit de la

Fotheringay, care, pe urmă, o să fie evacuat. Unii îşi înalţă privirile sfinte spre cer, şocaţi că se discută despre uciderea unei regine, dar totu-i doar prefăcătorie. O vor asasina dacă o să le stea în putinţă şi ei socotesc că le stă-n putinţă. Vin vremuri grele. Franţa şi Spania îşi ling buzele la gândul că vor readuce Anglia în ţarcul din care a scăpat.

— Eu ce pot face?

— Ascultă. Reţine nume. Noi o să te aşteptăm de partea astălaltă. Dacă l-ai avea pe Skeres cu tine, s-ar lăsa rapid cu morţi, în încăierări, prin cârciumi. Skeres e meşter mare la încăierări, dar asta n-are nimic de-a face cu treburile noastre. Merge cu mine la Paris, în primul rând ca să mă apere. La Paris am nevoie de pază. E un oraş jegos. Dar, gata, destul cu trăncăneala. Lasă Parisul în seama mea. O să-ţi placă la Reims. E un oraş prietenos, unde se discută prieteneşte despre uciderea prietenoasă a reginelor. Ţi-ar plăcea să împarţi în noaptea asta aşternutul cu Skeres? Nu, văd că nu-ţi doreşti asta. Ei bine, la noapte ai să ai propria ta saltea de paie.

— Skeres mi-a spus ceva despre datul din umeri. Că daţi din umeri la unele chestii. Ce-a vrut să spună cu asta?

— Se referă la cele două etape în care părăseşti Serviciul. Prima oară dai din umeri, pe urmă nu mai dai. Tu însă eşti tânăr, ambiţios, cu studii la Cambridge, tu n-ai să părăseşti Serviciul. Apărarea regatului îţi ia o viaţă întreagă. N-o abandonezi c-aşa-ţi vine ţie. Destul cu trăncăneala. Mai ai vreo întrebare?

— Cât timp trebuie să stau la Reims?

— Poţi rămâne acolo o lună pe gratis. Sunt ospitalieri, fiindcă îşi închipuie că au o nemaipomenită putere prietenoasă de-a converti prieteneşte. Le povesteşti ce i-ai spus şi lui Sir Francis, că eşti student la teologie, dar că studiile ţi-au provocat nişte îndoieli serioase. Vrei să-ţi limpezeşti gândurile. Vor încerca să ţi le limpezească ei. (La aceste cuvinte, chicoti.) După un timp, du-te la slujbe, chiar şi la spovedanie. În confesionale se aud o grămadă de lucruri. La fel şi în taverne şi-n dormitoarele studenţilor. Nu mă-ndoiesc că ai să reţii nişte nume. Dacă avem noroc, mâine în zori ridicăm ancora. Am vorbit cu căpitanul lui *Great Eliza*, un nume pretenţios pentru un vas de pasageri care face curse pe Canal. Zice că marea va fi liniştită, dar nu-l cred. La culcare.

*

Se afla în Reims, care odinioară fusese sub stăpânire engleză, până să fie recucerit, prin vrăji, de către Fecioara Ioana. Se afla în Reims, stors de vlagă şi cu o senzaţie de greaţă după o călătorie agitată, din care cel mai bine îşi amintea cum vomitau pasagerii şi cum îl lua peste picior Skeres când striga Isus Isus Isus în timp ce-şi dăruia pâinea, peştele şi vinul undelor fioroase ca tigrii. Şi totuşi, imaginaţia poetică îi era mai presus de suferinţa trupească şi zărea statui de marmură cuprinse de beţie, de parcă Roma s-ar fi topit. Poley rămase sub punte, în cabină, dar Skeres stătu lângă el, la parapetul de la pupa, să-i savureze chinurile. Totuşi, Skeres a fost cel care i-a adus nişte vin fiert amestecat cu lapte şi mirodenii, spunându-i că o să-i facă bine. Nu i-a făcut.

La Calais s-a lăsat cu tocmeală la greu între franţuji şi englezi, pe tema cailor – garanţiile cerute erau cu mult peste valoarea mârţoagelor prăpădite oferite în chirie, sumele de închiriere erau exorbitante. Când a încălecat, Kit şi-a exprimat mirarea că urmează să fie singur şi să i se acorde încredere în misiunea asta, lui, unui începător tânăr, cum îl numise Skeres. Poley, care îi ceruse să-i spună Robin, era rumen la faţă, zâmbitor, neafectat de voiaj.

— Nu-ţi fie teamă, îi spuse el. Tot timpul are să fie cineva cu tine. N-ai să fii singur. Nu suntem nişte neghiobi în chestiile astea.

Aşa că parcursese tot drumul călare până la Reims, hurducându-se pe drumurile pline de hârtoape, văzu că fermele franţuzeşti nu sunt deloc diferite de cele englezeşti când bău lapte cald proaspăt muls şi mâncă pâine proaspăt coaptă. Nu era în cea mai bună formă când luă loc dinaintea părintelui Crawley, în biroul acestuia. Pe perete, Cristos se zvârcolea de durere pe crucifix şi mai era atârnată şi o pictură italiană, înfăţişând-o pe Madona cu pruncul. Madona, Maica lui Dumnezeu, nu se prea mai vedea în Anglia de azi. Masa de scris a preotului era imensă şi spaniolă. În odaie plutea un miros care lui Kit îi păru catolic şi străin – de tămâie impregnată în piele – adus, probabil, din capelă. Era înecăcios şi stătut, iar dinspre părintele Crawley venea o miasmă discretă de măsele stricate sau stomac suferind. Cu toate astea, chipu-i zbârcit avea o privire ageră. Îl întrebă:

— Eşti vreunul de-al lui Walsingham?

— Vă referiţi la altar[31]?

— Cred că pricepi încotro bat. El te-a trimis?

— Propriile mele îndoieli m-au adus aici.

— Să nu ne iei de naivi. Suntem primitori cu toţi cei care vin aici, însă rămânem cu ochii-n patru. Ce doreşti?

— Să meditez vreme de-o săptămână sau cam aşa ceva. Să stau de vorbă şi să mi se vorbească. Să particip la prelegeri, slujbe, la orice.

— Vei avea parte de ospitalitatea pe care ţi-o putem oferi. De un pat şi de hrană pe sponci. Spune-mi, ce părere ai în legătură cu cele Şapte Sacramente?

— Că sunt şapte la număr şi nicidecum mai puţine.

— Aşa a crezut şi a scris şi răposatul nostru rege. Tratatul său i-a câştigat renumele de *Fidei Defensor*[32]. Şi l-a păstrat şi atunci când n-a mai crezut. Îţi recomand să meditezi asupra celor Şapte Sacramente. Asupra Sfintei Euharistii mai presus de orice. Ce învăţaţi despre Sfânta Euharistie?

— La Cambridge ne învaţă că vinul şi pâinea au rol comemorativ. Că nu există nici o transsubstanţiere.

— Asta contravine propriilor cuvinte ale lui Isus. *Hoc est corpus meum*[33].

— Sunt socotite un fel de metaforă. Ni se spune că credinţa nereformată aparţine unor canibali.

— Ei bine, ai să-nveţi.

Părea tot mai istovit, întocmai ca şi Kit. Scutură un clopoţel, vrând parcă să exorcizeze erezia agăţată de pelerina lui Kit. Un tânăr preot dolofan intră cu o figură zâmbitoare. Părintele Hart, zise părintele Crawley. Părintele Hart îl conduse pe Kit într-o aripă a colegiului în care paturile erau aşezate reproducând, parcă, simetria propoziţiilor din trivium şi quadrivium. Ar putea lua patul din capăt. S-ar putea odihni. Se odihni. Cei ce urmau să-i fie vecini de dormitor erau treji, plecaţi la treabă. Clădirea duhnea a spaţiu recent adăugat. Credinţa se reînnoia, pregătindu-se de bătălie.

Treaz în a treia zi de şedere, după ce-şi mâncase supa subţire şi-şi molfăise pâinea printre tinereii mocofani ce urmau să devină preoţi, porni spre catedrală ca spre casă. Ca spre casă, deoarece crescuse lângă una, cu dangătul clopotelor tot timpul în urechi, tot timpul conştient de soliditatea şi autoritatea pietrei, o soliditate prefăcută în Canterbury, unde una fusese cândva şi alta era acum, despuiată şi curăţată de podoabe. Aici însă, la

Reims, în somptuoasa casă a lui Dumnezeu, ciocanele pizmaşe ale reformei nu izbiseră statuile sfinţilor, vitraliile, icoanele Fecioarei Maria, în care ochii pătrunzători ai nordului recunoscuseră reîncarnarea spurcatei zeiţe Ashtaroth[34]. Kit îşi dădu capul pe spate cât putu, să privească bolţile cerului, apoi privi în jur, la suburbiile de capele ale acestui imens oraş de piatră. Giuvaierele şi aurul împodobeau cenuşiul; razele soarelui străpungeau, aidoma săbiilor lui Dumnezeu, ferestrele înalte ale căror vitralii refractau lumina pură în chivot. Nişte bătrâne în strai cernit erau îngenuncheate în preajmă. Trei studenţi în negru intrară, îşi făcură semnul crucii cu apă sfinţită, îndoiră genunchii, îi făcură semn din cap. Stătuse lângă ei la cină; îl întrebaseră cum îl cheamă şi în ce scop a venit aici. Îngenunchează şi ei. Intrând în rol, îngenunche şi se prefăcu că se roagă.

Nu mă pot ruga la tine, fiindcă nu exişti. *Aiurea. Conţin în mine însumi şi existenţa, şi opusul ei.* Te anulezi pe tine însuţi. Ierţi prea multe omoruri comise în numele tău. *Eu unul nu iert nimic. Eu sunt mai presus de-asemenea lucruri. Numele meu nu-i eu însumi. Când oamenii îmi folosesc numele, înseamnă că nu mă cunosc.* Ce să fac? *Fă ce eşti mânat să faci.* Şi dacă refuz să cred în tine? *Existenţa mea nu depinde de credinţa ta.* Înseamnă că eşti rupt de oameni. Ce se înţelege atunci prin iubirea de Dumnezeu? *Pasionata acceptare a persoanei mele drept propria mea realizare supremă, care se manifestă simţurilor vii şi, totuşi, nu s-a născut în univers precum veşmântul meu palpabil. Oamenii sunt un fir din veşmântul acela.* De ce a trebuit să cobori pe pământ luând înfăţişarea unui om? *Fac ce vreau. Oamenii trebuie să înveţe. Comunitatea capabilă de iubire a oamenilor trebuie să înţeleagă perfecţiunea ordinii divine.* Oamenii n-au învăţat nimic. Asta nu trădează lipsa de perfecţiune a substanţei divine? *Când oamenii se vor autodistruge definitiv, va rămâne unul singur care îşi va fi învăţat lecţia. O să fie de-ajuns. Şi-mi pot permite să aştept.* Nu tu-mi vorbeşti. Eşti doar un glas între nenumăratele glasuri ce zboară ca vântul prin despicăturile creierului meu. *Te aşteptai să fie altfel?*

Se ridică furios de pe dalele pe care înţepenise chinuindu-se să stea îngenuncheat şi, la plecare, se răcori pe faţă cu apa aia chipurile sfinţită. Ieşi în piaţa din faţa catedralei şi Dumnezeu se răsti la el din soare. Sărmana Dorothy avea dreptate. Acolo se afla Dumnezeu. Din soare intră într-o mică

tavernă şi spuse *Du vin*. Era întunecoasă şi mirosea a usturoi, chestie care îl însufleţi. Era otrava diavolului. Era sănătate. Aurul searbăd îl privi posac. Zări un veşmânt. La o masă şedea, dar nu singur, Thomas Walsingham. Ei bine, e un nătărău că nu s-a aşteptat la aşa ceva.

— Hai, Kit Kit Kit, vezi că nu ţi-am uitat numele. Văru-meu ăl sobru tot îmi bombănea despre Morley, Marley şi Merlin, dar Tom Watson mi-a spus că-i de-ajuns Kit. Iar acesta e omul meu, Frizer.

Frizer şedea la altă masă, ca şi cum ar fi fost indecent din partea lui să şadă în prezenţa stăpânului său, însă, la urma urmei, erau într-o ţară străină. Păru încântat să se ridice şi să se încline, iar apoi să rămână în picioare.

— Ai ajuns rapid, spuse Kit, aşezat cu vinul dinaintea lui. Pesemne c-ai luat următorul vas de la Dover.

— A, nu, am fost la Paris. Eram în Paris, nu-i aşa, Frizer, iar lui Frizer nu i-a plăcut Parisul. Îl aşteptam pe Poley, să-l pândim, dar se pare că Poley a fost trimis acolo să ne iscodească el pe noi. Şi era cu răpănosul lui, un ucigaş, cum ziceai că-l cheamă, Frizer?

— Nicholas Skeres.

— O veche cunoştinţă de-a lui Frizer, aşa s-ar zice, dar nu mă interesează mai mult de-atât. Ei bine, iată-te aici şi sunt gata să te pândesc din umbră. Sau, mai bine zis, să te feresc de necazuri? Tom Watson spunea că eşti un tip drăgălaş de bătăuş prin cârciumi. Aşa ceva nu ţine în acest oraş sacru.

— Te înscrii şi tu la Colegiu?

— Nu, noi nu suntem băgaţi în treaba asta, noi stăm la un han, nu-i aşa, Frizer? Frizer doarme pe paie şi nu-i place deloc.

— Îmi place să-mi fac datoria, răspunse Frizer.

Vorbea ca un locuitor de pe malurile Tamisei, cu toate sunetele rostite în mijlocul gurii, aducând cu un scâncet. Un şobolan de Tamisa, aşadar, sclivisit pentru slujba de servitor, de o abnegaţie ca un fel de boală cronică. Le spuse:

— Vă las, domnilor, împreună, căci amândoi sunteţi domni. Nu adăugă: Îmi cunosc lungul nasului.

Făcu o plecăciune şi se retrase şchiopătând, punându-şi pe cap o veche bonetă de catifea despre care Kit îşi dădu seama că trebuie să fie soioasă.

— Aşa deci, făcu Thomas Walsingham. Are datorii de îndeplinit, trebuie

să facă patul şi să comande cina. Iar Kit şi Tom pot fi liberi. Îţi spun eu, n-ai să găseşti nimic, toţi sunt extrem de prevăzători.

— Poley spune că se ţes comploturi la Colegiu. Am senzaţia că o să apară cineva aşteptat de toată lumea, care o să dea semnalul de începere a unei acţiuni.

— Totu-i cât se poate de simplu, Kit Kit Kit. Regina Scoţiei urmează să fie suită pe tron, iar apoi spaniolii şi francezii vor fi invitaţi să ne readucă sub stăpânirea Romei. Tot ce ne trebuie este doar dovada complotului, de restul o să se ocupe Sir Francis. Ai auzit de Lege? Nu – ei bine, Legea recent votată spune că dacă e dovedită existenţa unui complot, chiar dacă regina Scoţiei nu ştie de el, e la fel de vinovată ca şi cum l-ar fi instigat ea însăşi şi poate fi executată în chip legal. Nu ştiai de ea?

— Nu-i genul de logică predată la Cambridge. Pare nu numai ilogică, ci şi de-a dreptul monstruoasă.

— Asta se cheamă politichie. Tom Watson spunea că răcneai în gura mare, undeva, într-o cârciumă, despre cât de formidabil e Machiavel. Ei bine, aici îl vezi pe Machiavel în acţiune. Din Italia nu se importă doar sfinţi şi madone. Mergem?

— Unde?

— Of, Kit Kit Kit, ştii tu unde. La hanul meu, în camera mea, indiferent dacă patu-i făcut sau nu, cu uşa zăvorâtă şi cu lenjeria dată jos de-atâta zăduf. Aici nu-s ochii iscoditori ai Londrei. Ţi-am citit în priviri atunci, în ziua aceea, ce vrei, totul mascat în discuţia ta rafinată despre Platon şi Petronius.

— Nu l-am pomenit deloc pe Petronius.

— Nu? Înseamnă că mi l-o fi menţionat altcineva.

Azvârli, nepăsător, câteva monede pe masă şi se ridică. Pe Kit îl cuprinse fierbinţeala, îi pierise graiul şi răsufla sacadat. Trecură împreună pe lângă cogeamite monstrul de catedrală unde fuseseră încoronaţi atâţia regi, dădură colţul spre rue des Boulangers sau aşa ceva, iar în capătul străzii era un han fără firmă, dar cu flori de sezon în ghivece puse pe pervazurile ferestrelor. Urcară şi dădură peste Frizer, care tocmai făcea patul. Walsingham îi spuse că l-ar putea lăsa neaşternut, are de discutat probleme urgente cu domnul Kit, aci de faţă, să-şi cumpere un pahar cu ceva rece undeva şi să mediteze

la infamia falsei religii, ia, ţine nişte monede străine, care aici nu-s străine.

Ei bine, nu-mi propun să descriu acţiunile înfăptuite, căci sunt destul de cunoscute. *Oscula oscula*, întâlnirea bărbuţelor şi *oscula oscula* în altă parte, *amplexus*, *complexus*, apoi şi *sugere* ba de una, ba de alta, iar apoi *interjectus* şi, la fel, şi *insertio* şi mari *clamores gaudii*, *laetitiae*, *voluptatis*[35]. Doi bărbaţi tineri şi despuiaţi, nestrămutaţi în credinţă şi cuget, dar neaparţinând vremelniciei, zvârcolindu-se, făcând patul să se zgâlţâie, dislocând de pe stelaj, cu zvâcnetul unui picior extaziat, un vas cu flori de sezon, astfel încât tălpile prinse în dans se udară şi se umplură de petale. Walsingham trase cearşaful de sub ei, să îşi şteargă sudoarea pe care nu o lipăiseră. Rămaseră întinşi pe salteaua de paie şi Kit îşi înălţă privirea spre tavan, să vadă dacă nu cumva o să se arate prin el capul lui Dumnezeu. Acesta zăcea însă nepăsător, la el în altar, transformat în pâine. Walsingham, de-acum un simplu Tom, un alt Tom care să ne ţină-n loc povestirea, era lungit în pat şi sforăia. Kit *testiculis basia dedit*[36] şi se îmbrăcă. Spusese că are de gând să participe la o prelegere.

Ca poet, cunoştea dificultăţile cuvântului *iubire*, care înseamnă prea multe lucruri, în măsură să descumpănească pe oricine, dar e acel cuvânt ce izvorăşte din raiul senzaţiei de eliberare şi trebuie să-l trateze cu grija pe care a acordat-o şi termenilor absconşi ai dascălilor săi. *Iubirea* e strigătul liric al dorinţei şi apoi al eliberării şi al recunoştinţei ce însoţeşte eliberarea; oare n-ar trebui să fie, mai degrabă, expresia frigidă, sobră a conştientizării faptului că se amestecă două suflete – şi totuşi, cât suflet o fi având Tom Walsingham? E drept că, om fiind, are un suflet despre care teologia ar afirma că există pentru a fi mântuit sau condamnat la chinurile iadului, dar acesta-i un atribut formal aplicabil şi celei mai simple fiinţe. Cum stau însă lucrurile cu sufletul extins, cu însuşiri? Există o substanţă ce merită omagiul unui îndrăgostit? El crede că nu. Această întâlnire atât de fericită a nervilor armonioşi să fie doar tot una cu ciocăneala de pe malul Camului sau din întunericul colburos al Londrei, din sălaşele băieţilor prostituaţi? Să fie doar buleala urmată de degetele duse la buze în semn de la revedere, o să ne mai desfătăm şi altă dată (puţin probabil)? Are de-acum un prieten sau iubit care ar oferi şi ar primi nişte jurăminte eterne (eternitate invocată cu buze mincinoase, din moment ce eternitatea ţine de Dumnezeu)? Kit îşi simţea

coastele ca presate de inelele de oţel ale implicării sale. Oare merge aici termenul fidelitate? Nu-i vorba de pactul dintre un bărbat şi o femeie, care trebuie să păstreze intact cuibul odraslelor zămislite. A auzit că în astfel de situaţii infidelitatea e piatra de ascuţit cuţite. El unul, Kit, nu umblă cu un cuţit la el, dar simte că la mijloc ar putea fi şi niscai cuţite. A auzit la Londra că un tip s-a dus cu şişul la iubitul lui infidel. Morala, dacă se poate vorbi de vreo morală, e cuprinsă în lumea strâmtă construită de două fiinţe. Morală exterioară nu există defel, în afară de ceea ce predică Biserica, fie reformată, fie nereformată. Ardea de curiozitate, una de natură exclusiv cărturărească, să afle natura şi pedeapsa cuvenită acestui fel de iubire, dacă poate fi câtuşi de puţin numită iubire.

Prelegerea la care participă începuse deja şi era (îşi ţuguie buzele amuzându-se posac la auzul acesteia) despre iubirea lui Dumnezeu şi reconcilierea acesteia cu pedeapsa dată de Dumnezeu. În sala mare a colegiului erau vreo treizeci de studenţi îmbrăcaţi în negru şi, aidoma unor flori împrăştiate la nimereală, şi câţiva oaspeţi în straie ceva mai ţipătoare. Lectorul era un oarecare părinte Pryor, un bărbat cu faţa brăzdată de riduri, cu glas croncănit, de fel din Lancashire, unde vechea credinţă a rezistat cel mai mult. Iubirea, spunea el, este dăruită cu puterea nemărginită a iertării, însă în timpul etern al lui Dumnezeu vine momentul când se manifestă şi justiţia. Cum e cu putinţă ca iertarea nemărginită, întrebă el, să fie reconciliată cu o pedeapsă care, raţiunii noastre fragile, de muritori de rând, îi pare de-a dreptul monstruoasă? Nici un judecător sau conducător pământean n-ar putea născoci suferinţe atât de atroce precum cele din iad, pentru fapte de o răutate limitată, căci omul nu este diavolul. Şi totuşi, Dumnezeu, care îşi iubeşte creaţia, este gata să arunce frânturi păcătoase din ea în focul etern. E un mister, fraţilor, ce poate fi soluţionat dacă ne gândim că iubirea nu are vreo substanţă categorică, că ea însăşi reprezintă o faţetă a justiţiei. E drept să iubim ceea ce-i de iubit şi e nedrept să iubim ceea ce n-ar trebui iubit. Trebuie să-l iubim pe diavol, să născocim o iertare a răului de care Dumnezeu însuşi nu e în stare? Unul dintre părinţii noştri l-a auzit pe un copilaş rugându-se ca Satana să poată fi făcut bun şi fericit, dar copilul se afla în acea teribilă stare de inocenţă şi ideea a fost respinsă din capul locului. Veţi spune că şi primii noştri părinţi erau nevinovaţi şi,

graţie acestui fapt, binecuvântaţi, dar ei erau purtătorii unei inocenţe primordiale, neîntinate de cunoaşterea răului până să fie devorat fructul fatal. Dumnezeu poate că nu iubeşte păcatul, chiar dacă-l poate iubi pe păcătos, în speranţa că acesta îşi va da seama de păcatul comis şi va fi pregătit pentru purificarea morală şi căinţă. Dacă atoateştiutorul nu întrezăreşte nici un semn al unei asemenea revelaţii viitoare, păcătosul s-a şi alăturat celor damnaţi. În acest moment, vă invit să-mi puneţi întrebări.

Ei bine, cugetă Kit, e mai bine aici decât la Cambridge, unde hălcile de doctrină le sunt băgate pe gât cu de-a sila şi ascultătorul strivit nu e lăsat nici să respire. Unul dintre bărbaţii îmbrăcaţi mai strident puse întrebarea:

— Trebuie să facem distincţia dintre cel ce făptuieşte un rău în deplină cunoştinţă de cauză şi cel ce se lasă îndemnat să facă rău din cauza ignoranţei?

— Corect, răspunse bătrânul preot, trebuie să considerăm păcătoasă ignoranţa atunci când cuiva îi este arătată lumina, dar o nesocoteşte. Sufletele indienilor din America sunt ignorante, dar nu damnate. Dacă li se dă lumina şi rămân în chip voit orbi la ea, urmează privilegiul damnaţiunii.

Se auziră câteva râsete discrete. Preotul clătină din cap cu o furie bătrânească şi zise:

— Da, da, acesta-i cuvântul. Asta fiindcă damnaţiunea şi mântuirea sunt deopotrivă semnele grijii sacre a lui Dumnezeu purtate celei mai înalte dintre creaţiile sale. Tocmai prin asta ne deosebim de jivinele câmpului.

— Trebuie s-o iubim pe regina Elisabeta? întrebă un student, vorbind cu accentul aspru specific comitatului din care provenea şi preotul.

— Ea nu este regina Elisabeta, în ciuda coroanei, globului, sceptrului şi a celorlalte însemne ale regalităţii. În ochii Bisericii lui Dumnezeu ea este nelegitimă.

— Şi, de aceea, ar trebui îndepărtată de pe tron? răsună glasul bărbatului în veşminte viu colorate, care pusese şi prima întrebare.

— Va trebui să se treacă şi la această acţiune. La momentul potrivit. Trebuie să-i răspundem însă celui ce-a păcătuit. Trebuie să ne iubim vrăjmaşii la fel ca pe prieteni, dar n-avem voie să le iubim păcatul.

Kit se retrase discret. Afară copacii erau înfrunziţi, un sicomor îşi proiecta umbra darnică asupra curţii din faţă. Binecuvântat copac şi

binecuvântate păsărele, nu vor fi nici mântuite, nici osândite. Păsările zburau, în chip binecuvântat, peste urletele de durere ale ereticilor arşi de vii sau ale trădătorilor care vedeau timp de o clipită, neîncrezători, cum le sunt aruncate intestinele într-un ceaun cu apă clocotită. Toate animalele sunt fericite. Se mârlesc la soroc şi habar n-au ce-i iubirea. Kit se aşează pe o piatră de fulger, un trăsnet din cer, şi urmări publicul preotului, care începea să iasă. Îl zărise doar din spate pe gentilomul ce pusese întrebarea legată de răsturnarea reginei; acum văzu că-i corpolent şi roşcovan, un tip milităros, cu sabie. Le povestea, râzând, despre nevoia de toleranţă în anumite limite celor doi tineri care-l însoţeau, unul în straie negre, iar celălalt în maroniu şi violet.

— Natura limitelor este cea care generează argumentele, le spunea el. Predicatorul, lectorul nostru, aş zice, a fost târât într-o zonă proscrisă când i-am pus întrebarea. Dumnezeu şi Cezarul – ce înţelept a vorbit Isus Cristos despre împărţirea autorităţii, deşi unii ar spune că, Dumnezeu situându-se deasupra Cezarului, nu există nici o împărţeală. Zeloţii îşi aveau logica lor. Însă, orice ar fi – noi trebuie să ne agăţăm de limitele noastre de acţiune. Eu mă menţin pe drumul meu îngust.

Dădură colţul şi Kit nu auzi continuarea. Observase că graiul vorbitorului are o însuşire diferită de cel al londonezilor, deşi, altminteri, gentilomul milităros vorbea respectând întru totul aşa-numita limbă a reginei. Limba noastră este bogată în ceea ce specialiştii noştri în pronunţie numesc rotacism (ştiu lucrurile astea; am pregătirea unui actor), adică sunetele noastre hârâite rostogolesc la nesfârşit cuvinte ce conţin litera r. Acest gentilom însă abia dacă pronunţa r-ul şi, când rostea *argumente*, *predicator* şi *Cezar*, acesta aproape că nu se auzea. În clipa aceea, nu-i spunea nimic – doar că are un mers aparte, dă din mâini, are o croială ciudată a jiletcii şi pana de la pălărie i se leagănă întruna. Aşa se face că Kit uită acest detaliu sau cel puţin aşa crezu el, zăbovi şi se întrebă dacă ar trebui să se-ntoarcă la hanul lui Tom şi să-i propună să reia ceea ce făcuseră mai devreme ori să cineze, ori să stea mână-n mână şi să discute despre Platon. Îl copleşi însă sfiala. Ar fi un moment de mare sfiiciune să dea iarăşi ochii cu el treaz de-a binelea şi, poate, să fie presat să rostească cuvântul *iubire*. Sunt, oricum ar lua-o, egali, un bărbat şi un bărbat, şi cine ar trebui să-l rostească primul?

Iar Tom îi vorbise, mohorât, despre o altă întâlnire pe care urma s-o aibă mai pe seară. Rumegând acest detaliu, pe Kit îl trecură apele de gelozie. Îşi aminti de treaba pentru care era plătit şi se furişă viclean într-o cârciumă studenţească, să tragă cu urechea.

Zis şi făcut. Les Trois Couronnes, era neclar la care coroane se referă, era lângă piaţa de carne, aşa că, până să intri, simţeai mirosul de sânge de pe stradă. Aici, catolicii francezi de obârşie modestă – căruţaşi, rândaşi, măcelari şi alţii de teapa lor – îi luau peste picior pe catolicii englezi din familii înstărite, chiar dacă aflate în exil, că nu-s în stare să-şi restaureze credinţa – o credinţă stricată, fiind vorba de englezi, pe insula lor cu ceaţă şi zăpadă şi fără podgorii – fără ajutorul militar şi financiar al franţujilor. Şi, spuneau ei, *votre roi avait douze femmes et préférait que son peuple fût damné s'il pouvait insérer son bâton dans une treizième*, adăugând apoi că actuala regină *la vierge était en réalité une grande putain*[37] şi-o ţineau tot aşa. În ciuda exagerărilor, ar fi fost dispuşi să accepte asta, doar că se porniră să zăngănească oareşce nervi ce ţin de patriotism şi un tânăr îndesat, aspirant la preoţia catolică, îl pocni cu ulciorul de vin în cap pe scribul unui avocat şi iscă o mică încăierare. Kit nu s-ar fi băgat dacă aceşti franţuji bătăuşi l-ar fi lăsat în pace, însă, cum stătea în picioare, în loc să şadă, fu doborât cu uşurinţă şi se trezi cu hainele lui curate pe duşumeaua murdară, în hohotele de râs ale unui rândaş ştirb şi neisprăvit, căruia îi înşfăcă pe dată ciubota uriaşă, scâlciată şi plină de noroi, săltându-i piciorul în aer şi dând cu el de pământ. Lupta ţinu puţin, căci crâşmarul era din cale-afară de vânjos, ca şi nevastă-sa, iar lui Kit îi acordă atenţie aceasta din urmă, cu braţele ei groase ca nişte coapse. Cu o vânătaie pe cap şi cu sânge pe vestă, plecă împreună cu câţiva englezi catolici către o altă cârciumă mai liniştită, unde lumea cânta şi discuta teologie pedantă din belşug. Când o să aibă bani şi o să-şi ia masteratul, o să-şi cumpere o sabie.

Până-n miezul nopţii vomită de trei ori sub clar de lună, fără dureri, fiind vorba doar de golirea unui surplus, iar o cupă de vin în plus îi ostoi stomacul, dar îi stârni din nou beţia. Porni bălăbănindu-se pe picioare spre hanul unde stătea Tom Walsingham, bătu cu pumnii în uşa zăvorâtă, răcni *Courrier important de la reine d'Angleterre pour le milord Walsingham*[38]. Fu îngăduit înăuntru cu oarece reţineri şi urcă tropăind pe scară, spre

camera ştiută, o găsi descuiată, cu Tom, scăldat de razele lunii, treaz şi speriat. Kit strigă *Mon amour, me voici*[39] şi-i smulse cămaşa, apoi îşi dădu jos straiele însângerate. Ceea ce îi făcu pe urmă fu mai brutal decât mai înainte, făcându-l pe Tom să urle de durere. Ştirile primite de la *reine d'Angleterre* pesemne că-s de-o gravitate răscolitoare, trebuie să fi presupus oamenii treji ai hangiului.

A doua zi Kit se trezi singur în *dortoir*, colegii de cameră plecaseră de mult şi erau la cursuri. Se pomeni cu omul lui Tom Walsingham, Ingram Frizer, stând aplecat deasupra lui, mestecând un fir de pai. Vasăzică el îi apăruse în visul în care iarăşi încasa o chelfăneală. Frizer era gata să-l pocnească din nou, dar se abţinu când îl văzu pe Kit cel învineţit clipind la lumina usturătoare. Scuipă paiul şi-i spuse:

— N-am să tolerez asta, jupâne.

— Ce anume?

— Să-l găsesc cu sânge pe el şi rupt în bătaie. Datoria mea e să-l protejez şi n-o să-ţi îngădui nici ţie, nici altcuiva să-l vătămaţi dejucându-mi cu viclenie vigilenţa. Aşadar, te-am prevenit cum stă treaba.

— Dar ce eşti tu, omule, de-ţi permiţi să te obrăzniceşti în halul ăsta? îl întrebă Kit dispreţuitor, simţind că-i crapă scăfârlia de durere.

— Ştii ce sunt, omule, dar ce eşti tu în afară de veşmintele tale elegante, pline de sânge, harurile şi aerele tale? Un biet student şi nimic mai mult, care ar face mai bine să-şi vadă de carte decât să se amestece cu stăpânul meu, care este fratele Stăpânului Domeniului şi-i va moşteni averea. Aşa că ţine-te departe de el, ori n-o să-ţi fie deloc bine – şi îşi agită un pumn pătat în semn de ameninţare.

— Învaţă să fii manierat, bădăranule necioplit ce eşti. Ridică pumnul asupra mea şi o să te învineţesc în bătaie. Jur pe Dumnezeu, mă dau jos din pat în clipa asta să te cocoşez în bătaie.

— Da, da, făcu Frizer bătând în retragere dar continuând să agite pumnul, te pricepi la cafteală, am auzit cu toţii. Ei bine, te-am prevenit. Nu eşti decât un nătântoc beţivan şi-un curlangiu scârbos. Şi nu mă refer la mine, căci pot năimi oameni care să ţi-o tragă drept la ficaţi.

— Da, da, nu la tine, spuse Kit aşezându-se pe marginea patului, cuprins de greaţă. Ieşi, ieşi de-aici.

— L-am salvat de la înec, află şi păstrează informaţia asta în sufletul tău negru. Şi, dacă am chef, pot să te întrec şi la buchiseală. Cunosc cuvântul grecesc *tupto*[40] şi pot acţiona în consecinţă.

Acestea zise fiind, plecă şi Kit îşi aranjă ciorapii mototoliţi, trase peste ei, bâjbâind, pantalonii mânjiţi de sânge şi îşi puse cămaşa jegoasă. Avea nevoie de o porţie de vin fiert cu lapte şi mirodenii. O căpătă în bucătăria colegiului, unde îl învăţă pe un ajutor de bucătar cum să taie laptele şi cum să-i adauge scorţişoară şi cuişoare. Apoi se duse la capela colegiului şi se aşeză în întunericul ei răcoros, cuprins de silă de sine. Ici-colo era câte un confesional şi, la ora unsprezece, câţiva studenţi se înşirară în genunchi în dreptul unuia dintre ele. Se numea auricular, de la latinescul ureche, dar auric însemna aur. O spovedanie de aur, o podoabă ieftină a vechii credinţe, desfiinţate de reformă. Acum te poţi confesa, poate chiar lui Dumnezeu, de-a dreptul, dar Dumnezeu nu te absolvă de păcat. Cu paşi târşâiţi, chinuit încă de durerea de cap, se puse la capătul cozii şi întrebă în şoaptă:

— Care-i formula?

— Poftim?

— Ce zic?

— Aha, vii prima oară. Spune aşa: Binecuvântează-mă, părinte, fiindcă am păcătuit din greu cu gândul, cuvântul şi fapta, din prea mare vina mea. Iar apoi, expune-ţi păcatele unul câte unul, *seriatim*[41], dacă vrei.

Când îi veni rândul, se trezi într-o chilie întunecoasă, cu un *prie-dieu* aşezat sub o perdea din lână neagră, prin care, graţie luminii de dincolo, desluşi vag contururile unei siluete aşezate. O garanţie sacră, o dublă anonimitate. Spuse:

— M-am culcat cu cineva în afara căsătoriei.

— Mulţi au făcut asta, fiule. Cu femei căsătorite sau necăsătorite?

— Niciodată. Doar cu băieţi şi bărbaţi. (Căsătorite. Necăsătorite. R-ul abia rostit încercă să-i răscolească amintirea, dar aceasta nu se lăsă răscolită.)

— Aha. Acesta-i un păcat greu, fiindcă-i îndreptat împotriva naturii. Nu avem doar condamnarea de către însăşi Sfânta Maică Biserică, care prevede arderea, tot aşa precum a ars şi Sodoma, ci şi interdicţia formulată de raţiune, căci sămânţa bărbătească a fost lăsată în scopul procreaţiei.

— Orice formă de risipire a seminţei bărbăteşti e la fel de abominabilă? Masturbarea e un păcat la fel de greu?

— Ba nu, căci nu-i atrage şi pe alţii să păcătuiască, însă sufletele ce se află în sămânţa bărbatului *in potentia* şi care ar putea popula împărăţia lui Dumnezeu sunt zădărnicite, ba chiar ucise printr-o faptă nefirească. Iar sodomia-i cea mai nefirească, nedreaptă şi bestială dintre toate. Te rog să te lepezi de acest păcat.

— Nu pot face asta decât jurând să îmbrăţişez celibatul. Mă atrage propriul meu sex, nu celălalt. Aşa m-am născut.

— Nici un om nu se naşte aşa. El i-a creat ca bărbaţi şi femei. Ai fost pervertit într-un moment din viaţă, ce poate fi rememorat.

— Ba nu. Sunt aşa cum sunt. Nu mă pot căi de asta, după cum nu-mi pot schimba pielea şi nu pot face să-mi crească încă un deget.

— Susţii că nu poţi. Eu spun că nu vrei.

— Dacă aş spune că mă căiesc, aş minţi. Dacă m-aş angaja să-ntorc spatele acestui obicei, acesta fiind, după cum mi se spune, condiţia ca să fiu iertat, angajamentul meu ar fi o minciună.

— Ei bine, fiule, neapărat te-aşteaptă osânda veşnică.

— Şi dacă aş spune că şi osânda veşnică e o minciună?

— Atunci se cheamă că îmbrăţişezi ateismul şi toate păcatele, după bunul tău plac. Dar nu te înşela în privinţa osândei. Când ai să mori, ai să purcezi în iad şi vei rămâne acolo pe veci. Aici nu încape loc de speculaţii. Sfânta Maică Biserică e clădită pe temelia de piatră stabilită de Cristos. Întoarce spatele adevărului, dacă aşa voieşti, căci toţi oamenii dispun de liberul-arbitru, dar fii pregătit (pregătit, pregătit, cu r-ul aproape inaudibil) pentru apriga îmbrăţişare de pe urmă a Tatălui Minciunilor.

— Susţin că starea mea este îndreptăţită de însăşi dragostea arătată de Cristos scumpilor lui discipoli.

— Asta-i blasfemie spurcată şi ignoranţă diabolică, arată perversiunea lamentabilă în care te scalzi, confundând *eros* şi *agape*[42]. S-ar părea că ţi-ai pierdut sufletul.

— Amin.

Plecă înnegurat, gata să-l stâlcească în bătaie pe Frizer, deşi îi trecuse durerea de cap. Se aşeză în refectoriul cu studenţi asupra cărora părea să nu

se fi pogorât încă nici urmă de sfinţenie, căci aruncau cu cocoloaşe de pâine şi îşi săltau cururile de pe bancă, să se poată băşi cât mai sonor. Totuşi, se potoliră când unul dintre ei se duse la pupitru să le citească despre sfârşitul trist, dar triumfător al unui martir catolic ales, pe nume Thomas Braintree, căruia i s-a arătat Cristos în toată splendoarea sa în timp ce flăcările îi mistuiau mai întâi pielea, apoi carnea şi, la urmă, oasele. Nu era un acompaniament tocmai plăcut la masa ce consta în carne de vită arsă şi napi nesăraţi. Şi cum rămâne cu martirii din timpul sângeroasei Maria? Kit trase o înjurătură în timp ce râgâi, iar carnea arsă şi napul insipid se întâlniră în gura lui într-un gust fantomatic, înclinându-se în chip nedesluşit unul în faţa celuilalt. Îşi jură pe-al treilea testicul al Sfântului Anselm şi pe cariciul Sfântului Origen că are s-o şteargă de aici. Pe laptele închegat al Sfintei Monica, e sătul până-n gât. După masă, dădu o raită pe la hanul cu ghivece cu flori de sezon, dar Tom Walsingham nu se arătă şi nici el nu mai îndrăzni să intre, după ce noaptea trecută îşi dăduse în stambă cu furia lui erotică sau ce-o fi fost. Se duse să se culce pe salteaua lui de paie din dormitor, unde un student bolnav gemea întruna şi îşi tot striga mama recuzantă[43]. La asfinţit, o superbă compoziţie de oştiri învâlvorate, căută o cârciumă nouă, pregătit, la o adică, să se caftească, şi dădu peste militărosul care pusese întrebări cu o zi în urmă – era în largul lui şi comanda vin pentru un grup de studenţi strânşi în jurul lui. Kit îl întrebă pe tejghetar:

— *Qui est ce gentilhomme?*

— *C’est le capitaine Foscue.*

— *Bien connu ici évidemment.*

— *Assez bien connu.*[44]

Căpitanul, pe față, auzi întrebările şi spuse binedispus:

— Asta-i versiunea lor pentru Fortescue. Nu sta singur. Pari abătut. Avem aici câte ceva de-ale gurii. Alătură-te companiei.

— Fotescue? (R-ul abia se auzea.) Eu mi-s Marlowe sau Morley sau Marley.

— Fortescue. Ia loc. Nu eşti sigur pe numele de familie, da? Numele e chestia aia pe care o auzim prost şi, văleu, o şi scriem aiurea. Multă vreme ne-am descurcat fără aceste adăugiri. Era de-ajuns să te cheme ca-n Sfânta Biblie. Era de-ajuns să fii un John, ca prietenul meu aci de faţă, Savage, sau

Gilbert, ca pe tânărul Gifford de-aici, deşi Gilbert nu apare în Biblie şi de unde-o fi venind? Iar tu eşti…?

— Christopher.

— Nici al tău nu apare în Biblie, dar cine nu l-ar purta în spinare pe Domnul nostru Isus? Ei bine, Christopher, hai să bem. Şi pentru cine să bem? Pentru o regină scoţiană sau pentru o morcovie din neamul Tudor? Pentru credinţa veche sau pentru una de ultimă oră? Ei bine, în cazul scumpului Gilbert, ştim care-i răspunsul, dar Jack Savage e cuprins de-o veşnică nesiguranţă.

Kit reţinu trinitatea – căpitanul Fortescue în jiletcă cu nasturi de argint, mantia cu fireturi aurii, barba neagră, ochii negri, în largul său, uşor satisfăcut; Gilbert Gifford (aşa l-o fi chemând) în strai negru, studenţesc, care-i scotea şi mai mult în evidenţă paloarea teribilă, de parcă n-ar fi avut deloc sânge; Savage, roşcovan, în haine de tafta de-un roşu aprins, roase, dar sfidătoare.

— Totul se rezumă la o încleştare, spuse Savage. De partea cui te situezi poate fi o chestiune de noroc, ca la zaruri. Pentru Dumnezeu, hai mai bine să ne-ntoarcem la lupta noastră, căci, luptând, omul scapă de sclavia gândirii.

— A luptat straşnic, îl asigură Fortescue pe Kit, şi va lupta iarăşi. Asta s-a întâmplat în Ţările de Jos, de-acolo venim. Într-o zi-două, luăm o corabie spre Anglia, să recrutăm o nouă companie. O facem pentru decan.

— Fraţii mei întru credinţă, zise Gifford, dar să-i mai dăm dracu’ de fraţi. Când Anglia era catolică, puteam avea vrăjmaşi catolici. Îi urăsc pe francezi tot aşa cum îi urăsc şi pe spanioli, şi-a trebuit să trăiesc printre ei. Prea puţini sunt cei care înţeleg adevărata nedreptate a Reformei, faptul că creează alianţe mincinoase, între popoare de cu totul alt sânge. Cu ce a greşit familia mea? Eram în Staffordshire, în ţinutul ceţurilor, slujindu-l pe Dumnezeul care îi era destul de bun lui Henric al Şaptelea şi lui fiu-său, până când l-au sedus ochii negri ai curvei de Bullen. Stăm locului, nu facem nimic, devenim trădători.

După care bău cu năduf. Lui Kit, privirea lui Fortescue îi păru foarte înţelegătoare.

— Aici, în Reims, spuse Kit, parcă am fi într-un purgatoriu unde se

drenează sângele opozanţilor. Vreau să spun că protestanţii şi catolicii se pot întâlni fără ranchiună la un pahar de vin. Eu unul studiez teologia la Cambridge…

— Sunt un vechi absolvent de Caius, zise Fortescue. Dar tu?

— Sunt la Corpus. Teologia, cum ziceam, şi am venit aici să-mi clarific îndoielile. Îndoielile dispar când ai conştiinţa faptului că schimbarea religioasă n-a fost nicicând cu adevărat religioasă. Credinţa este pervertită de afacerile de stat. Creştinii ar trebui să fie creştini, atât, şi nimic mai mult.

— Teologii curioşi trebuie să aibă şi ei de lucru, spuse Fortescue. Prosperă când au de-a face cu neînţelegerile. Lasă-i pe ei să se ocupe de ele, iar tu urmează-ţi propria cale. Pâinea din altar e ceea ce crezi că este. Dă uitării religia şi gândeşte-te la dreptate. Nu-i drept ca spaniolii băloşi să-şi aducă mesele de tortură şi cleştii de smuls unghii *en el nombre de Dios*[45], să-i oprime pe olandezii cei cumsecade. Olandezii sunt negustori şi vor să fie lăsaţi în pace. Lupt împotriva lui Filip al Spaniei în spiritul celui ce urăşte imperiul.

— Iar Gifford spune că, extinzându-şi imperiul, ar putea pune pe tronul Angliei un monarh catolic. Familia Gifford şi-ar putea recăpăta domeniul strămoşesc din Staffordshire. Graţie Spaniei. Ce să mai cred din toate astea?

— Nu crede nimic, îl îndemnă Fortescue. Bea. Cântă.

Dac-am mânca şi-am bea,
Trudi şi-apoi dormi,
Deloc n-am cugeta
Şi nici n-am mai jeli.

Avea un glas plăcut, cu ambitus. Spuse că şi melodia, şi cuvintele îi aparţin, dar n-a apucat să compună mai mult de-atât. N-ar putea Christopher, căruia, cu permisiunea lui, o să-i spună Kit, să mai adauge nişte versuri, căci are figură de poet. Kit încercă:

Ne-am mulţumi cu joaca,
Duhuri de izbăvit
De nu-s, tot anul am trudi cu spor[46]
Spre groapă, negreşit.

— Îţi lipseşte o rimă, dar merge. (R-ul din *rimă* şi *merge* abia se aude, însă ceea ce i se năzărea lui Kit era cu neputinţă să fie aşa. Îşi au şi

contradicţiile o limită a lor.) Acum Jack, aci de faţă, o să ne cânte despre păstori. E adânc întipărită în cugetul seminţiei dorinţa de a se odihni pe-un dâmb cu iarbă şi de-a le cânta din fluier oilor. Şi să vezi ce se-ntâmplă. Cristos, pe bună dreptate, se autointitulează bunul păstor, dar episcopii cară cârje metalice ce nicicând n-ar descâlci un captiv care behăie din mărăciniş. Metaforic, în timp, toate lucrurile devin false. Cântă, Jack.

Iar Savage cântă:

Fii, păstoriţă, soaţa mea
Şi-o dulce viaţă vom avea,
Mânca-vom poama zilelor
Şi bea-vom apa de izvor.

În clipa asta intră Tom Walsingham, de unul singur, zâmbitor. Pe Gifford îl cunoştea, pe ceilalţi, nu. Fortescue îl întrebă:

— Din tribul lui Walsingham, care-i Argusul Reginei, Dumnezeu s-o binecuvânteze?

— Argus pe post de câine de pază credincios, Argus cel cu o sută de ochi. Nu chiar atâţia. Da, sunt nepotul lui, dar nu lucrez pentru el, ferească cerurile.

— Şi ce faci aici?

— Sunt cu prietenul meu. (Îl mângâie drăgăstos pe Kit.) Să-l ajut să-şi mai aline chinurile alegerii.

— Unde ţi-e servitorul? îl întrebă Kit.

— A luat-o pe cocoaşă, pentru obrăznicie, şi s-a dus scâncind la culcare. E rost de-o cântare?

Savage spuse că nu-şi aminteşte restul. Kit le propuse să încerce cu versurile astea:

Vom sta pe stânci şi vom privi
Păstori, cum turme-or păstori,
Prieteni dragi, uniţi în gând,
De zei nedespărţiţi nicicând.

— Drăguţ, spuse Fortescue, dar se pierde tenta pastorală. Mergem (schimbându-şi tonul) cu toţii la slujba specială de mâine? Presupun că, dacă vrem să aflăm alinarea în glasuri cântătoare, o vom afla în chipul cel mai nimerit la coriştii celeşti ai catedralei. Şi în lumânări, şi în culoarea

veşmintelor, şi-n fumul divin şi îmbătător al tămâii. (Nările i se dilatară şi respiră adânc, de parcă fumul ar fi plutit deja în aerul din cârciumă.) Iată ce vă spun, prieteni: din când în când, sufletul tânjeşte după maiestatea unei ceremonii deosebite. Sensul mai profund nu contează, înălţarea spiritului spre nişte zone ieşite din comun o împlineşte la fel de bine o liturghie ca şi o tragedie de-a lui Sofocle plină de retorică măiastră. Totul se rezumă la înălţare.

— Aşadar, întrebă Kit, simţind cum mâna lui Tom Walsingham începe să-i mângâie bucile aşezate pe bancă, nu se rezumă totul la mâncare şi băutură, trudă şi sforăit, ca în cântecul vostru?

— Nu, dacă ne rezumăm doar la atâta, viaţa de păstor nu-i de-ajuns. Simţurile au nevoie şi de altceva decât de duhoarea lânii şi a căcărezelor de oaie. Dar mă refer la simţuri. Nu mă refer la cuget. Cugetul a ucis milioane de oameni şi va ucide şi mai mulţi. Haideţi să ne mai înecăm o dată cugetul în câte o ulcea.

Kit şi Tom şi-au consumat, plini de duioşie, iubirea căreia i se putea da glas în gura mare, iar nu deghizată în franceză sau latină, pe o câmpie, în ziua toridă de sabat, sub un ulm ale cărui frunze fremătau în vântul ce-i anunţa că se schimbă vremea. Stăteau întinşi în pielea goală şi, pe spinarea lui Kit, firicele de păr delicate erau drăgăstos stârnite de boare ca tocăniţa răcorită de buzele ţuguiate ale cuiva. Dumnezeu era încuiat la loc sigur, la el, în catedrală. Asta-i, aşadar, pentru totdeauna? Nu se poate spune asta, însă poate că există o eternitate neatinsă de pactul lui Dumnezeu, care nu-i nimic altceva decât o simulare a morţii timpului şi aceasta trebuie căutată în contopirea mădularelor. Şi ce le hărăzeşte viitorul? Atâta vreme cât timpul simulează moartea, nu există viitor. Vreau să spun Anglia, unde o să mă poarte corabia pe mine, nu pe tine, căci tu zici că ai treabă la Paris. Se vor revedea la Scadbury, în peşterile de la Chislehurst, niciodată în Londra, pentru că în Londra se trăncăneşte. Trebuie să avem o doză de răbdare, iar dacă răbdarea n-o să ţină, va fi comuniunea la distanţă, o comuniune sacră, prin imaginaţie şi cântatul cu cinci degete la un instrument. Medalioane cu chipurile noastre purtate în gând. Miresme ţesute în piele, sunete păstrate în urechi precum freamătul mării în scoici. Trebuie să ne mulţumim cu ce avem. Fidelitatea? Asta se-ntâmplă între o esenţă şi alta. *Fidei defensores.*

Monarhi unul celuilalt, ne vom păstra credinţa mai bine decât au făcut-o monarhii.

Şi iarăşi de la capăt – *femures, recta, ventra, ala*[47]. Vacile se adunară, cu pas domol, rumegând, în jurul lor, să-i privească, şi una dintre ele slobozi, în semn de omagiu, o balegă impresionantă lângă veşmintele aruncate prin iarbă. Aburul i se înălţă spre soare şi vântul purtă către ei duhoarea straşnică. Păsările zburau la joasă înălţime deasupra şi-n jurul lor, căci primiseră mesajul referitor la schimbarea vremii, creându-le iluzia că aripile paradisului lui Adam şi, odată cu ele, un cântec răsunător s-au adunat să-i binecuvânteze. În scripturi apărea un Adam singuratic înainte de lucrarea aia stângace, cu coasta lui, dar cine s-ar putea îndoi că avusese şi un confrate fără nume, stârpit de foamea lui Dumnezeu de-a avea copii multipli ce trebuie chinuiţi sau mântuiţi în funcţie de capriciul său, de unde şi maşinăria sau miraculoasa invenţie a procreaţiei care simulează iubirea, iubirea nefiind decât un truc? Şi, în timp ce vântul se înteţea, se îmbrăţişară într-o desăvârşire a împreunării lor nude, printre gâze, iar apoi se îmbrăcară şi porniră pe jos, mână-n mână, spre oraş, intrând în oraş, totuşi, fără să se mai ţină de mână.

Tom porni spre Paris a doua zi, urmat de Frizer, acesta din urmă călare pe o gloabă pe măsura poziţiei sale umile. Kit n-a fost de faţă, să-şi ia rămas-bun, cu fâşiile de lumină ale zorilor în spate. Dormi până târziu, uneori zvârcolindu-se, conştientizând, în vis, necazurile numeroase de care o să aibă parte, alteori liniştit şi încântat de noua certitudine a siguranţei ce pare aievea. După încă o zi, după ce-şi luă curtenitor rămas-bun de la mentorii lui efemeri, înarmat, după mintea lui, cu oarece informaţii, îşi mână calul luat în chirie spre Calais şi dormi două nopţi în şura unor gospodării. Vremea se răcise, însă din cer abia dacă picura câte un strop. Pe cheiul din Calais îl prinse o rupere de nori, iar marea clocotea. Cum cursa de pasageri nu pornea încă la drum, dormi într-un han oribil, unde puricii şi ploşniţele îi ciupiră straşnic carnea, iar hangiul, punga. Pe urmă se îmbarcă şi îi fu foarte rău. La Dover petrecu o noapte la familia Arthur, nişte neamuri din partea mamei. Faptul că toată casa puţea a peşte nu-i potoli deloc greaţa. Plimbarea domoală pe vreme vântoasă către Canterbury se dovedi a fi un fel de leac. În urechi îi răsuna glasul lui Tom şi, într-un rând, întoarse capul,

ca şi cum l-ar fi auzit cu adevărat, dar nu era decât vântul, care-şi făcea de lucru cu o creangă ruptă. La periferie, un cârd de gâşte îi tăie calea, blocând drumul şi întinzându-şi gâturile, ga-ga-ga, spre gleznele lui, în timp ce gâscarul, cu toiagul lui strâmb, râdea în gura mare. Ajunse acasă frânt de oboseală şi dormi aproape o zi întreagă, în timp ce sărmana Dorothy se tot cocoţa pe el fără să ştie cine e. Brown Peter, bine îngrijit, râncheză când îl zări, iar Kit îi mângâie coama şi-l bătu uşurel pe crupă. Apoi, pe o vreme în curs de încălzire, porni spre Londra.

Acasă la Tom Watson, în intersecţia lui Bishopsgate cu Hog Lane, Kit îl găsi pe poet la lucru. Kit era acum în încurcătură, aşa cum oi fi şi eu, din pricina celor trei Tom din viaţa lui londoneză, căci Kyd avea să-i fie, probabil, un fel de prieten-rival, iar un Tom avea să fie cel mai special, ba chiar încoronat şi de-a dreptul din aur.

— Iată-te întors acasă şi n-arăţi deloc mai bine, cu toată excursia asta în Franţa. N-o să te-ntreb nimic legat de ea. Ai să vezi ce fac aici. Se pregăteşte un ciclu de poeme, nu toate-s ale mele. Le-a comandat Blount[48]. Aşază-te, şezi. Întinde-te pe podea cu o pernă. Văd că eşti rupt de oboseală. Ce versuri ţi-a mai născocit mintea în timpul călătoriilor lungi? Am nevoie de versurile tale, pentru tine vor constitui un început.

— Am să-ţi dau ceva. Mai întâi, trebuie să-i dau raportul lui Robin Poley.

— Nţ, nu lui Poley, Poley e la Paris cu smardoiul lui. Domnul secretar în persoană a întrebat de tine, dacă te-ai întors cumva.

— Aha. O să mă văd cu domnul secretar.

În cămăruţa cu miros de mucegai ce era o băşcălie la adresa clădirii spaţioase de pe Seething Lane, domnul secretar îl pofti pe Kit să ia loc pe un fel de taburet dubios şi îşi aţinti asupra lui privirea sfredelitoare, de parcă l-ar fi interogat. L-au ispitit sau sedus, ca să zică aşa, stratagemele şi tertipurile de doi bani ale unei credinţe scârboase, pe cine şi ce a văzut, ce i-a părut suspect?

— Era un oarecare căpitan Fortescue. Spunea c-o să vină în Anglia, să recruteze trupe pentru Ţările de Jos.

— Ce-i cu el?

— Cred că-i preot.

— Ce te face să crezi asta?

— Glasul lui are ceva aparte. L-am auzit şi la cârciumă, şi în confesional.

— L-ai urmărit dintr-una în alta?

— Într-un fel. Avea un fel de-a rosti moale unele sunete. Era deghizat în soldat, dar vocii sale îi lipseşte meşteşugul deghizării. Acesta trebuie lăsat în seama actorilor, a domnului Alleyn, de pildă.

— Ei bine, nu-i o descoperire nouă. Îl cunoaştem pe căpitanul Foscue, cum îi spun francezii. E un oarecare părinte John Ballard. N-aveai de unde să ştii asta, dar faptul că l-ai citit poate fi socotit un succes în materie de informaţii. Avea tovarăşi de cârciumă?

— Le-am reţinut numele. Gilbert Gifford. Un catolic înverşunat, silit să ia calea exilului. Şi mai era şi unul, John Savage, soldat, despre care, în rest, nu mai ştiu nimic.

— Îi cunoaştem şi pe ei. Deci aşa. Vor veni.

— În august.

— Nu, nu, vreau să zic mai mulţi. O să vină mulţi. E vorba de complot.

— Vor avea loc arestări?

— Nici o arestare. Ballard putea să ajungă de mult pe eşafod. Nu mai arestăm pe nimeni. E o chestiune de aşteptare. Vom vedea ce şi cum.

— Ce trebuie să fac acum?

— Am spus că-i o chestiune de aşteptare. Întoarce-te la studiile tale. Te poţi duce la Phelips, să-i spui gradul delta. E la a treia uşă de-aici.

— Phelips?

— Sau Philips. Totuna-i. Îşi scrie numele Phelips. Are şi el toana lui.

Kit îl găsi într-o încăpere cu mult mai mare decât a lui Walsingham. Şedea la un birou înalt, flancat de doi scribi, judecând după penele lor, care scârţâiau pline de zel. Când Kit intră şi îi transmise mesajul, Phelips-Philips coborî de pe jeţul lui impunător, cu două trepte, îi întinse mâna politicos şi îl salută. Purta ochelari. Era mărunţel şi subţiratic, cu părul şi barba galbene, iar chipul maliţios îi era rău de tot ciupit de vărsat.

— Un începător tinerel, pe ce nume? Aha, acum ştiu numele, gradul e cel pe care mi l-a spus. Mda, e aici.

Desprinse o cheie uriaşă de la cingătoare şi descuie cu un hârşâit un cufăr metalic masiv, aşezat pe o masă altminteri goală. Scoase din el, cu mâna lui subţiratică, o punguţă din piele şi, chicotind, i-o aruncă lui Kit, care o prinse

din zbor.

— Ne-am prins în joc, ai? În marele joc în care mingile sunt sufletele oamenilor. Vom învinge, nu te îndoi o clipă. Hai, valea.

În dormitorul lui din casa lui Watson, Kit desfăcu punga şi răsturnă banii pe cuvertură. Galbeni, arginţi, parale. Îi numără. Erau aproape cinci lire. Jumătate din parohiile engleze aveau stipendii anuale de mai puţin de zece lire pe an, iar o treime sub cinci lire. Însuşi arhiepiscopul se plânsese de situaţia asta. Euforia îl făcu să i se umfle în chip vizibil mădularul, în prohab, iar asta îl incită să compună o poezie de dragoste.

Un an secetos, anul secetei, aşa i-au zis. A fost o zi de Sf. Mihail uscată, cu atât mai uscată dacă punem la socoteală ariditatea studiilor ce îl oropseau pe cel ce adulmecase ce se coace în bucătăria afacerilor de stat, băuse vin franţuzesc pe pământ franţuzesc, ba mai mult, chiar cel mai mult, se înfruptase din ceea ce urma să se numească iubire. Aşa se face că, la ore, era indolent, şezând pe tripod şi debitându-şi logica.

— Ar fi inclus Aristotel o nevastă printre bunurile unui filozof?

— Bunurile sunt posesiuni considerate bune, adică utile. În sensul că ceea ce-i bun conduce la o viaţă morală superioară, asemenea bunuri nu sunt neapărat bune. Posesiunile pot fi inanimate, ca, de pildă, argintăria, casele, pământul, dar şi animate, ca, de pildă, sclavii, vitele, caii. De aceea, nevasta, fiind animată, poate fi considerată o posesiune. Dar dacă o nevastă, fiind femeie, aşadar, o fiinţă umană, deci una înzestrată cu liberul-arbitru, poate contrazice toate celelalte posesiuni, având capacitatea de a alege, nu mai poate fi socotită aşa ceva. Astfel, Xantippa îl hrănea pe soţul ei, pe Socrate, doar cu fiertură de linte şi, mânioasă că-i tot timpul plecat de acasă, angajat în dialoguri cu tineretul atenian, i-a golit ţucalul în cap. Argumentez deci că o nevastă, fiind un suflet liber, nu poate fi considerată o posesiune.

— De ce se cuvine ca studenţii unei universităţi să umble în straie umile?

— Voi argumenta *contra*. Studiul este o activitate nobilă şi, prin achiziţia de învăţătură, un om, oricât de tânăr ar fi, glorifică întreaga stirpe umană. Această glorie se poate manifesta în ţinuta exterioară, veşmintele elegante împodobesc trupul, dar, la o figură ce poate fi numită sacră, ele capătă un caracter emblematic pentru esenţa a ceea ce animă întreaga fiinţă. Studenţii de aici ar trebui să poarte cu toţii strai de mătase.

— Greşit, greşit, greşit. Folosirea termenului *sacru* este o blasfemie. O să-ţi lepezi pe dată ţinuta elegantă şi o să revii la cea austeră, aşa cum se cuvine.

Asta deoarece Kit era îmbrăcat în purpură şi liliachiu, şi avea o cămaşă cu guler dantelat. Îi crescuseră cheltuielile de la bufetul colegiului şi era de-a dreptul un gentleman. Nicholas Faunt, venit în căutarea lui, îl dibui lesne în această ţinută. Kit studia la bibliotecă, într-o zi urâtă de la sfârşitul lui noiembrie. Faunt se apropie şi se uită lung la nişte cărţi ce nu aveau nimic de-a face cu teologia, după care spuse:

— Vasăzică asta studiezi, Tamerlan şi Techelles şi, zi să-i zic, Usumcasane, Baiazid şi Alcidamus. Pe vremea mea, când eram la Corpus, noi stăteam cu nasul doar în cărţile de latină şi greacă. Numele meu este Faunt. Sunt unul dintre secretarii lui Sir Francis, aşa ne zice el. Vino să discutăm în camera din spate, de la Vulturul.

— E vorba de chestiuni ce ţin de Serviciu?

— Spune-le aşa, spune-le aşa. Nu vorbi prea tare. Uite, vezi, băiatul ăla cufundat în Ieronim şi-a ridicat privirea. Să mergem.

După ce traversară strada pe care rafalele zgomotoase de vânt încreţeau suprafaţa puzderiei de băltoace, se aşezară în odaia din spate, la o cană de bere comandată de Faunt.

— Sunt mândru că-s unicul lui angajat permanent provenit de la Cambridge, spuse acesta. Am venit să caut recruţi la Corpus şi totuşi am ratat întâlnirea cu tine. Tu ai luat-o pe altă cale.

— N-aş zice că-s de-al *lor*. Am alte ambiţii.

— Ca, de pildă, studiul istoriei persane?

— Pregătesc o piesă de teatru.

— Pe ce temă?

— Puterea. Nemiloasă, neîndurătoare, absolută.

— Aşadar, îţi place puterea, în ciuda tinereţii tale? Ce vârstă ai?

— Sunt major. Puterea, da, puterea tăiată bucăţi şi disecată. Râvnesc la puterea de-a scrie despre putere. L-am citit şi eu pe Machiavelli.

— De bună seamă, toţi tinerii îl citesc. Ei bine, tu crezi că nu te afli pe una din potecile din marginea labirintului puterii, dar, de fapt, eşti acolo, da, da. Porţi pe tine banii lui Sir Francis. Ai fost la Reims, da? Da. La Reims te-

ai întâlnit cu Gifford şi Savage, da? Da. Povesteşte-mi despre ei.

— Gifford e un catolic exilat, înverşunat în pribegia lui. În cazul lui Savage, e greu de spus ce hram poartă, dar a luptat în Ţările de Jos. Asta ar pleda în favoarea ideii că urăşte tot ce reprezintă Gifford. Dar ce pot să spun când mi s-a relatat că un preot îi e căpitanul?

— Totu-i un haos. Gifford e în slujba Serviciului, trebuie să ştii asta. El l-a convins pe Savage că-i de datoria lui s-o ucidă pe regină.

— Pe care din ele?

— Există una singură. Cealaltă trăieşte izolată, în regim de abdicare. O să-i vină şi ei vremea când o să-l aducem pe Gifford aici. Propunerea de asasinare a unei regine adevărate e mânăria lui Sir Francis, numai ca să i se poată lua capul unei false regine într-un cadru perfect legal. Se leagă ce-ţi spun?

— E o harababură. Sunt năucit. Ce am eu de-a face cu toate astea?

— Poley duce lipsă de curieri. Trebuie să iei corabia şi să dai de Gifford. Pe Savage îl avem deja în mână, dar nu ştie. Studiază dreptul la Barnard's Inn. Avem nevoie de Gifford în Londra. Informatorii noştri ne spun că o să plece din Reims pe douăzeci şi cinci ale lunii, să stea la Thomas Morgan, în Paris. Trebuie să-i înmânezi o scrisoare. Ai să primeşti scrisoarea aia, sigilată cu dichis, să n-o poţi deschide şi să nu-ţi bagi nasul mânat de curiozitatea ta tinerească.

— Dar de ce tocmai eu?

— Walsingham te vorbeşte de bine. Amândoi Walsinghamii.

Kit se înfioră la auzul acestor cuvinte şi sorbi o gură de bere rece, să-şi domolească fierbinţeala ce începea să-i cuprindă vinele.

— Dar încă se ţin cursuri, spuse el.

— Aproape-s pe terminate. Absenţa n-o să-ţi provoace nici un rău. Ţine minte că în spatele tău clocoteşte şi tună o putere colosală. N-are, zău că n-are ce să ţi se-ntâmple. Nu-i nici un zgomot şi nicicând nu trebuie făcut zgomot. Să-ţi spun câte ceva despre Thomas Morgan de la Paris. E secretarul reginei Scoţiei şi se bucură de scumpa şi deplina ei încredere. Morgan e paşaportul lui Gifford către doamna cu pricina. E o doamnă cât se poate de frumoasă şi aţâţă sângele catolicilor noştri, mai ales atunci când sunt beţi. Ea este Iezebel cea denunţată de Knox[49] şi, totodată, Fecioara

Maria *rediviva*[50]. Femeile sunt nişte făpturi teribile. Cred că putem purcede spre Londra împreună.

Zis şi făcut, iar Nick, căci aşa trebuia să-i zică, se dovedi, în ciuda ploii şi a vântului prin care călăreau, un om vesel din fire şi, deşi nu-şi făcea mai deloc scrupule în afacerile mai însemnate, se arătă omenos faţă de flămânzii mucoşi din sate şi până şi faţă de un câine mort, ce zăcea cu burta umflată, gata să-i explodeze în mijlocul drumului. Îi recită destul de bine *irrumabo*-ul lui Catul[51], se declară adeptul predicii ca pedeapsă, nu ca plăcere, şi ascultă aprobator atât cât îşi mai aminti Kit din versiunea lui la poemul lui Ovidiu. Avea ochii, pielea şi barba negre, ca stăpânu-său, Walsingham, şi Kit se gândi cât de util e genul ăsta de ten atunci când trebuie penetrate centrele urzelilor spaniole. Nick îi vorbi despre Machiavelli şi despre nevoia de a înţelege cruzimea unor acţiuni politice ca, de pildă, masacrarea irlandezilor de către Sir Walter Raleigh, cu cinci ani în urmă, nu-i aşa, măcelărirea barbară a femeilor şi copiilor ce implorau în genunchi să fie cruţaţi, acţiune justificată de necesitatea de a purta un război rapid, care să fie, apoi, dat uitării. L-a cunoscut Kit pe Sir Walter? Nu. Ciudat, fiindcă numele lor au apărut laolaltă, într-o culegere de poezie, cam acum o lună, tipărite de Ed Blount, nu-i aşa? Nu, Kit habar n-are, n-a primit nici un exemplar, e de-a dreptul vexat. Ei bine, dacă vreodată o să vină vremea ca Serviciul să cerceteze ciudăţeniile lui Sir Walter, cu matematicienii şi ateii lui, Kit, poate să-i spună Kit?, are deja *entrée*-ul făcut. Da, ştie ceva franceză. Se ştie că ştie şi Kit, asta era o notă bună pentru el.

În Londra, unde vântul năprasnic desprindea cărămizi din hornurile caselor, femeile purtau poale groase, iar bărbaţii erau plini de noroi, Kit se duse pe dată la Tom Watson acasă. Servitorul acestuia, Ralph cel cocoşat, îi deschise şi-i spuse că poate intra îndată în dormitorul stăpânului său, care de mâine nu-i va mai fi stăpân şi, intrând, Kit îşi dădu pe loc seama ce înseamnă răzbunarea unui servitor pus pe liber, căci Tom, în pielea goală, îi dădea cosor unei fetişcane sau femei goale şi ea, cu aşternutul căzut grămadă pe jos, cu hainele dezbrăcate în grabă trântite de-a valma printre rogojinile de pe podea. Kit îşi ceru scuze şi simţi că i se face greaţă. Pe o masă din cămăruţa socotită de Tom biroul său găsi patru, cinci, şase exemplare dintr-o cărţulie cu titlul *Gaza*. Să fie o aluzie la Samson şi

orbirea lui? Nu, *gaza* e denumirea trezoreriei unui rege persan, prin extensie, a oricărui conducător străin. Îşi găsi, cu degete tremurânde, poezioara:

Rochie din lână fină, care
Dată-i de gingaşe mioare,
Pantofii călduroşi, cu şnur,
Şi-ncheietori din aur pur…

Găsi şi o replică:

Rochii, pantofi şi pat de roze,
Bonete, tunici, tuberoze,
S-or rupe, veştede, uitate,
De neghiobie-n timp mâncate…

Nu. Citi totul cap-coadă, şi poemul lui, şi pe celălalt, intitulat replică, iar apoi reciti fiecare catren, în parte, cu răspunsul primit. Iar apoi numele – pe-al său şi pe-al marelui curtean scăldat în giuvaiere, căruia regina îi spunea Water, iar el însuşi, în semn de grandioasă preamărire, îşi spunea Ocean[52]. Kit, sunetul picăturilor de apă, kit kit kit, se înfrunta cu vuietul şi clocotul oceanului. De afară, din depărtare, se auzi un oboi. Tom Watson intră într-o cămaşă de noapte încinsă cu brâu, tunând şi fulgerând. Kit se scuză din nou, dând vina pe Ralph. Tom răspunse că deja l-a dat afară în şuturi. Doamna? Doamna e soţia mea. Nu. Ba da. Doamna mea. Suntem cununaţi de două luni. Doamna ta. Îţi urez din inimă, din suflet, numai bine. M-ai luat prin surprindere. Da, nu ţi s-a spus despre poemul tău tipărit, despre Raleigh, ştii, au fost nunta, drumurile pline de noroi, lipsa de mesageri. Din inimă-ţi urez… N-o să te deranjeze răspunsul acesta aspru dat drăgălăşeniei pastorale. Să fiţi fericiţi. O să contribuie la epuizarea tirajului, deja patru sute de bucăţi sunt scoase la vânzare în curtea catedralei St Paul. Cum de eşti aici? Nu te-am văzut de-un veac. Îţi mulţumesc. De ce eşti aici?

Kit se întâlni cu Robin Poley în dimineaţa următoare. Poley era numai zâmbet şi mângâieri binevoitoare. Iată scrisoarea sigilată şi o taşcă în care s-o transporţi. Trebuie să umbli înarmat, ştiai? În serviciul reginei, într-un oraş primejdios. N-ai sabie, dar, uite, îţi împrumut eu una, a fost a lui taică-meu, Dumnezeu să-l odihnească, e de preţ. Teaca e uzată şi cingătoarea ferfeniţă, dar nu contează. Ai să călăreşti pe vreme urâtă şi aşteaptă-te să fie

valuri mari pe Canal, căruia ei îi spun Mâneca sau *Manche*.

Ca de obicei, sunt nevoit să recurg la ipoteze şi supoziţii, dar în luna noiembrie a acelui an Kit a fost în Canterbury, fapt atestat de numele său, ortografiat cu cerneală neagră drept Marley. În testamentul unei oarecare doamne Benchkyn apare ca al patrulea martor. Am vorbit cu unul dintre cei care l-au văzut, dar asta nu are importanţă acum. Îl văd cu ochii minţii pe Kit, e mai bolnav decât înainte pe corabia cu pasageri ce saltă pe valuri, vreo şapte sau mai multe cohorte de fiere năvălesc din el ca răspuns la indispoziţia lui de moment, închiriază un cal la Calais cu banii care abia-i ajung, puşi la dispoziţie de Phelips sau Philips, călătoreşte spre Paris pe vremea rea ce biciuieşte şi îngheaţă nordul Franţei, ca şi sudul Angliei. Parisul îl bagă în sperieţi, e un oraş monstruos de mare, pe lângă care Londra-i doar un târg obişnuit. Străzile întortocheate îl năucesc. I se spusese să caute locuinţa rezervată agenţilor Serviciului, mari şi mici, situată între rue de Champ Fleury şi rue du Coq, în apropiere de Luvru. Erau aici duhori şi căcaţi duium, şuţi şi ucigaşi, curve cu pieptul sifilitic dezgolit pe vânt şi ploaie. Casa către care călări se numea casă conspirativă. Avea uşa de la stradă deschisă. Kit nu îndrăzni să intre, de teamă ca vreun hoţ să nu-i fure calul prefăcându-se că i-l ţine de dârlogi, însă un rândaş englez cu moacă de ticălos, unul care, de bună seamă, fugise în Franţa ca să scape de justiţia engleză, îi luă calul şi i-l duse într-un grajd. Apoi Kit îl găsi pe Berdon sau Beard, cu câte un nume pentru fiecare dintre cele două ţări, principalul agent al lui Walsingham la Paris, un bărbat care îşi făcu apariţia cu un ciolan în mână, mestecând şi măsurându-şi din priviri oaspetele.

— Ei bine, va trebui să te descurci cum poţi, e aglomeraţie mare la noi. Avem ceva paie puse deoparte, pe care să doarmă, la o adică, ajutoarele noastre neprevăzute. Să nu te sperii de cei ce o să-ţi iasă în cale, prea puţini sunt gentilomi rafinaţi. Eşti filozof? Ai studiat cum absolutul vechi trebuie să lase loc relativului nou? Pentru noi, există o singură crimă şi ai să afli care-i aceasta. Un om poate fi hoţ sau ucigaş şi totuşi poate străluci când e vorba de marea virtute a loialităţii. Pe cine vrei să pui mâna?

— Pe domnul Gifford.

— Ah, pe imprevizibilul domn Gifford, care îşi vede de treaba lui şi e greu de găsit. Aici i se spune Monsieur Coleredin. O să vină aici să-şi ridice

corespondenţa sosită de la Londra, dar nu se ştie când. Spui că-i vorba de o urgenţă, dar aici totul e urgent, aşa ni se spune de la Londra. Există însă şi urgenţe relative. Poţi să vii să mănânci.

Într-o cameră frumos mobilată în stil franţuzesc, cina era în toi, doi bărbaţi tăcuţi muiau câte o jumătate de pasăre, nu se ştie de care, într-un sos maroniu şi muşcau cu graţie, deşi tot le mai picura sosul, din carnea rămasă pe oase. Berdon sau Beard nu făcu prezentările, ci îi oferi lui Kit pâine, o bucată de brânză puturoasă rău de tot şi o cană cu urme de degete unsuroase. Apoi spuse:

— Pe-aici se adună necazurile. Noaptea Sfântului Bartolomeu va fi floare la ureche pe lângă ce-o să vină. Se vorbeşte de războiul celor *trois Henris*[53], ştii franceză destulă, e bine. E vorba de Henric al Treilea, cel de Navara şi cel de Guise. Iar în spatele regelui se află Medicinala Cati[54], cum îi spunem noi, o javră şi-o diavoliţă. Ăl de Navara este exclus de la succesiune, deoarece papa l-a osândit la chinurile eterne ale iadului, iar Guise, care-i duce, are de gând să-i omoare pe toţi hughenoţii. Cică el urmează să obţină coroana şi s-o ajute pe Maria Scoţiana, care-i tot o javră şi-o târfă franţuzească, să suie pe tronul catolic al Angliei. Îi e văr sau aşa ceva. Aşa că vezi şi tu în ce situaţie ne aflăm. Aşa-i, prieteni, ai?

Le vorbea celor doi care mestecau carnea de pe oase. Ei dădură din cap aprobator, văzându-şi de mestecat. Kit îl rugă să-i spună mai multe despre Guise.

— Guise? Deja i se spune regele Parisului. Ai auzit de rue St.-Honoré? Ah, încă nu, nu-i momentul. Acolo-i aşa-numitul Hôtel de Guise şi, când îşi face apariţia în veşmintele lui elegante, toţi se înclină în faţa lui şi-l imploră să-i lase să-l pupe în cur, iar femeile să-i lingă cariciul sifilitic, la care el îşi flutură pălăria cu panaş şi strigă c-o să-i omoare pe hughenoţi, o să le jefuiască prăvăliile, o să le scoată dinţii din gură cu ranga şi alte chestii de-astea, c-o să le violeze femeile şi-o să le prăjească copiii la frigare. Şi, pe urmă, toţi derbedeii şi ticăloşii purced la treabă, să facă ce li se spune, se distrează grozav, ai, sunt nişte trosnitori, ai?

A doua zi, Kit părăsi devreme mansarda plină de purici. Dormise pe furate, strângând în pumn mânerul sabiei primite împrumut. Erau tot felul de neisprăviţi care sforăiau ori stăteau treji, în capul oaselor, sugându-şi

dinţii şi scărpinându-se, uitându-se la el. În zori, văzu cum se ard în bulan, cu rândul, doi bărbaţi, cu paie ce zburau prin aer şi un strănut scăpat odată cu ultima înfigere, *irrumabo*. Nu-i plăcu deloc cum s-a desfăşurat ceea ce ar fi putut fi dragoste sau voluptate. Frumuseţea e lăuntrică, se află în spatele uşilor zăvorâte ale ochilor. La Cambridge îl posedase, pentru un penny, pe unul dintre băieţii lui Jem Follett, cu Tom Walsingham în gând, în ipostaza de zeu, luând gestul ce-l ducea spre felaţie ca pe o rugăciune. Îşi frecă faţa şi mâinile cu apă de trandafiri, cadou de la mama lui, pornind apoi în căutarea unei prăvălii unde să găsească un lapte fierbinte amestecat cu vin. Aici însă nimeni nu auzise de amestecul de lapte cald cu vin în taverna unde meseriaşii dădeau de duşcă vin roşu pe post de mic dejun, fixându-l din priviri pe străinul cu sabie. Bău şi el o cană. Îşi primi şi pita de dimineaţă.

— *Anglais?*

— *Anglais. Et bon catholique comme vous. Exilé.*[55]

Înainte să plece, meseriaşii scuipară. Un purice franţuz îi sări de pe mână pe umăr. Cu-acest balast voi cumpăni coroana sau lumea cu revolte-o voi slei[56]. Adesea, cuvintele îi veneau aşa, din senin, servite de o stafie numită Muza. Căci toate cărţile ce trebuie amestecate sau tăiate se află în mâinile tale. E nevoie de-o rimă sonoră. Categoric. Serveşte-ţi un rege. Adaugă versurile nescrise. Ieşi pe strada de-un galben-limoniu de la soarele anemic. Vântul se dusese la culcare. Prinse şi strivi încă un purice sau, poate, pe-acelaşi, pe mâneca tunicii. Sau le-oi surpa cu unghiile mele sau nu ştiu ce şi nu ştiu cum. Cât de înaltă e săritura unui purice? Să urc pe piramidele înalte. Plimbarea până pe rue St.-Honoré se dovedi lungă. Într-o cârciumă unde goli o a doua stacană de vin, nişte bărbaţi vorbeau o franceză din care nu pricepea mai nimic. Veniseră din Châlons-sur-Marne, unde liga (ce ligă?) urma să se întâlnească cu *les seize*. Arondismentele plănuiau lovitura finală sub comanda lui. *Vive le duc.* Socoti că înţelege despre ce-i vorba. Nu dorea să-l vadă pe duce în *levée*-ul său stradal. În cugetul lui putea crea un duce mai straşnic. Îl şi vedea pe scenă, vorbind bombastic, ritmat. Într-un fel, eroii parcă anume se aliniau pentru inspecţia lui. Toată epoca, oricât de îndepărtată şi învăluită în ceaţă. Să fie aceasta misiunea lui, de a reda vremurilor sale imaginea puterii pure, un distilat de Machiavelli (el însuşi un conducător de joc deloc rău), pure în sensul că inima, cu loialitatea şi

supunerea ei, nu ar întina-o nicicum? Cum stătea lângă focul sfârâitor al acestei cârciumi, auzi cum se iscă, cu câteva străzi mai încolo, vacarmul, urletele mulţimii însetate de sânge. *Le duc*, spuse un bătrân dând din cap.

Plecă după ce plăti cu un argint englezesc, era tot aia, şi se îndepărtă de hărmălaie. Unde să meargă, unde să aştepte, că toată treaba se rezuma la aşteptare? Era al naibii de frig la Paris în noiembrie. Intră în prima biserică ce-i ieşi în cale şi se încălzi lângă un şir de lumânări aprinse. Se ţinea o slujbă de dimineaţă, la care puţinii credincioşi stăteau îngenuncheaţi pe podeaua de piatră. *Hoc est corpus meum.* Privi cu răceală ostia ridicată deasupra capului. Era un gest hughenot, aşa că îşi plecă privirea. Cârciumă, biserică, cârciumă, în fiecare e câte o pâine[57]. Plecă şi se plimbă la nimereală, dar cu paşi grăbiţi. Paşii lui, un-doi, un-doi, ţineau discret ritmul versurilor însăilate în minte:

Destul cu rimele meşteşugite,
Cu fleacurile de bufoni rostite,
Vă ducem către cortul maiestuos
Unde răcneşte Tamerlan furios,
Lumea a năucit cu-ameninţări,
Cu sabia-i cucerind ţări după ţări.

Chestia e, îşi spuse el, că un poet întemniţat sau silit să umble pe stradă pe vreme geroasă are nevoie de rime ca să poată ţine minte versurile compuse. În teatru însă, versul trebuie să fie alb, de ce alb? Contelui de Surrey[58] i se păruse că ar fi un afront adus lui Virgiliu să transpună în rime un poet roman ce n-a scris în rime, aşa că a eliminat rima dintr-o limbă ce ţipă în gura mare să-i fie acoperită goliciunea de veşminte cu zurgălăi. Aşa se face că, iată, avem versuri apropiate de vorbire, cât se poate de potrivite pentru teatru, care-i numai vorbărie atunci când nu-i şi sânge. Poate fi însă poezie?

Nefericită Persie, cândva
Leagăn al unor mari cuceritori
Ce-au triumfat, viteji şi iscusiţi,
Asupra Africii şi-a Europei,
Până-n ţinutul unde meteorii
Îngheaţă, iar soarele rar se-arată.

Chiar că îngheaţă. Unde-o fi poezia? Pesemne că doar versul liber o poate isca, nicidecum distihul, nu, căci acesta îţi înjunghie şi-ţi bumbăceşte auzul.

Pe-ale Volgăi valuri, cu cincizeci de braţe.

Orice-ar fi să fie, asta nu-i proză. Şi mai e ceva, o treabă pe care i-o spuneau paşii lui, cu ritmul lor constant. Cele cinci accente dintr-un vers nu-s fireşti. Nu există cvintupli în natură, cu excepţia florilor cu cinci petale. Ba nu, stai, mai sunt şi cele cinci degete, însă policarul are o constituţie şi un scop aparte. Voia să spună că firesc e ritmul în doi şi patru, bătaia inimii şi mersul pe picioare. Aşadar, pentametrul e nefiresc dacă al cincilea accent nu-i luat drept începutul unei presupuse serii de alte patru picioare. Să intri în triumf în Persepolis. După asta vine o pauză, în mod clar, una lungă, fie în aer, fie în cap. Există o justificare pentru fraza terminată odată cu versul care cade ca un ciomag. Ba mai mult.

Din cugetările lui prozodice îl smulse hărmălaia de pe strada banală, cu prăvălii, pe care se plimba. Văzu o tarabă la care se vindeau ouă şi găinile care cu o zi-două în urmă le ouaseră, şi văzu nişte zdrahoni care spărgeau ouăle şi furau găinile, încercând să-i stâlcească în bătaie pe vânzătoare şi pe un băieţel, probabil fiul ei. Un bărbat, un ciubotar, asemenea tatălui său, scoase capul din prăvălie, să vadă ce se-ntâmplă, apoi, scuipând cuişoarele şi înşfăcând un ciocan, alergă în ajutorul femeii. *Huguenot, Huguenot.* Iar femeia, cu gura căscată şi cu dinţii stricaţi, urla că nu-s nici ea, nici fiul ei, făcându-şi, drept dovadă, semnul crucii la nesfârşit. Cei ce nu spărgeau ouă şi nu furau găini se îndeletniceau cu crăpatul ouălor, să le bea gălbenuşul şi cleiul. Doi bărbaţi mai lascivi se gândiră s-o despoaie pe femeie de straie în timp ce băieţelul degeaba dădea cu pumnii în ei. Ciubotarul îl mirui cu o lovitură straşnică pe unul dintre ei, care se întorsese la ţanc, aşa că doar se împletici pe picioare, fără să cadă, iar cei mai mulţi tăbărâră asupra bărbatului, în ajutorul căruia alergară şi cei doi ucenici ai săi, înarmaţi şi ei cu ciocanele lor. Kit simţi cum i se urcă sângele la cap, mai să-i dea pe-afară, şi îşi aminti că de-acum face pe gentilomul, căci nu are şi el sabie la brâu? Sabia însă putea ucide şi iată-l aici, străin într-o ţară străină. Ar fi suficient să şi-o fluture şi asta şi făcu. Alergă agitând sabia în mână, mirosind duhoarea câtorva ouă sparte, care nu fuseseră ouate în dimineaţa

aceea şi nici măcar cu o zi în urmă, şi strigă *Salauds, salauds*[59] (amintindu-şi o clipă de străzile din Canterbury). Pe urmă se trezi alunecând, dezechilibrat, în mizeria de ouă sparte de pe pavaj. Vârful sabiei i se înfipse într-o bucă grăsană şi i s-ar fi implântat adânc dacă haidamacul rănit n-ar fi urlat din toţi rărunchii. Se trase înapoi şi se trezi pocnit, din spate, cu ceva tare. Răsucindu-se pe călcâie, apucă să mai vadă că-i vorba de un pietroi. Zdrenţărosul îl pocni în frunte, rânjind, iar el se nărui şi pătrunse într-o lume nebuloasă, în care Tamerlan se jura că o să spargă oul universului.

Reveni la lumina zilei şi se trezi în prăvălia lui taică-său, la adăpost în mirosul de pielărie. Nu, nu-i taică-său. *Mon père aussi,* spuse el. *Comme mon père qui fabrique les souliers. En Angleterre.*[60] Se pare că încăierarea a luat sfârşit, deşi ciubotarul acesta-i vânăt. Kit îşi simţea capul zvâcnindu-i ca inima, durerea nu încăpea în cuvinte. Unde locuieşte? Îşi aduse aminte ce vindea femeia, găini bătrâne, poate şi cocoşi. *Rue du Coq.* O să-l conducă ucenicii. Nu-i departe de-aici.

Ajuns în dreptul uşii deschise a aşa-numitei case conspirative, le făcu din cap semn ucenicilor, n-avea mărunţiş, să le lase ceva parale, şi intră şontâcăind, ziceai că-i gata să bată la uşa din stânga cu cucuiul din frunte. Mai avea puţin şi iarăşi cădea din picioare. Uşa era întredeschisă şi trupul lui o deschise de tot. Zări focul aprins în vatră. O masă, adică o scândură groasă pusă pe-o capră. Pe ea, nişte cutii de fier, oarecum ruginite. Apucă cu mâna dreaptă primul scaun pe care-l găsi şi se aşeză, uitându-se la cei doi bărbaţi care rămaseră uimiţi la vederea lui. Beard sau Berdon purta o mantie cu un guler de blană roasă, pe cap avea o tichie ca de rabin; tânărul pe care îl întâlnise la Reims era alb de-a binelea, parcă lipsit de sânge.

— Şi ce s-a întâmplat?

— O încăierare pe stradă. Fiii Bisericii contra hughenoţilor. M-am băgat şi eu.

— N-a fost prevenit, spuse Gifford. Cei nou-veniţi trebuie preveniţi, Beard. Nu trebuie să se amestece. E treaba lor.

— Walsingham ar considera asta un act de eroism.

— Dar e un act nesăbuit. Tu eşti cel cu scrisoarea? Stai aşa, noi ne-am mai întâlnit la Reims. Văd că ai un ou pe frunte. Gata să puiască, de umflat ce e.

— Era o vânzătoare de ouă. O am aici, la piept.

— Ia să vedem, s-o desfacem, să rupem sigiliul, s-o citim. Mi se ordonă să mă-ntorc. Legături, legături, uşi deschise, parfumul franţuzesc al unei regine, vorbe, vorbe, apoi, fapte. Cică pe dată, fără zăbavă. Călăresc o noapte şi-n zori sunt la Calais. Ei, cum te cheamă, poţi veni cu mine. Asta o să atârne în favoarea ta.

— Marlowe sau Marley.

— De-adevăratelea?

— Sunt ce sunt ce sunt ce. Iartă-mă, m-au pocnit c-un pietroi, un cataroi, îmi zornăie creierii-n cap.

— Du-te şi întinde-te pe patul lui Beard. O să plecăm pe înserat.

— Nu mai eşti student, spuse Kit, observând hainele elegante şi gulerul dantelat al lui Gifford.

— N-am fost nicicând, în nici un caz la Reims. Într-o bună zi, cât de curând, o să terminăm cu toţii cu deghizările. Du-te să dormi.

Pe cursa de pasageri din zori, pe-o mare neaşteptat de lină pentru acel anotimp, sub un soare cu dinţi şi foarte puţini nori, durerea de cap a lui Kit mai cedă şi fruntea, alinată cu apă de trandafiri, îi pofti cucuiul să se retragă. Continua să fie confuz şi în vorbire, şi în gândire, şi nici nu înţelegea rotiţele ce-i puneau în mişcare mintea lui Gifford.

— Eşti cu adevărat catolic?

— Nu-s nimic cu adevărat. Tu eşti ceva cu adevărat? Nţ, eşti doar un boţ de durere cu un cucui în frunte. Cu-adevărat, un englez care-i urăşte pe franţuji, spanioli şi italieni, şi pune Anglia mai presus de orice. Anglia catolică, dacă ar fi cu putinţă, dar nu-i. Aşa că o Anglie în care să fie, cât de cât, pace sub dominaţia protestantă. Tatăl meu e de altă părere, dar nici el nu şi-ar dori să vadă vechea credinţă restabilită graţie Spaniei sau Franţei. Îşi plăteşte amenzile de recuzant plin de voioşie. Crede că schimbarea o să se producă la momentul potrivit.

— Ştie cu ce te ocupi?

— Dacă ar afla, ar muri de inimă rea.

— Dar *tot* va afla, dacă totul va decurge conform planului.

— *Que sera sera*[61]. De la ce ţi-e rău, de la cucuiul ăsta? Marea e liniştită.

— De la gândul c-o să moară oameni nevinovaţi.

— Poţi să spui că-i nevinovată? I se spune regina Scoţiei, da’i franţuzoaică până-n măduva oaselor. Ea o să-i aducă pe francezi şi pe spanioli. Va fi atrasă în capcana trădării. Şi tatăl meu va fi prins în plasă, căci lucrurile neînsemnate trec pe planul doi când e vorba de treburi importante. Domeniul nostru-i lângă Chartley, unde-i ţinută ea sub obroc. Mă voi duce acolo. Totul se rezumă la obţinerea unui înscris în cerneală neagră. Pe urmă, totul se va termina. Uite, se văd stâncile albe. Iar pescăruşii ne salută cu strigătele lor ascuţite, ca nişte trompete de paradă.

— Ai ceva de poet în tine.

— Am ceva de nimic.

Cucuiul de pe frunte, provocat într-o luptă pentru o cauză bună, chiar dacă minoră, ca şi promptitudinea cu care l-a adus în patrie pe Gifford îi sugerară domnului secretar că ar fi util să-l folosească pe Kit la chestiunile mărunte, ce ţin de curieratul Serviciului. Contuzia era dovada vădită a seriozităţii cu care se devota un tânăr cauzei. Fu însă lăsat să se întoarcă la Cambridge cu două coroane în pungă, iar planul lui Walsingham se urni fără el. El avea să fie readus în scenă ceva mai încolo.

Simt o oarecare uşurare la gândul că pot rezuma cele întâmplate între Crăciun şi Rusalii fără să-l mânjesc pe Kit cu toată murdăria lor, fiindcă i-am iubit şi încă îi iubesc geniul, iar dacă uneori l-am urât ca om, n-am făcut-o pentru că ar fi fost perfid şi viclean, ci, mai degrabă, pentru că avea o candoare în felul de-a vorbi şi de-a acţiona care, fiind rodul inocenţei sale, îi stătea în gâtlej şi îl sufoca. Aşa că am să vă povestesc despre Gifford, cel ce şi-a trădat credinţa, şi despre ce-a făcut. După ce şi-a prezentat raportul domnului secretar, s-a dus să stea o vreme la Philips sau Phelips, în Leadenhall Market, de unde l-a vizitat pe ambasadorul francez, cu scrisori de la Morgan, secretarul parizian al reginei Scoţiei, un trădător de cea mai joasă speţă, care mărturisea că-i este fidel reginei şi credinţei lor comune. Gifford l-a lămurit pe ambasador, care la început a fost rezervat, că doreşte să găsească o cale prin care Maiestatea Sa Abdicată să fie ţinută la curent cu ce se-ntâmplă în lumea de-afară, prin născocirea unei poşte secrete, pe care el, Gifford, mânat de loialitatea lui, abia aşteaptă s-o pună în mişcare. Aşa că, după ce, împreună cu Savage, aflat la studii la Barnard’s Inn, a confirmat că asasinarea reginei legitime, în ciuda temerilor şi amânărilor lui

Savage, trebuie să aibă loc în vara aceea, iar nu mai târziu, şi după ce a ţinut-o tot într-o beţie cu părintele Ballard, care părea nestrămutat în decizia lui de-a participa la regicid şi care, dându-se drept căpitanul Fortescue, era extrem de popular în cârciumile londoneze şi era urmărit pas cu pas, dar lăsat în libertate, Gifford s-a retras la moşia lui taică-său, din Staffordshire, trase în gazdă la intendent, unul pe nume Newport (tatăl lui Gifford aflându-se la data aceea întemniţat pentru o remarcă ce aducea atingere liniştii din regat, fără a fi cu adevărat gravă), apoi îi spuse cu vorbe simple unui berar din Burton, care, în fiecare vineri, livra bere pentru casa reginei Scoţiei, că urmează să-i dea şi nişte mesaje rulate într-un tub ascuns în cepul unui butoi ce trebuie însemnat cu o cruce albă, să fie recunoscut. Iar atunci când va lua butoiul golit, va trebui să se uite după o ţeavă şi să i-o dea imediat lui sau cuiva care o să-i ţină locul.

Exista un cifru prestabilit, pe care Morgan i-l comunicase lui Gifford, şi descifrarea acestuia, când era dibuit în butoaiele ce ieşeau goale, era o treabă plicticoasă, somnolentă pentru Philips sau Phelips, cel mai expert dintre toţi, iar el îi transmitea totul lui Walsingham, într-o engleză clară. După aceea, scrisorile, sigilate la loc de către un oarecare Arthur Gregory, mândru nevoie mare de dibăcia sa, căci nimeni nu putea sesiza în veci mânăreala lui, erau duse de Gifford la Ambasada Franţei, iar de-acolo purcedeau mai departe, sub vălul diplomaţiei, la destinatari. Treaba asta se porni la scurt timp după Crăciun, şi totuşi până în Paşte nu dădură peste nici o probă incriminatoare, ceea ce îl dezamăgi crunt pe Walsingham. Ar fi trebuit să se descopere consimţământul în legătură cu asasinarea reginei aflate pe tron, consimţământ instigat întruna în scrisorile lui Gifford, însă regina Maria, deşi se arătase nesăbuită în dragoste, nu era câtuşi de puţin necugetată în chestiunile de stat. Se putea recurge, desigur, şi la un fals acceptabil, ticluit de Philips ori Phelips, conţinând intenţii trădătoare, însă asta ar fi însemnat să trişeze, iar jocurile în care ţi-e îngăduit să trişezi sunt trase de păr şi nu duc nicăieri. Aşa se face că domnul secretar recurse la o nouă strategie şi fu informat pe larg despre numitul Anthony Babington, care, într-un fel ce avea să fie examinat cu atenţie şi apoi făcut public, putea iniţia scenariul unei intenţii ce avea să-i ducă la eşafod pe mulţi, iar pe una mai presus de toţi.

Acest Babington era, de fel, din Derbyshire şi îşi avea reşedinţa de ţară în apropiere de Matlock; deşi catolic, ba chiar unul autentic, avusese norocul să-şi păstreze averea destul de însemnată. La un moment dat, contele de Shrewsbury fusese temnicerul reginei Scoţiei, iar micul Babington îi fusese paj. În mintea lui se înfiripaseră un devotament şi-o dragoste copilăroasă faţă de regină, care, într-adevăr, era de-o înălţime impunătoare şi nespus de frumoasă, cu un glas fermecător şi, în această perioadă de detenţie blândă şi lejeră, înainte de teribilul ei transfer în temniţa din Chartley, cu prilejul unei călătorii întreprinse la Paris, el născocise o modalitate de a-i trimite scrisori reginei, prin Morgan, via reşedinţa conţilor de Shrewsbury, dar asta fusese de mult. Acum slujea cauza preoţilor, ajutându-i cu bani şi ascunzişuri, iar asta era o activitate extrem de primejdioasă, căci nu constituia doar simplă trădare, ci de-a dreptul înaltă trădare. Avea doar douăzeci şi cinci de ani şi era iubit de lume, dar nu până într-atât încât să i se ierte înalta trădare. Unii însă mai şi închideau ochii la acţiunile lui.

Nu ştiu cu certitudine dacă Kit a fost implicat în chestiunile astea la data includerii lui Babington cel tânăr şi neştiutor în marea urzeală a lui Walsingham. El unul mi-a spus că da, la data primului său succes din teatru, când s-a îmbătat şi a trăncănit vrute şi nevrute, aiurea, ca un poet ce era. Treaba a fost aşa, ne-a zis el: a fost rechemat de la Cambridge de către Nick Faunt, aflat în campanie de recrutări, să se întâlnească cu Robin Poley. S-au întâlnit şi Poley i-a spus: Dragă Kit, scumpul nostru ajutor în slujba cauzei, ajutorul nostru de mare ajutor, a sosit momentul să-ţi pui masca prefăcătoriei. M-am născut catolic şi lumea crede că sunt un practicant al acestei credinţe, căci nu mi-e deloc greu să zâmbesc cu făţărnicie şi să îmbrăţişez pe cineva frăţeşte, dar tu încă trebuie să-nveţi tertipurile astea. Faunt mi-a spus cum că ai scrie piese, aşa că oi fi ştiind tu ceva despre prefăcătorie şi făţărnicie. Mergem să ne întâlnim cu căpitanul Foscue, cum îi zic francezii, şi cu altcineva, într-o cârciumă, nu mai e cazul să adaug, în odaia din spate, să discutăm chestiuni secrete. Trebuie să fii un catolic sadea.

— Îl cunosc pe Fortescue sau Foscue. M-a întâlnit pe vremea când îi dădeam înainte cu Iacov al meu luptându-se cu chinurile credinţei.

— Ai depăşit faza chinurilor, te-ai convertit. Dar dacă faci vreun pas

greşit din neatenţie sau, şi mai rău… nu mai e cazul să-ţi spun ce te-aşteaptă.

— Mă ameninţi? Mi se pare mie sau mă ameninţi?

— Nu, e vorba de un *pignus*[62] al angajamentului tău. Nimic mai mult.

Kit nu pricepu clar ce vrea să spună, chiar dacă simţi un sloi de gheaţă pe şira spinării în ziua aceea friguroasă de primăvară. Se duseră împreună la Plugul, de lângă Temple Bar şi, într-o odaie dosnică, se întâlniră cu părintele Ballard, militarul petrecăreţ, şi cu delicatul Babington. Ballard sau Fortescue îşi aminti vag de întâlnirea de la Reims. Christopher, un nume nobil, redus la apelativul pisicesc Kit. Îhî, îhî, îşi aduce aminte. Păi hai să bem ca prieteni ce suntem şi, bănuiesc, cu toţii de-aceeaşi credinţă.

— De-acum vă pot spune părinte sfânt, zise Kit.

— Nu-mi spune nicicum.

— Mă tem că s-au înteţit bănuielile legate de persoana mea. Am primit de două ori ordin să mă înfăţişez la fiecare douăzeci de zile.

— Dinaintea magistraţilor?

— Exact. M-am gândit să spăl putina, dar nu prin Dover, că acolo-s plantate iscoade. Rămâne doar să fac rost de bani.

— Îţi dau cu drag cincizeci de lire, îi spuse Babington. Ca avans, iar restul mai încolo.

— Dumnezeu şi maica lui sfântă să te binecuvânteze pentru asta. Trebuie să-mi protejez însă şi tânărul prieten, care şi-a recăpătat credinţa şi şi-a declarat în chip prea zgomotos ataşamentul. Trebuie să-nveţe să se poarte cu tact. Protejându-l pe el, îmi primejduiesc, oarecum, propria persoană, dar nu contează. Treaba cealaltă ne îndeamnă pe toţi să stăm locului.

— Sfânta Treime să-şi reverse binecuvântarea asupra ei, spuse Kit.

Vorbele lui sunau extravagant, dar extravaganţa îi putea fi iertată unui convertit. Ceilalţi murmurară „Amin“. Sfântul părinte cu ţinută extravagantă, ţipătoare, spuse:

— Răscoala trebuie să se bizuiască întru totul pe sprijinul lui Guise şi-al regelui Filip. Atacul e în curs de pregătire.

Babington interveni însă:

— O să ne târască de călcâie la Tyburn până să năvălească străinii pe porţile noastre. Statul e bine organizat şi atâta timp cât regina trăieşte, chiar

dacă-i excomunicată, nu se poate face nimic.

— Mijlocul, mijlocul, făcu Ballard. E aranjat. Avem pe cineva care a depus jurământul.

— Dumnezeu să-i binecuvânteze inima cutezătoare, spuse Poley. O să-şi lase deoparte cărţile de drept mucegăite şi o să lovească.

— Doamne fereşte, exclamă Babington şocat. Detronarea ei e cu totul altceva, iar toleranţa şi eliberarea stăpânei noastre, Maria, vor fi condiţia eliberării ei. Zău că nu ştiu ce trebuie făcut cu adevărat.

— Noi însă ştim ce ai făcut deja, spuse Poley. Împreună suntem vârâţi cu toţii în treaba asta şi putem fi arătaţi cu degetul, urmă el întinzându-şi mâna în semn de preţuire.

— Aproape că-i un lucru sfânt, zise Babington, jucându-se cu bumbii de pe piept.

— Ferească pronia să fie o relicvă sfântă.

— Amin.

După care, Babington scoase o scrisoare cu sigiliul rupt. Kit se aplecă s-o citească, pentru că ajunsese în mâinile lui Poley. Îi era adresată lui Babington şi nu era cifrată. Iată ce scrisese mâna regală: *De aceea te rog ca, de acum înainte, să-mi scrii cât de des poţi despre toate întâmplările care socoţi că sunt importante pentru binele treburilor mele.*

Poley dădu din cap cu şi mai mare respect şi-i spuse că Babington îi scria lui Nau, secretarul francez al Reginei Scoţiei. La care Babington roşi tot şi-l întrebă de unde ştie.

— Ştiu, ştiu, trebuie să ştiu ce şi cum, omul trebuie să se păzească.

— M-am interesat dacă eşti de încredere. La chestiuni atât de însemnate, era normal să procedez aşa.

— Aşa-i, aşa-i, ai avut dreptate. Şi ai primit asigurări c-am fost şi sunt de încredere?

— Întocmai.

— Şi ce ne poţi oferi acum?

— În chestiunea de care am pomenit mai devreme? Încă nu ştiu foarte exact. Există destui gentlemeni temerari. Gentlemeni din garda de corp care s-o ia şi s-o ţină ostatică până la eliberarea stăpânei noastre suverane.

— După cum îţi dai şi tu seama, încă n-a sosit clipa aia. Trebuie să-i scrii

pe mai departe şi să rămâi fidel răspunsurilor ei, căci ele valorează aur.

— Amin. Îi vorbesc despre rivala uzurpatoare.

— Iată o expresie plină de tact. Cui îi vorbeşti?

— Am în ciornă o scrisoare adresată ei, pe care urmează să i-o trimită Gifford. Îi scriu despre serviciul pe care i-l vom face într-o bună zi. O rog să ne îndrume cu autoritatea-i princiară şi-aşa mai departe.

— Ai la tine ciorna asta?

— E acasă.

— Ai grijă, ai grijă, pentru Dumnezeu, ai grijă. Mişună hoţii în tot locul. Ei bine, tragem o cântare porcoasă şi mai tragem o duşcă? Sau ne vedem de treburile noastre denumite legale? Zău aşa. Şi punem capăt întâlnirii cu *signum crucis*.

Şi îşi făcură cu toţii semnul crucii, inclusiv Kit.

— Locuieşti la Tom Watson? îl descusu Poley când ieşiră în vântul ce bătea la Temple Bar.

— M-am mutat. Spunea că n-o să se-nsoare, dar s-a însurat. Cu sora avocatului Swift. Diseară o să plec călare la Tom Walsingham, dar mâine o să mă-ntorc devreme, cum doreşti.

— Din Tom în Tom. Ei, ai văzut şi tu cum a decurs treaba. O să meargă încet lucrurile.

Clătină din cap şi îl conduse pe Kit spre casa lui de pe Bishopsgate, numită Grădina, în grajdul căreia îşi lăsase Kit calul. Apoi Kit porni călare spre miazănoapte, la Scadbury, cu vântul bătându-i din faţă.

Pe domeniul unde Kit mai mânase şi altă dată exista şi o căsuţă. Nu-şi dorea câtuşi de puţin să intre în conacul impozant unde stătea la pândă Ingram Frizer. Îi era frică de acest devotament nebunesc, pe care nu-l înţelegea prea bine. Era total diferit de al său, nu conţinea în sine nici un fel de iubire asexuată, nici măcar simpla prietenie, ci, mai curând, dorinţa de-a fi înjosit, dar nu dorinţa unui servitor cu adevărat umil, căci Frizer avea bani şi mulţi ajungeau în punga goală a lui Tom. Nu-i era deloc clar de unde are sau de unde făcuse rost, în trecut, de-atâta bănet. Cât despre întâlnirile cu Tom, consumate pe la spatele lui Frizer, câteodată, destul de rar, erau rodul unei înţelegeri privind data şi locul, o scrisoare lăsată la Poley, spre a-i fi înmânată lui Tom când acesta venea la vărul său, sau al pititului printre

boscheţi, de unde Kit fluiera sub o fereastră ştiută, luminată, ceea ce era absurd. Melodia pe care o fluiera era cea compusă de Wilbye pe versurile poemului său pastoral, de-acum destul de bine cunoscut în oraş.

Oricum, în această seară s-au culcat împreună în căsuţa care fusese a unui ţapinar de pe domeniu, de mult scos din slujbă. Era, într-un fel, un cuibuşor de dragoste, căci nu avea mai nimic în afară de un pat cu o saltea de paie şi pături cusute din petice de toate culorile, lucrate de nevasta ţapinarului. Focul din vatră era alimentat de crengi şi butuci zdraveni, dintr-un şopron bine aprovizionat, dar de teamă ca Frizer cel iscoditor să nu se întrebe la lumina lunii ce-i cu fumul ăla în toiul nopţii, îl aţâţau rar de tot, trupurile lor goale, împreunate şi înamorate degajau şi-aşa destulă căldură. Aşadar, sub pături, în întunericul primăverii, ascultând cum şuieră vântul în horn şi zvonul unui vulpoi din depărtare sau al unei bufniţe puse pe vânat şoareci, se sărutară şi se îmbrăţişară, se rostogoliră şi gâfâiră şi îşi satisfăcură nevoile urgente.

Pe urmă rămaseră întinşi şi fiecare îi şterse celuilalt sudoarea de pe trup, după care se apucară să discute.

— La Corpus o să se vorbească despre absenţele tale.

— Unchiul tău a jurat c-o să aibă grijă de asta. Serviciul Reginei are prioritate.

— Ce facem noi acum e-n serviciul Reginei?

— Aceasta-i una dintre recompensele ce decurg din el.

— Frumos spus. După care adăugă: Cred că tot ce-i aici va fi, în scurt timp, al meu. Am să devin Stăpânul Domeniului.

— Cine ţi-a spus?

— Frizer susţine că frate-meu e foarte bolnav. Nu poate să ţină în el nimic, dă afară totul, totul.

— De unde ştie?

— Frizer e mare băgător în seamă, e numai ochi. O să se bucure când o să se-ntâmple asta. Tânărul său stăpân o să se ajungă şi de gâtul lui o să atârne un lănţug de majordom.

— La Napoli am învăţat cum s-otrăvesc o floare.

— Ce are asta a face cu ce ţi-am spus?

— E un vers care mi-a venit în minte. Versuri de-astea îmi vin întruna. Pe

urmă, trebuie îmbinate cu alte versuri care-mi vin, fiecare complete şi cu ideea dusă până la capăt. Versul alb nu trebuie să se topească, s-ajungă proză. Şi totuşi, când mi-a venit, mi s-a părut că-l văd pe Frizer rostindu-l şi înclinându-se smerit. Îmi închipui că n-a fost niciodată la Napoli.

— Uneori susţine că un bunic bogat l-a trimis să facă înconjurul lumii, dar minte de stinge. Are o parohie undeva, pe-o rază de vreo treizeci de kilometri.

— Şi nemernicie cât cuprinde.

— Nu-i nemernic, e plin de devotament, chiar dacă devotamentul lui e agasant.

— Ştie că fratele tău e pe ducă. Îl ajută, cumva, în devotamentul lui, să ajungă mai repede la *quietus*[63] sau *nunc dimittis*[64]?

— S-ar zice că frate-meu are frenţie, spuse Tom, căscând în întuneric.

Pe urmă, îşi petrecu braţele pe după umerii lui Kit şi începură să se sărute din nou. La capătul unui contact dureros, în zori, Kit îşi auzi calul mestecând viguros iarba.

— Spune-mi o poezioară, îl rugă Tom. Recită-mi, nu cânta.

— Poftim.

Păstorii-n mai vor dănţui,
De dragul tău, în zori de zi,
De ţi-or plăcea şi te-or mişca,
Vino şi fii iubita mea.

Şi replica lui Walter Aposul[65]:

Iubirea, tinereţea, bucuria
De-ar ţine tot atât cât veşnicia,
Plăcerile acestea m-ar mişca
Şi mi-aş dori să fiu iubirea ta.

Poate era adevărat că Raleigh trebuie supravegheat, pentru că, aşa ştia Serviciul, avusese contacte cu Mendoza, ambasadorul Spaniei la Paris, negociind cu acesta obţinerea unei pensii spaniole, deoarece, zicea el, favorurile reginei n-o să ţină la nesfârşit. În cercul lui mai era unul ale cărui cugetări fără Dumnezeu vor fi examinate la momentul potrivit, unul pe nume Anthony Tuichenor, care îşi oferise serviciile lui Gifford, s-o ducă pe

adevărata regină capturată, cu condiţia să nu i se facă nici un rău, la un adăpost de care o să se îngrijească însuşi Sir Walter. Toate astea erau însă detalii neînsemnate la data când Babington, călăuzit de Poley şi Gifford, i-a trimis reginei Scoţiei, pe canalul prestabilit, prin butoiul cu bere, scrisoarea în care se afirma *Dat fiind că zăbava este extrem de periculoasă, o rugăm pe Maiestatea Voastră să ne călăuzească, cu înţelepciunea voastră şi, cu autoritatea voastră princiară, să ne îngăduie să ducem lucrurile mai departe.* Totul era planificat în amănunt: vor sosi invadatorii, fapt confirmat de Gifford, aflat acum la Paris, de negăsit în Anglia (avea să moară într-un bordel), regina Scoţiei va fi salvată şi, după cum se arăta în scrisoare, rivala uzurpatoare va fi lichidată. Iar el, Babington, împreună cu şase gentlemeni şi o sută de însoţitori, o va elibera pe Maiestatea Sa Catolică. Şi totuşi, nu urma să aibă loc nici o invazie, după cum nu exista nici suta de însoţitori, ba i-ar fi fost greu să adune laolaltă până şi doar şase gentlemeni. Nu ştim ce i-a răspuns Maria, dar ştim c-a existat un răspuns, trimis, ca să folosim propriile ei cuvinte, într-o *petite boîte ou sac de cuir*[66].

Mai ştim că, la ordinul Maiestăţii Sale Protestante, *Fidei Defensor*, Philips sau Phelips a suflat în lentilele ochelarilor şi i-a lustruit, să măsluiască un post-scriptum prin care regina Scoţiei îşi afirma complicitatea, interesându-se cine sunt cei şase gentlemeni ce urmează s-o elibereze şi s-o suie pe tron. Asta fiindcă Maiestăţii Sale Protestante, regretata noastră suverană Elisabeta, pare să nu-i fi trecut nici o clipă prin minte că legea prin care şi-a condamnat verişoara inocentă pentru vina altora va avea un mare impact asupra Europei. Aici însă, dovada complotului era aşternută în cerneală neagră, filipineză, iar asta slujea la fix scopul urmărit. Philips ori Phelips, măsluitorul triumfător, n-a rezistat ispitei de-a schiţa, cu trei linii late, o spânzurătoare pe coperta exterioară a scrisorii. Poate că, zărind-o, Babington, care nu era un neghiob, a început să aibă îndoieli în legătură cu toată povestea. Iar arestările au început cu săltarea părintelui Ballard, curând despuiat de deghizarea în lăudărosul Foscue şi redus la ipostaza unui biet preot înspăimântat, numai bun pentru masa de tortură a domnului Topcliffe[67].

Robin Poley fu cel care-i povesti toate astea lui Babington pe când acesta zăcea în pat într-o dimineaţă, târziu, după o noapte de insomnie. Pe urmă,

Poley îi spuse că se va ascunde în Richmond, unde domnul secretar se dusese pe urmele Curţii, blagoslovindu-l pe Babington cu o adresă, să poată pune capăt întregii poveşti cu o emoţionantă misivă în care să se incrimineze de unul singur. Iar Babington, într-adevăr, i-a scris, afirmând *Est exilium inter malos vivere*, e cu-adevărat un exil să trăieşti între cei răi, şi Adio, scumpule Robin, dacă, aşa cum cred eu, îmi eşti loial. Iar dacă nu, Adio, *omnium bipedum nequissimus*, adio, tuturor celor mai răi care umblă-n două picioare (iar varianta din urmă era cea corectă şi avea să fie cel mai bun epitaf al lui Poley). Iar în încheiere spunea: S-a încins cuptorul în care ne va fi testată credinţa. Cu bine, până când ne vom revedea, Dumnezeu ştie când. Al dumitale, precum bine mă ştii, A.B.

Data când a fost săltat părintele John Ballard e bine documentată. S-a întâmplat pe 4 august, în anul de graţie sau mai ştiu eu ce 1586. A intrat plin de sine, cu un aer de căpitan, în casa lui Poley sau, mai exact, în grădina Grădinii, plină de flori ofilite de arşiţă, unde urma să se întâlnească cu Babington, şi oamenii domnului secretar împânziseră locul.

— Dar unde-i bunul Robin?

— Dacă-i vorba de domnul Poley, el a fost deja săltat, îi răspunse unul dintre supuşii domnului secretar, pe nume Francis Milles, care ordonă apoi ca arestarea să fie dusă la bun sfârşit de către un oarecare domn Casty, consilier în Aldgate.

Nu-i adevărat că Poley fusese săltat, dar arestarea lui avea să fie simulată la momentul potrivit, Poley intrând în Turnul Londrei bine-mersi, să-şi întocmească raportul detaliat cu scrisul lui încâlcit şi, cu o prudenţă pioasă faţă de primejdia papistaşă, să acuze după bunul lui plac preoţii înfometaţi, mai mult decât făţarnici şi aşa mai departe. Southwell[68], maestrul exprimării echivoce, a susţinut că Poley l-ar fi otrăvit pe episcopul de Armagh, din Irlanda, care fusese alungat din eparhia lui doar cu o bucată de brânză, dar poate că nu-i adevărat. Totuşi, ani de zile au circulat nenumărate zvonuri şi catolicii au fost ultimii care au aflat cine le este inamicul.

Babington şi alţii s-au refugiat spre nord, în sălbăticia codrului St John’s, unde neocrotiţi nici de către Precursor[69], nici de către discipolii iubiţi, rătăciră, căutară adăpost, se hrăniră cu mere pădureţe, umblară în straie zdrenţuite şi îşi mânjiră feţele cu suc de nucă. Savage, cel care trebuia să

dea cu cuţitul, un tip rotofei şi molâu, porni greoi spre sud. Cu toţii fură capturaţi fără nici o bătaie de cap, iar în banda de nelegiuiţi se aflau unii ale căror nume astăzi nu ne mai spun nimic, oameni care i-au ajutat ori i-au adăpostit pe fugari, oameni miloşi, nu neapărat credincioşi, plugari şi ţapinari şi neveste de fermieri.

Kit mi-a povestit, beat de fericire după *Tamerlan*, *Partea a doua*, în modul cel mai plauzibil şi, probabil, fără să ţeasă o piesă din treaba asta, că, din ordinul domnului secretar, va trebui să participe la judecată pe data de 13 septembrie, înainte de întrunirea judecătorilor în ziua de Sfântul Mihail, la Westminster, în faţa unei comisii speciale, cu Sir Christopher Hatton[70], dansatorul preferat al reginei, în calitate de procuror-şef. În aceste condiţii, nu se punea problema apărării, aşa că nu fu numit nici un avocat al apărării. Judecata desfăşurată în sala mare, sub arcadele înalte, prin care pătrundeau razele de soare prăfoase, pline de murmure şi bombăneli reduse la tăcere de uşieri şi aprozi, cu bocitoare pe stradă, ţinute la respect cu lăncile, era un fel de piesă de teatru fără intrigă şi fără exerciţiul acela pe care adepţii lui Seneca îl numesc *stichomythia*[71]. Părintele John Ballard, cu barba şi părul smulse, desfigurat, cu un umăr proaspăt strâmbat, fu adus pe un scaun.

— Scoală-te în picioare. Dacă şezi se cheamă că sfidezi instanţa.

— M-aş scula dacă aş putea.

— Recunoşti că eşti un trădător şi un nemernic odios?

— De căutaţi nemernicia, o veţi afla în altă parte. La torţionarul-şef, domnul Topcliffe, care, în timp ce-şi făcea de lucru cu cleştii şi scripeţii de întins funia, m-a regalat cu povestiri despre cum i-a pipăit stăpânei voastre, reginei, sânii şi pântecele, sub rochie. Există un standard în toate, chiar şi în frângerea unui om.

— Nu vom tolera aşa ceva.

— Nu contează ce nu vă convine sau ce nu vreţi. Sunt prea vlăguit şi frânt să-mi ardă de joaca voastră. De căutaţi vinovăţia, găsiţi-o printre voi, cei care v-aţi lepădat de credinţa adevărată din capriciul unui rege.

— Îţi recunoşti aşadar trădarea?

— Faţă de Cristos, Domnul nostru – niciodată, faţă de adevărata Biserică pe care a întemeiat-o – niciodată, faţă de datoria mea sacră, pe care am slujit-o cu sârguinţă – niciodată şi iarăşi niciodată.

— Recunoşti aşadar că eşti un nemernic.

— Dacă, în logica voastră căznită, a fi preotul lui Cristos înseamnă să fii un nemernic, atunci, amin. Răstigniţi-mă şi daţi-mi răsplata cuvenită.

— Mai şi huleşti pe deasupra. Ai să-ţi capeţi răstignirea, ba chiar mai rău de-atât.

— Amin spun şi la asta. Fie ca acest regat să poată răzbate din beznă la lumină.

Când Savage, în zdrenţe, cu privirea rătăcită, cu o înfăţişare pe măsura numelui său, fu împins dinaintea instanţei, îl numiră pe dată asasin.

— A asasina înseamnă a ucide. Eu n-am ucis, prin urmare, nu sunt asasin.

— Ne referim la intenţia ta mărturisită.

— Intenţia aceea a fost născocirea unui oarecare Gifford, un făţarnic dovedit şi autorul unei urzeli căreia ar trebui să-i cadă victimă multă lume, în frunte cu regina Scoţiei. M-am împotrivit dintotdeauna acestui plan.

— Avem dovezi în acest sens, scrisori.

— Scrisori măsluite.

— Îi acuzi pe consilierii Reginei de nemernicie?

— Consilierii Reginei sunt, de bună seamă, cei mai în măsură să-şi judece moralitatea propriilor fapte.

— Eşti un nemernic odios şi un asasin trădător.

— Cât mai ţine mascarada asta?

A fost o treabă plictisitoare şi, până-n data de 16 septembrie, paisprezece oameni au fost găsiţi vinovaţi şi condamnaţi. După patru zile a urmat primul dintre cele două sângeroase spectacole publice, pe-o vreme tot secetoasă, dar nu şi însorită, iar Kit, tot împotriva voinţei sale, a fost constrâns să participe, pe câmpia de la St Giles’, la spânzurarea şi hăcuirea principalilor conspiratori, a lui Ballard, Babington, Savage şi-a altora, inclusiv a acelui Tilney care, rostindu-şi ultimele cuvinte pe eşafod, a fost combătut de un oarecare doctor White, un erudit într-ale versiunii reformate a teologiei, iar acestuia i-a răspuns c-a venit aici să moară, nu să poarte o dispută.

Kit nu avea un loc anume desemnat de unde să se uite. Observă că odăile pe care le folosise Babington în Holborn, de la ferestrele cărora ţi se oferea oarece privelişte, păreau uzurpate de Philips ori Phelips, Berdon sau Beard, Faunt şi – nu-i veni să-şi creadă ochilor – de Tom, ca reprezentant al lui

Walsingham. El însă rămase în coada mulţimii de nespălaţi, dar protestanţi îndârjiţi, cu copilaşii cocoţaţi pe umerii taţilor, cu matroane puse pe bârfă, ba chiar şi cu plăcintari, trăgând pe nări duhoarea, fie şi numai ca pe duhoarea vieţii. Spectacolul începu cu tragerea săniilor pe străzi, cu icnetele şi băşcălia mulţimii (să li se facă loc, să nu-şi ostenească ţurloaiele), apoi continuă cu dezbrăcarea victimelor şi înghiontirea lor pe scară, în sus. Călăul, mascat, dar recunoscut de toată lumea, după rânjetul ştirb şi lăţimea umerilor, ca fiind Jack Flood, avea două ajutoare, doi băieţandri deja bine mânjiţi cu sânge, ei îi mânau spre eşafod pe condamnaţi, împungându-i cu cuţitele. Ballard fu primul şi, la baza scării, dădu glas, cu demnitatea pe care o mai putea avea un om zdrobit, speranţei că Anglia are să-şi înţeleagă neghiobia şi o să se cufunde, până la urmă, în lumina redobândită a adevărului, plus altor idei asemănătoare. Făcu semnul crucii, bucuros că măcar i se dă voie, spuse el, să-l facă, în sfârşit, în public, iar câţiva îi cerură să se căiască. Zâmbi trist, clătinând din cap, după care fu tras în sus, i se prinse ferm ştreangul de gât, iar apoi fu îmbrâncit de pe scară. Urmă o demonstraţie de îndemânare. Straiul dintr-o bucată fu sfâşiat, lăsând să i se vadă sula şi boaşele, care îi fură apoi tăiate şi primul jet de sânge ţâşni zdravăn, pântecele îi fu spintecat de-a curmezişul, astfel încât maţele se revărsară din el şi, în asta consta îndemânarea, victima vedea totul înainte să dea ochii peste cap. Pe urmă, tot trupul îi fu dat jos şi ciopârţit de călău şi ajutoarele sale (n-o să mai mănânc carne în viaţa mea, spuse o fată, vomitând în timp ce-şi croia drum să plece de lângă eşafod), hăcuit atât de straşnic, încât pe piepturile goale ale hăcuitorilor răsăriră broboane de sudoare. Hălcile de carne fură săltate la vedere, ca în piaţa din Smithfield, şi aruncate în ceaunul cu apă clocotită, curând vor fi o tocană ca lumea, îi lipsesc doar morcovii şi ceapa, şi colacii de maţe traşi de cei doi flăcăi, de parcă ar fi vrut să descolăcească o sfoară cu care să sară călăul coarda. Babington văzu toată scena asta, el era următorul, aşa că leşină şi îl treziră biciuindu-l peste faţă chiar cu maţele lui Ballard (nu-i drept să ţină ochii închişi, trebuie să vadă totul, asta-i regula), i se petrecu juvăţul pe după grumaz în timp ce ţipa nu, nu, picioarele îi bătură aerul, îşi pierdu părţile intime, văzu, văzu, văzu, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, cum i se deschide larg poarta pântecelui şi cum i se revarsă eul interior. Inima îi fu

ridicată în văzul mulţimii, dar călăul trase o înjurătură, ca un meşteşugar ratat, din cauză că cel fără de inimă îşi pierduse mai întâi văzul, nu e dreaptă maniera în care natura crudă încearcă de fiecare dată să zădărnicească arte învăţate cu trudă; veni apoi rândul lui Savage (e un malac tâlharul ăsta, cu el o să dea lupte grele, o să vedeţi cu totul altceva). Cu corpolenţa lui, Savage rupse însă funia şi căzu nespânzurat (se vor pune întrebări pe tema asta, funia veche-i bună să-ţi priponeşti cu ea măgăriţa), aşa că fu întru totul conştient şi îşi văzu bărbăţia tăiată şi tromba de sânge (ca lumea, păi nu v-am spus eu?) şi dezvelirea potroacelor. Iată că-i şi unul care-şi studiază câte ceva din propria anatomie, inclusiv inima care nu-i mai bate, înainte să-şi dea duhul şi să devină carne proaspătă pentru măcelari.

Kit nu mai suportă spectacolul, aşa că se smulse din mulţime (stai, că o să mai fie, amice, pierzi juma’ din bâlci), percepându-se, într-o măsură covârşitoare, ca pe un călău cu procură, care venise din patul lui Tom Walsingham să semneze c-a fost martor la o conspiraţie şi poftim numele, primise bani pătaţi cu sânge înainte de vărsarea lui şi-i transformase în satin sângeriu cu care să-şi îmbrace spinarea. În timp ce înainta cu paşi împleticiţi, un braţ săritor îl susţinu şi un glas binevoitor spuse gata, destul, hai să respirăm aer curat în spatele bisericii din St Giles’. Kit îşi înălţă privirea spre ochii negri ai lui cum l-o fi chemând şi pe ăsta, dar curând îşi aminti, Skeres.

— Nick Skeres. Am străbătut cale lungă de la Dover încoa’, unde ne-am îmbarcat atunci, ştii tu. Numai şi numai în slujba cauzei, a cauzei.

Se aşezară pe o colină acoperită cu iarbă, din spatele colosului ce proclama adevărul protestant al lui Dumnezeu, şi Skeres privi compătimitor cum Kit îşi deşartă micul dejun.

— Hai să plecăm de-acilea, ţi-ai dat prinosul sau obolul sau cum i-or fi zicând. Ai nevoie de-o băutură, să-ţi împaci fiinţa lăuntrică.

Lui Kit îi venea să vomite la nesfârşit, dar nu-i mai urca pe gâtlej decât scuipat. Se ţinu de braţul lui Skeres, clătinându-se, şi se aşeză sub un stejar bătrân. Soarele îşi alungase stavilele noroase şi revărsa căldura ca pe sânge; aici se aflau la umbră. Kit abia acum observă că Skeres e îmbrăcat decent, în negru, ca de doliu, şi nu mai e tâlharul jegos din timpul ospăţului cu peşte de Dover. Avea unghiile tăiate şi mâna lui curată se juca cu un pumnal la fel

de curat.

— Gata, s-a terminat, lumea pleacă, încântată de spectacolul rafinat, oferit pe gratis. Uite-i cum se duc, mulţumiţi, flecărind. Ce mizerie, mizerie, mizerie.

— Şi amândoi am fost părtaşi la ea.

— Eu unul nu mă consider părtaş. Sunt garda de corp a lui Robin Poley, iar mai nou mesagerul lui de fiecare zi cât timp va fi în Turn. Au grijă de el, primeşte mâncare şi vin, aşterne totul pe hârtie, iar la sfârşitul zilei de lucru îşi vede iubita. S-ar zice că-i un om fericit. Fericit şi pentru că n-a fost de faţă la urmările sforăriilor şi fătărniciei lui. S-ar zice că-i un tip delicat. La el totu-i Platon, idei ce plutesc în empireu.

— Ai un discurs mai savant decât aş fi crezut că-i potrivit slujbei tale.

— Ah, nu sunt un savant. Sunt urechist. Îl citez pe mândrul Robin. Ei bine, zbaterea nu s-a terminat. Acum trebuie să băgăm frica şi tremuriciul în popor, până cade capul celei de-a doua Marii sângeroase. Asta-i o chestiune însemnată şi gravă de tot, nu se va petrece la Tyburn sau pe câmpia de la St Giles'. Chestia cu descăpăţânarea şi deşertarea potroacelor care ar sta mai bine ascunse privirii nu mă amuză nici pe mine mai mult decât pe tine. Ar fi de-ajuns o lovitură în inimă, o împunsătură şi gata, cu sânge puţin. Îmi simt mâinile încleiate, simt că o să curgă strigând la ceruri, peste câmpii, ba chiar şi aici, la picioarele noastre.

Se prefăcu că-şi înfige pumnalul în inima lui Kit, mai curând zâmbitor decât rânjit.

— Îmi văd de drumul meu, tu vezi-ţi de-al tău, spuse el după aceea. Bea nişte bere, o să spele sângele.

Se sculă şi-l ajută şi pe Kit să se ridice. Avea pasul iute, păru să se topească în mulţimea ce se urnise din loc şi se bucura de razele soarelui la fel de mult, dacă nu chiar mai mult decât de tot ce-i fusese dat să vadă. Un băieţel care se agăţa de mâna lui taică-său, un meşteşugar cumsecade, după cum arăta, se uită la tătâne-său spunând Şi şi şi, cu mânuţa încleştată de mâna lui. Kit, cu niscai bani mânjiţi cu sânge în pungă, porni spre Unicornul de pe Bishopsgate. Aici era tărâmul teatrului, unde nu ţâşnea decât sânge de porc din băşicile ascunse, unde loviturile erau date cu săbii din lemn, iar securile erau din pastă de hârtie. Era o lume mai sigură, totul

era doar simulat. Cârciuma se umpluse însă de participanţii la spectacol, care voiau să se răcorească, toate mesele erau ocupate, mulţi stăteau în picioare, dând peste cap băutura, comandând să li se mai aducă un rând. Fratele lui Alleyn, aflat în capul unei mese, nu păru să şi-l amintească pe Kit, şi nici ăştia, cum îi cheamă, Bradley şi Orwell, da, care şedeau amândoi în colţ, comparându-şi pe şest câştigurile obţinute din ciordeală în timpul execuţiilor. Kit găsi loc la masa unor meseriaşi de treabă, care discutau, se contraziceau, comparau diverse aspecte ce ţineau de arta călăului – braţul drept nu mai are viteză, răposatul Gosport era mai priceput, cică totul va fi dus la Greenwich, ca hrană pentru ogarii Reginei, ba nu, unii sunt morţi după carnea de om, dar legea o interzice. Kit ceru să i se aducă un litru întreg. E adevărat, îl mai linişti, îl spălă de sânge, dar, aidoma unui spiriduş afurisit, i se urcă la cap şi-l făcu să blesteme.

— Blestemaţi să fie toţi cei care permit măcelărirea asta – şi pentru ce? Fiecare să-şi urmeze credinţa pe care-o doreşte, Dumnezeu îşi râde de toate astea, dar poate că nici nu există Dumnezeu, un Dumnezeu adevărat n-ar înghiţi povestea asta, Cristos din rai, dacă o fi existând un rai şi dacă Cristos o fi acolo, pesemne că se uită în jos şi strigă târăşte-i pe toţi în iad, dacă o fi existând un iad.

Blestemul îi fu adresat doar mesei şi târgoveţilor cumsecade aşezaţi în jurul ei. Unul dintre ei spuse să fie cu ochii-n patru, iar ceilalţi se uitară să vadă dacă prin preajmă sunt băgători de seamă, oameni ai legii, ciripitori zdrenţăroşi. Totuşi, de la masa alăturată, un chelios cu barbă lungă, sură, cu faţa brăzdată de ani, cu straie decente, care bea doar dintr-un mic potir cu vin de Jerez, dădu din cap aprobator şi spuse:

— Da, da, aşa ar trebui să simtă toţi cei care mai au un strop din compasiunea pe care ne-a propovăduit-o Mântuitorul. Până şi regina, care are toate motivele să fie crâncenă cu duşmanii ei, până şi ea simte asta, căci chiar ea a decretat ca de mâine caznele să fie micşorate şi condamnaţii să fie spânzuraţi cum se cuvine şi morţi înainte de-a fi hăcuiţi.

— Cum, cum aşa? îl întrebă careva. De unde-ai auzit asta?

— Mi-a spus chiar Flood, care e pe cale să-mi devină ginere.

La auzul acestor vorbe, câţiva dădură să-l atingă pe bătrân de parcă ar fi fost un sfânt, cineva care, prin carnea nepoatei sale, reprezenta o legătură cu

unul din mai marii zilei. Kit comandă încă un litru de bere, bău cu sete şi râgâi peste spuma de drojdie, se ridică şi răcni în gura mare, de rămaseră cu toţii tăcuţi în crâşmă, să-l asculte:

— Dacă asta le face religia trupurilor omeneşti, hai să nu mai avem religie. Cu toţii vom fi mai fericiţi fără Dumnezeu şi fără cioroii ăia de predicatori în strai negru. Nu uit ce grozăvii s-au comis sub sângeroasa Maria şi ştiu că se vor mai întâmpla dacă ne vor cuceri spaniolii. E totuna, că-s reformaţi adevăraţi sau papistaşi adevăraţi. Religia în sine e vrăjmaşa noastră. Cui îi trebuie, în afară de cei care se bucură de sângele vărsat sau care se îngraşă pe câştiguri, privilegii, zeciuială şi colectă? Daţi-l jos pe Dumnezeu ca pe o păpuşă de lemn. El, cu îngerii şi sfinţii lui sunt buni doar pentru jurăminte. Pe cele şase coaie ale Sfintei Treimi, pe brânza închegată din laptele Mariei Magdalena şi pe suta de prepuţuri circumcise ale lui Isus, protestez împotriva lui.

Un tâlhar cu barba neagră se apropie de el cu pumnii încleştaţi, strigând:

— Pentru asta, ai să ajungi la pârnaie, ticălosule. Nu voi s-aud cum sunt terfeliţi Dumnezeu şi Biserica lui, cu conducătoarea ei cu tot.

Mai mulţi îi împărtăşiră părerea bombănind.

— Cu toţii sunteţi nişte ipocriţi. Nu ştiţi nimic despre Dumnezeu, despre orice.

Şi, ştiind că băuse destul, Kit îşi azvârli litrul aproape neatins în barba neagră, îl pocni în cap cu stacana pe unul care încerca să-i aţină calea şi, cu paşi încă împleticiţi, plecă. Aerul lui Dumnezeu. Soarele lui Dumnezeu. Nu, nu-i aparţin lui Dumnezeu, ci Naturii, care ne plămădeşte din cele patru elemente. Acum trebuie să se ducă la Grădina lui Poley, spurcat, întinat, să-l elibereze pe Brown Peter, pe care l-a lăsat în grajd cu o porţie uriaşă de ovăz, iar apoi să pornească spre Cambridge. N-o să mai zăbovească nici măcar o oră în oraşul ăsta scârnav, unde clopotele încă bat triumfătoare, iar cei puşi pe sărbătorirea morţii se clatină pe picioare beţi turtă şi îşi lălăie cântecele porcoase. Ei bine, şi el se clătina şi, când Brown Peter necheză a salut, Kit găsi un reazem în crupa lui caldă, îi cuprinse grumazul cu braţele, simţind nevoia să fie alinat, se smiorcăi vreme de-un minut, după care îl scoase afară şi îl încălecă cu stângăcie. O să călătorească îndărăt, într-o cetate a minţii şi esenţei pure, în compania unui animal ce-i numai şi numai

muşchi şi instinct. Ce ştie Brown Peter despre Aristotel? Şi totuşi, să trăieşti şi să mori în operele lui Aristotel îi păru, în clipa când o coti din Londra aglomerată, culmea tuturor aspiraţiilor. De-acum înainte va trebui să evite patimile mult prea umane dintre planurile care, deşi prea disjunctive, sunt şi prea similare.

Nu-şi propusese să treacă prin Scadbury. Să călătorească la Scadbury însemna să se arunce în vâltoarea patimilor umane. Tom îi spusese că va fi acolo şi că Frizer va fi plecat la Basingstoke. Are treabă la Londra (de-acum ştia şi Kit ce treabă), dar se va întoarce după-amiază devreme. O, zei, şi-alte amiezi la fel să-mi daţi! Dar nu acum, dacă nu cumva nicicând de-acum încolo. Organele genitale sunt ciopârţite ca să ţâşnească sângele, nu sămânţa. Patima cuţitului de măcelar e patima împreunării. Există o amiciţie odioasă între actele din pat şi cele de pe eşafod. Lasă-ţi mintea să călărească posacă: aceste şale calde, de animal, poartă regretabilul aparat care îl întreţine. Un om nu poate fugi de trupul său. De-acum înainte n-o să mai mănânce carne, o să separe de molfăitul pâinii şi sorbitul vinului amintirea trainică a lui Cristos, care le considera trupul şi sângele său. O să se pregătească pentru trimestrul de Sfântul Mihail comportându-se ca şi cum ar fi în postul Paştelui. Şi totuşi, ce altceva scrie el, dacă nu o celebrare a patimii omeneşti? Asta-i cu totul altceva, e vorba doar de cuvinte, e o purificare aristotelică a realului prin imaginar. Poetul e înlănţuit de patimile sale, aşa-i, dar numai ca să le poată rosti în toată splendoarea limbii. Buzele vorbesc şi lanţurile se rup. Aşa să fie.

Ceea ce s-a întâmplat la Londra nu putea decât să reverbereze în citadela cărturărească din Cambridge. În luna octombrie s-a desfăşurat un proces, în secret, la Fotheringay, în urma căruia Maria, regina Scoţiei, şi-a primit sentinţa capitală, chiar dacă ea n-a fost adusă la cunoştinţa norodului decât în decembrie. Cambridge maimuţări Londra cu dangătul clopotelor din biserici şi cu aprinderea focurilor în jurul cărora să danseze studenţii. Rostul focului e să dea căldură, îşi spuse Kit în sinea lui, în timp ce, îngheţat bocnă de-atâta scris în camera lui geroasă, se opri lângă un foc aprins pe malul Camului îngheţat. Hai să ne agăţăm de spirit şi să nu mai gândim, căci a gândi înseamnă să te ruşinezi ştiind că nu poate fi vorba de un proces adevărat, deoarece regina Scoţiei nu-i vreun supus al puterii străine

reprezentate de Anglia, şi că sentinţa i se întemeiază doar pe un act parlamentar dubios şi pe un înscris fals. Primiseră vestea că sentinţa nu fusese semnată, regina Angliei se temea la gândul că ar putea fi discreditată de către monarhii europeni. Asasinat? Se prea poate să se lase cu un asasinat.

În iarna aceea Europa fu acoperită de un strat gros de zăpadă. Omătul împrejmui Cambridge-ul şi-l ţinu pe Kit, fără nici un regret, captiv în oraş. Aduna vreascuri şi stătea la focul din camera lui, iar în ziua de sărbătorire a naşterii pruncului pe care el nu-l mai putea considera Mântuitorul său, lucră cu spor la piesa lui. În ianuarie veni şi trecu o scurtă perioadă de dezgheţ. Pe un drum poleit, calul lui Nick Faunt derapă, îşi recăpătă echilibrul, apoi alunecă din nou în timp ce se-ntorcea spre Londra de la nişte treburi de prin nord, poposind o vreme la Cambridge. Intră în odaia lui Kit făcând brrr, îngheţat tot, şi se înclină în faţa focului ca un fiu al lui Zoroastru.

— Ai rămas pe dinafară. Skeres mi-a povestit cum ai vomitat şi-ai dat la boboci. Ai redevenit studentul cuminte. Văd că umbli în zdrenţe negre. Totuşi, ceea ce scrii nu-i o treabă studenţească. Îmi aduc aminte de Techelles şi Baiazid ai tăi. Acum ai regii din Alger, Fez şi Maroc. Călătoreşti hăt, departe cu gândul. Cu toate astea, te păstrezi pentru tine însuţi.

— Mi-ai adus ordine de la Walsingham? Am terminat cu el.

— După cum ştii şi tu, n-ai să termini niciodată. Cercuri de-oţel şi toate alea. Vorbeşti însă de Walsingham şi ţi s-ar face milă de el dacă l-ai vedea. Ai auzit că Sidney a murit la Zutphen?

— Ne-au ţinut la predici până ni s-a aplecat. Tu ai nevoie mai mult decât mine[72]. Cavalerul Protestant.

— Şi ginerele lui Walsingham. Trebuie să se ocupe de creditorii lăsaţi în urmă. Asta o să ducă la amânarea funeraliilor. Ar fi nedrept şi ruşinos să fie expus panaşul negru în timp ce sărmanii creditori urlă să li se restituie banii daţi cu împrumut. Sir Francis ţine tare mult la justiţie.

— Da, da, tare mult. A reuşit să descopere modalitatea prin care să ucidă o regină în condiţii perfect legale?

— Tocmai se pune la cale o nouă manevră. Şi-au zis că poate doreşti să participi şi tu la ea. Ceva în legătură cu tentativa ambasadorului francez de

a pune praf de puşcă sub patul reginei Elisabeta. Nişte hârtii măsluite, bineînţeles. Asta o să atragă după sine arestul la domiciliu şi o să pună capăt cererilor adresate regelui său, să stăruie pentru eliberarea Mariei scoţiene. Şi trebuie să răspândim zvonul că Maria a evadat şi spaniolii năvălesc în Kent şi Sussex, şi mărşăluiesc spre Londra, să-i dea foc. Ne-ai putea ajuta să răspândim zvonul ăsta.

— Nu vreau să am de-a face cu asta. Poţi să-i spui lui Sir Francis că m-am întors la starea în care mă vezi, de cărturar pârlit, care trudeşte să-şi ia diploma şi să fie hirotonisit, şi care stă cu nasul în cărţi.

— Sir Francis o să plângă amarnic. Iar Poley, care încă-i în Turn, o să plângă şi mai şi.

— Poftim! Poley mi-a fost, într-un fel, îndrumătorul şi supraveghetorul, şi e terminat, aşa că am terminat şi eu.

— Şi totuşi, spuse Faunt luând o coală de pe masa lui Kit, nu-ţi displace grandioasa lume a puterii.

Un zeu nu are slava unui rege,
Plăcerile din cer nu se compară
Cu bucuriile regeşti de pe pământ.

Şi toată chestia asta cu intrarea triumfală în Persepolis. Te pasionează lumea largă.

— Redusă la perspectiva unui poet. Mărită cu ajutorul închipuirii.

— Vrei să mâncăm la Îngerul? Putem călări pe gheaţă fără să ne folosim un singur muşchi de la picioare.

— O să facă cinste domnul secretar şi, cu asta, iar o să mă lege de el?

— A, nu, sunt bani proveniţi dintr-o altă sursă. Omul trebuie să aibă mai multe surse de venit.

Sentinţa capitală fu semnată la 1 februarie. Regina Elisabeta se prefăcu că se codeşte, o făcea, chipurile, de nevoie, pentru binele naţiei, acum, când spaniolii au debarcat deja în Ţara Galilor, iar capitala e păzită, inevitabil, de recruţi înarmaţi. Cât despre domnul secretar, care boleşte în camera sa, *durerea pricinuită de treaba asta mai c-o să-l omoare de-a dreptul*, spuse ea. O săptămână mai târziu, regina Scoţiei, înştiinţată doar cu o zi mai devreme, fu decapitată într-un răsărit de soare întârziat, iernatic, şi căţeluşii ei o zbughiră de sub poala rochiei, să-i lipăie sângele. Toată lumea se simţi

în al nouălea cer şi gloata aprinse un foc mare în faţa Ambasadei Franţei şi bătu la uşă, să mai ceară lemne de foc. Focurile, dansul, clopotele, cântecele s-ar fi înşirat ca într-un carnaval nesfârşit dacă, în chip inevitabil, Miercurea Cenuşii, de fapt o zi de joi, dedicată funeraliilor lui Sir Philip Sidney, n-ar fi închis gura dinţată a petrecerilor. Mulţi dintre profesorii şi studenţii de la Cambridge au pornit călare, ba unii chiar şi pe jos, să asiste la înmormântare. Kit rămase pe loc. Tom Lewgar se înapoie plin de însufleţire, cu o poezioară de doi bani:

Lancea frântă, securea răsturnată
’Naintea răposatului se-arată,
Portcullis – pintenii, Blue Mantle are
Mănuşile, Rouge Dragon în spinare
Duce coiful cu pene. Somerset
Cu tunica-i pe braţe vine-ncet,
Richmond cu scutul, Clarencieux, heraldul,
Cu steagul, sfâşiat în lupte-i faldul,
Paişpe răzeşi aduc, i-am numărat,
Sicriul negru, -n catifea drapat.

— Eşti bun de limbist sau pupincurist, spuse Kit. Rimele-s proaste, metrul e şchiop. Îl faci de ocară pe cel care a fost mai întâi poet şi apoi soldat.

— Poţi să scrii tu mai bine de-atât, ia zi, poţi? îl întrebă micul Lewgar, spumegând şi ţopăind furios.

— Nu se pune problema lui *mai bine*. E leul mai bun decât puricele? Aici avem însă un purice şchiop, ca vai de mama lui, care nu poate să sară. Întoarce-te la studiul castratului ăluia de Origen[73] şi lasă versurile în seama celor care au urechi şi degete care ştiu să numere.

— Ştiu şi că eşti ateu.

— Nu văd ce legătură are una cu alta. În schimb, *Somerset* şi *vine-ncet* are. Rima asta ar putea fi socotită mai rea decât ateismul. Pleacă.

Tom Walsingham îl vizită cu câteva săptămâni înainte de vacanţa mare, neînsoţit de Ingram Frizer. Kit îl găsi în odaie, citind câteva coli din piesa care se apropia de final. Barnabas Ridley, care îi era pe mai departe coleg de cameră, şedea la aceeaşi masă şi învăţa pe de rost nişte notiţe luate la curs.

Ridley făcea parte din specia străveche a celor incapabili să asimileze cuvintele citite: acum tocmai mormăia ceva despre erezia lui Sabellius[74]. Fără să mormăie defel, Tom comentă:

— Ai chestii faine, sângeroase, aici.

Şi străzi cu mădulare sfârtecate
Şi cu răniţi care abia răsuflă.

Îmi place şi chestia asta cu grupul de fecioare divine, mândre ca soarele, ce urmează să fie străpunse de lăncile călăreţilor. Vasăzică de-asta nu te-am mai văzut. Te-ai închis în casă, în compania poeziei divine sau aşa ceva.

— Barnabas, îl întrebă Kit prietenos, nu-i ora la care îţi faci vizita de dragoste?

— Aş, am terminat cu ea. Am ajuns la concluzia că nu-i indicat şi acceptabil să continui.

— Putem ieşi la soare, propuse Tom. Lasă-ţi prietenul să-şi vadă de studiul sacru.

— Dar Sabellius n-a fost sfânt, ci eretic.

— Foarte bine, făcu Kit şi ieşiră să se plimbe.

— Nu ne-am văzut de un car de vreme, zise Tom, trăgând un şut unei pisici moarte, care zăcea în drum. E aproape un an de-atunci, de vara trecută. Aş fi venit mai devreme, dar am avut treabă. Unchiul meu machiavelic mi-a dat de lucru ba ici, ba colo.

— Eu unul credeam că n-a mai rămas nimic de făcut după ce Sir Francis Machiavel a ucis o regină.

— Ah, în Franţa a ieşit tămbălău mare din pricina asta, iar spaniolii îşi ascut cuţitele şi îşi călăfătuiesc navele. Am avut şi încă avem treabă. Tocmai de-aia trebuie să porneşti cu mine spre Londra.

— Trebuie trebuie trebuie?

— Mi s-a spus că încă faci parte din Serviciu.

— Acesta-i singurul motiv al vizitei tale?

— Există despărţiri şi există împăcări. Putem vorbi, în cazul nostru, de o despărţire? Nu-mi amintesc să ne fi despărţit dându-ne mâna şi rostind vorbele e mai bine aşa, prieten drag.

— Am împărtăşit ceva, deşi ne-am aflat la distanţă unul de altul. Am înţeles că un Walsingham trebuia musai să fie de faţă. Am fi putut împărtăşi

ruşinea şi repulsia de-a vedea ce se poate face cu trupul unui om.

— Ah, ah. Aşternute cu chestiile tăiate ale altor chestii. Da, străzile. Dar iarba verde, ba maronie, de fapt, că era secetă, a înghiţit sângele şi a fost mai bine aşa. Ei bine, ştii că trebuia să se întâmple. Şi noi am contribuit la asta, fiecare în felul lui.

— Îţi mai arde să zâmbeşti? Da, faptul că nu mai pot zâmbi îmi atestă inocenţa.

— Inocent, tu şi inocent? Nicicând n-ai fost aşa inocent. Mai ţii minte, la Reims? Ştiai totul despre cum se face harcea-parcea trupul unui bărbat şi cum să faci să curgă sângele acolo unde nu i-ar fi dat prin minte nici unui călău.

— Să picure, nu să curgă. Rămâne însă marele mister.

— Isuse, acum o dăm pe mistere, îl persiflă Tom, dând la o parte, cu un gest violent, o rămurică de sicomor care era gata-gata să-i scoată ochiul, şi se plimbară sub soarele pe care frunzişul nu-l domolea deloc.

— Mă refer la trup şi suflet, orice ar fi să fie sufletul. Ah, ştiu ce-i sufletul. Fluturele lui Platon. Iubirea şi-aşa mai departe. Combinarea entităţilor.

— Am pe mână un fluture adevărat, zise Tom. De culoare crem sau vermillon sau aşa ceva. Hai, du-te şi vezi-ţi de treaba ta de fluture, urmă, suflând în el, dar fluturele îşi luă zborul doar când socoti el c-a sosit momentul.

— Totuşi, spuse Kit, ridicând o creangă de pe jos şi dându-şi cu ea în gambă, suntem, într-un fel, prinşi în mreje. Cum împăcăm zvâcnetul nervilor cu esenţa căreia unii îi spun… ah, lasă, nu contează.

— Vorbeşte învăţatul din tine. Gândeşti prea mult. Nu-ţi ajunge îmbrăţişarea trupurilor şi treaba pe care am făcut-o, şi lipsa de remuşcări. După cum vedem, viaţa este papilliană. Acesta să fie cuvântul? Frizer l-a cules de undeva, e mare culegător de vorbe. Trebuie să te întorci şi să-i dai cu tifla. După ce-o să-ţi îndeplineşti datoria. Şi putem petrece o noapte la un han, în drum spre Londra. Unde vrei? La Bishop’s Stortford? Presupun că o cârjă episcopală e o armă babană, dar asta numai în închipuirea mea. Sau la Harlow, care seamănă cu numele tău.

— Rimează cu el. Ei bine, să mergem, pe cai.

În timp ce călărea le recită câmpiilor, vântului şi tovarăşului său de călătorie:

…frumosul chip, cu boi divin, orna-va
Patul celui ce cucereşte Asia
Şi vrea să bage frica-n lumea-ntreagă.

Vorbe semeţe şi ceva din cadenţa şi trufia lor se păstrară în glasul lui şi pe Seething Lane, când se înfăţişă dinaintea lui Walsingham şi-i spuse că refuză să meargă. Domnul secretar părea foarte istovit.

— Ţi-ai luat un angajament. Am numele tău undeva, pe un document. Dar nu petele de cerneală contează, ci cuvintele precum ţară, primejdie, loialitate şi adevărul conţinut în aceste cuvinte, aşa că, domnule, n-o să tolerăm această împotrivire şi ai să-ţi îndeplineşti datoria la fel ca şi până acum, nu că ar fi fost cine ştie ce mare ispravă.

— A dus la spânzurarea şi eviscerarea unor oameni şi la decapitarea unei regine legitime.

— Legitime? Spui că era legitimă? Ea, care ar fi azvârlit regatul acesta în haos şi care ar fi făcut să cadă nenumărate capete de adevăraţi credincioşi protestanţi?

— Nu vreau să mai fiu părtaş la alte vărsări de sânge.

— Ai să fii ce-am să-ţi spun eu, domnule. Şi ai putea să mai ai grijă şi de situaţia ta de la universitate, oricare ar fi ea, căci diploma nu se acordă doar pentru frecvenţă şi participarea la dispute.

— Vreţi să spuneţi c-o să-mi blocaţi masteratul?

— Blocare, blocare, da, da, blocarea e un cuvânt foarte bun. Ai să fii blocat şi te aşteaptă un viitor sumbru şi întunecat dacă nu faci ce-ţi spun eu.

— Prin urmare, mă ameninţaţi.

— Cu toţii suntem ameninţaţi, afurisitule. Ne ameninţă spaniolii.

— Am mai auzit treaba asta cu spaniolii din Kent şi Sussex. S-a prăpădit lumea de râs în Canterbury, auzind aşa minciună gogonată.

— Nu-mi vorbi mie de minciuni. Vor veni în corăbiile lor uriaşe, cu cleştii inchizitorilor gata pregătiţi dacă partida războiului nu obţine câştig de cauză.

— Ce mai e şi partida războiului?

— Ia loc, şezi (căci Kit stătea în picioare), nu ştii nimic, eşti un

băieţandru cu nasul în cărţi. Vezi şi tu, sunt un om obosit, iar vârsta sapă adânc şi nu mă simt deloc bine. Sunt atâtea lucruri de făcut şi-atât de puţine mulţumiri, iar sărmanul Poley încă n-are curajul să iasă din Turn, aşa că nu prea am parte de oameni capabili. Poley mi-a sugerat că tu ai putea face asta.

— Ce să fac?

— Cum ziceam, există o partidă a războiului. Există şi o partidă care se pronunţă în favoarea păcii. Aceasta va încheia pacea, în Ţările de Jos, cu ducele de Parma. Regina ţine cu ei, pentru că urăşte războiul. Totuşi, partida războiului vrea ca Drake, ai auzit de Drake, ba n-ai auzit, de ce-ai auzi, să atace coasta Spaniei şi să instige la război. Eu sunt în favoarea războiului.

— A vărsării de sânge. Înţeleg.

— Nu înţelegi nimic, măi căţel. Îi facem pe spanioli să ne atace ca să terminăm toată povestea. Să înecăm Anticristul în apele englezeşti, să vină şi să fie blestemat. Acesta va fi sfârşitul ameninţării catolice. Pe urmă, o să putem răsufla liniştiţi o bucată de vreme şi o să ne încingem sabia la brâu ca să luptăm cu ceilalţi vrăjmaşi.

— Care-s, cine sunt?

— Tare ignorant eşti, nu ştii decât de mucegaiul şi praful din biblioteci. Te ştiu eu, nerodule. Browniştii[75], republicanii, purificatorii, cum îşi zic. Te asigur c-o să le dăm noi purificare, nerodule. O să fie reduşi la un fâs, ca vântul ce bate din maţele lor spre prietenii lor păduchioşi, puşi pe ciopârţit textele.

— Vor fi şi eviscerаţi, bineînţeles. Şi cu bărbăţia tăiată.

— Ajunge, mă faci să mă simt şi mai obosit. Scumpul meu ginere, în ciuda datoriilor lui blestemate, a fost cel mai cumsecade om. Era partizanul războiului şi curgeau întruna scrisorile dinspre Flushing.

— De unde?

— Din Flushing, numit de olandezi Vlissingen, dintr-un motiv pe care numai grăsanii de ei îl ştiu. Fiindcă Sir Philip, odihnească-i oasele zdrobite, a fost guvernator acolo, e un oraş de-al nostru, iar fratele lui mai tânăr, Sir Robert[76], nu-i nici pe jumătate cum a fost el, aş, nici pe sfert.

— Când ziceţi sfert, tot la sfârtecarea în patru vă stă mintea.

— Nu tolerez obrăznicia asta, auzi ce-ţi spun, n-o să tolerez să fiu luat

peste picior de un mucos cu barba abia mijită când e vorba să pârlim o barbă ca lumea. Ei bine, ai să te îmbarci la Deptford şi-ai să mergi la Flushing fără alte comentarii.

— Ce să fac acolo?

— Să afli noutăţi de la unul pe nume Wychgerde, Witchguard sau aşa ceva, nu-l pot pronunţa, dar uite-l aici, scris. Prenumele e Jan, care cred că-nseamnă John. Le vinde trupelor spaniole unt, peşte şi grâu adus de la Marea Baltică. Vinde postav englezesc pe Valea Rinului. Pentru el, ăsta-i negoţul, îi e indiferent cu cine-l face, dar înclină mai mult spre noi, pentru că e adeptul credinţei adevărate şi-i urăşte pe spanioli pentru cruzimea lor. Şi totuşi, e un apropiat al ducelui de Parma. Şi ce pune la cale în clipa asta mârşavul ăla de Parma? Ei bine, asediază Ostende, care are o garnizoană engleză lipsită şi de forţă, şi de convingere. De ce-o face? O fi vrând să negocieze pacea ori să mascheze un atac adevărat, sângeros, undeva în altă parte, în Ţările de Jos? Wychgerde ştie răspunsul la întrebarea asta. Dacă o face ca să obţină pacea, Drake va putea ataca, instigând la război. Eşti atent la ce-ţi spun? Văd că ţi se lipesc genele.

— Cred că-s atent. Aşadar, dacă pare că se pune de pace, o să porniţi războiul. Acesta-i mesajul cu care o să mă întorc – şi ce se-ntâmplă dacă mă prind spaniolii călărind pe un drum pustiu şi vor fi preveniţi în legătură cu mine?

— Nu va exista un mesaj scris. Doar da pentru război şi nu pentru cazul celălalt.

— Ce cuvânt mititel poate dezlănţui un război. Cum o să mă întâlnesc cu untarul olandez?

— Prin Baines. Ai să-l recunoşti, era la Reims la data misiunii tale.

— Nu cunosc nici un Baines.

— Ei bine, el te-a cunoscut. Te-a urmărit când petreceai cu jegosul de Foscue şi ceilalţi. Când ai să-l vezi la faţă, ai să-l recunoşti. E un tânăr sobru, care totuşi umblă prin cârciumi şi se plimbă pe chei. Acum du-te la Philips ori Phelips şi ia-ţi banii de călătorie. Eşti un tânăr temerar (aici i se înmuie glasul) şi nu-i nici o supărare că spui ce gândeşti. Înseamnă că-ţi cunoşti prietenii.

Kit nu pricepu ce vrea să spună. Se duse în camera unde ochelaristul cu

mutra ciupită de vărsat îşi urzea ticăloşiile, nţ, n-are voie să spună sau să gândească aşa ceva. Totuşi, când îl găsi bâjbâind ca o cârtiţă, încercând să-şi desluşească unghiile de la degete, nu se putu abţine să nu-i spună:

— Aha, vă luaţi o pauză de la măsluiri.

— Cum, cum? Dumneata cine eşti? Sunt terminate. Mi-au căzut şi nu-ş' care nătărău, amândoi neagă, mi-a proptit o copită şi mi le-a zdrobit. Ia ceva timp să-mi crească altele noi. Vrea deci să-ţi dau bani de călătorie. Măi Howell, ticălosule, adu cutia, cheia-i aici, să scot banii necesari.

Astfel porni la bordul unui barcaz de la Londra la Deptford, unde *Golden Hind*[77] era amarată şi admiratorii smulgeau aşchii din ea, şi unde răsuna şi bocănitul ciocanelor de pe şantierul naval. Pe unde netede ca o oglindă fără cusur, *Peppercorn* profită de refluxul Tamisei şi ieşi în larg, apoi ajunse la estuarul râului olandez Schelde, iar Kit nu avu deloc rău de mare, simţi că totuşi ar fi bun de marinar. Iar odată ajuns la Flushing, mai că nu auzi vreun cuvânt în olandeza aia nechezată, peste tot erau doar englezi, mulţi soldaţi, câţiva răniţi care aşteptau să se îmbarce şi mulţi alţii adunaţi în formaţie, în escadroane gata să mărşăluiască în interiorul ţării, să-i înfrunte pe spanioli. Iar pe chei, într-adevăr, îl aştepta Baines, Dick Baines, cu o mână bătătorită întinsă în semn de salut, dar fără o urare de bun venit pe chipu-i ascuţit şi circumspect. Se auzi un dangăt de clopot, era Biserica Anglicană a Sfântului Nicolae.

— Aici, îl lămuri Baines, e Gevangentoren, închisoarea lor, iar locuinţa mea-i în spate, poţi dormi acolo o noapte-două, la nevoie. Uite-i pe puştanii ăia olandezi, cum ne scuipă, sunt nişte nemernici ingraţi. Hai să intrăm în cârciuma de colo, să-ţi speli sarea din gură.

Se aşezară şi băură bere olandeză din halbe de ceramică, erau ciobite şi delicate, nu erau ca straşnicele căni englezeşti, din cositor şi plumb.

— Plumb? făcu Baines. Mda, că bine zici. Viaţa mea a ajuns să-nsemne plumb, de-aia mă aflu aici. Ai să vezi, pun eu mâna pe ei.

— Eşti la fel de tulbure ca berea asta. Ce gălăgie! Kit clipi mărunt în semiîntuneric, uitându-se la soldaţii pilangii şi fanfaroni: Despre cine şi ce vorbeşti?

— Despre calpuzani. Englezii care luptă de partea spaniolilor n-au deloc bani. Sunt rupţi de banii pe care-i mai au în Anglia, iar spaniolii îi plătesc cu

întârziere şi cu ţârâita, în cazul în care îi plătesc defel, aşa că sunt siliţi să falsifice bani, şi îi fac din plumb, cu o spoială de argint.

Berea era, într-adevăr, tulbure, dar, în acelaşi timp, avea o însuşire eterică, se urca rapid la cap. După o scurtă chibzuinţă, Kit spuse:

— Dacă nu-s depistaţi şi pot cumpăra lucruri, şi rămân nedepistaţi, vor servi drept bani adevăraţi.

— Şi, adică, se pot ştanţa capete încoronate fără mandat regal? Asta nu-i escrocherie şi trădare? întrebă Baines, privindu-l pe Kit cu asprime.

— Cine face aşa ceva?

— Gilbert, aurarul, despre care se spune că-i foarte priceput la metale, dar care-i un nelegiuit. Şi alţii de pe-aici şi din alte părţi. Gilbert ar trebui săltat şi trimis în ţară, să fie judecat, însă guvernatorul Sidney nu se grăbeşte să emită mandat de arestare. O parte a minţii lui nu-i în stare să priceapă această infracţiune. Susţine că ceea ce trece drept bani poate fi socotit ca atare. Asta-i o erezie grosolană.

— Ai vreo monedă măsluită?

Încruntându-se, Baines îşi apucă punga de la brâu şi scutură din ea câteva monede diforme, de mărimea unui şiling, care căzură zornăind deprimant pe masă. Un soldat care trăgea la măsea, auzind zornăitul surd, le privi iscoditor şi, fără să le ceară voie, luă una, s-o verifice cu dinţii. Dădu cu ea de pământ, ete pârţ. Kit le scrută şi el cu privirea. Pe avers avea ştanţat cu stângăcie chipul reginei Angliei. Baines spuse:

— Vezi, omul ăsta şi-a dat seama că-i falsă.

— Dar oricine ar putea face asta cu o ştanţă ca lumea şi cu metal lipsit de valoare?

— Gilbert i-a învăţat pe mulţi cum să procedeze. O să-l bag în şuturi în cala corabiei care îl va duce la spânzurătoare. E o infracţiune abominabilă şi-o erezie.

— Nu sunt chiar aşa de sigur că-i o infracţiune abominabilă, dar sunt dispus să mă înveţi. *Erezie* însă nu-i cuvântul potrivit.

— Spun erezie, fiindcă cred în banii adevăraţi. Nici o altă credinţă nu se compară cu asta, căci cel mai important lucru e mersul lumii, cu pâinea de care are nevoie omul şi laptele de care au nevoie pruncii lui, iar în rest totul depinde de hotărârile guvernelor. Eu unul urmez preceptele adevăratei

Biserici, dar nu polemizez. Nu m-aş duce la eşafod de dragul credinţei spirituale. Dumnezeul meu e Gresham[78], iar statul ar fi de acord cu mine.

— Nu-l cunosc pe Gresham.

— Nu contează. Contează să nu ne invadeze spaniolii. Tu ţii cu pacea sau războiul?

— Vrei să spui declararea războiului? Hai să mai bem nişte bere din asta tulbure. Eu nu mă ţin cu nimic, omul trebuie să fie pasiv şi să-şi slujească stăpânii. Dar trebuie să mă văd cu un untar olandez, Witchguard sau cam aşa ceva. El o să-mi spună dacă o să iasă sau nu război.

— Vrei să spui Wychgerde. Postavul adus de *Peppercorn* va fi descărcat şi va ajunge în depozitul lui, aşa că mâine o să fie acolo. Uite că am mai primit nişte zeamă tulbure.

Prânziră ceva mai târziu într-o cârciumă olandeză cu meniu fix, mâncară peşte prins din Schelde, cu gust de mâl, deşi mâlul era zdravăn acoperit cu un sos sărat. Băură o bere limpede, nu tulbure. Baines stătea în doar două camere, situate la etajul unei brutării. Dogoarea cuptoarelor, care se înălţa prin crăpăturile din duşumea, era entuziasmantă. Baines nu voi să renunţe la patul său îngust: Kit va trebui să doarmă cu nasul în aburi, învelindu-se doar cu un pled jerpelit, cu capul pe sacul lui de călătorie. Înainte de culcare însă, Baines luă de pe o poliţă, pe care mai erau o cană, un pieptene şi o gheată de rezervă, Noul Testament în limba greacă.

— Tu îl citeşti?

— L-am studiat la Cambridge. Nu-l citesc de plăcere. E scris nasol de tot.

— Îndrăzneşti să spui una ca asta?

— Ce spun eu nu-i afectează cu nimic adevărul sau neadevărul.

— E cu putinţă să vorbeşti de neadevăr?

— Există un singur adevăr pe care-l accept, şi anume că religia a fost creată ca să întreţină spaima oamenilor. Pari uluit de ce-auzi.

— Ba nu sunt. Cred cu supunere ceea ce mi se cere să cred, dar, ca un adevărat protestant, consider că orice om e liber să cerceteze înţelesul lecturilor sale.

— Amin. Cel mai tare mă sfădesc cu Vechiul Testament. Există autori extrem de vechi, unii dintre ei de prin India, unii de-acum şaisprezece mii de ani şi, cu toate astea, se demonstrează că Adam a trăit acum şase mii de

ani. N-am o părere grozavă despre Moise, un pungaş care i-a băgat pe evrei în sperieţi recurgând la tot felul de trucuri. Cât despre cei patruzeci de ani petrecuţi în pustietate, călătoria aia se putea face în mai puţin de un an, or el s-a tot învârtit în cerc, pentru ca ăia care-i ştiau secretele să moară şi să se nască o nouă generaţie, care să creadă într-o superstiţie eternă.

— Afirmi toate astea în mod deschis?

— Sunt gata s-o fac într-o dezbatere publică, dar sunt pus la punct până să deschid gura.

— Eşti pe placul inimii mele, dar va trebui să-nveţi câte ceva despre primatul banilor şi despre păcatul spurcat al măsluirii banilor.

— Să-nţeleg că ai ceea ce s-ar numi o teologie a banilor?

— O morală, ai putea spune, căci nu-l amestec aici pe Dumnezeu. Ah, ba l-aş putea implica, i-ar putea afurisi pe calpuzani, o să mă mai gândesc la treaba asta. Căci să falsifici înseamnă să minţi, iar Dumnezeu îi urăşte pe mincinoşi, nu? E ca şi cum ai susţine că ceea ce nu-i nimic în sine e mult, căci banii sunt doar un simbol al lucrurilor create sau făcute. Iar această minciună şi această nimicnicie sunt trimise, în nopţile întunecoase, de-aici, la cei care luptă de partea spaniolilor, iar guvernatorul Sidney nu vrea să facă nimic. *Pecunia* vine de la *pecus*, care înseamnă vită, iar vitele sunt solide, pe când banii măsluiţi sunt doar aer. Da, trebuie introdus aici şi Dumnezeu. Gifford Gilbert trebuie ars pe rug, ca un păcătos, să urle în timp ce se mistuie.

— Gilbert Gifford?

— Invers. Da, cunosc şi celălalt nume, la fel şi persoana, a fost la Reims. Dar nu-i cu putinţă să dezertezi cu-atâta uşurinţă.

— Sunt destui dezertori.

— Mda, destui.

Baines fusese atât de absorbit de ideea pedepsirii măsluitorilor, încât, fără să-şi dea seama, se dezbrăcase la pielea goală şi rămase aşa. Îşi dădu seama şi, roşind, îşi acoperi, părţile intime cu mâinile. Ascunzându-şi-le apoi doar cu o mână, îşi piti trupul nud vârându-se în pat, iar apoi şi-l ascunse complet, cu oaspete cu tot, suflând în singura lumânare din odaie. Kit zâmbi de unul singur în timp ce stătea întins, cu nasul în jetul de aburi ce urcau din brutărie. Baines vorbi în întuneric:

— Am uitat să ne spunem rugăciunile.

— Consideră-le ca şi spuse.

— Îhî. Isus Cristos a păcătuit, într-un fel, împotriva banilor, bătându-i pe zarafii din templu. Te-ai gândit la treaba asta?

— Niciodată.

— Mă gândesc mult la Cristos.

— Aşa cum îi şi stă bine unui om.

— Mă gândesc la el şi la discipolul lui iubit Ioan, şi mă-ntreb de ce trebuia să-i placă unul mai mult decât ceilalţi unsprezece.

— Un om poate să aibă un prieten mai apropiat, e în firea lucrurilor.

— Oare s-au culcat împreună?

— Cristos a fost om. Un om poate comite un act de sodomie. Ergo Cristos l-ar fi putut făptui şi ar fi putut considera că nu-i nimic ruşinos în asta.

— Dar asta i-ar fi putut leza divinitatea. I-ar fi fost la fel de lezată dacă s-ar fi culcat cu Maria Magdalena?

— Nu-i momentul să facem speculaţii pe marginea Sfintei Scripturi. Am avut parte de-o călătorie lungă. Nici peştele nu-mi stă bine-n burtă.

— Mda, un peşte. L-au transformat pe Cristos într-un peşte. Şi asta-i un fel de măsluire.

Kit se prefăcu că doarme, însă Baines continuă să mormăie. Până să adoarmă vreunul din ei, se auziră zgomote pe pavajul de afară, sub ei: erau soldaţi adunaţi în formaţie, pentru un marş de noapte spre interiorul ţării, iar stegarul şi sergentul strigau în gura mare. Alinierea era aiurea şi răzbăteau înjurături din rândurile soldăţimii. Paşii cadenţaţi răsunară tot mai departe şi Baines vorbi din nou în întuneric:

— Sfântul Duh a umplut-o pe Maria, mama lui Cristos, când era încă nemăritată. Asta înseamnă că era necinstită?

— Unii aşa susţin. De ce pui pe tapet chestiunile astea?

— Aici n-am cu cine să discut. Pentru mine, venirea ta e, oarecum, o şansă de comunicare între două minţi. Primatul banilor e cel care-mi stârneşte îndoielile. Pentru că episcopii şi ceilalţi care ne îndoapă cu credinţă sunt plătiţi, dar nu produc nimic. Nu-s ca berarii, brutarii şi cizmarii. Mănâncă substanţa celor ce muncesc, însă nu produc nimic. E o

discuţie periculoasă, îmi dau seama.

— Dinspre mine nu te paşte nici un pericol.

— Ştiu şi asta. Şi adorm cu această siguranţă.

Asta nu însemna mare lucru. Kit se zvârcoli în timp ce aburii suiau de jos, iar Baines respira adânc şi regulat. Baines se scula în zori şi Kit ar mai fi dormit, dar trebuiau să se întâlnească cu untarul olandez. Plecară, cu Kit clătinându-se niţel pe picioare, spre cârciuma unde fuseseră cu o zi înainte, iar acolo Baines se arătă cumsecade, cerând să li se aducă o pocladă de lână englezească, deşi nu era o dimineaţă răcoroasă. Berea era fierbinte, cu mere coapte zdrobite, la care se adăugau ghimbirul, nucşoara, scorţişoara şi cuişoarele, iar fâşiile de mere pluteau în bere ca lâna tunsă luată pe sus de-o vijelie. Kit îşi căpătă răsplata râvnită de nasul lui peste noapte, pâine proaspătă cu unt olandez.

— Untarul, spuse el într-un târziu.

Porniră spre depozitele înşirate de-a lungul cheiului, iar Baines vorbi în olandeză sau, mai curând, în flamandă, dar lucrătorii de la depozit clătinară din cap.

— Nu-i aici, spuse el fără rost. Cică-i plecat la Zeebrugge sau, dacă nu, la Knocke. Va trebui să te duci acolo.

— Astea nu-s pe lângă Ostende? Nu sunt spanioli prin zonă? Nu-i un drum primejdios pentru un englez?

— Ba da. Mai bine să revenim la discuţia noastră.

— Când ridică ancora *Peppercorn*?

— Zice lumea că diseară, la flux. Arzi de nerăbdare să pleci acasă? N-am ce să-ţi reproşez. Poate că ţi-am făcut capul mare cu trăncăneala mea.

— Ba nu, ba nu, deloc. Ar fi un fel de măsluire a banilor dacă aş duce acasă presupusele vorbe ale unui olandez cu care n-am nici un chef să mă întâlnesc? Domnul secretar vrea război, fie, hai să-i dăm războiul.

— O să înceapă cu jaful, spuse Baines. Aurul spaniol o să se reverse gârlă în vasele piraţilor englezi. Iar nătărăii vor crede că asta înseamnă sporirea bunăstării lor, deşi, în realitate, va fi exact pe dos. Uită-te la pescarii ăia, cu ce au pescuit dis-de-dimineaţă. Sunt oameni de rând, lipsiţi şi de minte, şi de valoare. Şi apostolii lui Cristos au fost pescari. Ce părere ai?

Astfel, fără vreo încuviinţare din partea lui Mynher Wychgerde, Kit se întoarse la Deptford la bordul lui *Peppercorn*, luă un barcaz spre Londra şi îi înaintă domnului secretar un raport măsluit. Pe urmă, îl găsi pe Tom Walsingham singur la Scadbury. Frizer avea de îndeplinit o însărcinare undeva, departe, una benefică, în egală măsură, pentru stăpân şi servitor, ceva legat de-o pungăşie. Kit luă în stăpânire întreaga casă, ca pe o mireasă neprihănită. Se culcă cu iubirea lui în toate camerele care-i făceau cu ochiul, după care, istovit, dar în culmea fericirii, se întoarse la Cambridge. Mângâie înscrisul sigilat ţinut la piept, dat de Walsingham, cu menţiunea *Pentru cei interesaţi*. La Cambridge, adultul din el fu rapid redus la statutul de şcolar.

Thomas Norgate, decanul de la Corpus Christi, şedea la un birou ticsit de hârţoage, pe care totuşi avea loc şi de un craniu uman. Zărindu-l pe Kit, zâmbi posac. Norgate era un tip glacial şi, chiar şi în această zi de vară, îşi ţinea fereastra închisă, ca nu cumva să iasă din încăpere mirosul preţios de tămâie şi cel al propriei sale persoane, cu învăţătura lui stătută cu tot.

— Cum îţi zice – Merlin, Marlin sau Morley? îl întrebă el cu răceală.

— Merlin e un nume magic. Unii aşa îmi spun.

— Hm, bună sau proastă cugetare. Ai auzit de-un oarecare Thomas Fineux?

— Un băiat din Dover. Un aşa-zis gentleman din corpul de gardă al Reginei, care tocmai şi-a început studiile aici. Se tot învârtea în jurul meu şi l-am trimis la plimbare.

— Mi s-a spus c-a fost în pădure şi s-a rugat la miezul nopţii, Doamne, ajută, să apară diavolul. A ta-i isprava asta? El aşa susţine.

— I-am spus chiar de mai multe ori să se ducă dracului. Pare un tânăr cu o gândire literală.

— Spusele tale îmi confirmă un anumit tipar comportamental. Vezi că încă nu ţi-ai căpătat titlul. Asta demonstrează faptul că refuzi hirotonisirea. De ce?

— Încă nu mi-am găsit un paroh dispus să mă accepte ca ajutor. Caut şi caut, dar în zadar.

— Susţin că tu cauţi aiurea şi cu intenţii false. Susţin că te-ai aliat cu catolicii de-aici.

— Nici vorbă de aşa ceva. Am întocmit o listă cu cei cu înclinaţii papistăşeşti şi aveam de gând să vă înmânez acest catalog al infamiei, dar l-am pierdut printre hârtiile mele.

— Ce-i cu călătoria pe care ai făcut-o la Reims? Absenţele tale n-au scăpat neobservate. Depăşesc numărul admis.

— Am făcut un drum la Reims şi unul la Paris, iar apoi o ultimă călătorie, din care tocmai m-am întors, în Ţările de Jos. Cu afaceri pe care n-am voie să le divulg, dintr-un ordin înalt.

— Eşti doar un simplu student, domnule, şi n-ai voie să vorbeşti pe acest ton impertinent. Am fost informat de Thomas Lewgar că eşti slobod la gură când discuţi chestiuni religioase.

— Ăsta-i un ranchiunos care se crede mare poet, dar nu-i decât un poetaş penibil.

— Ei bine, după deliberări îndelungate şi cu o unanimitate de necontestat, s-a hotărât să nu se dea curs *Supplicat*-ului[79] tău şi să nu ţi se acorde titlul de *magister artium*.

— E de-a dreptul scandalos şi nedrept, dacă mi-e permis să mă pronunţ. Mi-am îndeplinit toate obligaţiile pentru obţinerea acestui titlu.

— Aşa o fi, dar vederile tale religioase nesănătoase, absenţele tale frecvente, atingerea adusă reputaţiei profesorilor tăi fac imposibilă acordarea lui. Bacalaureatul ţi se recunoaşte pe mai departe, masteratul îţi este refuzat. Nu încape loc de discuţii. Poţi să pleci.

Kit nu plecă. Scoase din sân un înscris sigilat.

— Domnule decan, fiţi bun şi citiţi acest document. Nu este adresat domniei voastre anume, dar vă interesează.

— Am să-l citesc când oi avea timp.

— Aş dori să-l citiţi acum, cu glas tare. Nu-i cunosc conţinutul, dar ştiu că, până la un punct, se referă la mine. Aş dori să aflu în ce măsură.

— Nu-ţi permit să-mi dai ordine.

— Vă implor.

Norgate rupse sigiliul bombănind şi desfăcu sulul. Citi mai întâi în gând, iar apoi îi citi şi lui Kit. Pe obrazul stâng avea un neg destul de mare. În timp ce citea, şi-l scărpina enervat.

— Deşi aţi fost înştiinţaţi că Christopher Marlowe (vasăzică aşa te

cheamă) era hotărât să traverseze marea şi să meargă la Reims pentru a rămâne definitiv acolo, domniile voastre sunt rugate să fie convinse că n-a avut astfel de intenţii şi că, în toate acţiunile pe care le-a întreprins, a fost îndatoritor şi plin de tact, acţionând în slujba Maiestăţii Sale şi meritând să fie recompensat pentru loialitatea sa. Domniile voastre să solicite, prin toate mijloacele posibile, combaterea acestui zvon şi să-i acorde titlul pe care urmează să-l primească cu ocazia apropiatei ceremonii de absolvire; pentru că Maiestăţii Sale nu-i face plăcere să vadă cum cineva angajat în chestiuni de care depinde binele acestei ţări este defăimat de cei ignoranţi în ceea ce priveşte afacerile respective.

— Consiliul Secret, adăugă Norgate pe un ton potolit. Ce avem noi, cei de la Cambridge, de-a face cu Consiliul Secret? Trebuie să ne lase în pace, ne guvernăm singuri, aici avem, într-un fel, o autonomie totală. (De atâtea t-uri, limba i se împletici în gură, însă era un spectacol splendid.) Am respins podgoria aceea, vom respinge şi alte lucruri.

— Numele reginei lipseşte, spuse Kit, însă poate că apare cel al arhiepiscopului de Canterbury.

— Păi, făcu Norgate ceva mai târziu, după vreo treizeci de secunde, va fi supusă atenţiei.

Kit nu avea să uite data aceea, de 4 iulie, numită ceremonia absolvirii, dar care, de fapt, era un final triumfal şi, într-un fel, totuşi era şi un început, cu roba şi gluga de *magister*, reţineţi, *artium*, maestru al artelor, cântând, M.A., putea începe câţiva ani de împliniri şi măiestrie, aducând în teatru pământul ferm sau temelia erudiţiei sale, egalată doar de focul său lăuntric, însă doar câţiva ani, vai, foarte puţini, vai, vai, foarte-foarte puţini.

---

1 John Marston (1576-1634) poet, satiric și dramaturg care, în anul 1607, a renunțat la cariera literară în favoarea celei de preot.

2 Joc de cuvinte în original, generat de apelativele Cat („pisică“) și Kit („pisicuță“).

3 Sir Walter Raleigh (1554-1618), explorator și învățat elisabetan, care a introdus în Anglia tutunul și obiceiul fumatului.

4 În limba engleză, dialogul este reprezentat grafic prin introducerea ghilimelelor la începutul și sfârșitul enunțului; romanul de față este o excepție de la această regulă, adoptând grafia europeană.

5 În chip potențial, virtual (în limba latină, în original).

6 Thomas Watson (1555-1592), unul dintre cei mai apreciaţi poeţi lirici elisabetani, a scris în limbile engleză şi latină.

7 Richard Tarleton (m. 1588) a fost cel mai mare comedian al epocii elisabetane şi autorul piesei pierdute *Cele şapte păcate de moarte*.

8 În original *liberty,* termen ce desemna cartierele ce nu intrau sub jurisdicţia şerifului Londrei.

9 Celebru loc de pelerinaj în Evul Mediu, Walsingham (sat din comitatul Norfolk) adăpostea o replică a casei Sfintei Familii din Nazareth şi o capelă cu un altar dedicat Fecioarei Maria. Mănăstirea din Walsingham a fost prădată şi distrusă în anul 1538, la ordinul lui Henric al VIII-lea.

10 Sir Philip Sidney (1554-1586), curtean, militar şi poet, autorul ciclului de sonete *Astrophel şi Stella*.

11 Edward (Ned) Alleyn (1566-1626), a fost unul dintre marii actori ai epocii elisabetane. A fost ginerele lui Philip Henslowe (proprietarul teatrului The Rose) şi membru al trupei Oamenii Lordului Amiral până în anul 1598, când s-a retras din activitate.

12 Fragment din *Tragedia spaniolă*, II, 5 (1587) de Thomas Kyd (1558-1594), care i-a servit lui Shakespeare drept model pentru *Hamlet*. În 1602 a apărut o ediţie la care Shakespeare a contribuit cu 302 versuri.

13 Celebră şcoală londoneză înfiinţată în 1561. Primul ei director a fost latinistul Richard Mulcaster, iar printre elevii lui iluştri s-a numărat şi Sir Philip Sidney.

14 Joc de cuvinte în original, bazat pe paronimele *niefe* („mână“, „pumn“) şi *knife* („cuţit“).

15 *Contre-Machiavel* de Innocent Gentilet a apărut la Geneva în 1576. Este o critică adusă doctrinei politice formulate în Principele, acuzându-l pe Machiavelli de ateism.

16 Fragment din prologul la tragedia Evreul din Malta.

17 În original *comedo,* limba engleză preluând termenul din latină.

18 Aluzie voalată la orientarea sexuală a lui Marlowe.

19 În limba engleză, *luce* înseamnă şi „ştiucă“, şi „crin“.

20 Joc de cuvinte intraductibil în original, bazat pe omofonia dintre *manor* („conac“) şi *manner* („fel“, „mod“, „manieră“).

21 Versul complet, din poemul erotic *Hero şi Leandru*, ar suna: „Cine-a iubit şi n-a luat foc pe loc?“ (în engleză *Who ever loved that loved not at first sight?* – vers citat *ad litteram* de Shakespeare în comedia *Cum vă place*).

22 Joc de cuvinte în original, unde *tom* (ca substantiv comun) înseamnă „motan“.

23 Aluzie la asasinarea arhiepiscopului Thomas Becket (1118-1170) din ordinul regelui Henric al II-lea.

24 În învăţământul medieval şi renascentist, triviumul cuprindea trei aşa-numite „arte liberale“

(gramatica, retorica și logica), iar quadriviumul alte patru „arte liberale“, respectiv aritmetica, muzica, geometria și astronomia.

25 Nume de păstori din *Eclogele* lui Virgiliu.

26 Toponime traductibile – Izvorul Ciobanului sau Plaiul Ciobanului.

27 Aluzie la Sir Walter (l-ul nu se aude în accentul sud-vestic, generând jocul de cuvinte *water* = „apă“) Raleigh, care era originar din ținutul Devon.

28 „Revarsă-se inima mea“ (în limba latină, în original), parodiere a primului vers al Psalmului 45, cu jocul de cuvinte generat de polisemia lui *eructat*, care înseamnă și „a râgâi“, urmat de replica „Și cu duhul tău“ (dar și „răsuflarea ta“), evidentă parodiere a unor momente din liturghia catolică. Menționez că traducerile din limba latină din acest volum îi aparțin lui Alexandru Călin.

29 Maria Tudor, fiica lui Henric al VIII-lea și al Caterinei de Aragon, a încercat să restaureze catolicismul în Anglia reformată în timpul scurtei sale domnii (1553-1558).

30 Denumirea englezească a orașului olandez Vlissingen, port strategic la Marea Nordului.

31 V. nota 2 de la p. 20.

32 Apărător al credinței (în limba latină, în original).

33 Acesta este corpul meu (în limba latină, în original).

34 Prințul încoronat al iadului din tratatele de demonologie, al cărui nume era derivat din cel al zeiței feniciene Astarte, variantă târzie a zeiței babiloniene Ișstar.

35 Latinismele din acest pasaj înseamnă, pe rând, „sărut“ (sau, onomatopeic, „țoc-țoc“), „giugiuleli“, „îmbrățișări“, „sex oral“, „sex inter-femural“, „sex penetrant“, „strigăte de bucurie, de veselie, de plăcere“.

36 Sărută testiculele“ (în limba latină, în original).

37 „Regele vostru a avut douăsprezece femei și a preferat să-i fie poporul damnat, ca să-și poată vârî bastonul într-o a treisprezecea“ și „fecioara era, în realitate, o mare târfă“ (în limba franceză, în original).

38 Mesaj important de la regina Angliei pentru domnul Walsingham“ (în limba franceză, în original).

39 „Iubirea mea, iată-mă“ (în limba franceză, în original).

40 „A lovi“, „a bate“.

41 În serie, pe rând (în limba latină, în original).

42 În greaca veche, *eros* definea pasiunea sexuală, în timp ce *agape* desemna dragostea creștinească, pentru semeni, iubirea de Dumnezeu, dragostea dintre soți sau cea dintre părinți și copii.

43 Recuzanții erau englezii care, în primele decenii de după reforma lui Henric al VIII-lea, refuzau să participe la slujbele ținute duminica în bisericile reformate. John Shakespeare și Susanna

Shakespeare, tatăl şi fiica mai mare a lui William Shakespeare, apar pe liste de recuzanţi întocmite de autorităţile din epocă.

44 „– Cine e domnul? – Căpitanul Foscue. – Bine cunoscut pe-aici, evident. – Destul de cunoscut“ (în limba franceză, în original).

45 În numele lui Dumnezeu (în limba spaniolă, în original).

46 Vers hipermetric, de zece silabe, şi în original.

47 „Coapse, recturi, pântece, subsuori“ (în limba latină, în original).

48 Edward Blount (1562-1632), celebru editor londonez care a publicat, printre altele, poemul *Hero şi Leandru* de Christopher Marlowe şi prima ediţie in-folio a *Operelor* lui Shakespeare.

49 Aluzie la relaţia tensionată dintre Maria Stuart şi John Knox (1514-1572), teologul scoţian care a iniţiat Reforma în Scoţia şi a militat pentru promovarea presbiterianismului ca religie de stat.

50 Renăscută (în limba latină, în original).

51 Aluzie la primul vers, *Pedicabo ego vos et irrumabo*, din *Poezia 16* de Catul (84-54 î.Cr.), „Vă fut în cur şi în gură“.

52 V. jocul de cuvinte menţionat în nota 1 de la p. 56.

53 Trei Henrici (în limba franceză, în original).

54 Joc de cuvinte generat de numele Caterinei de Medici.

55 „– Englez? – Englez. Şi bun catolic, ca voi. Exilat“ (în limba franceză, în original).

56 Această frază e un pasaj de două versuri din monologul lui Guise din piesa *Masacrul de la Paris*.

57 Joc de cuvinte în original, bazat pe polisemia cuvântului host, care înseamnă şi „cârciumar“, şi „ostie“.

58 Henry Howard (1517-1547), poet renascentist, este considerat, alături de Thomas Wyatt, părintele sonetului englez. A tradus Cărţile a II-a şi a IV-a din *Eneida* lui Virgiliu.

59 Ticăloşilor, ticăloşilor (în limba franceză, în original).

60 „Şi tatăl meu. La fel ca tata, care face pantofi. În Anglia“ (în limba franceză, în original).

61 Ce-o fi o fi (în limba spaniolă, în original).

62 „Zălog“, „garanţie“, „gaj“ (în limba latină, în original).

63 „Moarte“ sau „lovitură de graţie“ (în limba latină, în original).

64 Expresie ce apare în versiunea latină a Evangheliei după Luca: „Acum *slobozeşte* în pace pe robul Tău“ (2: 29-32).

65 V. nota 1 de la p. 56.

66 „Cutiuță sau sac de piele“ (în limba franceză, în original).

67 Richard Topcliffe (1531-1604) a fost principalul anchetator și torționar angajat în lupta pentru depistarea și lichidarea adepților catolicismului în timpul Elisabetei I.

68 Robert Southwell (1561-1595), canonizat de papa Paul al VI-lea în 1970 drept unul dintre cei „patruzeci de martiri ai Angliei și ai Țării Galilor“, misionar iezuit și poet care i-a influențat, cu scrierile sale, pe Shakespeare și contemporanii săi. A fost executat la Tyburn după trei ani de detenție în Turnul Londrei.

69 Sfântul Ioan Botezătorul.

70 Christopher Hatton (1540-1591) a fost unul dintre favoriții reginei Elisabeta I, ocupând, pe rând, funcțiile de gentleman în corpul de gardă, căpitan al gărzii, viceșambelan și lord cancelar.

71 Dialog constând într-o succesiune de replici scurte, de câte un vers.

72 Aluzie la faptul că, înainte de a muri, Philip Sidney și-a cedat apa oferită lui unui soldat rănit.

73 Teolog grec (184-253) din perioada timpurie a creștinismului, despre care se crede că s-ar fi castrat de unul singur, pe urmele învățăturii din Evanghelia după Matei (19:12).

74 Teolog creștin de origine libiană, care a activat la Roma în secolul al III-lea, propovăduind faptul că Dumnezeu este unic și indivizibil, că Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt formele succesive de manifestare ale aceleiași persoane divine.

75 Adepții unei mișcări separatiste din sânul Bisericii Anglicane, inițiată de predicatorul Robert Browne (m. 1633), care în 1581 s-a refugiat din Anglia în Țările de Jos.

76 Sir Robert Sidney (1563-1626), fratele lui Sir Philip Sidney.

77 *Ciuta de aur*, celebra corabie la bordul căreia Francis Drake a făcut înconjurul lumii între anii 1577- 1580. A fost transformată în exponat muzeal, la Deptford, iar spre sfârșitul secolului al XVII-lea a fost dezmembrată.

78 Thomas Gresham (1519-1579) a fost cel mai important expert financiar al dinastiei Tudor și fondatorul Bursei Regale (la 1566).

79 Cerere oficială de acordare a unui titlu la absolvirea studiilor universitare.

PARTEA A DOUA

Încă n-am terminat, aşa-mi închipui că trebuie să-mi închipui, cu închipuirile, deşi de-acum înainte, adică din a doua jumătate a anului de graţie sau nu tocmai 1587, îl văd frecvent pe Kit Marlowe, în calitatea lui de locuitor al Londrei. Ba mai mult, şi zău că în mod deosebit, a devenit unul de-al nostru, de-al actorilor, al celor ce hrănim cu poveşti sângeroase sau comicării foamea de distracţie a semenilor noştri. S-a instalat la catul de sus al unei case, de fapt, al unei căsuţe, de pe Bishopsgate Street, colţ cu Hog Lane, nu departe de locuinţa lui Tom Watson, chiar dacă acesta devenise între timp institutorul fiului lui William Cornwallis, în impozanta lui casă din zona Bishopsgate (probabil ocupându-se şi cu spionatul, căci familia Cornwallis era catolică şi, cum pretutindeni mirosea a invazie spaniolă, catolicii trebuiau ţinuţi sub observaţie). Aici fremătau ulmii, iar aripile celor trei mori de vânt de pe Finsbury Fields încântau şi auzul, şi privirea. The Theatre şi The Curtain erau aproape, în cartierul actorilor, chiar dacă cel din urmă era aproape o ruină, iar cel dintâi pierdea teren în faţa noului nostru teatru de pe malul celălalt.

Asta pentru că, deşi ceva mai târziu decât anticipase, Henslowe se putea mândri că-i proprietarul edificiului terminat al lui The Rose, care luase locul trandafirilor sădiţi atâta amar de vreme pe terenul acela. The Rose nu mirosea a roze, ci, mai curând, a clei şi vopsea, şi a subraţul prostimii plătitoare. Se afla între arena pentru lupte cu urşi şi cea pentru lupte cu tauri, de unde răzbăteau mârâielile şi chelălăitul amestecat al câinilor asmuţiţi, care se trezeau cu fâşii-fâşii de carne smulse de pe ei. Aici sângele împroşca vestele soioase ale celor care plăteau ca să vadă spectacolul muşcăturilor şi sfâşieturilor, dar acesta era un trofeu ţinut la mare preţ, iote ce-am io acilea şi n-o să mi-l spăl, e din vâna lui Sackerson sau a lui Harry Hunks şi-a câinilor anonimi. Tot aici erau şi bordelurile lui Henslowe, unde nu se vărsa decât sângele virginelor de doisprezece ani, la un preţ foarte ridicat şi numai pentru muşteriii de soi. Sângele ce curgea pe scena de la The Rose era, într-un fel, la o a doua vărsare, era sângele scurs din porci, pus în băşici, vârâte, la rândul lor, sub straiele actorilor care, jucând scena unui omor, trebuiau să-şi dea viaţa în aplauzele mulţimii.

Nouă, celor care jucam acolo, The Rose ni se părea o construcţie pe cinste. Planul ei aducea mult cu cel al curţilor din hanurile unde îşi avea obârşia infamă meşteşugul nostru. Altfel spus, avea nişte balcoane mai înalte şi mai joase, de jur-împrejur, care însă nu dădeau spre dormitoare şi care erau mobilate cu bănci pentru plătitorii de şilingi ce se uitau de sus la plătitorii de penny. Şi scena propriu-zisă îşi avea propriul balcon de sus, numit terasă sau tărasă, iar deasupra acestuia se înălţa un foişor cu un steag ce flutura în vânt pe durata celor două ore de spectacol. Scena era o estradă care înainta în mijlocul spectatorilor ce stăteau în picioare, prevăzută cu nişte coloane ce susţineau tavanul sau cerul cu zodiacul pictat pe el. Avea şi o trapă ce dădea în beciul care putea fi iadul nostru, al creştinilor, sau un infern păgân. În partea din spate a scenei se afla un spaţiu căruia noi îi ziceam buzunar, unde actorii puteau fi înfăţişaţi în timp ce discută, studiază sau comit un omor nevăzuţi de altcineva, căci aici exista o perdea subţire, ce putea fi ridicată sau coborâtă, după caz, şi care avea o broderie fină de trandafiri cusuţi de târfele lui Henslowe în puţinele lor clipe de răgaz. Intrările şi ieşirile se făceau pe uşi plasate în stânga şi dreapta scenei. Mai bine de-atât nici că se putea pentru cele două ceasuri ale după-amiezii în care trebuia să ne mişcăm iute: existau toate condiţiile pentru o acţiune rapidă şi schimbarea spaţiului, aici e Sciţia, aici e Persia sau nu, aici nu-i nicăieri, aici e doar canonada cuvintelor, iar canonada asta poate să se reverse asupra mocofanilor care stau gură-cască sau asupra celor care au plătit mai mult, a domnilor de la Inns of Court[80], care încadrau acţiunea cu scaunele lor. Iar dincolo de zgomotele scoase de noi răsunau zvonurile scoase de urşi şi tauri, şi icnetul imaginar al celor ajunşi în culmea fericirii când ţâşnea din ei sufletul în cuplăraiele lui Henslowe.

Ei bine, aici jucam *Tamerlanul* la care lucrase Kit în timp ce se prefăcea că studiază de zor religia sau nu, nu tocmai se prefăcea, ci amuşina disidenţii, pe baza instrucţiunilor primite de la domnul secretar. A apărut pe scena noastră ca o vijelie. Ah, ce-i drept aveam şi *Tragedia spaniolă* a lui Tom Kyd, care întotdeauna avea succes, dar, în rest, prea puţin, în afară de nişte şuşanele penibile, printre care şi *Răzbunarea lui Hamlet* de Tom. N-avea cum să ţină afişul, prinţul nebun nu era decât un Hieronimo diminutiv, singurul strigăt memorabil, *Sângele-i un cerşetor*, nu făcea nici doi bani, iar

dacă textul s-ar pierde pentru posteritate, n-ar fi nici o pagubă. În *Tamerlan* însă existau voci care se adresau unei lumi mai mari decât cea a teatrului nostru în aer liber, fiindcă erau voci ce ne îndemnau să înţelegem mai bine vremurile şi să punem sub semnul întrebării supoziţii vechi de când lumea. Ce era Tamerlan? Doar o nulitate care a ajuns la puterea universală printr-un impuls venit dinăuntru, nu printr-o favoare exterioară. Iată cum vorbea Cosroe:

Păstorul ăsta diabolic vrea,
Mânat de-a lui trufie de uriaş,
S-azvârle dealurile sus în cer
Şi-are curaj să-nfurie pe Joe?

Şi iată ce spunea Ortigius:

Ce Dumnezeu, ce drac, ce duh lumesc e,
Sau monstru deghizat în muritor,
Din ce plămadă, ce-nsuşiri creat,
Ce stea, ce forţă îl călăuzeşte…
De-i zămislit din ţăr'nă, iad sau ceruri.

Dar iată-l şi pe Tamerlan:

Din cele patru elemente care
Se luptă pentru-ntâietate suntem
De Fire plămădiţi şi ea ne-nvaţă
Să năzuim; iar sufletele noastre,
Făcute să-nţeleagă-arhitectura
Superbă-a lumii, să măsoare mersul
Planetelor, tind spre cunoaşterea
Nemărginită şi necontenit
Se mişcă precum sferele cereşti,
Şi vor să ne căznim neobosiţi
Până culegem rodul cel mai copt,
Perfecta fericire, unica,
Plăcerea provocată de-o coroană.

Citez din textul aflat în faţa mea, căci am uitat ceea ce odinioară ştiam pe dinafară. Totuşi, în amintire încă îmi răsună glasul bubuitor al lui Ned Alleyn sau cel dulce ca mierea când îmi făcea curte mie, când o întrupam pe

Zenocrate, şi-mi revin momentele când îi vedeam, din culise, gâtlejul ros de praf ca de un pumnal, în timp ce-şi bea, după cum zicea el, berea lubrifiantă. Iar apoi se întorcea pe scenă şi cucerea Persia, Africa, Europa, Asia, îşi făcea intrarea triumfală în Persepolis, îi masacra pe turci, pe tătari, pe babilonieni şi chiar râvnea să ţină-n frâu meteorii, luna, planeta Saturn, soarele. Şi această ardoare ce i se mai domolea doar atunci când mi se adresa mie, divinei lui Zenocrate, se transforma într-un fel de curtoazie pe care n-ar fi putut-o deprinde la nici o curte.

Spun şi repet – ardoare. Era ardoarea lui Kit, a unui trup bărbătesc mare ce tânjea să cucerească lumea întreagă, fără nici o pedeapsă. Într-un vis plin de râvnă e îngăduit orice, să sfâşii beregata cuiva, să înfurii pe cineva la culme, să-i faci creierii zob, să pui pe cineva să tragă la jug ca un cal, să-l biciuieşti. Unii erau de părere că se exagera cu bestialitatea în scena când Tamerlan îi dă lui Baiazid, căzut prizonier, să mănânce carne din vârful sabiei sale, spunându-i, Hai, mănâncă, domnule, ia-o, că, dacă nu, îţi înfig tăişul în inimă, la care Baiazid o ia şi o calcă în picioare, iar apoi Tamerlan urlă la el Ia-o, ticălosule, şi mănânc-o, altminteri te pun să-ţi tai fileuri din muşchii braţelor, să le mănânci făcute la grătar. Şi Usumcasane adăuga batjocoritor: Nu, mai bine să-şi omoare soaţa, să fie sigură că nu moare el de foame, că are hrana asigurată pe o lună de zile. Iar Tamerlan zicea: Ţine pumnalul meu, fă-i felul cât e grasă, căci, dacă mai apucă să trăiască un pic, o să slăbească de supărare şi n-o să mai fie bună de mâncat.

— E o brutalitate zeflemitoare, ieftină, îşi dădu Greene cu părerea la Unicornul. Antropofagia nu-i bună de subiect nici măcar într-o tragedie, or aici avem un fel de comedie.

— Asta a fost contribuţia lui Tom Watson, recunoscu Kit. Întotdeauna vrea să adaug şi un strop de râs.

— E genul de râs nepotrivit, e râsul lipsei de măsură. Aici ajunge să se-ntâmple tot ceea ce s-ar fi putut întâmpla în cel mai agitat coşmar cu putinţă, iar patosul este ucis de exagerare şi gâtlejul e gâdilat, împotriva voinţei sale, să izbucnească în râs. N-ai văzut oameni care râd în timp ce sunt târâţi spre eşafod? Acolo unde nu se râde dintr-un motiv simplu, inocent şi sănătos, ei bine, putem bănui prezenţa unui exces de brutalitate. Se râde degeaba.

Kit îl privi atent pe Robert Greene. Îl văzuse la Cambridge destul de des, profan şi el, adesea beat, înjurând în draci, îşi lua masteratul la Clare College în timp ce Kit era în anul patru la Corpus Christi. Acum trebuia să aibă ca la vreo treizeci de ani, dar părea mai bătrân. Barba lui roşcovană era ascuţită ca fleşa unei turle oglindite pe suprafaţa unui lac; părul, netuns, îi stătea vâlvoi, indicând toate punctele busolei. Dinţii îşi dezvăluiau coroanele găunoase, iar unghiile, roase îndelung, îi găzduiau unsoarea pe care o zgrepţăna când se scărpina de păduchi. Ciorapii îi erau din mătase, dar se vedea că-s deşiraţi, iar mantia înnodată pe piept, dar lăsată să cadă peste umeri, era de un verde jalnic, pătat în fel şi chip, ce aducea cu rahatul de raţă.

— Şi îmi permit să blamez – dacă accepţi ideea, aşa cum s-ar şi cuveni, fiindcă eşti mai tânăr decât mine şi mai înapoiat în ceea ce priveşte moralitatea – faptul că Tamerlan e un ateu şi nu ni se sugerează nicicum că n-are dreptate, nu există nici un cor care să ne prevină că urmează căderea lui, nu apare nici un porumbel creştin, să-i judece faptele… Eşti atent la ce-ţi zic? E ca şi cum ar trebui să ne prosternăm cu toţii în faţa lui şi să spunem da da da, aceasta e încununarea vieţii la care am aspira dacă ni s-ar da voie. E o efuziune imorală.

— Eşti chiar aşa mare adept al moralităţii?

Greene îl privi bănuitor, cu ochii lui porcini, de culoarea pişatului, şi răspunse:

— Ştiu ce-ţi trece prin minte. Ai dinaintea ta un tip care-şi face veacul cu o bodroanţă al cărei frate e panacotar şi care a zămislit un ţânc…

— Îmi place numele de Fortunatus. Ar putea fi, la fel de bine, Faust.

— Că-ţi place sau nu, asta e. Ar trebui să te gândeşti că omul poate îmbrăţişa separarea trupului de spirit.

— Separarea nu e nimic şi nu poate fi îmbrăţişată.

— Să trecem peste asta. Am greşit mai mult ca oricine, dar eu unul recunosc lumina cerească a bunătăţii, să mă pot tăvăli mai dihai în noroi. Mă consider un om moral. Nu-s un om moral? îşi întrebă el tovarăşul de chef, pe cel care avea grijă de el şi care îi teroriza ibovnica, fiind, în acelaşi timp, şi fratele ei.

— Facă-se voia ta, spuse Cutting Ball, un ticălos împuţit, care purta o

pălărie neagră, cu boruri exorbitante, dar pleoştite.

— El e unul dintre inocenţii care n-au fost oprimaţi cu moralitatea, îi spuse Greene lui Kit. El crede că morala e o morăriţă. Dacă ar putea, ar proceda întocmai ca Tamerlan al tău, e întru totul de acord cu biciuitul şi omorul.

— Ca şi tine. Îţi petreci cu el o grămadă de după-amiezi.

— M-am gândit să intru şi eu în joc. Cărţuliile sunt destul de bune, dar e nemaipomenit să auzi versurile grozave ale cuiva rostite cu glas tare.

— Ştii chestia asta pe neverificate?

— Am recitat câteva pe răcoarea dimineţii. Sună promiţător. Am un avantaj de zece ani faţă de tine. Am citit mai mult la viaţa mea.

— E magistru arţăgos, se băgă Cutting Ball.

— *Magister artis, artium,* nerodule. Aşa le zice aici, dar cerneala nu i se usucă mai niciodată. Ai să vezi că am să-ţi întrec *Tamerlanul,* să vezi dacă n-o să fie aşa.

— Trebuie să plec.

Şi plecă, destul de matolit, să-şi înmoaie pana (cerneala mai nicicând uscată era bine zis. Învăţătura era vădit superficială) şi să compună *Tamerlan, Partea a doua. Tratatul despre fortificaţii* de Paul Ive[81]. *Theatrum Orbis Terrarum* de Ortelius[82]. Ştiinţa unui medic:

Ţi-am studiat urina şi-ai depuneri
Groase, ce îţi sporesc primejdia:
Ai fierbinţeală-n vene, ea-ţi usucă
În sânge umezeala; jilăveala
Şi febra nu sunt simple elemente,
Ci au o sursă mai divină, pură,
Ce-i pe sfârşite – fiind izvorul vieţii,
Sfârşitul tău de-aici ţi se va trage.

E vorba de moartea lui Tamerlan, răpus nu de cuţitul unui asasin sau de-o lovitură primită în timpul unei bătălii, ci de firea care l-a alcătuit din patru elemente. Şi am murit şi eu, divina Zenocrate. Mai era însă rost de suficientă viaţă, cu Ned Alleyn, în vestonul lui cu dantelă arămie şi pantalonii lui de călărie din catifea purpurie, în carul de luptă tras de regii din Trapezunt şi Soria, cu zăbale în gură, pe care-i biciuia strigând:

Dii, gloabe răsfăţate ale Asiei,
Trageţi pe zi doar douăzeci de leghe?

În luna noiembrie, în aburii din răsuflarea prostimii ce se uita stând în picioare, s-a vărsat şi sânge de om, nu de porc, împlinindu-se, într-un fel, atât de necesarul botez cu sânge dorit de toţi arhitecţii, când vine vorba de noile lor edificii, dar atât de rar înfăptuit – şi asta într-o manieră incredibilă. Guvernatorul Babilonului era legat fedeleş în vârful turnului său şi urma să fie, chipurile, ucis cu o archebuză. Timmins, cel însărcinat cu execuţia lui, a observat prea târziu că pe ţeavă are chiar un glonţ adevărat şi, schimbând din mers direcţia, a tras într-un copil, o femeie cu burta la gură şi bărbatul de lângă ea. Femeia a murit, la fel şi pruncul *in utero* şi copilul *ex utero*, iar bărbatul s-a ales cu o plagă urâtă la cap. Cu acordul publicului, spectacolul a continuat, căci regretele şi jalea prefăcută oricum n-ar fi folosit la nimic. Aceasta a fost după-amiaza când în separeul seniorilor s-au aflat spectatori.

Acest separeu al seniorilor era născocirea lui Philip Henslowe şi consta într-o cameră cu perdea, care avea scaune ca lumea, un şemineu în care ardea focul şi orice fel de băutură solicitată de oaspeţi, fiind amplasată la mijloc, între balcoanele de sus. Cei sus-puşi nu strâmbau din nas, fiindcă în separeu încăpea, cu uşurinţă, o întreagă familie nobiliară, de la ţângăul care abia bolborosea câteva vorbe până la străbunicul care-şi molfăia gingiile, dar astăzi nu erau de faţă decât contele de Northumberland şi Sir Walter Raleigh. Veniseră cu o ambarcaţie privată, cu vâslaşi echipaţi în livrele, şi aveau veşminte elegante, dar purtau măşti, aşa că nimeni nu le ghici identitatea până la sfârşitul spectacolului, când se risipi gaşca de scandalagii, mocofani şi poporeni. Pe urmă se arătară, cu măştile date jos, în camera de odihnă a actorilor, unde fură întâmpinaţi cu linguşiri şi chicoteli. Henslowe doar că nu se târa în genunchi, flatându-i în chip slugarnic: ce-ar dori domnia voastră, mărite Sir Walter, nici un deranj, trimitem îndată, ştergeţi praful de pe scaunele alea, băieţi, suntem extrem de onoraţi (subliniind *onoraţi*, dar nu şi *extrem*). Cei doi luară loc, şi contele, care era tânăr, dar faimos pentru învăţătura sa, de ajunsese să fie poreclit Contele Vrăjitor pentru ştiinţa sa într-ale necromanţiei, întrebă, în chip nostim, dacă se lasă cu câte un omor adevărat la fiecare spectacol, iar Henslowe răspunse, fâstâcindu-se, Vai, nu. Era ca şi cum, la cererea

domniei sale, s-ar putea lesne aranja încă unul la proxima lor vizită. Iar Sir Walter, cu accentul lui puternic, specific Devonului, de-ai fi zis că are în glas o crustă de sare de mare, spuse:

— Ei bine, aşa se-ntâmpla în piesele de pe vremea lui Nero. Nu erau criminalii osândiţi la moarte siliţi să urce pe scenă şi nu erau apoi decapitaţi de-adevăratelea, în loc să se sugereze acţiunea prin pantomimă? Am putea purcede la crearea unei uniuni sau a unei legături între magistraţii noştri ce condamnă la spânzurătoare şi compania voastră, domnule Domnu', că nu ştiu cum te cheamă.

— Henslowe, Philip, Sir Walter, Henslowe, şi mi se mai zice şi Hounslow.

— Dulăii produc mai mult decât găinile[83], orice-am zice. Şi cine-i Tamerlanul dumitale? Ah, iată-l. Ţi-e rolul grea povară pentru glas, domnule. Las-o mai moale, mai uşor, ţine-o tot aşa, că o să mai ai nevoie de el.

— Şi unde-i poetul? se interesă Contele Vrăjitor.

Poetul se afla împreună cu mine în fundul cabinei actorilor. Revenisem pe scenă, în fusta şi corsajul meu de Zenocrate, pentru giga de la sfârşitul spectacolului, să vadă lumea că am înviat, iar acum, că eram despuiat, Kit mă felicita drăgăstos, strângându-mă în braţe, pentru cum jucasem. Părea să-l înşele pe Tom Walsingham sau, mai ştii, despărţindu-se, or fi ajuns la o înţelegere neclară, cum că pot să se îmbrăţişeze şi să şi-o pună cu oricine din afara angajamentului sau învoielii lor. Kit se auzi chemat, mă pupă zgomotos pe buzele rujate gros cu ocru şi plecă, să vadă cine-l cheamă.

— Aha, îi spuse el lui Sir Walter, fac cunoştinţă cu criticul poeziei mele.

— Ei, da, ei, da. A fost răspunsul dat de înţelepciunea maturităţii declaraţiilor înfocate ale tinereţii. Şi totuşi, nici înfocate. Era o pastorală calmă şi plăcută, foarte drăguţă. Ceea ce ne-ai oferit azi n-a mai fost la fel de drăguţ. Nu te-am criticat, aş zice că, mai degrabă, te-am contrabalansat.

— Genul dramatic se opune celui liric, dar aici există mult lirism.

— Da, da, ca s-o amuze pe Zenocrate. Nu te costă nimic dacă te-aşezi în loc să stai în picioare.

— În prezenţa domniei sale? Niciodată.

— Avem în jurul nostru o droaie de regi, sultani şi împăraţi, spuse

domnia sa, referindu-se la actorii care încă nu-şi schimbaseră ţinuta scenică. Frumuseţea meşteşugului vostru constă în faptul că arătaţi că rangu-i doar o chestiune de aparenţe, nu are de-a face cu realitatea. La tine, adevărata ierarhie nu-i dictată de nişte accidente ereditare. Văd că ai oarece studii legate de ciocnirea dintre credinţe. Se confruntă mahomedanii şi creştinii şi nici unii nu-s mai breji decât ceilalţi. Văd că ai urmărit cu atenţie Curtea. Cum sunau versurile acelea, Sir Walter?

— *Ca soarele voi călări-n armură / De aur. Cunosc un singur om care călăreşte într-o armură aurie.*

— Am auzit de ea de la domnul Watson, spuse Kit. Iar el a auzit de la alţii.

— Ei bine, e prima oară când îmi este proslăvită ostentaţia, în calitatea mea de căpitan al Gărzii Regale. Ca soarele, ai? Şi de ce nu? Ai auzit de Preotul Soarelui?

— Vă referiţi la Bruno?

— Aşadar, ai auzit de el. Ne-a părăsit acum doi ani şi e o pierdere pentru noi, în ciuda latinei lui italienizate. *Celum*, auzi acolo. *Excelsis*, i-auzi. Piesa ta deschide drumuri noi, domnule. Am simţit mirosul prafului ridicat de mătura ta. Trebuie să te răsplătesc cu chintesenţa noului. M-am gândit la o piesă care să-i răspândească noutatea. Ştii unde stau?

— Da, domnule. La Durham House.

— Exact. E o casă bântuită de episcopii catolici din Durham, dar, prin fumigaţie, pot fi uşor anihilaţi.

— Că veni vorba… spuse domnia sa, ridicându-se şi punându-şi pălăria pe cap.

— Da, da. Ne cheamă nimfa, zise Sir Walter, sculându-se şi el, punându-şi pălăria extravagant împodobită cu penele lepădate de tot felul de păsări. Domnilor, a fost o încântare, ba chiar mai mult. Vorbesc serios. Păstraţi-vă praful de puşcă uscat.

Acesta a fost prologul la ceea ce, cu un pic de exagerare, s-ar putea numi tragedia lui Kit.

— Te-ai bătut, domnule? Pari cotonogit zdravăn.

Asta deoarece Kit se înfăţişă la Durham House cu o vânătaie pe faţă şi cu gulerul rupt.

— Poate că ar fi trebuit să mă duc acasă şi să mă schimb sau să-mi contramandez vizita, dar, cu timpul, o să vă obişnuiţi cu chelfănelile şi cu cei pociţi în bătaie. Un om de pe stradă m-a învinuit că i-aş fi omorât soţia şi copilul nenăscut. Spunea că asta s-a întâmplat în piesă şi că eu sunt cel care a scris piesa. Au trebuit chemate gărzile. Unul din riscurile mai rar întâlnite ale meşteşugului poetic.

— Am ceva care să-ţi mai aline durerea. Totuşi, poate ceva mai încolo. Ia zi, îţi place foişorul meu?

Avea hărţi de tot felul şi o *mappamundi*, florentină, îl lămuri Raleigh. Şi cărţi, desigur. Iar fereastra largă dădea spre Tamisa, pe care se zbârleau catargele corăbiilor, sub norii clocotitori ai începutului de iarnă. Raleigh nu era îmbrăcat în veşmintele lui costisitoare, menite să uimească; Kit nu era omul pe care să-l uimească orice. Purta un halat negru, ponosit, şi avea nişte papuci vechi; picioarele goale îi erau păroase ca ale unui satir. Focul straşnic, de cărbuni, din vatră, scotea o şuviţă de fum ce se unduia după cum bătea vântul.

— Citeşte asta, îl îndemnă Raleigh. Citeşte cu glas tare. Cred că Hariot[84] are o muzică lăuntrică până şi atunci când discută chestiuni practice.

Kit luă cartea deschisă şi începu să citească:

— După ce frunzele sunt uscate şi mărunţite fin de tot, locuitorii Virginiei înghit fumul acestora, sugându-l prin pipe confecţionate din argilă, în stomac şi în cap, unde acesta curăţă surplusul de flegmă şi alte umori în exces, deschide porii şi căile de acces ale trupului şi nu numai că previne constipaţia, dar, dacă aceasta s-a manifestat pe termen lung, în scurt timp o lecuieşte… Ei, făcu Kit, despre ce panaceu e vorba?

— Panaceu, bine zis, spuse Raleigh, bătându-se cu palma peste coapsă. Avem nevoie de o piesă prin care să propagăm acest adevăr. Avem varza asta trasă de păr, cârpită, a lui Anthony Chute – îl cunoşti? Nu, de unde să-l ştii – e scrisă pentru scenă, dar nu vrea s-o joace nimeni.

Kit citi titlul de pe manuscrisul cu paginile puse vraişte, pe care Raleigh îl luă din harababura de pe masa lui: *Transformarea celor două fiice ale regelui din Trinidad, Madam Panacea şi Nimfa Tutun*.

— Nu ştiu, dar al doilea nume, spuse el, nu mi se pare feminin.

— Ei, la început s-ar putea să te pocnească cu tonalitatea lui masculină,

însă pe urmă e mai gingaş decât iubirea. Şi tot ce spune Hariot e adevărat. Îl ştii pe Hariot? Nu, dar ai să-l cunoşti. Trebuie să cunoşti o grămadă de lume. Ai de gând să-i cedezi nimfei? Pari nehotărât. Ei bine, o să-ţi fac o demonstraţie, zise Raleigh.

Şi deschise un scrin de sub fereastră. În el erau înşirate tuburi lungi, arcuite graţios, după cum îi arătă el, care la capăt aveau o mică adâncitură.

— Sunt din argilă, ca în Virginia, dar aici am una special făcută din argint.

Tubul sclipi la lumina focului.

— Şi iată nimfa.

Dintr-un sertar al servantei scoase un smoc zdravăn de iarbă, cu fâşii galbene, maro şi negre, şi îl îndesă în adâncitura din argint.

— Ia şi miroase, îl invită.

Kit îi trase pe nas aroma. Puternică, neobişnuită, cu totul nouă.

— Şi-acum, spuse Raleigh, spiritul ei înviorător şi tămăduitor se înalţă în fum.

Luă o surcică dintr-o cutie şi o aprinse ţinând-o deasupra focului. Pe urmă aprinse iarba, care începu să ardă mocnit, trase în piept fumul şi îl dădu afară într-un jet albăstrui. Aroma se răspândi lateral, spre Kit; Kit tuşi delicat.

— E-he, o să tuşeşti şi mai mult când ai s-o săruţi. Totuşi, va fi un fel de tuse purificatoare, o deşertare a umorilor de prisos, s-ar putea chiar să şi vomiţi. Sub masa de-acolo ai un lighean. Iar apoi n-ai să mai tuşeşti, vei simţi doar beatitudinea inhalării. Fir-ar să fie, s-a stins de-atâta vorbărie.

Îşi reaprinse aşchia de lemn şi iarba. Jetul albastru îi purtă vorbele:

— Vrei să-ncerci?

Kit încercă. Ţinu în pumn tubul de argilă ce se încălzea; şuviţele de fum urcară prin tubul îngust. Le bău până în plămâni. Iar în clipa aceea tot trupul îi fu cuprins de un acces teribil.

— Ă-hă, făcu Raleigh, scoţând cu vârful piciorului ligheanul de sub masă. Nu te jena. Aşa am păţit şi eu la început. Tuşeşte, tuşeşte, băiete, dă afară putreziciunea acestor vremuri. Iar pe urmă inspiră încetişor. Uşurel, uşurel.

Acea unică inhalaţie îi era deocamdată de-ajuns. Stomacul i se potoli,

plămânii îşi dădură acordul tacit, dar capul continua să-i danseze. Privirea îi cuprinse camera ce se învârtea în jurul lui, iar apoi se rugă să i se arate o imagine mai domoală. Sir Walter şedea calm, îşi bea tutunul şi zicea:

— E o întreagă filozofie în treaba asta. Unii susţin că iubirea de băieţi atestă un rafinament mai elevat în cuplu – idee pe care totuşi n-o împărtăşesc, fiindu-mi, prin temperament, hărăzit să mă bucur doar de femei –, prin asta vor să spună, zic eu, că apetitul nu este ţinut în lanţuri de voinţa naturii, ca în cazul animalelor; mâncatul sau băutul tutunului este, aşadar, o acţiune rafinată până la o esenţă situată dincolo de hrana ordinară. Eşti atent? Cred că da. Hariot o să-ţi ţină o prelegere pe tema asta la următoarea noastră întrunire, care, pentru tine, va fi cea dintâi. Acum trage încetişor în piept şi spune-mi cum e să te îndrăgosteşti de nimfă. Ei îi place compania vinului.

Raleigh se sculă şi luă de pe o măsuţă din colţ, cu sextante şi astrolabi, ceva ce ai fi zis că-i pruncul nou-născut al unui clopot de pe puntea unei corăbii. Agită clopoţelul şi îndată îşi făcu apariţia un bărbat ce părea un lup de mare în livrea, căruia îi porunci să aducă vin de Madeira. Curând, după ce se întrerupseră amândoi din fumat, Raleigh se apucă să ţină, îngândurat, un discurs:

— *Tamerlanul* tău mi-a amintit de ceva. Mi s-a părut că nu eşti preocupat de divertismentul ieftin, ci dai la iveală adevărul epocii noastre. Iar adevărul este că un om se poate ridica de nicăieri şi tocmai acest gen de om are cea mai mare şansă să ajungă în vârf. Eu, de pildă, eram un neica-nimeni, dintr-o familie de origine umilă, din Devon, care nici măcar nu s-a alăturat jafului de la Reformă, din care au răsărit atâţia nobili. Îi cunoşti, îl ştii pe cel puţin unul dintre aceştia, pe Walsingham, de la chestia aia căreia-i zice Serviciu. Mai sunt şi alţii – Leicester, clanul Cecil şi-alţii. Încep să-mbătrânesc, am ajuns la acel mijloc de drum al poetului italian atât de frecvent citat de Bruno şi încă mă bucur de favoruri. Această casă i-a aparţinut reginei pe vremea când era prinţesă, iar acum e a mea, e o danie regală. Am doar rangul, prăpădit, de cavaler, dar până şi acesta e un *signum* al înfăptuirilor mele. Am întemeiat o colonie în numele virginităţii ei[85], chiar dacă de la o depărtare nedemnă, căci nu m-a lăsat să plec la drum, ţinându-mă la Curte, pe post de favorit. Există însă acest formidabil Hariot, nu se compară cu

nimeni, e marinar, matematician, priceput în ştiinţele navigaţiei şi bun la toate, spiritul meu întrupat pe întinderea oceanului nedomolit. Ocean, Ocean, ă-hă, aşa-mi zic, dar sunt legat de uscat, eşuat prin ordin regal. Mai ia din vinul ăsta de Madeira. Ei bine, în *Tamerlan* m-ai prins, păstorul înfocat călărind triumfal prin… unde zici că era?

— Persepolis. Sunteţi nedrept cu domnia voastră. Tamerlan e un monument de cruzime şi-atât.

— La fel sunt şi eu, de nevoie. Machiavelli ne-a dezvăluit adevărurile firii noastre. Masacrul din Irlanda şi eu, care privesc imperturbabil măcelărirea femeilor – astea apar în piesa ta.

— Aşa aţi interpretat prima parte?

— Mi s-a povestit, dar am să merg cât curând s-o văd, că se tot reia. Şi tu, deh, eşti tot un păstor înfocat, călărind triumfal pe-oriunde. Bruno ne-a vorbit mult despre ceea ce el numea *mezzi* şi *fini*, adică mijloace şi scop. Unele scopuri, susţinea el mereu, s-ar putea să nu aibă nici o scuză din cauza abjecţiei mijloacelor. Uneori se ducea mai mult în trecut decât în prezent. Prezentul, ca şi viitorul, ne arată, ne arată că asta-i o doctrină depăşită, de doi bani. Babington cel osândit mi-a trimis o mie de lire ca să-i pun o vorbă bună. Nu i-am pus-o, dar am păstrat mia. Aveam nevoie de cât mai mulţi bani pentru afacerea din Virginia. După părerea ta, care-i morala acestei întâmplări?

— Mi s-a tăiat respiraţia. O să-mi revină.

— Spune-i şoc tabagic. Tu şi cu mine, care nu ne tragem din nobilimea străveche, trebuie să o rupem cu vechea apucătură de-a clasifica mijloacele şi să respingem, să dăm afară tuşind, cred că-i bine zis, că-i o reacţie incontrolabilă, să eliminăm *mezzo*-ul care le face rău nevinovaţilor. Şi totuşi, dacă mântuirea omenirii ar depinde de uciderea unui prunc, oare nu l-am ucide?

— Chestia asta cred că a fost încercată acum o mie şase sute de ani în Palestina.

— Atunci poţi să afirmi că Dumnezeu însuşi îngăduie recurgerea la mijloace cumplite pentru atingerea scopului urmărit. Chiar şi aşa, trebuie să-nvăţăm să ne potolim stomacurile, aşa cum facem cu tutunul, nimfa delicioasă. Sunt unii care n-au nevoie să fie şcoliţi. Ai auzit de contele de

Essex?

— Am auzit şi cred că l-am şi văzut. La prima parte a lui *Tamerlan*, într-unul din balcoane au fost, la un moment dat, nişte oameni de rând, un negustor şi tânăra lui soţie. S-a bârfit că ar fi fost domnia sa Essex cu domnia sa Southampton, dar nimeni nu ştia cu siguranţă care-i nevasta şi care bărbatul, cred c-am auzit pomenindu-se de domnişoara Risley şi amândoi au urmărit spectacolul prin măşti veneţiene.

— Risley e Wriothesley, numele de familie al lui Southampton. Deh, s-ar zice că-i vorba de şmecheriile lui Essex, care-şi plimbă favoritul prin taverne şi-n alte locuri, printre amărăşteni, să-şi treacă în revistă regatul. Favoritul unui favorit, favoritul lunii, al Cynthiei[86]. E un băieţandru de nouăsprezece-douăzeci de ani, dar dintr-o familie străveche, ce-i al lui e-al lui. Se laudă că se trage din stirpea lui Eduard al III-lea, are sângele mai nobil decât al reginei, căreia-i curge în vine sângele ştoarfei de Bullen. Îi vorbeşte pe un ton familiar şi ea îşi arată cioatele negre din gură când îi râde binevoitoare. Joacă cărţi până când păsările vestesc sosirea zorilor. Ei bine, credeam că l-am aranjat. Curva aia de soră-sa, Dorothy. Văd că ai tresărit la auzul acestui nume.

— Mă gândeam la o altă Dorothy. Pardon, continuaţi.

— Nu ştii povestea? Ei bine, s-a măritat, în ciuda ordinului expres al reginei, cu un neisprăvit al cărui nume nu ţi-l spun, şi au dat buzna într-o biserică împreună cu un membru al clerului, să-i cunune înainte de sosirea familiei, care aducea ordinul regal de interdicţie. Ea s-a întors, pe furiş, la Curte, şi Essex s-a rugat pentru iertarea şi reabilitarea ei, dar eu le-am pus amândurora beţe în roate, spunând că ea stă în umbră, ca actorii tăi, şi aşteaptă prilejul să iasă în faţă, la care regina s-a înfuriat, iar Essex s-a înfuriat şi mai tare, m-a făcut un ticălos şi un nenorocit.

— Eraţi de faţă?

— Nu, dar am auzit. Aşa că regina a insistat să fim prieteni, iar Essex a spus că mai întâi o să mă omoare şi, pe cinstea mea, asta şi are de gând să facă. Ar trebui să ne duelăm cu săbiile, dar, când eşti la vârsta mea, înveţi ce-nseamnă să fii prudent.

— Mă onoraţi cu încrederea voastră, dar trebuie să vă-ntreb, umil, unde vreţi să ajungeţi.

— Ideea e că lumea-i împărţită în facţiuni şi toţi cei care sunt prietenii lui Raleigh sunt duşmanii celorlalţi. De mine n-are să se atingă, încă nu, dar o să vină şi vremea aia, pentru că regina nu ar tolera aşa ceva într-un moment când bate la uşă războiul naval.

— Războiul? N-am auzit nimic.

— Credeam că te-ai dat cu Walsingham, ba nu, se zice că te-ai fi retras din slujba lui. Ei bine, există suficiente documente capturate din care reiese că spaniolii fac pregătiri. Ai să afli mai încolo. Între timp, am primit ordin şi l-am pus sub cheie, să mă îngrijesc de coasta de sud. O să afli mai multe despre asta la momentul potrivit. Fii atent la ce ţi-am spus despre facţiuni. Încă nu suntem prieteni, dar vom fi. Ţi-am pus la încercare gândirea. Eşti unul de-al nostru, de-al celor care privesc spre viitor şi-s hotărâţi să demonteze vechiul. Ai să pricepi ce vreau să spun când ai să vii la următoarea noastră întrunire, care se va ţine vineri seară. Vei face parte din tabăra noastră şi va trebui să te aştepţi la primejdii de tot felul, însă bărbatul care nu dispreţuieşte primejdia e bărbat doar pe jumătate. Iar o mare parte a primejdiei va veni dinspre Essex. Poftim, ia-ţi o pipă şi un pacheţel de tutun. Curteaz-o pe nimfă în solitudinea camerei tale.

Îl conduse pe Kit la parter, până la uşa de la intrare, ceea ce putea fi considerată o onoare. Îl cuprinse dârdâitul când văzu vijelia zilei de noiembrie şi, întinzându-i mâna lui Kit, o mână aspră, ca de ţăran ce trudeşte pe ogoarele lumii, îi spuse, într-un târziu:

— Armura e, de fapt, din argint. Mi-ai ghicit visul, de a o avea din aur. Poate că într-o zi o să fie din aur, o să vedem. Cum să-ţi spun pe nume?

În solitudinea cămăruţei sale, cu focul aprins în vatră şi cu o pagină din partea a doua a lui *Tamerlan* folosită pe post de surcea, Kit o curtă pe nimfă în chip deloc delicat. O inhală cu brutalitate, până în fundul plămânilor, şi surprinse câteva dintre semnele frumuseţii ei însă pe urmă ea îl pocni ca o paceaură boccie, ranchiunoasă. Vomită în oala de noapte, pe care nu apucase s-o golească după libaţia matinală şi, în timp ce vomita, i se năzări că vede iadul. Începu să strige şi, pe când striga, mintea, lucidă în ciuda surescitării, constată cu uimire că numele strigate sunt cele ale Isus şi ale Mariei, şi chiar şi al Sfântului Iosif. Proveneau dintr-un trecut catolic de dinainte de zămislirea lui. O, Dumnezeule Dumnezeule Dumnezeule, mai

strigă el în timp ce-şi vărsa şi măruntaiele. Fiindcă, după cum putem întări cu toţii, nici o suferinţă nu-i mai cruntă decât această zbatere şi sfâşiere a eului, cu trupul asaltat de demoni sau de diavolul care-i conduce pe toţi în măreţia lui murdară. După ce ultimele fire de spută se alăturară, în ţucal (râul sfântului botez), terciului colorat amestecat cu *mingo mingere*[87], Kit se întinse pe duşumea stors de puteri, gemând şi blestemând nimfa care se arăta cu adevărat diabolică. Apoi simţi nevoia să se aşeze cu fundul gol pe oala de noapte, îşi şterse broboanele de pe frunte şi deşertă o grămadă de mizerie neagră la culoare. Se şterse la cur cu o altă pagină din piesă, de care nu mai avea nevoie. Pe urmă, borî scârbit de duhoarea greţoasă a scârnei, deschise fereastra, lăsând să pătrundă înăuntru atmosfera unui asfinţit de noiembrie tumultuos. Îi veni în minte *Şuvoaie sus pe firmament* şi zâmbi, posomorât, la gândul separării minţii de trup, o dovadă a neatârnării sufletului, cu mintea creatoare inconştientă de dezintegrarea elementelor corporale. Ieşi din cameră clătinându-se pe picioare, ţinând ţucalul cât mai departe de trup cu putinţă, să-l golească pe mormanul de bălegar care putrezea la colţul lui Hog Lane. Acesta urma să fie ridicat de acolo de către căcănarii plătiţi – nu era pe gustul găilor care pluteau în slavă, preferând să ciugulească ochii din ţestele trădătorilor, expuse deasupra porţii de la Temple Bar (părintele Ballard, cu găvanele văduvite de ochi, văzuse acolo eternitatea, Kit trecuse pe lângă poartă tremurând ca varga). Pe urmă, cu ţucalul golit şi clătit într-o băltoacă la suprafaţa căreia pluteau flori de jeg, se întoarse păşind bărbăteşte în cameră şi se întinse pe saltea. Dormi mult şi se trezi la strigătul unui străjer al cetăţii (care anunţa că se făcuse ora patru). Foamea îl păli fără nici o jenă. Pe masă avea o pâine încă proaspătă şi o bucată de brânză care încă nu puţea rău de tot. Mai întâi trase o duşcă de vin oţetit; la lumina lumânării aprinse văzu cum pluteşte, în cană, mucegaiul vinovat de acrirea lui. Pe urmă se aşeză pe pat şi mâncă. Stomacul golit îi mulţumi, în silă, cu câteva chiorăieli; nu se purtase frumos cu el. Iar apoi, spre surprinderea lui totală, îl ajunse o altă foame, foamea de nimfă. Poetul din el observă că numele acesta nu are, în engleză, nici o rimă, în afară de un strigăt stradal nicicând audibil: *Ce-ţi lipseşte bun, nişte fain tutun*. Un negoţ în curs de formare, o marfă adusă de peste ocean, din Virginia şi de unde? Din Trinidad, trinitatea, Indiile de Vest care nu erau, câtuşi de puţin,

India. Pipa lui mai avea nişte resturi acoperite de scrum; tija avea o spumă umedă. Cum s-o cureţe? O să-i spună Sir Walter. Poate cu o sârmă trecută prin tub. Zgrepţănă adâncitura cu cuţitul de tăiat brânză şi o umplu din nou. Luă încă o coală din *Tamerlan* şi o imploră pe nimfă să fumege. Fumă, cuvântul avea să se impună, deşi unii ar prefera să spună *bău*. Aici însă era o sculă chemată să provoace o plăcere nenutritivă, sodomizarea plămânilor.

Era pură plăcere şi îl încercă sentimentul de vinovăţie. Dacă Cristos ar fi cunoscut-o, şi-ar fi transmis substanţa prin fum? Cuminecătura în scobitura unei pipe. O clipă i se păru că îl vede pe Cristos zâmbindu-i, fără să-şi încreţească, mânios, sprâncenele. Îl invocase în zbuciumul acela de mai devreme, de care-şi mai amintea doar vag; demonii fuseseră înfrânţi. Vina consta în plăcerea ce nu reprezenta o capcană a firii şi semăna, cum bine zicea Raleigh, cu cealaltă plăcere. Să te ridici deasupra strigătului rânzei, ca pâinea să se preschimbe în sânge şi oase, al insistentului gentilom din zona pubiană, care vrea să zămislească ţângăi – nu înseamnă, într-un fel, să supui natura, această pieliţă de mucegai ce vrea să ne doboare pe toţi? Iar victoria asupra naturii nu înseamnă glorificarea sufletului? Oricum, inhalarea fumului divin era aducătoare de extaz şi, în timp, avea să devină o binecuvântare pentru toată lumea. Cum de îşi dau deja seama de treaba asta sălbaticii ignoranţi, cu feţele pictate? Îşi bău pipa şi o umplu la loc. Extaz ce urma să fie reînnoit zi de zi, plăcere la fel de necesară ca hrana, aici era buba, după violarea zilnică a nimfei nu prea mai intrai cu una, cu două, într-un tractir de-al lui Henslowe. Se punea problema aprovizionării, brutală ironie, în condiţiile în care trupul îi zămislea o nevoinţă pe care nu i-o putea satisface nici un brutar sau negustor de vin. Deocamdată, Raleigh era deţinătorul multor chei.

— În *Cena de le Ceneri*[88], spuse Contele Vrăjitor, există un personaj pe nume Prudenzio, unul din aceia care *voglion vivere e morire per Aristoteles* – vor să trăiască şi să moară întru opera lui Aristotel. Bruno ne îndeamnă să dăm la o parte toate îndoielile şi contradicţiile – *purga tutti i dubii e toglie via tutte le contradizioni* –, lăsând să se aştearnă praful pe Aristotel şi consultând magia.

— Adică nici mai mult, nici mai puţin decât filozofia şi matematica, interveni Thomas Hariot. Celor neiniţiaţi, magia le miroase a diavol.

Contele de Nothumberland, al nouălea conte, Harry Percy, căruia prietenii îi spuneau Harry, avea vârsta lui Kit, avere şi rang, nu era vreun favorit al Curţii, în adâncul sufletului îi mocneau resentimente legate de uciderea tatălui său, care se arătase partizanul credinţei de odinioară, deşi el unul nu era catolic, dar nici reformat, ci liber-cugetător (*cugetul e liber*: exista şi un rondo pe tema asta)[89], elocvent, deşi adesea dădea într-o bâlbâială peste care trecea cu graţie, cel numit Contele Vrăjitor era de-o seamă cu Kit şi ceva mai chipeş decât el. Se străduia din răsputeri să pătrundă sensul magiei, al celeilalte magii, a rangului său, în această adunare de spirite savante şi curioase.

Se simţeau la largul lor în camera de studiu din foişorul lui Sir Walter, noaptea de noiembrie învăluia Tamisa cu catargele ei, deşi ici-colo se zărea legănându-se felinarul câte unei corăbii – Hariot, Contele, Walter Warner[90], gazda lor cu rangul de cavaler, Kit, pufăiau cu toţii de zor, îşi reaprindeau pipele, inhalau adânc, iar hornul, cu stratul de cărbuni aşternut în vatră, absorbea şuviţele de fum albăstrii (curând avea să apară o vorbă, cum că fumătorii devin ei înşişi hornuri). Fumatul era semnul exterior al graţiei lăuntrice a studiului: sugera lumea îndepărtată de unde venea şi oceanul pe care îl străbătuse. Kit se bucură aflând că în depozitul lui Raleigh se află un balot proaspăt sosit. Warner îşi udase tutunul vărsând, din neatenţie, un strop de Madeira. Rupse o pagină din Faptele Apostolilor, să şi-l usuce, zâmbi, toţi zâmbiră, n-aveau ce să venereze într-o pagină cu text tipărit, cuvântul era una, iar Cuvântul era alta. Făcea treaba asta cu stângăcie, căci avea o singură mână, cealaltă era un ciot cu cinci negi, o manşetă ca un buzunar îi acoperea ruşinea asta. Sir Walter îi umplu pipa, la care Warner zise:

— Giordano Bruno n-o să poată stinge de unul singur lumânarea lui Aristotel atâta vreme cât fiara înlănţuită de Toma din Aquino bântuie slobodă şi îmblânzită prin sinoade şi consistorii. Avea totuşi dreptate când spunea că ne plac mai mult lumânările decât soarele din cauză că suntem timoraţi. Trebuie să fumăm oglinzi ca să-l privim pe tatăl nostru din cer.

— Nu ne putem aţinti nici un tub optic asupra lui, interveni Hariot, dar…

— *Tele*, departe, *skopein*, a vedea, spuse Sir Walter pufăind. Cuvântul e gata inventat, te aşteaptă, *maestro*.

— Mulţumesc. Studiile noastre dedicate cerurilor ţin de alt domeniu. E limpede că există stele care nu sunt nişte podoabe licăritoare, aşezate pe cer la nimereală, să ne înfrumuseţeze noaptea, ci ele însele sunt sori. Putem vedea aceşti sori, fie că-s binecuvântarea sau arsura noastră, corpuri sferice nemişcate, în jurul cărora ne învârtim noi şi celelalte planete. Ştim asta, chiar dacă unii încă nu vor să accepte ideea. Treaba asta îl micşorează pe om, care nu mai este centrul în jurul căruia se roteşte soarele. Heliocentrismul – respingerea şocantă a Genezei. Totuşi, în legea noastră ocultă, soarele – iar pentru asta îi mulţumesc lui Bruno – este capul unui zeu universal, care, dacă ar fi acceptat de toată lumea, ar trebui să lichideze sectele şi disensiunile dintre ele. De ce-o fi trebuind să le exportăm credinţa creştină indienilor pe care i-am văzut în Virginia? Dumnezeu e de-ajuns, soarele e simbolul lui şi mi-e oarecum şi jenă să mă gândesc că treaba asta pe care o trag în plămâni provine dintr-un loc numit Trinitate. Hai să zdrobim trinitatea şi să proclamăm unitatea. Trebuie să existe un termen pentru asta.

— Deusism, deism, teism, sugeră Kit cu timiditate.

— Spune-i cum vrei, urmă Warner nepăsător. Pe Michel Servet l-au ars pe rug la Geneva pentru că a afirmat că trinitatea-i un câine cu trei capete. A scăpat de torţionarii papistaşi şi luterani, dar a sfârşit în flăcările aţâţate de Jack Calvin. Eu îi văd însă astfel punctul de vedere: trinitatea conţine într-însa staza aristotelică. Este de prisos.

— Vrei să spui că Isus Cristos e de prisos? îl întrebă Sir Walter.

Contele Vrăjitor se uită cu un aer comic la încăperea cu hărţi ale unor regiuni şi râuri îndepărtate, de parcă un spion al Consiliului Secret s-ar fi furişat printre ei deghizat într-un astrolab.

— Într-un anumit sens, venirea lui Dumnezeu pe pământ e un poem grandios, spuse el. Ne năuceşte şi, totodată, ne întăreşte prin doctrina prin care spiritul se poate preschimba în carne.

— Neagă continuitatea, îl contrazise Warner, clătinând din cap. Spiritul devine carne printr-un miracol. Noi nu cerem miracole. Tom Hariot, aci de faţă, poate face mai multe miracole decât a făcut vreodată Moise, dacă e să secularizăm ori să laicizăm un miracol, făcând din el o nouă minune pe care totuşi raţiunea o poate explica. Prin continuitate înţeleg curgerea unui lucru

într-altul. Contradicţiile pe care dorea să le elimine Bruno sunt cele două capete ale unei continuităţi liniare.

— Bruno, zise Contele, ne-a învăţat că opoziţiile sunt reconciliate în cer.

— El nu se referea la raiul creştin, îl atenţionă Hariot, ci la o regiune mistică încă necuprinsă de mintea omenească.

— Să revenim la Servet, continuă Warner nerăbdător. A dat peste o lume a stazei, cu sângele organismului drept un cilindru nemişcat. A văzut sângele din artere şi pe cel din vene, fiindcă a fost un medic ce făcea observaţii amănunţite şi a văzut cum cel dintâi se preschimbă în cel din urmă prin lucrarea stranie a capilarelor. Şi-a zis că, dacă există o Sfântă Treime, după cum ne învaţă diferitele biserici, aceasta trebuie unificată într-o manieră asemănătoare cu acţiunea capilară, în care Tatăl pătrunde în Fiul şi amândoi în Sfântul Duh. Astfel, Dumnezeu este mobil, ca şi sângele. Bruno a avut dreptate să ne îndemne să ne întoarcem privirea spre marele cerc incandescent al soarelui. Am auzit că acum îşi răcneşte latina italienizată la Wittenberg. O să-i zgâlţâie bine pe porcii ăia de luterani nemţi, care încă îl calcă în picioare pe Copernic. Noi, cei aci de faţă, ne simţim jenaţi de denunţul lui împotriva universităţilor noastre îndopate cu lâncedul Aristotel. Ai studiat la Oxford? întrebă el, pironindu-l pe Kit cu privirea.

— La Cambridge. Vai, noi nu l-am folosit deloc să ne pună-n mişcare sângele.

— Şi tot ce-aţi învăţat la Cambridge se rezumă la Aristotel?

— Stagiritul ca justificare a doctrinei creştine, atâta timp cât doctrina asta se identifică cu *donum morganaticum*[91] al lui Henric al Optulea.

Zâmbiră cu toţii; păreau să-l accepte printre ei. Hariot vorbi oarecum vlăguit:

— Am trecut dincolo de marginea pământului, unde odinioară ni se spunea că, ajuns acolo, omul ar cădea în abis. Matematica e cheia navigaţiei. Ne ajută să cartografiem cele două lumi care sunt ori erau considerate de-a pururi opuse. Mă refer la vastitatea infinită şi la micimea infinită. Iarăşi o contradicţie sau o opoziţie, vedeţi bine, şi reconcilierea lor prin numere. Adunarea şi înmulţirea unui lucru, împărţirea şi scăderea lui. Îmi vor arde tabelele de logaritmi, ca fiind de provenienţă diabolică?

Suntem urgisiţi.

— Ce-s ăia logaritmi? întrebă Kit umil.

— Un logaritm, răspunse Raleigh, este indicele puterii la care un număr sau o bază urmează să fie ridicat pentru a produce numărul respectiv.

— N-am priceput nimic.

— Nici eu, răspunse Sir Walter, pufăind voios. Să ne întoarcem de la logaritmi la teoritmi, iertaţi-mă, sau la Dumnezeu cu ritmurile lui, încrucişate, şi contraritmurile lui. Vă propun să acceptăm, ca pe o propoziţie necesară, existenţa unui Dumnezeu şi să trecem cu vederea ceea ce vechii scolaşti numesc ontologicul. Ontologicul se confruntă cu ipoteticul. Sau se poate mulţumi cineva cu ateismul? Noul nostru prieten Merlin a împuiat urechile Londrei cu delirul ateist al lui Tamerlan. Eu unul nu-s dramaturg, dar mi se pare că creatorul nu urmăreşte să creeze nimic altceva decât propria-i persoană văzută printr-un instrument optic.

— Nu te pricepi deloc la optică, îi reproşă Hariot.

— Îţi cer îndurarea, magistre filozof. Este Tamerlan doar o prelungire a lui Merlin?

— Te cheamă cu adevărat Merlin? îl întrebă Contele zâmbind.

— Merlin sau Marlin sau Marley sau Marlowe. Numele noastre, ale oamenilor de rând, *my lord*, sunt supuse schimbării în procesul circulaţiei onomastice. Sunt alcătuite dintr-o materie fluidă. Numele mai nobile sunt dăltuite în piatră sau ştanţate în alamă.

— Mi-ar plăcea să fiu Merlin la fel de mult ca şi Percy. N-ai auzit că, în urma unui cutremur, la Glastonbury a ieşit la suprafaţă o dală de marmură de sub ruinele abaţiei? *Post mille exactos a partu virginis annos*.[92] Acesta este avertismentul lui Merlin, potrivit căruia împărăţia lui Uther Pendragon, condusă în prezent de regina noastră, urmează să fie distrusă.

— Termină cu superstiţiile, spuse Hariot. Nu ţi-e ruşine?

— Ei bine, există perspectiva distrugerii, răspunse Contele, dar nu mă-ndoiesc că vor avea de suferit şi ambiţiile altui imperiu. Ce voiai să spui cu necesitatea ateismului?

— Sir Walter e un poet foarte talentat, spuse Kit, însă nu acceptă ideea că un poet al scenei e mult diferit de poetul liric de toate zilele, nu în sensul că harul lui ar fi unul de rând, să mă trăsnească dacă am vrut să zic aşa ceva…

— Şi cine să te trăsnească? îl întrebă Raleigh zâmbitor.

— Eu trebuie să creez bărbaţi şi femei, şi să le creez voci, dar alea nu-s vocile mele.

— Dacă-s creaţia ta, ele sunt, vrând-nevrând, ale tale.

— Nu, Sir Walter. Poate exista o voinţă călăuzitoare, conducătorul carului, din Platon, dar sunt mulţi cai şi fiecare trage în altă direcţie. Pot visa ateismul şi-l pot exprima prin *personæ* ce se furişează pe scenă, dar asta nu înseamnă că eu însumi proclam un *non credo* condamnabil.

— Sufletul înseamnă multe râuri, dădu din cap, aprobator, Warner.

— Condamnabil de către cine sau ce? îl descusu Contele.

— De către proştii care se glorifică condamnându-i pe alţii. Tamerlanul meu nu vine cu argumente. El înlătură pe Dumnezeu ca pe toţi ceilalţi duşmani ai săi. Într-un fel, e credincios.

— Dar tu crezi? îl întrebă Raleigh fără înconjur.

— Credinţa sau necredinţa afectează cu ceva substanţa lui Dumnezeu? Aş spune că s-ar putea să existe o cauză primară a tuturor lucrurilor. Dar ea nu-i neapărat o creaţie inteligibilă, nu-i un model primar al nostru. Ceea ce numim Dumnezeu s-ar putea să fie, la fel de bine, o forţă la fel de inumană ca soarele şi la fel de indiferentă, fie că binecuvântează cu căldura ori blestemă cu pârjolul. Ar putea fi o forţă ce progresează prin schimbare, a cărei facultate e conţinută în esenţa ei, şi care trece prin transformarea materiei în spirit, până la înţelegerea de sine. La sfârşitul timpului, ca să zic aşa, ar putea fi Dumnezeul realizat, însă până atunci el nu-i altceva decât un *conceptus hominis*[93]. Noi am luat-o înaintea lui Dumnezeu, fiind în posesia unui concept. El, fiinţă sau lucru, trebuie să mai aştepte.

— Păi, făcu Warner, dând din cap a încuviinţare, ai dreptate. Negi staza.

— O poţi nega întru totul? îl întrebă Contele Vrăjitor pe Warner. Te preocupă chimia care se numea alchimie, în căutarea unor solide care, prin miracolul unei fuziuni neaşteptate, se transformă într-o nouă substanţă solidă. Lucrurile nu sunt pe de-a întregul continue. Şi i-aş spune domnului Merlin, aci de faţă, că, tăgăduind un Dumnezeu cu caracteristici ce par umane numai fiindcă suntem creaţi după chipul şi asemănarea lui, noi suntem ca el, nu el ca noi, el respinge şi acceptarea divină, sau opusul ei, pentru faptele oamenilor. S-ar putea să nu existe o nemaipomenită zi a

Judecăţii de Apoi, dar tot ce pare să conteze este dacă omul ia partea binelui sau a răului. Precizez că nu sunt neapărat unul dintre cei ce subscriu la convingerea că omul nu-i decât substanţa judecăţii morale, dar ocârmuirea umană e oare singura căreia trebuie să i se încredinţeze sarcina de-a defini binele şi răul, ce-i drept şi ce-i nedrept?

— Aşa stau lucrurile, spuse Kit. Conducătorii noştri iau decizii, iar apoi îl invocă pe Dumnezeu ca să şi le justifice. Astfel, Dumnezeu este târât, cu de-a sila, să prezideze legile statului, iar eternul vrăjmaş al lui Dumnezeu este conjurat ca inspiraţie pentru solomonari şi vrăjitoare, evrei şi iezuiţi, şi alte grupuri de eretici.

— Şi are Dumnezeu un vrăjmaş etern? întrebă Sir Walter.

— Dacă există Dumnezeu, trebuie să aibă şi un duşman, răspunse Kit. Asta pentru că universul, deşi e conceput ca fiind un lucru, după cum ne arată însuşi numele lui, se perpetuează prin contrarii. Cred că asta-i doctrina sănătoasă a lui Bruno. Orice schimbare rezultă din ciocnirea contrariilor.

— Şi contrariile, interveni Contele, nu sunt de natură chimică sau fizică sau cum oi vrea să-i zici, vrei să spui că-s de natură morală?

— Ar trebui să lăsăm morala la o parte, sugeră Hariot. Morala e plăsmuită de oameni. Morala este doar un expedient, o materie empirică, nimic mai mult.

— Aşadar, există două forţe şi o poţi urma pe oricare dintre ele?

— Înţeleg, spuse Warner scuturând din cap, că vrei ca actul învăţării să fie o chestiune ce ţine de spasmele extatice. Actul nu este unul erotic. Ştiu încotro baţi. La tine-i o chestiune de dezechilibru umoral şi nu spun asta ca să te jignesc. Ai fi fericit să-l conjuri pe Merlin la Glastonbury sau oriunde, şi să ajungi astfel la o cunoaştere uriaşă, fără să te mai chinuieşti învăţând timp îndelungat.

— Ei bine, Bruno crede în extazul magiei ce rezidă în revelaţia bruscă. Adevărul ţâşneşte într-o clipă, de nicăieri. Prin mijloace oculte se pot conjura asemenea clipe.

— Vreţi să spuneţi, prin necromanţie? îl întrebă Kit.

— Fii precaut, îl preveni Contele. E un cuvânt periculos şi o metodă periculoasă de cercetare, dacă chiar e cu putinţă. Invocarea morţilor nu intră în sfera noastră de preocupări. Şi totuşi, Sfânta Maică Biserica ne

propovăduieşte să ne rugăm celor răposaţi. Să-i întrebăm pe morţi ce are să vină, să le cerem morţilor o putere ce nu le este dată celor vii – ei bine, astea-s chestiuni pe care noi le dezavuăm cu toţii. Şi totuşi, nu trebuie străbătute toate drumurile? Unele nu duc nicăieri, aşa că, fără să ne indispunem, mai degrabă surâzători, trebuie să batem cale întoarsă şi să o luăm pe o altă cărare. Nu-i ăsta (i se adresă el lui Warner) calvarul tău pe termen lung?

— Când am jucat cu tine whist[94]… începu Sir Walter.

— Ai câştigat, invariabil, prin cine ştie ce mijloc diabolic.

— Ai luat cărţile şi le-ai folosit în scopul conjurării. Ba nu, în scopul divinaţiei, un cuvânt ce conţine într-însul o sfinţenie deloc sacră. Chiar crezi că ele pot prezice viitorul sau nu-i decât un alt joc de cărţi? Cărţi, viscere, stele. Hariot, aci de faţă, e astronom. *Surgentia sidera dicunt*[95], aşa a profeţit Virgiliu. Îi vorbesc.

— Sunt neîndurător de tăcute, spuse Hariot pe un ton grav. Mă autointitulez astronom. Astrologia este denumirea nobilă a unei superstiţii abjecte. Stelele nu ne spun nimic în afară de faptul că sunt unde sunt, şi-s la mare distanţă.

— Dar şi regina ascultă de sfatul astrologilor.

— Regina se lasă condusă de instinct, nu de intelect. Ah, are o minte brici, e o femeie înţeleaptă, deşi nu e vrăjitoare. Cărţile alea trebuie tratate cu dispreţ, chestia aia a lui Richard Harvey[96], cu ameninţările şi primejdiile din stele. Pe Harvey, urmă Hariot întorcându-se către Kit şi încreţindu-şi sprâncenele, pe el sigur îl ştii, a terminat la Cambridge.

— Şi pe fratele lui, Gabriel. Doi dobitoci, nu erau buni de nimic. Astrologia-i de ei.

— Stelele ne dictează soarta, aşa ni se spune, zise Contele. Stelele cârmuiesc la naşterea noastră şi ne alocă ce ne e scris.

— Aş, făcu Warner, trologie[97]. Înţeleg. Merge într-o scenă cu clovnul sau viciul dintr-o piesă de-a ta. De-o glumă, la băşcălie, dar noi nu trebuie să ne lăsăm distraşi de la treburile noastre serioase de aiureli din astea. Aşa că, scumpul meu domn, te implor, hai să nu mai discutăm despre stele, invocaţii şi alte chestii de-astea. Cercetările riguroase ne vor purta, cifric, nu faptic, *ad astra*[98].

— Ştiu, spuse Contele, şi doar mă joc cu celelalte ipoteze. Cuvintele însă au atâta putere. Pot influenţa cuvintele materia? Pot afecta doar spiritul. Zâmbind până la urechi, tună în glumă: *Sint mihi dei Acherontis propitii; valeat numen triplex Jehovae; ignei, aerii, aquatici, terreni spiritus salvete!*[99]

— *Avete*, îl corectă Sir Walter. Sunt şi chestii mai ca lumea ce merită să fie învăţate pe de rost. E târziu, haideţi să terminăm, o să aveţi nevoie de purtători de făclii. Merlin, deschide uşa, să iasă fumul. Bun. În servitori nu-i bine să ne încredem niciodată, haideţi, să ne audă slugile astea neisprăvite cum cădem în genunchi şi ne spunem rugăciunile. Pentru că rugăciunile, răcni el în urma fumului albăstrui, ce se îndepărta, sunt mai bune decât toate dezbaterile astea. Haideţi. Tatăl nostru, carele eşti în Ceruri…

Calul sireap al bietului Kit fusese ciordit, în păsăreasca borfaşilor ce acţionau la adăpostul nopţii. Brown Peter, care păştea lângă codrul din Scadbury, fusese manglit; l-a umflat un lotru jegos şi de-atunci nu l-a mai văzut nimeni. Era pierderea unei iubiri, a unui prieten ce necheza şi se freca de el cu botul, iar după ce-şi mânca porţia de ovăz, îi plăceau şi roşcovele cu care îl răsfăţa, prieten care, atunci când Kit, încălecat pe el,visa la alte iubiri, îl aducea la extaz, făcându-l să-i ţâşnească duhul din el. Aşa că nu mai putea călări spre beatitudinea mai amplă a cărei parodie fusese, ca un sugiuc sau o jucărie şi, să spunem adevărul, nici vechea iubire nu mai era ca la început. Pe Tom Walsingham îl pufnise râsul pe patul căsuţei când Kit se întorsese tiptil, distrus, să-l anunţe c-a fost prădat şi trebuie să plece pe jos pe drumul prăfos ce duce la Londra. Iar într-un rând, mânat de amintirea freneziei de altădată, a împrumutat mârţoaga răzgâiată a lui Ned Alleyn şi a venit sfidător la conac, făcându-i în ciudă lui Frizer, şi a dat acolo peste fratele mai mare, Edmund, moştenitorul, stăpânul peste toate, nici mort din cauza vreunui chist, nici otrăvit de Frizer, ci etalând toate *simptomele* frenţiei, cu două găuri adânci în loc de nas şi nişte dinţi stricaţi, nu foarte înnegriţi, cu obrajii pătaţi, gemând din pricina încheieturilor ţepene, cu glasul aducând cu chemarea discretă a cristeiului când întrebase Cine-i ăsta? Cineva care n-ar trebui să fie aici, stăpâne, pentru că-i un găozar ordinar. Kit avea la şold propria sabie, nu pe cea a tatălui lui Poley, dar s-a repezit la Frizer cu pumnii. Pe urmă, auzi trântindu-se uşa de la intrare şi,

curând după aceea, nu râsul lui Tom i-a ajuns la urechi?

Iubirea dintre doi bărbaţi ajunşi la o vârstă numai bună pentru căsătorie nu putea continua lesne, în lipsa unui cuibuşor, a unei diviziuni a muncii propice legării sexelor opuse şi complementare, pe care, poate cu o înţelepciune îndoielnică, Dumnezeu le-a creat astfel încât el să muncească şi ea să toarcă cu fusul. Dacă în mintea lui Tom Walsingham ar fi existat o vâlvătaie sau măcar o scăpărare de răspuns la ardoarea poetică a lui Kit sau la erudiţia lui ieşită din comun, s-ar fi înfiripat alte legături, mai strânse, cu bucuria conversaţiei din clipele de linişte de după consumarea iubirii, dar, în loc de asta, nu avea decât o lene monumentală, nevoia de-a fi lăudat, deşi n-avea nimic demn de laudă, şi prea se bizuia pe Ingram Frizer, care parcă îl fermecase într-un fel pe care Kit nu-l pricepea în ruptul capului.

La data aceea locuiam împreună cu Tom Kyd, un bărbat însingurat, la fel de timid şi cu băieţii, şi cu femeile, se văicărea că noua lui piesă nu prea merge, şi totuşi căuta să mă dăscălească cum trebuie rostit corect ceea ce el numea decasilab. Îl părăsisem pe Ned Alleyn, fiindcă urma să se însoare şi pentru că i se urcase celebritatea la cap şi prea îmi dădea tot timpul ordine. Kit venea câteodată când Kyd era plecat de-acasă, să-mi facă curte, rugându-mă să mă dezbrac cu te iubesc te iubesc, dar de-acum eram mai mare, mă bărbieream o dată pe săptămână şi interpretam roluri de tineri, deşi asta reprezenta un declin faţă de gloria de-a le fi jucat pe Bel-Imperia şi Zenocrate. Începuse să mi se acrească de labele papiţoilor care veneau în cabina actorilor îmbărbătaţi de vinul băut şi mă întrebau Ce ai acolo? – sub crinolină sau corset – şi adăugau doar o clipă, scumpişor, să-mi rezolv nevoia. Aşa că îl trimiteam pe Kit la plimbare cu oarecare delicateţe, iar el dădea din umeri şi îi pierea cheful, dar nu-mi purta pică. Într-o zi i-am spus verde în faţă:

— De ce băieţi, de ce bărbaţi, de ce niciodată fete sau femei?

— E o poruncă divină, Lucreţiu o invocă pe *Alma Venus*, plăcerea zeilor şi a oamenilor, şi nu poate fi pusă semnul îndoielii. Ea este cea care-mi porunceşte pe ce cale trebuie să merg şi aşa a fost dintotdeauna, nu-i nimic de făcut.

— Şi de ce face asta, care-i motivul firii?

— Nu ţine de fire, *Alma Venus* e mai presus de ea, s-ar putea spune că-i o

palmă dată naturii, noi ne vedem de drumul nostru în viaţă şi nici nu respectăm legea animalică a prăsitului. Şi astfel putem scăpa şi de mamele noastre. Ideea de a mă culca cu o femeie, chestie pe care n-am făcut-o niciodată, îmi pute rău de tot a incest.

— Nu-ţi place mama ta?

— O iubesc aşa cum s-ar cuveni s-o iubească un fiu, dar cel mai mult când sunt departe de ea.

Pe urmă traversa fluviul spre Bankside, să viziteze lumea zgomotoasă şi sângeroasă unde domnea Henslowe, unde sexul plătit nu avea cum să scape de concertul mugetelor de tauri şi de răgetele urşilor ce ţineau basul, urletele, hămăitul şi chelălăitul câinilor ce sunau alto şi sopran. Şi, din când în când, răsuna ţipătul unei maimuţe călare pe spinarea unui câine, făcută fărâme, cu câine cu tot, de către ceilalţi câini. În casa din Grădina lui Paris, unde-şi ţinea Henslowe pupezele, era o cameră dosnică, în care, pentru un argint, puteai să i-o tragi unei coarde masculine. Prezenţa lui Kit se prelungea, într-un fel, şi după plecarea lui, în urmă-i rămânând duhoarea tutunului, căci îşi desfăta plămânii cu nimfa în timp ce-şi răsfăţa satirul din vintre. Unii, deşi nu prea des de faţă cu el, vorbeau de domnul ST, sodomitul tutunar.

În aprilie 1588, an pentru care cititorii în stele profeţeau mari nenorociri, Kit se auzi numit, într-o berărie, un loc public, ateu. Era o treabă gravă, periculoasă, era mai rău decât dacă i s-ar fi imputat că nu crede în Dumnezeu, pentru că însemna că nu tăgăduieşte doar autoritatea sfintei Biserici Anglicane, ci şi dreptul reginei de a conduce şi Biserica, şi tărâmul asupra căruia veghează neobosită. Cuvântul nu fu însă rostit de un reprezentant al autorităţii, ci de nişte haimanale, de William Bradley şi George Orwell, care stăteau aşezaţi tacticos la o masă din colţ, de lângă uşa Unicornului.

— Domnul Marlin, asul, el e.

— Poftim?

— Vrea să zică ateul, spuse Bradley. N-a văzut în viaţa lui o vorbă scrisă.

— Tu sau el, care din voi doi zice că-s ateu? O să-ţi aduci aminte ce ţi-am făcut ţie şi celuilalt derbedeu afurisit, spuse Kit cu mâna dreaptă pe mânerul sabiei. Ai grijă, gunoiule.

— Nu-s gunoi. Derbedeul afurisit de care ai pomenit e-n Clink[100]. Un derbedeu gogoman. Şi nu eu spun că eşti ateu, Ball the Cutter e cel care dă din gură în tot locul.

— Cutting Ball zice că-s ateu? Ştii ce înseamnă cuvântul ăsta, jigodie?

— Nu-s jigodie. Tu eşti ăla care trebuie să aibă grijă. George de-acilea, îl vezi, o să scoată pumnalul. Înseamnă unul care zice că Dumnezeu trebuie scris de-a-ndoaselea[101].

Kit privi în jur. Era ora amiezii, nu erau mulţi muşterii. Nu-i auzise nimeni. Treacă de la el, ăştia doi îs nişte nătărăi. Ned Alleyn i-a spus c-o să vină aici cu frate-său, au de discutat afaceri. Kit avea în sân o tiradă anume revizuită pentru Ned. Intră în camera din fund fără să mai bată la uşă. Fraţii îşi ridicară privirea din blidele cu pâine şi friptură de pasăre rece. Pe masă era şi o butelcă cu două pahare de vin umplute pe jumătate cu vin roşu. Jack Alleyn şi-l ridică pe-al său în cinstea lui Kit şi spuse:

— Ei bine, o să fim fraţi de afaceri, s-ar putea, spre sfârşitul anului, dacă nu chiar mai devreme. Unicornul va fi preluat de altcineva, iar Jack Alleyn i se va alătura fratelui său, Ned, în montarea pieselor pe care le scrii. Mărfuri, costume, toate celea. O minte limpede, fără scârţăreala lui Henslowe. Ia loc. Bea. Dacă vrei, mănâncă.

Strigă în gura mare *Harry*.

— Mă bucur, zise Kit. Cârciumăritul e pentru talentele mărunte. Dar o să ai bani pe care să-i bagi în afacere?

— O să-mi ia ceva timp scuturatul creditorilor, însă am şi pus deja ceva deoparte. Hei, uite, ai şi tu un pahar, o farfurie şi-un cuţit.

— Bradley şi Orwell sunt aici, îi anunţă Kit. Bradley m-a făcut *ateist*.

— Ah, făcu Ned Alleyn. Aici e mâna lui Robin Greene. A publicat chestia asta. *Ateu*. Iar pentru cei care nu ştiu să citească, îl pune pe haidamacul de Ball să-l urle-n gura mare. Trebuie să iei măsuri. Nu ne face bine nici unuia dintre noi.

— A scris un pamflet referitor la ateismul meu?

— O povestioară de tot rahatul. N-am văzut-o. Se vinde în curte, la catedrală, la St Paul. Fereşte-te de Ball, dacă-l acuzi de treaba asta. Nu degeaba îl cheamă Cutting. Taie şi altceva în afară de pungile cu bani.

— Cu Greene o să am treabă. Pe haidamacul lui l-am tăvălit deja o dată

prin noroi. Nu pot să-nghit una ca asta.

— Ai grijă ce faci, Kit, îl povăţui Ned. Mă refer la piesă. Va fi o piesă fainã, dar are o temă periculoasă.

— Chiar totu-i periculos în ziua de azi?

Ned cumpăni o clipă înainte de a-i răspunde:

— Îhî, totul. Şi interpretarea, şi montarea pieselor. Cică incităm lumea la zaveră, uciderea unei femei cu prunc e un fleac pe lângă asta. Iar acum urmează să conjuri diavolul şi să vinzi sufletul unui muritor. Şi, totuşi, e un rol superb, nu mă-nţelege greşit. Dar nu iei atitudine.

— Am aici, spuse Kit, scoţând din sân coala de hârtie, o replică ce-l invocă pe Dumnezeu şi e îmbibată de căinţă. Piesa va fi înţeleasă ca un avertisment aspru adresat celor care-şi fac de lucru cu ceea ce este interzis.

— Sunt unii care susţin că tu-ţi faci de lucru cu cele interzise, zise Jack Alleyn, privindu-l sever cu unicul lui ochi căprui. Că te ţii de urzeli de partea răului şi că fumezi în odăi dosnice.

— Ce mic e oraşul ăsta, nu-i ca Parisul. Poftim, Ned, ia-o, să-mi spui mai târziu cum ţi se pare. Acum mă duc să mă plimb până la St Paul, să mă văd în postura de ateu pe hârtie tipărită. Iar pe urmă o să-l apuc pe Robin Greene de bărboiul lui ca o turlă şi o să dau cu el de pământ.

Curtea de la St Paul era plină de standuri cu cărţi de vânzare, care trecuseră de filtrul ochilor bănuitori ai statului, ca nu cumva să tulbure vreuna liniştea Reginei, să nu fie nimic subversiv, eretic, republican, ci totul să fie cumpănit: *Păcătosul nefericit să fie pus să-şi facă mea culpa*; *Despre modul de trai al păgânilor din Virginia*; *Primulus şi Hostilia*; *Cununiţă de cântecele de dragoste neîmpărtăşită*; *Ghid plăcut şi facil de învăţare a rebecului*; *Panaceul numit floarea de pucioasă şi multe altele de aceeaşi natură*; *Perimede fierarul*. Aceasta din urmă era de Robert Greene, maestru al artelor. Kit plăti şilingul bombănind şi porni spre treptele bisericii, să citească la lumina soarelui blând, de aprilie. Citi că Greene a scris-o la băşcălie,

pentru că nu-mi puteam face versurile să se fudulească pe scenă în coturnii tragediei, umplând cu fiecare vorbă gurile ca dangătul lui Bowe Belle[102]*, sfidându-l pe Dumnezeu din ceruri cu ateul acela de Tamerlan sau hulind cu preotul cel nebun al Soarelui. Totuşi, mai bine mă-mpac cu*

măgarul lui Diogene decât să comit asemenea pilde de poezie intolerabilă, lipsită de cucernicie, să mă încurc cu poeţi nebuni şi sarcastici, de teapa lui Merlin. Dacă există cineva în Anglia care pune capăt erudiţiei într-un poem englez în versuri albe, cred că acela sau are o fire înclinată spre iubirea de sine, sau frecventează prea des casa fierbinte[103].

Aşa vasăzică. El unul, Kit, nu e numit ateu, ci plăsmuitorul unuia, dar e prezentat drept Merlin. Profetic, în ce fel? Sarcastic, cum aşa? Şi ce ştie Greene despre preotul soarelui, Giordano Bruno? Roşi tot când ajunse la *casa fierbinte*, cu mai multe înţelesuri, dar unul clar de tot, care-l arăta pe Kit cum iese de acolo fumând.

Ţinea cărţulia deschisă, mai-mai să-i rupă cotorul, când se duse degrabă la cocioaba lui Greene, de fapt, proprietatea lui Em Ball, *succuba*[104] lui şi-a multor altor necunoscuţi, nu departe de propria lui locuinţă, care, dacă stă se gândească, e cam tot o cocioabă, deşi-i curată lună. Prichindeii poznaşi ţopăiau cu picioarele goale pe caldarâm, prin balega de cal şi glodul subţire aurit de razele soarelui. Unul dintre aceştia, deşi nu ştie care şi oricum nu contează, o fi ţângăul bastard cu numele de Fortunatus, care la fel de bine ar putea fi şi Faust, chiar dacă se zice că, în germană, Faust înseamnă pumn. Ţinând cartea într-un pumn, bătu în uşă cu pumnul celălalt şi Em Ball apăru în prag mestecând. Ai? Era şleampătă, dar cu ochi strălucitori, şi purta doar un capot pătat. Ai? Kit păşi înăuntru hotărât şi îl găsi pe Greene aşezat la masă, mâncând şi scriind, având nevoie de-o a treia mână care să-i toarne vin de Renania în paharul unsuros. Iar la masă mai era cineva, cu un burduhan care îl împiedica să se apropie prea mult de tăblia ei. Aerul stătut duhnea a mirodenii şi moluşte. A hering marinat şi pâine mucegăită. Kit rămase şocat să-l recunoască în celălalt bărbat pe Dick Tarleton. Ce-a mai decăzut, Dumnezeule, rău de tot a decăzut Tarleton, de la Oamenii Reginei, clovnul de nepedepsit al reginei, care a mers cu băşcălia la adresa contelui de Leicester mai departe decât ar putea orice alt om ce nu poate fi pedepsit. Ei bine, Dick Tarleton, umflat şi decăzut, cu *ascită* sau apă în burtă, luând la bord bere, nu vin de Renania. Nu era nici urmă de Cutting Ball, pesemne că era plecat la cujbit.

— Am citit asta, spuse Kit, fluturând paginile. Ba mai mult, am şi cumpărat-o.

— Îmi prinde bine fiecare penny, spuse Greene molfăind.

Em Ball îşi reluă locul la masă, aţintindu-şi privirea îndrăzneaţă asupra lui Kit, şi apucă cu degetele un hering marinat scheletic. Avea dinţii mai albi decât s-ar fi cuvenit să-i aibă o hartabă. Tarleton oftă adânc după o duşcă zdravănă şi întrebă:

— Pe cine avem noi aici?

— Pe Merlin cel Marlin, care l-a sfidat pe Dumnezeu din ceruri.

— Pe omul care-şi zornăie tamburina în ritmul harpei lui Dumnezeu, spuse el uitându-se chiorâş, cu o mutră comică.

— Nu tamburina, răspunse Kit. Chiar dacă-mi plac destul de mult poantele tale. Mi-ai plăcut la nebunie în *Cele şapte păcate de moarte*.

— Scrii pentru amiral? Ei bine, s-a înălţat deasupra reginei, ceea ce-i o gravă greşeală. Oamenii Reginei, spuse Tarleton pe un ton cântat, tremurat, nu-s făcuţi pentru bere, pâine şi fasole, ci-s nişte oameni de soi, beau vin şi le cântă muzica atunci când iau prânzul. Las-o cum a picat.

— Ai vreo plângere? îl întrebă Greene.

— Ce ştii tu despre ceea ce numeşti blasfemia lui Bruno?

— Te-ai prins, nu? Ia loc, şezi, dacă vrei, mănâncă. N-am destul Renania să-ţi ofer şi ţie. Ceea am scris eu a fost plin de tact. Aş fi putut fi mai nechibzuit. Ştim cu toţii ce se întâmplă la Durham House.

— Şi ce anume se-ntâmplă?

— Mi s-a spus că se discută, că se poartă discuţii pline de păcat. Şezi.

Kit se aşează.

— Dragostea de semeni, spuse el, mă obligă să fiu milos. *Alphonsus* al tău a fost o piesă slăbuţă, refuzată de toată lumea, în afară de cei de la Stoke Newington, unde a fost huiduită de public. Invidia duce la scrieri slabe. Fiecare pagină ţi-e îmbibată cu un suspin de autocompătimire. Bietul Greene, îi lipseşte acest har. Ai furat prea mult din *Tamerlan*, o gravă greşeală. Ţine-o tot aşa şi o să trec la fapte.

— Ce fapte?

— Las’ că ştii tu. Fratele puturos al acestei bodroanţe o să ajungă un hoit în Fleet Ditch[105] dacă nu-şi ţine clonţul ăla jegos, iar pe urmă barba ta o să fie, pentru început, tunsă în chip deloc delicat.

— Nu-ţi permit să vorbeşti aşa, zise Em Ball, pe un ton blajin, în timp ce

mânca.

Greene se lăsă liniştit pe spate, îşi blestemă vârful penei, apoi luă un cuţit ascuţit, să-l repare. Apoi îi spuse lui Tarleton:

— Vezi şi tu, Dick, ce fel de oameni sunt. Îşi bat joc de învăţătură şi îşi ascund neştiinţa cu vorbe goale. Dangătul lui Bow Bell, care cheamă ateii să-şi venereze diavolii. Uite care-i treaba, spuse el întărâtat, aplecându-se către Kit: De unde atâta invidie la mine? Am scris mai bine decât merită scenele noastre. Am preluat tonul tău, să mă joc cu el, dar nişte minţi îmbrânzite, ca a ta, n-au înţeles poanta.

— Mai ai multe de învăţat, i-o întoarse Kit. Dacă o piesă nu place publicului înseamnă că-i proastă. Nici nu intră-n discuţie ideea c-ar fi prea bună pentru prostime. Vorbeşti de învăţătură, dar uită-te la tine. Trăieşti de pe urma unei fleoarţe, cu un bastard în curul gol. N-ai decât să te simţi ofensat. Eu unul deja m-am supărat.

Rupse cartea fărâme şi le împrăştie pe masă. De data asta îi vorbi Tarleton, cu nasul socratic, cârn, fremătându-i:

— Nu îngădui să mi se vorbească cu hartabă, ştoarfă şi fleoarţă. Cu mine s-au arătat omenoase şi primitoare când pe alţii, mai de soi, cum li se spune, îi apuca borâtul şi vomitatul în prezenţa mea. N-ar fi deloc înţelept să te pui rău cu Dick Tarleton.

— Vasăzică, îl întrebă Kit, o să-i pui pe Oamenii Reginei să facă bancuri cu Merlin cel ateu?

— Te poţi trezi şi cu Consiliul Secret pe cap, spuse Greene. Te joci cu focul. Ei, Cutting, care-a dat nişte găuri şi-a intrat în călduri.

O umbră se pogorî asupra lui Kit, care şedea cu spatele la uşă. Sări în picioare şi se întoarse pe călcâie. Ball, o siluetă neagră pe fundal luminos. Kit se răsti la el:

— Băi, cum îmi spui tu mie?

— Ce să-i zic, jupâne?

— Spune-i că nu-ţi plac ateii.

— Nu-mi plac ateii.

— Iar eu sunt unul dintre ei?

— Nu-l cunosc pe omul aista, jupâne.

— Ba mă cunoşti destul de bine ca să faci scandal pe străzi, se răsti Kit

înfierbântat, cu mâna imperturbabil încleştată pe mânerul sabiei. Spune-o şi în prezenţa mea.

— Nu-l cunosc pe-aista de mă ameninţă, jupâne.

— Las-o cum a picat, spuse Greene, scobindu-se în dinţi cu o pană curată. Hai să ne mistuim în tihnă heringii ăştia marinaţi. Ăsta nu merită să-i dai cep.

— Să-i dau cep, jupâne?

Cutting Ball duse mâna la pumnal, iar Kit scoase sabia din teacă şi, cu un şuier, crestă încheietura lui Ball. Acesta văzu sânge, scoase un urlet şi se apucă să-şi sugă şiroiul roşu. Destul. Kit se întoarse către Greene şi-i spuse:

— Eşti un dramaturg slab şi ştii asta. Te compătimesc pentru invidia ta.

— Fii cu ochii-n patru, măi belitură. Versuri albe pentru un cap sec. Cinci picioare pentru un vers găunos şi zgomotos, şi patru picioare goale în pat, un carici ca vai de mama lui, care se jenează să înţepe o muiere. Du-te la bordel şi fii cu ochii-n patru.

Despre marile evenimente ale acelei veri friguroase n-am ştiut nimic la vremea lor. Ceva mai târziu, Tom Kyd ne-a spus că o să scrie o piesă despre ele, care o să-i atragă la The Rose pe toţi, cu mic, cu mare, dar alţii i-au atras atenţia că-i periculos să aduci pe scenă personaje reale, un pericol cu care, ulterior, avea să se confrunte şi Kit când şi-a scris piesa despre ducele de Guise, Paris şi masacrul de acolo. Kyd încercă să vadă ce-ar ieşi, mâncând pe pâine nu mai ştiu câte cărţi şi eseuri, nu foarte exacte în ceea ce priveşte evenimentele, şi mi-au rămas câteva pagini răzleţe din ceea ce nu s-a jucat nicicând pe nici o scenă:

REGELE SPANIEI:
Farul nostru-n război, tatăl oştirii,
Eroul din Lepanto, brav năier,
Viteaz şi neînfrânt, azi, vai, răpus e
De moarte; prin urmare, ţinem doliu.
Marchizul nostru, da, de Santa Cruz
E mort, el, care-a pregătit atacu’
’Mpotriva inamicului. De-aceea,
Iubite duce de Medina Sidonia,

Ţi-ncredinţăm comanda flotei noastre
Şi te numim al nostru amiral.
DUCELE:
Stăpâne, eu deloc nu mă pricep
Să lupt pe mare. Doar cuvinte-mi sunt
Cuirasa şi-archebuza, şi atât.
Eu, amiral? Alegerea nu-i bună.
Sire, te rog, mai chibzuieşte-o dată
Şi fă-l stăpân al mării pe-unul care
N-o să păteze-o cinste-atât de mare
Cum risc eu, al uscatului stăpân.
REGELE SPANIEI:
Vorbeşti ca un mişel, când flota Angliei
’S niscai băieţi, nişte piraţi beţivi,
Care, în larg, n-au binecuvântarea
Credinţei noastre-adevărate. Au
Doar nave din lemn crud, nu sunt smolite
Şi toţi sfinţii din cer vor unelti
Spre a-i zdrobi de stânci. Mărite duce,
Sus fruntea, aprovizionează flota,
Pune pe listă tot ce-ţi trebuie,
Să tremure de groază toţi păgânii
Care se ghiftuiesc cu hălci de vită.
Ia cleşti şi bice, mese de tortură,
Grătare, menghine şi funii, da,
Un vas întreg cu vreascuri, să mi-i arzi
Pe rug pe toţi cei care nu se-nchină
Sfinţilor noştri preoţi, unui Miel
Al Domnului neîntinat de mâini
Păgâne, diavoleşti.

Iar apoi, Kyd, transformând scena teatrului The Rose într-o corabie, o închipuire fainã şi ingenioasă, forfotind de marinari ce îşi fac de lucru pe punte şi în cală, adică sub scenă, şi cu amiralul scrutând marea de sus, din balconul muzicanţilor, punea de nişte tunete şi fulgere şi-o furtună

hăulitoare.

DUCELE:
Ei, ne-am aprovizionat la Coruña,
Putem porni. Nu-mi place vremea asta.
Ce zi e azi?
CĂPITANUL:
E-ajun de Sânziene,
Când, cică, vrăjitori şi cotoroanţe
Fac treaba dracului. Pe cer se-adună
Nori blestemaţi, iar marea clocoteşte,
Vrând să ne spulbere. Deh, nu vedeţi –
S-a rupt o ancoră de vas, i-o trage
O goeletă – ah, *Dios*, se ciocneşte
C-un galion semeţ.
DUCELE:
Va trebui
Să-l anunţăm pe rege c-o să afle
Englezii, dar şi hughenoţii, care
Fac pe piraţii-acolo-n La Rochelle.
Zi, căpitane, flota-i risipită?
CĂPITANUL:
Mă doare sufletul, stăpâne drag,
Să văd că suntem astfel blestemaţi.
Şi-ntoarce Domnul faţa de la noi,
Care-am purces la drum cu gânduri sfinte?
Ni-s oamenii de boală măcinaţi
Şi ştiţi c-avem nevoie să ne-ntoarcem
În radă pentru reparaţii, ba
Chiar şi-ntăriri, şi vântul urlă asta,
De zici că însuşi Dumnezeu vorbeşte.
Să facem pace-n termeni onorabili.
Vă rog.
DUCELE:
De-om face asta, suntem terminaţi.

Regele, ceru-l aibă-n pază, -i ferm
Şi îndârjit, da, nu vrea să audă
Decât de o victorie rapidă.
Aud că flota Engliterei are
Nave iuţi ca ogarii, au la tunuri
Cum au aricii ţepi şi-aceste vorbe
Mă bagă-n boală, dar bolnav au ba,
Sunt nevoit s-ascult de-un ordin care
Mă va îmbolnăvi mai mult de-atât.
Din Ţările de Jos soseşte Parma?
Ai veşti?
CĂPITANUL:
Nu. Vânturi de la nord şi est
Şi vest şi sud îl ţin blocat în port.

(Ăsta era un manierism al lui Kit, care se dădea în vânt după ideea că *vestea* e alcătuită din punctele cardinale ale busolei.)

DUCELE:
Dios,
Cristo, *Maria*, daţi-ne-ajutor,
În viforul ăsta nimicitor.

Pe urmă, Tom Kyd muta acţiunea piesei la Devon, dar numai pentru scurt timp, cât să aibă un pic de uscat între două scene navale, şi aici apărea (chestia cea mai primejdioasă) lordul Howard de Effingham, amiralul şi patronul companiei noastre, împreună cu Sir Francis Drake, mâna lui dreaptă, în aşteptarea flotei spaniole, care nu mai sosea.

HOWARD:
Câţi oameni are?
DRAKE:
Zice-se, *my lord*,
Că-s cinşpe mii în drum către Tor Bay,
Un port cu rada bună.
HOWARD:

Aş, nici vorbă.
Căpoşi, prost-sfătuiţi, nu iau în seamă
Porturile din Devon, ce-s ferite
De vânturi. Se îndreaptă către Portland
Ori Solent. Să-i urmăm.
DRAKE:
My lord, să mergem.

Kyd se întorcea, grijuliu cu detaliile, la scena vasului-amiral şi prezenta bătălia din perspectiva spaniolilor.

DUCELE:
Lângă Calais, la adăpost, mi-au raportat
Că Parma, care-a poposit la Bruges,
Spune că totu-i gata, iar Canalul,
Cu-al lui zefir, ne-aşteaptă să sosim.
CĂPITANUL:
Mărite, doar uscatu-l vezi, n-observi
Că flota Angliei s-a şi adunat?
DUCELE:
Ia, unde, unde?
CĂPITANUL:
Uite, chiar acolo.
Cu ochii mei, obişnuiţi cu marea,
Văd vasele engleze la o milă,
Sunt vase comerciale, galioane
Şi cuirasate. Vor să ne ciocnim.
DUCELE:
Dar n-au cum.
CĂPITANUL:
Au, căci vântul, trădător,
Direcţia-şi schimbă şi-au de partea lor
Curenţii. Foc, simt fum, văd flăcări, ce mai
E şi-asta?
DUCELE:

Au aprins câteva nave.
Ne-atacă provele cu smoală-ncinsă.
Dios, ce-s iadurile zburătoare
Care ne-atacă flota? Ard barcazuri,
Groaznic, ce foc cumplit, lemne sfărâmate,
Parâme rupte, căpitanii noştri
Nu pot menţine ordinea.
CĂPITANUL:
Vântoasa
Ce s-a pornit e lucru diabolic.
Nu-s vânturi date de la Dumnezeu.
DUCELE:
Ci de la Dumnezeul lor. Totu-i
Pierdut, flota s-a dus, e-un labirint
De foc; pe cei care-au scăpat de furia-i,
Boreas, cu suflarea-i cruntă, ’i mână
De zor către balaurii din nord,
Să naufragieze în Orcade.

Era prea scurtă, insuficientă pentru umplerea a două ceasuri de spectacol, iar ideea de a o prezenta pe Gloriana, aşa cum avea de gând Tom Kyd, bătând o medalie comemorativă şi recunoscând că victoria se datoreşte vânturilor unui Dumnezeu protestant, care-i iubea pe englezi şi ura Biserica întemeiată de propriu-i fiu, i-ar fi atras dispreţul ei (eu nu sunt vreun băiat) şi ar fi dus la închiderea definitivă a teatrului The Rose. Ce-i drept, nu era câtuşi de puţin vreun băiat, başca avea cinzeci şi cinci de ani, era boită şi ştirbă, şi nici nu se arătă la slujba de Recunoştinţă ţinută la St Paul’s pe 8 septembrie, adică exact la o zi după ziua ei de naştere. Un episcop ţinu o predică la Paul’s Cross şi vorbi despre fericirea reginei, deşi, în realitate, era departe de-a fi fericită, pentru că iubirea ei de-o viaţă îşi dăduse obştescul sfârşit[106].

Putem spune asta fără nici o aluzie răutăcioasă la virginitatea ei, deşi mulţi au văzut în ea doar o minciună virtuoasă, o înălţare a ei la rangul de Maică a lui Dumnezeu sau de zeiţă Diana, dacă nu cumva o chestiune de diplomaţie internaţională, care i-a asigurat privilegiul mai multor alianţe

politice. Nicicum nu se poate tăgădui faptul că contele de Leicester, comandantul armatelor şi şeful companiilor reginei, a fost unica ei iubire adevărată, dar acum el se stinsese din viaţă după ce trudise din greu să adune trupele cu care să-i înfrunte pe invadatorii spanioli şi, după unii, sfârşitul i s-ar fi tras de la otrava din apele sărate ale izvoarelor de la Buxton, din Derbyshire. Ei bine, era mort şi, astfel, în procesiunea de la St Paul’s era un mare gol şi se părea că Sir Walter Raleigh, plin de bravadă, ca unul care făcuse o treabă la fel de bună ca şi Leicester, dar fusese tot timpul desconsiderat, se înfruntă cu elegantul conte de Essex ca doi cocoşi de luptă învrăjbiţi, şi ei, fiind doi ambiţioşi, ţineau morţiş să umple golul acesta şi, cu voia lui Dumnezeu, unul dintre ei avea să-l umple curând.

Leicester a fost cel care l-a ales pe Dick Tarleton, un porcar de pe domeniul său, de bufon rustic, plin de isteţime, s-o delecteze pe Maiestatea Sa, şi a ajuns să conducă trupa de actori ce purta numele ei. Murise şi el cu o săptămână înainte de această ocazie festivă, zăcuse în patul păduchios, de-al doilea, al lui Em Ball, din Holywell, la o azvârlitură de băţ de The Theatre, proprietatea lui Burbage, unde jucase. Oamenii Reginei, în ciuda denumirii lor impunătoare, nu mai însemnau nimic, iar Oamenilor Amiralului le crescu mult cota, ajutaţi, în mare măsură, şi de bătaia pe care le-a tras-o spaniolilor lordul Howard. Drapelul amiralului flutura în tării, din foişor, deasupra lui The Rose, iar piesa lui Kit, din toamna pretimpurie, triumfătoare, era, în sine, un triumf al breslei noastre, fiindcă nu se mai pomenise până acum aşa ceva. Citise despre viaţa necromantului german Johann Faust, încă netradusă oficial, dar aşternută pe hârtie în grabă de către Contele Vrăjitor şi, acum, iată-l adus pe scenă, unde invocă diavolul şi îşi vinde sufletul pentru câţiva ani de desfătare şi cunoaştere. N-am vrut s-o joc pe Elena din Troia. Depăşisem vârsta nimerită acestui rol, iar Ned Alleyn mi-a încredinţat, chiar dacă fără tragere de inimă, rolul servitorului Wagner, care e un fel de Faust ceva mai mic.

— O să avem o femeie, propuse Kit. Pentru un şiling, o să accepte vreuna dintre iepşunele lui Henslowe să defileze în pielea goală.

— Nu se poate, nici vorbă, clătină din cap Ned, nicicând n-a mai călcat picior de femeie pe scenă. Iar una în pielea goală ar duce la închiderea teatrului.

— Cu nişte văluri pe ea, nu chiar cu bucile şi ţâţele goale. La început, ar traversa balconul, fără un cuvânt. Iar apoi, tot tăcută, ar traversa dedesubt.

— Iar apoi o sărut. Scumpă Elena, fă-mă nemuritor cu o.

— Tu ai prefera să săruţi o femeie mai curând decât un băiat, spre deosebire de alţii.

— Lui Joan nu i-ar plăcea treaba asta, nici măcar într-o piesă.

— Atunci, să fie un băiat îmbrăcat ca lumea.

Ei bine, piesa asta, *Doctorul Faust*, avea în ea ceva ce răzbătea dincolo de text şi se lipea de Kit ca şi cum ar fi fost mai mult decât o aură ateistă, fiind cu adevărat diabolică sau demonică. Când Faust stă în crângul crepuscular, într-un moment care, de fapt, e o după-amiază însorită, şi îl conjură pe Mefisto, iată cum vorbeşte:

Orientis princeps, Belzebub inferni ardentis monarcha, et Demogorgon, propitiamus vos, ut appareat, et surgat Mephistophilis. Quid tu moraris? Per Jehovam, Gehennam, et consecratam aquam quam nunc spargo signumque crucis quod nunc facio, et per vota nostra, ipse nunc nobis dicatus Mephistophilis[107].

Iar această latină, de bună seamă contribuţia contelui de Northumberland, deşi înţeleasă doar de către cei şcoliţi, avea un efect copleşitor asupra prostimii, care se apuca să strige Dumnezeu e viaţa mea şi mântuieşte-ne, cerule, iar vreo doi-trei îşi făcură, pe şest, semnul crucii, aidoma lui Faust, chiar dacă într-un scop mai sfânt. O femeie din balconul de mai jos ţipă şi leşină când Rob Gratton apăru pe scenă în chip de drac. Iar în timpul unui spectacol de la care am lipsit, căci mă chinuia durerea de măsele şi i-am încredinţat rolul meu tânărului Theo Hawkes, care nu l-a jucat deloc bine, s-au auzit strigăte cum că ar mai fi un diavol pe scenă, în afară de cel din trupă, şi iar s-a lăsat cu ţipete şi leşinuri. Cred c-ar fi indicat să precizez, în acest punct, că apăreau mai mulţi diavoli de-ăştia când jucam în afara Londrei, în perioadele când teatrele se închideau din cauza epidemiilor de ciumă, de frica rebeliunilor sau din alte motive de-astea, decât în cetate, fiindcă Londra, măreaţa capitală, nu prea se înspăimânta de diavoli. La Dulwich, situat la sud, cam la o poştă de Londra, există un mare colegiu numit al lui Alleyn, prin graţia lui Dumnezeu, care a fost chiar astfel întemeiat[108]. Jucam la Dulwich şi diavolul a apărut rânjind în timpul scenei

cu mine şi clovnul, s-a lăsat cu tămbălău, am întrerupt piesa şi, la ordinul lui Ned Alleyn, ne-am petrecut cea mai mare parte a nopţii în rugăciuni şi post. Iar Ned s-a jurat că o să înalţe un monument falnic, în semn de recunoştinţă pentru izbăvirea noastră, că nu ne-am lăsat contaminaţi de diavol şi n-am cedat ispitelor diabolice, aşa că, atunci când a avut destui bani, a trecut la fapte, iar colegiul se află acolo, îl poate vedea toată lumea, iar băieţii vor fi educaţi de către un dascăl care, până la sfârşitul lumii, se va numi Alleyn sau Allen şi, ca un fel de egidă ironică, atât Christopher, cât şi Lucifer îl vor prezida de-a pururi din umbră.

Christopher sau Kit era cunoscut prin târg, era arătat cu degetul ca fiind ăla care poate invoca diavolul cu latina, iar cu greaca o poate învia din morţi pe Elena din Troia, şi lumea băgă de seamă că bate adesea la uşa de la Durham House şi începu să facă speculaţii, întrebându-se care diavoli vor fi conjuraţi în cabinetul din turnul de unde se înalţă vălătuci de fum negru. De fapt, ca de fiecare dată, discuţiile şi controversele se refereau la adevărurile nemuritoare ce ar putea însufleţi o nouă eră, eliberată din fiarele superstiţiei, curăţată de bigoţi, cu sânge proaspăt, cu oameni ce înaintează spre zorii imaculaţi ai raţiunii.

— Şi totuşi, spuse Thomas Hariot, raţiunea îşi are limitele ei. Îl mângâie pe Kit pe braţ, fiindcă de-acum erau prieteni, şi urmă: De ce-i un vers mai bun decât altul? Raţiunea nu poate făuri un sistem al judecăţii de valoare. De ce mi s-a zbârlit părul de pe braţe când Faust a strigat că vede sângele lui Cristos curgând pe firmament? N-am mai prea întâlnit aşa ceva până acum. Îl analizez şi nu găsesc nimic impresionant în sângele lui Cristos, şi totuşi ipoteza poetică, potrivit căreia sângele este lumina muribundă a zilei, ca şi forţa cuvântului *firmament* contribuie la un fel de fuziune a elementelor care îşi află analogia în alcătuirea compuşilor chimici. Se creează ceva nou, şi proscrisul termen *miraculos* răsare aici în chip timid.

— Am vorbit ceva mai devreme, spuse contele de Northumberland, despre puterea ocultă a cuvintelor şi n-ai fost de acord cu ea. Curge pe cerul serii, nţ, nu merge. *Firmament* are o putere ocultă care se sustrage analizei.

— Lasă asta, interveni Sir Walter, şi gândeşte-te la ce poţi pregăti pentru scrierea unei cărţi cât timp sunt plecat în Irlanda. Vezi tomul ăsta afurisit de o mie de pagini şi alte elogii aduse Bisericii Anglicane – nu-l am aici, nu

vreau să-l am aici –, iar acum browniştii îi înţeapă pe episcopi spre, aş zice, bucuria secretă, deşi nemărturisită, a Reginei. Intră în sarcina noastră să judecăm pretinsele adevăruri nedemonstrate, ceea ce înseamnă că însăşi marea carte trebuie să se supună, delicat, cu grijă, spre examinare, raţiunii.

— N-o putem scrie, spuse Warner, n-ar putea fi publicată.

— Nici la Antwerpen, Basel, Geneva?

— La Geneva în nici un caz.

— Cred, zise Hariot, că trebuie pus semnul întrebării, cu grijă, cum zici tu, asupra caracterului divin al lui Cristos. O fi curgând sângele lui pe firmament, dar este sângele unui muritor. Tot timpul ne întoarcem la Bruno şi la unicul lui soare semeţ care dogoreşte pe firmament.

— Negările caracterului divin, spuse Warner, pot fi explicate, iar apoi combătute prosteşte. E şi asta o modalitate de-a înfige pumnalul cu delicateţe. Există antecedente. Cum se numea cartea aia de pe vremea reginei Maria? *Un atac împotriva arienilor*, aşa ceva.

— O carte catolică, desigur, zise Kit, înnegurat şi deprimat, din care am un exemplar. Ereziile ariene sunt explicate foarte clar, să poată fi apoi atacate. Am studiat-o la Cambridge şi niciodată n-am fost prea sigur ce vrea, de fapt. V-o pot aduce. Ţin minte că scria ceva cum că evangheliile îl înfăţişează pe Cristos ca pe un om care simte foamea, setea, oboseala, frica şi alte chestii de-astea, şi am întors pe toate părţile cuvintele astea: e o prostie să crezi că o fire împovărată cu toate aceste infirmităţi ar putea fi Dumnezeu sau oricare parte a Esenţei Divine.

— Iar obiecţiile sunt inepte?

— N-am fost niciodată sigur dacă-s aşa dinadins. Vă pot aduce cartea.

— E prea mult, hotărî Sir Walter. Copiază şi adu-ne paginile care se potrivesc cu teza noastră inspirată din Bruno.

— Am să le-aduc. Dacă-s cam plouat zilele astea, totul e *a proposito*. Am primit un răvaş plin de bună dispoziţie de la un fost coleg din studenţie, care acum e vicarul unei parohii. Un tip zănatic şi-un poet de doi bani. A asistat la arderea pe rug a celui care mi-a fost odinioară profesorul de religie, a unui oarecare domn Kett[109], care susţinea că Cristos încă nu e Dumnzeu, dar va deveni după a doua înviere. O tâmpenie, da, dar afirma asta cu sinceritate. Ei bine, l-au ars de viu la Ipswich, îmbrăcat într-o pânză de sac,

ţopăind de bucurie în flăcări, bătând din palme şi strigând *Binecuvântat fie Dumnezeu*. M-aş da cu puritanii dacă aş şti că-s mai puţin răzbunători decât episcopii.

— Vasăzică Kit îl jeleşte pe Kett, spuse Hariot mângâindu-l. În timp, toţi martirii vor fi răzbunaţi, indiferent de cauza pentru care au ars pe rug. Este esenţial ca noi, cei aci de faţă, şi cei asemenea nouă, din marile oraşe ale Europei, să evităm martiriul.

— Se vorbeşte prea mult, zise Kit. Se scurg informaţii.

— Dacă-i pe-aşa, vorbi Raleigh pe şleau, asta se-ntâmplă din cauza unuia care dă pe gură, când e beat, ceea ce s-a spus în momentele de luciditate.

— Adică?

— Noi suntem o adunare de oameni cumpătaţi, care suntem dependenţi doar de tutun.

— Înţeleg. Prezenţa mea nu-i dorită.

— Ba e foarte dorită, spuse Hariot, apucându-l de braţ. Trebuie să înveţi însă să fii precaut.

— Ehe, cândva am şi compus un cântec pe tema asta, şi am făcut-o la beţie. Cum ar merge acum?

Pe Sfântul Duh să-l jumuleşti,
Zi, Crist nu-i fiu' lui Dumnezeu,
Anafura să o stupeşti,
Dar precaut să fii mereu.

Acum trebuie să plec. Trebuie să-mi văd de profesiunea mea, care nu-i dez-ba-te-rea. Am de scris o piesă.

Iar piesa la care lucra n-avea pic de tact. Ducele de Guise, care îl alungase pe rege din Paris, fusese asasinat, la ordinul acestuia, căci Maiestatea Sa galică revenise pe tron, de către o gaşcă de haidamaci plătiţi ieftin. Iar regele luase la şuturi capul răposatului Guise, iar apoi se plânsese de sângele de pe încălţările sale. Kit lucra la textul pe care îl intitulase *Masacrul de la Paris*; dacă ar fi fost jucat, ar fi stârnit mânia ambasadorului francez, care ar fi tunat şi fulgerat la Curte şi The Rose ar fi fost, fără doar şi poate, închis pentru totdeauna. Dar el îi dădea înainte cu

Acum începe Guise să-şi dea pe faţă
Gândul ascuns.

Asta aducea mult cu

Fă-ţi ordine-n idei, Faust, şi-ncepe…

Aceeaşi lăudăroşenie machiavelică era prezentă şi aici:

Îmi place ăl mai mult ce nu-i al meu.
Puneţi-mă să urc pe piramide,
S-aşez Coroana Franţei sus de tot,
Sau le-oi surpa cu unghiile mele,
Sau voi ajunge-n vârf purtat de râvnă,
Chiar de-oi cădea-n iadul cel mai adânc.

Tare-l mai preocupă iadul, observă el, reaprinzându-şi pipa. Când Jack Lyly şi Tom Nashe veniră la el în vizită, dădură din mână, să risipească fumul, aidoma predicatorilor ce-i denunţă pe eretici. Kit îi întâmpină spunând:

— Lyly cel cu băieţii albi precum crinul[110]. Ce-ţi fac piţigăiaţii din Blackfriars? Ce vers alb fain! În sticla aia aveţi un fel de oţet. Căutaţi-vă nişte căni.

Oaspeţii erau amândoi subţiri ca nişte lame şi aveau nasurile tot ascuţite ca nişte lame. Nashe întrebă:

— Ai citit pamfletele?

— Am citit *Aveţi ceva de lucru pentru dogari?* M-a făcut să râd. I se adresa de-a dreptul episcopului Cooper[111], a cărui nevastă îşi goleşte ţucalul pe el. Prelaţii însuraţi sunt caraghioşi. Preoţilor le stă bine celibatul.

— *Faust* al tău cam miroase a vechea credinţă, comentă Lyly. Privi dispreţuitor locuinţa modestă a lui Kit, el, care devenise nici mai mult nici mai puţin decât secretarul contelui de Oxford: Asta înseamnă că te pronunţi împotriva lui Martin Marprelate.

— Sunt împotriva tuturor, a episcopilor şi a ciorilor în sutane negre, care predică fonfăit. Episcopii mă fac să vărs, dar Martin mă face să râd. Cine-i acest Martin?

— Un brownist, fireşte, se crede c-ar fi John Penry[112], răspunse Nashe. Deţine Tiparniţa Pelerinului, aşa i se zice, pentru că tot timpul se mută dintr-un loc în altul. Nu stă niciodată locului, deşi e ditamai scula greu de urnit. Da, e înzestrat cu talentul comic de care, vai, duc lipsă episcopii. Ei însă stau bine cu banii. Ai văzut piesele noastre?

— *Recviem pentru Martin* s-a jucat la The Theatre. A lipsit din distribuţie sărmanul Dick Tarleton. Împreună aţi scris-o?

— Un răspuns neghiob dat unui neghiob, spuse Lyly. Ne-a fost comandat de către un episcop. Trăim într-o lume nouă, ciudată, dacă au ajuns episcopii să ne ceară să scriem piese.

— Ba chiar piese de o oarecare vulgaritate, observă Kit. Cu Martin, care otrăveşte religia, s-o facă să vomite. Nu mi se pare o treabă decentă.

— Mie duhoarea asta nu mi se pare decentă, spuse Nashe, dând din mână, să împrăştie fumul când Kit îşi reaprinse pipa. Poţi să-i spui incestul, pardon, tămâia draculuiˢ¹¹³.

— E bună pentru fumigaţie. Sunt multe chestii care au nevoie de fumigaţie – episcopii care plătesc comedii porcoase, credincioşii creştini care sunt arşi pe rug. Preferi duhoarea ereticilor arşi? Prindeţi-l pe acest Martin şi o să fie ars pe rug, şi asta va stârni divine hohote de râs.

— Am venit să-ţi propunem o colaborare, zise Lyly. *Faust* are momente de comedie fainã, clovnul şi, Doamne iartă-mă, care vorbeşte în germana aia bombastică, plus focurile de artificii.

— Părţile comice le-a scris, în cea mai mare parte, Tom Watson. Dacă vreţi să vă scriu comedie despre credinţa creştină, aşa ceva n-o să căpătaţi de la mine. Credinţa e un subiect serios.

— Ciudate vorbe în gura cuiva căruia i-a mers buhul de ateu, spuse Lyly contrariat.

— Vasăzică Greene şi smardoiul lui continuă să mă împroaşte cu noroi! Tu chiar crezi că-s ateu?

— N-ai decât să fii ce vrei, interveni Nashe, de data asta fără să se fonfăie, căci îşi dusese batista la nasul ascuţit ca o secure. N-am venit să-ţi dăm lecţii. Facem o treabă care ne-a fost comandată şi-atâta tot. Numele tău ar atrage prostimea, ar fi pe placul ei.

— Ascultaţi-mă pe mine, zise Kit şi, spunând asta, era conştient că acest „pe mine“ la care se referea era doar unul din numeroasele sale euri şi simţea că-l cuprinde disperarea sau, cel puţin, dezamăgirea la gândul că nici el nu ştie prea bine care dintre aceste euri urmează să vorbească. E mai uşor să crezi în această Biserică întemeiată de regele Henric decât să nu crezi. Eu unul cred în ea, cred, domniile voastre, şi nu se pune nici o clipă problema

ce înseamnă credinţa. Aşadar, îmbrăcând această robă subţire a credinţei, putem să ne vedem de treabă, de băutură şi să nu fim urgisiţi defel. Punerea pe tapet a credinţei e o chestiune gravă şi aici, hop şi voi, cu clovnii. Un ateu măcar îşi pune la treabă resorturile minţii şi nu-i este deloc uşor să-l azvârle pe Dumnezeu din rai. Adevărul este că nu există deloc atei, căci cine ar fi atât de nesăbuit, încât să afirme un lucru pe care nu-l poate dovedi? Pur şi simplu, cu toată candoarea noastră, trebuie să dăm din umeri şi să spunem că nu ştim nimic. Cartea lui Dumnezeu este cartea oamenilor, fiindcă Dumnezeu nu mânuieşte pana. Episcopii ăştia, cu scorpiile lor de neveste, ne aruncă în braţe cartea şi ne spun credeţi pentru că vă cer eu să credeţi şi jur pe Dumnezeul meu că, dacă nu, o să vă ard pe rug, o să vă spânzur şi o să vă sfârtec în patru. Ce autoritate afirmă că Martin şi calviniştii lui se înşală? Cum de-a devenit Biserica întemeiată de Petru la Roma aşa, peste noapte, târfa înfierată?

— Şi, cum ziceam, spuse Lyly dând din cap, *Faust* al tău e o scriere ce ţine de vechea credinţă. Iar prin *ateu* vrem să spunem că respingi Biserica Reformei.

— Martin Marprelate e şi el un reformator, stărui Kit. Reforma asta n-o să continue la nesfârşit?

— Ei, hai, făcu Nashe, deloc răuvoitor. Lumea îţi acceptă îndrăzneala. Nu de asta am venit în vizită. Eşti pus pe contraziceri şi, zău, nu-i momentul. Am venit doar ca să-ţi cerem să colaborezi cu noi. Ca să-ţi spun verde în faţă, ni s-a cam terminat inspiraţia în chestiile astea pentru care episcopii ar plăti bucuroşi. Dacă nu vrei comedie, ar merge nişte versuri cu tunete şi fulgere, rostite de-un Tamerlan în numele Dumnezeului propovăduit de arhiepiscopul de Canterbury. Iar apoi să se deschidă trapa şi iadul să-l înghită pe Martin în timp ce urlă din toţi rărunchii. Într-un fel, am contopi frumos cele două piese. Ne trebuie doar câteva scene.

— Aha, iadul de sub scenă. Cu praf, gândaci şi câteva artificii. Deci ăsta-i iadul, nu mai ies din el[114], acesta-i adevărul gol-goluţ.

— Crezi în iad? îl întrebă Lyly. Că de savurat fumul, i-l savurezi, de bună seamă.

— Aici nu-i vorba de credinţă. Încă există oameni care nu cred în America şi nici în existenţa constelaţiilor îndepărtate, care ni se arată prin

lentilele telescopului. Iadul poate exista indiferent de ce credem noi. Nu suntem decât nişte furnici, nişte gâze mişunând cu comedioarele noastre triste. Religia e un lucru mult prea important atât pentru episcopii ţinuţi sub papuc de neveste, cât şi pentru susţinătorii lui Robert Browne. Aşa să-i spuneţi arhiepiscopului. Credinţa nu creează nimic, iar necredinţa nu iscă nimic. Lăsaţi-mă să mă-ntorc la masacrul meu parizian.

A urmat vara în care Kit n-a fost văzut mai deloc prin Londra. Mai târziu avea să-mi povestească cum, aproape zilnic, lua o barcă de la Podul Londrei până la Deptford, mergea acolo să se plimbe, să bea, să chibzuiască nu doar la piesa despre masacrul de la Paris, ci şi la poezii, la traduceri din Ovidiu, la un fel de cronică a Angliei, care purta un război, de fapt, de dragul lăcomiei şi al cuceririlor, nu în numele unei credinţe care pretinde că Dumnezeu îşi revarsă dragostea specială asupra unei insule îndepărtate şi ceţoase. Îşi dădea seama, totodată, că cele două piese deja vizionate şi aclamate tânjeau după o a treia, fiindcă în cea dintâi înfăţişase puterea prin cuceriri, în a doua – prin cunoaştere, iar în cea de-a treia o să fie vorba despre putere prin ce anume? Bani, îşi zicea el, deşi n-avea cum să iasă o tragedie, pentru că banii nu reprezintă o temă tragică. Între timp simţea cum îl alină zgomotul tavernelor de pe malul fluviului, unde trag zdravăn la măsea marangozii, călăfătuitorii şi împletitorii de funii, căci aici se află şantierele navale unde se construiesc, din stejar englezesc şi molid rusesc, corăbii, vase comerciale şi nave de război. Mireasma lemnului proaspăt tăiat se amestecă cu mirosul de peşte nu foarte proaspăt, de marinari şi vomă provocată de berea băută în exces. Iar *Ciuta de aur*, la bordul căreia Drake a făcut înconjurul lumii în trei ani, stă ancorată acolo, să fie făcută surcele, transformată în moaşte sacre, de către cei care vin s-o admire. Ceva mai la vale, la depărtare de-o milă, se întruneşte Consiliul Secret, la Palatul Greenwich, iar Deptford e pe cale să devină o suburbie a Curţii, cu muzicanţii din orchestra regală, cu instrumentele lor de suflat şi cele cu strune, ce se cer acordate, la auzul cărora ogarii regali se apucă să hăulească, în coteţele lor, într-un *faux bourdon*[115] plin de jale.

În cârciuma unde stătea într-o zi, marinarii îşi dădeau frâu liber închipuirii după o călătorie lungă, bogată în păţanii cărora nimeni nu le dădea crezare; erau rodul scorbutului, ăhă, şi al şobolanilor mâncaţi, căci n-

aveau decât seu şi negrii tinerei, şi cică-s nişte oameni cu laba piciorului atât de mare, încât o folosesc să-şi facă din ea umbrar pe zăduf, şi există un fruct în pomi care cântă un rondo, da. Umbra care poposise în prag luă forma unei figuri cunoscute când se hotărî să intre: un tânăr cu un aer grav, care îşi târa după el bagajul, aşadar abia debarcase.

— Numai ce-am debarcat de pe *Peppercorn*, mă ştii. Mă cheamă Dick Baines. O să mă aşez aici.

— Şi o să bei. Bere englezească dintr-un ulcior de metal.

— Nu-mi vorbi de metale. Ăia continuă să bată monedă, dar în sfârşit, m-au trimis acasă pentru alt gen de muncă. S-au prins că n-ai apucat să-l vezi pe untarul ăla?

— Nu. Şi totuşi, s-a lăsat cu război.

— Îhî, şi continuă în Ţările de Jos. A fost o mare victorie şi văd că aici se construiesc vase, căci spaniolii încă n-au terminat cu noi. Şi cu ce te mai ocupi?

— Am ieşit din Serviciu. Scriu piese pentru teatru.

— Ai ieşit? Nu poţi să spui una ca asta. Odată intrat, intrat rămâi pe vecie. Trebuie să-mi prezint raportul domnului secretar, care e foarte bolnav. Curând vom avea un nou stăpân, dar, pe cine, încă nu se ştie. Am auzit vorbindu-se mult despre contele de Essex.

— Şi eu. Ei bine, eu am terminat cu ei.

— Şi ce-i cu piesele astea?

— Piese care-mi aduc bani, dar nu destui. Vezi căsoiul ăla de la marginea parcului? Este al lordului amiral. Scriu piese pentru oamenii lui.

— Nu pricep, cum aşa? Piese pentru marinarii plecaţi pe ocean?

— Companiile de actori trebuie să aibă un protector care să-i apere de învinuirea că-s haimanale sau vagabonzi. Există şi alte trupe în afară de cea a lordului amiral. Există chiar şi Oamenii Reginei, dar asta-i cea mai slabă dintre toate.

— La Flushing nu se jucau piese decât în latină, la şcoala gimnazială. Dar un oaspete venit în vizită ne-a povestit despre ceea ce el numea Timber Lane[116], în care se înjura şi se blestema o grămadă în numele lui Dumnezeu. Ai văzut-o?

— E piesa mea. Titlul pomenit de tine nu-i tocmai exact.

— Ah, ai rămas la vechea ta îndeletnicire, cu Dumnezeu şi Cristos şi discipolul iubit?

— Nu şi în *Tamerlan*, acolo, nu.

— Mă gândesc mult la Isus Cristos.

— Mi-ai mai spus asta cândva. La Londra unde ai să stai?

— O să mă instalez unde oi putea. O să stau la tine.

— N-ai cum.

— Dar tu ai stat la mine în Flushing.

— Aia a fost altă treabă.

— Nu te porţi ca un prieten.

— Domnul secretar sau unul dintre secretarii lui o să aibă grijă de tine. Mă port destul de prieteneşte.

— Nu ţin să mă duc glonţ la pârnaie. Am nevoie de un pic de timp, să revăd Londra, nu am mai văzut-o de ani buni.

— La pârnaie? Ce fărădelege ai comis?

— Nţ, mă duc la pârnaie să mai miros niscai complotişti papistaşi. Încă-s o droaie. La Flushing, Robert Poley mi-a povestit despre activitatea lui din închisoare, s-a eliberat după chestia cu Armada. Acum, Poley bate drumurile prin toată Europa, făcând iarăşi pe catolicul. Se duce chiar şi-n Danemarca.

— Şi eu care credeam c-am scăpat de Poley.

— Scăpat? De el nu scapi în veci. E un agent minunat al Serviciului. Mi-a vorbit mult despre tine. Zicea că o să vină vremea să te folosească din nou. Vasăzică nu pot să stau la tine?

— Iar începi?

— Nu te porţi ca un prieten.

La The Rose se făceau repetiţii pentru reluarea spectacolelor cu *Tamerlan*, iar eu nu mai eram divina Zenocrate, ci înspăimântatul mezin al tiranului. Răguşit rău de tot, Ned Alleyn aştepta să i se aducă litrul de bere de la cârciuma danezului, ascultând între timp enervat trăncăneala lui Kit, care îşi tot flutura piesa: era plină de ştersături şi de semne puse unde mai era de adăugat ceva, şi avea un scris de mână oribil. Pesemne că termenul *ciornă* fusese anume inventat pentru el. Kit vocifera:

— Obiecţiile voastre de anul trecut nu-şi mai au rostul, Ned. Am aici

adevărul şi e adevărul fierbinte, nou-nouţ, încă frige. Regele francez asasinat de un călugăr dominican şi Henric de Navarra ajuns rege. Este triumful credinţei protestante în Franţa şi ce-ar putea avea oricine dintre cei de faţă împotriva ei?

De faţă era Henslowe, cu burduhanul lui grăsan şi faţa uscăţivă, cu registrul lui contabil, îngrijorat că unul dintre clienţii lui gentilomi s-ar fi pricopsit cu frenţie.

— Nu trebuie să ne presezi pe Ned şi pe mine. Nu noi suntem cei care vor spune da sau nu. Mai nou, totul trebuie să treacă pe la arhiepiscop.

— Asta-i o pură formalitate, măi omule.

Şi totuşi, Henslowe avea dreptate. Pe arhiepiscopul de Canterbury îl şocaseră excesele din piesele scrise împotriva lui Martin, multe erau de-a dreptul scârboase, şi îi părea rău că nu numai că încuviinţase, ci şi instigase la scrierea lor, iar acum toate piesele trebuiau să fie înmânate unui triumvirat drastic, alcătuit dintr-un slujbaş numit de arhiepiscop, unul de către lordul primar şi de însuşi maestrul de ceremonii. Cu toate astea, de bună seamă că piesa o să treacă de cenzură, era plină de substanţă protestantă, ca lumea.

— Are douăsprezece crime şi şaptesprezece victime, spuse Kit. O să coste o avere în ceea ce priveşte sângele de porc.

— Aşa te lauzi, cu ditamai cheltuielile? îl luă Henslowe la rost.

— Nu pricep aritmetica asta a crimelor, spuse Ned, părând tentat de idee.

— O vreţi sau nu?

— Mai bine, dă-ne, în locul ei, chestia cu cămătarul evreu despre care ne-ai vorbit.

— Aia încă nu-i gata. O vreţi sau nu?

— Ooof, nu, zise Ned. Nu acum. Poate că niciodată. Du-o la alde Burbage, la The Theatre, care stă să cadă, şi n-o să primeşti un alt răspuns. Ah, slavă Domnului, a sosit şi ulciorul meu. Şi dădu peste cap berea dintr-o suflare, se săturase de trăncăneală: Dacă nu ne dai evreul, spuse el, va trebui să ne mulţumim cu chestia aia a lui Tom Kyd. Şi ne pregăteşte şi Robin Greene povestea cu doi călugări[117] şi comicăria cu conjurarea diavolului.

— Greene iar fură de la mine? Pun eu mâna pe el.

— Greene nu se simte deloc bine.

— O să se simtă şi mai rău după ce am să-i plătesc poliţele, spuse Kit strângând mâna pe mânerul sabiei de i se albiră articulaţiile degetelor.

— Păi, atunci, asta e, trebuie să continuăm repetiţia.

— Evreul cămătar, insistă Henslowe.

— Ă-hă, şi tu o să-l interpretezi.

Cu aceste vorbe, Kit plecă spre malul fluviului, unde barcagiii strigau „Spre răsărit“ şi „Spre asfinţit“, şi luă o barcă al cărei Charon avea gură de lup şi făcu „hn, hn“.

Tom Watson îşi vedea de treabă chiar la Kit acasă, departe de scandalurile neveste-sii şi de latina pe care se chinuia s-o bage cu pâlnia în capul unui flăcăiaş neatent, dar care mirosea plăcut, a scorţişoară. Îşi luase liber, să mai poată adăuga nişte comicării *Masacrului de la Paris* şi, de cum îl văzu pe Kit intrând, spuse:

— Îl pun pe Murgeron să-i taie urechea unui şuţ care i-a tăiat lui nasturii de aur, iar şuţul zbiară O, Doamne, urechea mea, la care Murgeron îi răspunde, Hai, domnule, dă-mi înapoi nasturii şi o să-ţi dau urechea. Va stârni, pe bună dreptate, râsete pline de cruzime.

— Bun. Avem nevoie de bani, Tom, iar Henslowe şi Alleyn nu vor s-o accepte.

— Încearcă cu fraţii Burbage. Au spectacol azi după-amiază. Poţi măcar să-ncerci. E doar un pas. Ia cu tine doar trei coli, să-i deguste calitatea.

— Aşa fac.

Plecă şi se trezi cu William Bradley aşteptându-l afară, beat pulbere, descheiat (dar fără nasturi de aur) şi fluturându-şi sabia. Se porni să urle:

— Pun eu mâna jigodia aia de Tom Watson. Unde e?

— Oricum i-ai zice, băi, jegule, nu-i aici.

— Jeg eşti tu, ateule. Scoate sabia, încep cu tine, bulangiule, de le dai la buci băieţilor, iar pe urmă i-arăt eu şi lui porcu’ ăla de Watson. Hai, băi.

— Eu nu sunt *băi* cu tine, porcule. *Na*.

După care, Kit scoase sabia din teacă şi fandă rapid. Era pe scenă, avea spectatori, se adunau la colţul lui Hog Lane. Gâfâia şi Kit, gâfâia şi Bradley, acesta din urmă beat, de abia se mai ţinea pe picioare, dar avea privirea fermă şi braţul drept bun doar la ridicat ulceaua şi dat peste cap dintr-o suflare, şi la meşteşugul acesta. Tom Walsingham se oferise să-i dea lui Kit

lecţii de scrimă, însă el îl refuzase, dorind să-şi păstreze braţul pentru scris. Bradley îi para cu uşurinţă atacurile, făcând *ha, ha*. Îţi dau eu sânge adevărat, nu din băşici de porc, de la teatru, şi o să fie chiar al tău, mângâi aerul ca o cucoană care îşi despăduchează copilul. Văzând sângele, Kit îl păli. În încheietura mâinii. Bradley începu să sângereze, făcu *ha, ha,* şi apucă sabia cu două mâini, să se îndrepte şi s-o poată înfige în pieptul lui Kit. Kit sări în lături, de-atâta lucru era şi el în stare şi, spre uşurarea lui, îl văzu pe Tom Watson ieşind doar în cămaşă, cu sabia trasă. Bradley răcni la el:

— Dacă tot ai venit, cu tine o să mă caftesc. Dă-te la o parte, găozarule, pe tine-am să te halesc la urmă, ca pe brânză după carne.

De data asta, Bradley avea în mâna dreaptă sabia, iar în stânga pumnalul. Îl lovi pe Tom Watson, plin de înverşunare, cu pumnalul, drept în frunte, făcându-i o rană ce aducea cu o gură care, în loc de vorbe, scotea sânge. Tom alergă spre şanţul care delimita câmpul unde morile de vânt se roteau leneşe, nepăsătoare, căci prea se adunaseră mulţi gură-cască în jurul lor; zări un marinar beat care striga *Codardo*. Dă-te la el, *caramba, madre de Dios.* Tom voia să sară peste şanţ. Bradley se poticni pe marginea lui, îşi recăpătă echilibrul, Tom îl pocni în barbă, aşa că sângele însufleţi câmpia plină de scaieţi, apoi se trase înapoi şi fandă către pieptul gol, descheiat, al lui Bradley şi, după împunsătură, socoti că i-a dat o gaură adâncă de vreo cincisprezece centimetri. Bradley păru de-a dreptul mirat, se uită chiorâş la sângele care-i umplea palma făcută căuş, ripostă cu stângăcie şi se prăbuşi. *Muerto,* strigă marinarul beat criţă. Kit se apropie, să vadă mai bine. Sângele ţâşnea în valuri. Spuse:

— Vine din arteră. Sângele circulă.

— Isuse, spuse Tom cu răsuflarea tăiată. L-am omorât.

— În legitimă apărare, doar a văzut toată lumea. Uite-l cum e pompat din corp.

Stephen Wyld, un tip mărunţel, cumsecade, care era poliţaiul districtului, se apropiase cu doi dintre oamenii lui, înarmaţi cu halebarde, să-i potolească pe zurbagii. Doar că aici nu era vorba de vreo revoltă. *Omor,* rostiră în şoaptă buzele lui Wyld când îşi luă privirea de la şuvoiul de sânge.

— Legitimă apărare.

— Un om mort. Asta se cheamă omor. Care dintre voi?

— Eu l-am lovit primul, spuse Kit. M-a atacat când am ieşit din casă, făcând pe durul, cu sabia scoasă din teacă. Pe urmă l-a atins domnul Watson.

— Sunteţi arestaţi, amândoi. E de datoria mea, nu-mi face nici o plăcere. Vă cunosc pe amândoi. Îl cunosc, l-am cunoscut şi pe el.

Sângele continua să ţâşnească.

— Unde mergem?

— La Sir Owen, adică Hopton, comandantul Turnului. El e judecătorul nostru de pace de-aici. Mergem la Norton Folgate, e la doi paşi.

— Nu opunem rezistenţă, îl asigură Tom. Venim. Sunt destui martori care să declare că a fost legitimă apărare. Ce-o să faceţi cu cadavrul?

— Sir Owen o să se ocupe de el. Să nu-l mişte nimeni din loc. Lăsaţi-l în seama muştelor. Muştele s-au şi pornit să bâzâie în jur. Le place sângele, zici că-i miere.

Sir Owen se afla în grădină. Fusese o vară secetoasă şi îşi uda trandafirii roşii, din soiul Tudor. Era un bărbat aprig, cu o barbă numai bună pentru un grădinar, tunsă în formă de hârleţ. Avea să le semneze un mandat de arestare. Îl însoţiră în casă şi le oferi, mărinimos, vin. Cu apă, îl rugă Tom. Amândoi erau aproape morţi de sete. Pe frunte îi luceau broboanele de sudoare, îşi ceru scuze, batista i-a rămas în mâneca tunicii, la domnul Marlowe acasă. Sir Owen spuse:

— Poftim. Suspecţi de crimă. Mâine o să-şi prezinte raportul anchetatorul[118] şi va trebui să vă supuneţi deciziei pe care o vor lua juraţii. Of, va trebui să fiţi încarceraţi la Newgate. Trebuie puşi în fiare, domnule Wyld?

— Asta-i procedura, însă amândoi sunt gentlemeni.

— Dar de ce, de ce? îl întrebă Kit pe Tom în timp ce erau duşi, sub escortă, la Newgate.

Tom îşi număra banii pe care-i mai avea în pungă, rana de pe frunte nu-i mai sângera, cu tunica recuperată pe el. Săbiile le fuseseră luate.

— E o poveste lungă. Jack Alleyn pleacă de la Unicornul, să i se alăture lui Ned la The Rose, Bradley îi datorează nişte bani de care are nevoie, taxe de protecţie date sub formă de împrumuturi, el nu vrea să-i plătească, Jack îi

cere lui Hugh Swift, care-i fratele neveste-mii, să-l amenințe cu un proces în Tribunalul cu Pricini Civile, Swift îl vizitează pe Bradley la Bishop's Head, hanul lui taică-său, şi este atacat de George Orwell, care îl amenință cu moartea, dacă vrea proces, Swift se duce să depună o plângere la Tribunalul Reginei, să ceară protecţie împotriva mea, a lui Orwell şi Jack Alleyn, căci Hugh mă târăşte în afacerea asta, ca soţ al soră-sii, punem la cale un atac împotriva lui Bradley, să-l silim să-şi plătească datoria, Bradley aude de planul nostru şi cere protecţia legii împotriva lui Jack, Hugh şi-a mea, pretinzând că se teme că vrem să-l omorâm, iar tu apari în toată treaba ca prieten, colaborator, zi cum vrei. Restul îl ştii.

— Aţi ajuns, jupânilor. Iată-vă în purgatoriu.

Fură mânaţi, cu oarece cuviinţă, ţinând cont de felul delicat sau simbolic în care erau mânaţi, pe o uşiţă scundă, într-o beznă lipsită de ferestre, unde o lumânare, proptită pe un pietroi de piatră neagră, lăsa să se vadă zidurile din blocuri de piatră neşlefuite, o duşumea strâmbă, cu un strat de mâzgă şi urmele iniţialelor scrijelite de către deţinuţii de odinioară pe o bancă de lemn, singura piesă de mobilier destinată şezutului, odihnei sau dormitului.

— Nu-i strop de aer. Suntem sub pământ, spuse Kit răsuflând greu în timp ce temnicerul îl legă cu fiarele de Tom, iar apoi îi priponi pe amândoi de inelele de fier de pe podea.

— Ba nu, sunteţi deasupra porţii. Pietroiul negru e câinele negru al Newgate-ului, dar n-o să latre până când n-o să vă vină să vă daţi cu capetele de el. Aşadar, aici o să staţi.

— Ceva mâncare, băutură?

— De treaba asta o să ne-ngrijim când o să vă chiorăie maţele de dorul unui mic dejun.

Acestea zise fiind, temnicerul ieşi târâş, jegos, duhnind a seu de oaie nespălat de secole. Trânti uşa masivă şi răsuci cheia în broască. Deci ăsta-i iadul, nu mai ies din el. În întuneric se auzi o fojgăială. Şobolanii.

— Am putea prinde unul, să-l mâncăm crud, propuse Tom, deşi se spune că nu-s comestibili.

Termenul savant răsună sec.

— Omul n-ar trebui să se joace cu lucrurile astea. Cu închisorile, privarea de libertate şi moartea. Stau frumuşel la masă, cu o pană în mână, şi

născocesc oameni închişi în hrube ca asta[119]. Nu mi-am închipuit c-aş putea să mă sufoc în halul ăsta.

— Respiră adânc. E destul aer. Ba nu, nu-i destul. Economiseşte puţinul pe care-l avem.

— O să ne scoată mâine pentru anchetă?

— Nu cred. Verdictul se ştie dinainte, aşa a zis Wyld. El însuşi o să ne fie martor, o să ne reprezinte. Sunt destui martori, nici nu se pune problema, a fost legitimă apărare. Vom fi, fără doar şi poate, achitaţi. Iar apoi eliberaţi.

— Când?

— Ehe, nu mai devreme de următoarea întrunire a judecătorilor. Cred că prin decembrie. Asta înseamnă peste două luni.

— Petrecute în hârdăul ăsta?

— A, nu, ştiu câte ceva despre procedură. Iadul acesta miniatural are rolul de-a zdrobi sufletul omului peste noapte. Pe urmă vine purgatoriul mai vast. Chiar dacă-i un cuvânt interzis de către teologi în ziua de azi. Ce facem la noapte, compunem o piesă? Ba nu, o să compunem rime, e o treabă mai nimerită pentru nişte poeţi în lanţuri. Lanţurile binefăcătoare ale. Fiecare compune jumătate de distih.

— Nu pot. Uită-te şi tu la mustăţile alea, cum zvâcnesc, ne miroase.

— Încearcă. Aerul curat de la ţară, mieii spălaţi, păstoriţele albe ca nişte crini. Totul e o minciună gogonată. Minciuna pastorală, care tăgăduieşte gropile negre şi miasmele puturoase ale vieţii reale, dacă-i putem spune aşa. Iată-ne, cu învăţătura noastră preţioasă, în anticamera hoţilor, a ucigaşilor şi-a calpuzanilor. Cândva, demult, am fi fost franciscani sau dominicani. Ei, asta e. De sub stejar, Lycidas, îmbufnat…

— Nu-mi arde de asta. Stai aşa. Nici turma nu-şi vedea păscând pe hat.

— Nu-i bine. Doar la frumoasa Phyllida visa.

— N-ai cum să spui asta. La nominativ e Phyllis. În vis, nu-n realitate, ea zâmbea. Nu pot. Hai să urlăm să ne dea drumul. Pe patul omului din beznă, un cap de porc. Trebuie să învăţăm păsărească şmecherilor. Nu există decât lumea interioară. Sufletul zburdă liber.

În zori, după câteva reprize de somn agitat, din care Kit se trezi plângând, în timp ce Tom, treaz şi îngrijorat, îl liniştea spunându-i *Calm, calm*, veni la ei un alt temnicer, răsuci cheia în broască, lăsând să se audă cântatul unui

cocoş, molfăia pâine cu gura deschisă, era un alt veteran soios al Newgate-ului, cu straie de piele franjurată şi ghete cu feţele găurite, prin care i se iţeau copitele cu unghii negre.

— Manga, zise el.

— Un şiling? îl întrebă Tom, care cunoştea termenul, spre deosebire de Kit.

— S'teţi barosani. Un argint.

După ce-şi primi moneda, o muşcă, o puse bine, apoi se apucă să le desprindă cătuşele cu o cheie care chiţcăia ca un şobolan.

— Tre' să vă bag la barosani, nu s'teţi destul de ordinari să vă bag la ăi de rând. Celula din mijloc e aşa de ticsită, că tre' să daţi din coate ca să vă faceţi un pic de loc, iar Hruba de Piatră e bântuită de febră.

Îl urmară într-o porţiune unde era, cât de cât, un strop de lumină şi de aer, o imitaţie jalnică şi caraghioasă a lumii de afară, cu spaţiu şi celule nezăvorâte, cu paturi de scânduri şi oameni neîncătuşaţi, care se târâiau, chiar dacă făceau asta gemând.

— Iar ăsta-i coteţul de macheală, unde poate omu' să tragă la măsea şi să ciocnească. Puteţi plăti la Jupânu'.

Jupânul îşi făcu apariţia într-o manieră potrivită unei închisori, cu pantaloni colanţi, pieptar, guler încreţit şi rufos şi împuţit, cu faţa şi mâinile nespălate la modul arogant, cu barba păduchioasă şi nepieptănată. Luă de la Kit aproape ultimul şiling pe care-l mai avea acesta, îl muşcă, mai mult din obişnuinţă decât din neîncredere, şi le arătă, cu un gest senioral, coteţul. Era un fel de crâşmă jegoasă, cu tavanul boltit. Crâşmarul era chiar fratele Jupânului şi vindea pâine şi plăcinte uscate, prune afumate, de parcă ar fi fost un bordel[120], bere îndoită cu cât mai multă apă, căci nimeni n-avea cum să meargă altundeva. Erau câteva bănci, dar cei mai mulţi clienţi stăteau în picioare. Se aflau aici oameni onorabili, vagabonzi care se dădeau drept soldaţi răniţi în război, cerşetori care făceau pe nebunii, briganzi, trosnitori, cişitori tremurici, barbugii, caramangii, maimuţari şi ciraci care noaptea, făcându-se că le arată drumul husenilor, îi dădeau direct pe mâna tâlharilor (le mulţumesc lui Greene şi Nashe pentru aceste denumiri de ocupaţii), precum şi gentlemeni ca Tom şi Kit, loviţi de soartă. Aici, în chip bizar, se bucurau de o libertate ce nu exista în oraşul liber, de afară, căci puteai să

înjuri Biserica şi statul fără teama de a fi arestat, dat fiind că deja erai arestat. Kit înjură pe anusul lui Gură de Aur şi pe nasul ros de frenţie al Sfântului Anselm. Dick Baines îl auzi. Tocmai comanda o fiertură de bere îndulcită cu pulpă de mere, spre nemulţumirea tejghetarului pus pe bombăneală, şi spuse:

— Aşadar, se înteţeşte vânătoarea de iezuiţi. Te pomeneşti că v-au trimis să mă ajutaţi?

— Domnul Watson şi cu mine ne aflăm aici ca răufăcători adevăraţi.

— Pentru o fărădelege adevărată?

— Am ucis un om.

— Dumnezeule mare! Vă aşteaptă ştreangul? Poate că-s lipsit de tact să vă întreb aşa ceva. Viaţa-i doar o postată. Mă gândesc adesea la scurtimea ei. Pe-aici sunt calpuzani de mare clasă. Am dat peste un oarecare domn John Pole sau Poole, papistaş şi falsificator înrăit, cum s-ar zice. Falsificarea de bani şi papistăşia merg mână-n mână, doar ştii şi tu, sunt forme de manifestare ale rupturii şi făţărniciei. Îi place să lâncezească-n pat şi se scoală târziu, dar ai să faci cunoştinţă cu el.

Aici se făcea risipă de generozitate, nimeni nu putea sta pe uscat din lipsă de bani, aşa că, până în ora a unsprezecea a dimineţii, Kit era împuşcat în aripă şi avea vederea aşa de împăienjenită, că abia îl mai recunoscu pe Wyld, care, ca un bun vecin, venise să le spună ce verdict a dat anchetatorul.

— Întocmai cum am zis. Juriul a constatat că Bradley a fost ucis într-o acţiune de legitimă apărare, taică-său a venit să-i ridice cadavrul şi va fi înmormântat urgent, din cauza căldurii neobişnuite pentru acest anotimp. Domnul Watson, aci de faţă, poate aştepta achitarea la următoarea şedinţă a juraţilor.

— De ce nu acum? îl întrebă Kit cel tehuit.

— Nu intră în competenţa anchetatorului să-l elibereze. Dumneata, domnule Marlin, eşti liber să pleci acum, contra unei garanţii de patruzeci de lire, fiindcă nu tu i-ai dat lovitura fatală, bani returnabili când şedinţa Curţii o să te exonereze.

— Bani de cauţiune? De unde să fac rost de ei?

— Raleigh, chibzui Tom, nţ, Raleigh e plecat în Irlanda, unde plantează

tuberculi de-ăia ciudaţi, Contele Vrăjitor, nţ, nu el, Alley, Henslowe, nţ. Spune-i, rogu-te, totul soţiei mele dragi, o să strângă ea banii să-mi plătească privilegiul încarcerării, o să-mi aducă plăcinte, friptură şi câte o butelcă. Cum se face că trudim din greu şi ducem aşa lipsă de bani?

— Lipsa de bani, aha, făcu un bătrân încovoiat, la vreo cincizeci de ani, înclinându-se, deşi era gata îndoit de şale. Văd aici doi poeţi. Marlin, zise el, ploconindu-se dinaintea lui Tom, şi cu celălalt, şi se plecă în faţa lui Kit. Domnul Baines îşi începe treaba de ciripitor, vedeţi, mi-a povestit despre voi şi despre interesul vostru pentru bani. Nu-i bun ca informator, noi îi vindem tot felul de ponturi şi-l facem fericit cu ele, mă cheamă Pole sau Poole, cum vă place.

— Walsingham va trebui să fie acela, aşa să m-ajute Dumnezeu, spuse Kit beat turtă. Patruzeci de lire, vai, nu.

— Plec, îi anunţă Wyld, dar vă las exemplarul meu din raportul de anchetă. Am să fac ce mi-ai zis, domnule Watson.

Şi plecă. Tom citi:

— William Bradleigh pe dată l-a atacat pe Th. Watson şi-atunci şi-acolo l-a rănit, l-a lovit şi l-a maltratat cu sabia şi pumnalul din fier şi oţel, aşa încât, disperat să-şi salveze viaţa, Th. Watson s-a apărat cu sabia lui din fier şi oţel, în valoare de trei şilingi şi patru penny, şi…

— Domnul Baines, se amestecă în vorbă Pole sau Poole, s-a gândit mult şi bine la bani, dar tot degeaba. El susţine că banii nu înseamnă nimic, sunt simbol al valorii şi nimic mai mult, pe când eu declar că o monedă de aur şi argint are o frumuseţe pură. Adună grămezi, îi zic. Fă-i dacă poţi, şi e curată idioţenie să afirmi că n-au valoare, când un meşter dibaci poate lua obiectele de aur dintr-o biserică, le poate tăia şi poate bate îngeri[121] sau alte chestii de-astea.

Kit simţea nevoia să-şi limpezească mintea, aşa că luă, dintr-o cană, o gură de moluşte ce asezonau stridiile proaspăt aduse unui deţinut gentilom. Recită, din memorie, cât de bine putu:

Saci cu opal, safir şi ametist,
Zircon, nu ş’ ce, nu ş’ ce şi diamante
Şi nestemate rare, preţioase,
Căci una doar, oricare nu ştiu ce,

Doar un carat din cantitatea asta
Poate răscumpăra-n momente grele
Un falnic rege din captivitate,
Nu ş’ ce nu ş’ ce nu ş’ ce nu ş’ ce
Averi enorme într-o cămăruţă.

Pole sau Pool urmări plin de interes recitalul dat pe gratis de către un poet şi spuse:

— Sună grozav, deşi are prea multe nu ş’ ce-uri. Şi ai pus punctul pe i, exact ce vreau să spun şi eu, şi anume, că avuţia constă în lucrul în sine, nu în trecerea lui abjectă dintr-o mână jegoasă într-alta, îhî, aurul e pe locul întâi, dar la rând vin apoi pietrele tale preţioase. Ametistele, diamantele, da da da. Şi aurăria furată din biserici şi catedrale, pot spune asta aici, fără să-mi fie teamă de cei care spun că ce-a fost clădit de bunii catolici este acum în mâinile bunilor protestanţi. Aşa că furtul acesteia e o metodă de restituire forţată a unor bunuri confiscate. Glastonbury, Canterbury, alte lăcaşe de cult au metale faine, numai bune de topit, tăiat şi bătut efigii pe ele. Domnul Baines a vrut să afle dacă ştiu cine a luat aurăria din Glastonbury şi i-am dat numele unor persoane inexistente, iar el şi le-a notat, se ocupă de caz cu pana, cuţitul şi călimara.

— Vasăzică suntem la fel de îndreptăţiţi să batem monedă ca şi Maiestatea Sa regina? întrebă Kit.

— Îhî. Îmi place versul tău cu cămăruţa.

— Cu-averi enorme-n ea. Trebuie să mă culc.

Kit zăcu în după-amiaza aceea pe o scândură fără saltea şi dormi puţin, dar se lăsă dus de imaginaţie în ţinutul cald al Mării Mediterane, unde evreul său, pe nume Barabas, îi înşela şi pe creştini, şi pe turci. Baines îl găsi la asfinţit şi-i spuse:

— Ei, gata, pot pleca. Mi-am încununat şederea aici, slavă Domnului că s-a terminat, cu dibuirea unui iezuit deghizat în geambaş. Îşi începea scrisoarea trimisă unui prieten cu iniţialele AMDG, care, după cum ştim cu toţii, înseamnă *Ad Mariam Dei Genetricem*, semn de idolatrie scârboasă, or este interzis să te rogi mamei lui Dumnezeu.

— Te-nşeli amarnic, vorbi Tom Watson de pe patul învecinat. Înseamnă *Ad Maiorem Dei Gloriam*[122]. A venit cineva la mine?

— Pe bune? Deh, totuna-i, iezuitism ordinar.

— Cui te duci să-i raportezi? îl întrebă Kit. Direct lui Sir Francis?

— Nu, lui Poley. A revenit în Anglia de trei săptămâni.

— Roagă-l pe Poley să tragă nişte sfori pentru cauţiunea mea. Stai. O să-i scriu un bileţel, urmă Kit, scoţându-şi din sân cele trei pagini din *Masacrul de la Paris*. Împrumută-mi pana şi călimara ta.

— Şi, le povesti Baines în timp ce Kit scria, avea de gând să-şi termine epistola cu LDS, prin care, presupun, voia să ceară nişte bani, deşi a pus penny înainte de *solidarii*[123].

— *Laus Deo Semper*[124], îl corectă Tom cel îngrijorat.

— Pe bune? Cu-atât mai grav. Ştii cam multe, adăugă el bănuitor.

A doua zi dimineaţă, când se sculă după un somn chinuit (se vindea din nou Serviciului, fără să mai fie un om liber nici măcar când avea să fie eliberat de-aici), se duse, mai întâi, să se pişe în puţul adânc din Hruba Jupânului. Apoi, încheindu-şi şliţul, intră, cu ochii împăienjeniţi, în coteţul de macheală, unde se pilea deja pe rupte. Nu se miră mai deloc să-l vadă pe Nicholas Skeres. Acesta îl întâmpină cu familiaritate, spunându-i *Kit Merlin*. Era la fel de jegos ca atunci când se întâlniseră la Dover şi părea să se simtă în largul lui printre cerşetori, fartiţieri şi panacotarii care se dădeau drept marinari lăsaţi la vatră. Îi făcu cinste lui Kit cu bere şi o bucată de plăcintă rece, rugându-l să aibă grijă la unghiile din umplutură. Apoi îi spuse:

— Vor aduce curând garanţia, din partea Serviciului, doi tipi, Kitchen de la hanul Clifford şi Humph Rowland, negustorul de coarne. Robin Poley s-a bucurat când a auzit că arzi de nerăbdare să te reapuci de treabă după distracţiile din teatru. E mult de lucru. Pretutindeni sunt duşmani, extremiştii, zău aşa, catolicii şi puritanii. O să vă întâlniţi în Seething Lane. Sir Francis e foarte bolnav, Robin Poley a preluat hăţurile.

— Sunt liber să plec de-aici?

— Ah, uite-l şi pe Tom Watson. Bere pentru scrimer.

— Soţia mea? A venit?

— O să ai parte de-o aşteptare istovitoare. Până şi nevinovaţii-s puşi să se simtă vinovaţi. Cică vina ar fi condiţia înnăscută a omului, închisorile-s făcute să nu uităm treaba asta. Trebuie să speri că juriul din tribunal va

împărtăşi decizia dată de juriul anchetatorului. Îhî, eşti liber să pleci. Vino.

După ce şi-a sărutat pragul uşii de la intrare, primul lucru pe care l-a făcut Kit, sosind acasă, a fost să aprindă o lumânare cu amnarul şi să-şi salute nimfa, invitând-o până în străfundul plămânilor săi. Pe urmă se spălă viguros, din cap până-n picioare, şi îşi schimbă cămaşa. Avea senzaţia că încă e impregnat de jilăveala temniţei şi că-i simte mirosul în cârlionţi, deşi îşi spălase părul. Iar atunci când se întâlni cu Poley pe Seething Lane, îi fu ruşine de sine, de parcă ar fi fost un criminal. Poley, ceva mai rotofei şi îmbrăcat foarte elegant, cu unghiile curate, doar că nu-l sufocă cu dragostea şi urările lui de bună revedere, scumpul meu Kit, ce mult timp a trecut, ce greu mi-a fost, cunosc şi eu iadul din temniţă, am suferit rigorile multor călătorii în slujba cauzei, slavă Domnului că sunt iarăşi împreună, spune-mi Robin, pe numele mic.

— Robin, zise Kit cu oarece îndoială, păi, domnule, am să-ţi spun Robin.

— Trebuie să asculţi cu atenţie tot ce am să-ţi spun, scumpul meu Kit. Ne eşti dator, ştii bine.

— Veţi primi patruzeci de lire în decembrie.

— Atunci, la Flushing, ai trişat, să nu crezi, scumpule Kit, că cine ne trişează scapă nepedepsit, Baines ne-a povestit totul, dar nu te putem învinovăţi în întregime, Sir Francis, oricum, se hotărâse deja, pericolul spaniol plutea în aer, ştiu, ştiu. Ei bine, ai spus că, prin urmare, Drake poate asalta Cadizul şi putem declara război şi l-am câştigat şi s-a terminat totul. Dar, urmă el burzuluindu-se şi dând cu pumnul în masă, nu s-a terminat nimic. Războiul se va relua. Nu vor mai ataca nicicând pe Canal, categoric nu. Şi-atunci, unde-o să ne izbească?

— Presupun că din altă direcţie.

— Îmi place isteţimea ta, pe bune, cum zic bufonii. Ţi-am văzut piesele, până şi pe-aia a ta, cu Faust şi diavolul. *Nu* îmi place isteţimea ta din acest moment. Răspunsul este dinspre miazănoapte, dinspre Scoţia, să fie clar. În Scoţia sunt calvinişti şi sunt catolici, aşa că Scoţia reprezintă o bucăţică fainã de vrăjmăşie. Şi regele-i vârât în afacerea asta, poate că nici nu-i de mirare, după ce i-am omorât mama.

— Recunoaşteţi, aşadar, că aţi omorât-o?

— Bineînţeles c-am omorât-o, n-am avut de ales. Regele Iacob al Şaselea

e un nătărău beţivan şi un curlangiu recunoscut şi câţiva conţi de-acolo l-au înduplecat să-l roage pe bătrânul Filip al Spaniei să trimită o parte din trupele lui Parma, staţionate în Ţările de Jos, să se alăture unei armate de scoţieni catolici din nord, ca să ne invadeze. Iată, asta-i o surpriză pentru tine.

— Ar da chix.

— Trebuie să dea chix, aşa-i, dar o să instige vechea nobilime catolică de-aici să se gândească la străvechile ei drepturi succesorale. Regina este bătrână, dar tot nu vrea să-şi desemneze un succesor, doar ştii şi tu. Eşti prieten cu un conte catolic, adăugă Poley pe un ton de reproş.

— Cu greu s-ar zice că mi-e prieten. Nu pot tăgădui faptul că mă văd cu el, dacă-i cumva vorba de contele de Northumberland. Doar că nu-i catolic.

— Văd că tare-ncet îţi pierzi nevinovăţia. El n-a uitat că taică-său a murit de dragul credinţei, vechea loialitate o să-l năpădească iarăşi dacă îi va fi zgândărită cu oarece posibilităţi.

— Ce vreţi să fac? Robin, adăugă el la urmă.

— Dragul meu Kit, va trebui să pleci la Edinburgh. Va fi o călătorie plăcută, pe mare, de la Deptford, dacă o să ţină vremea asta frumoasă. Ai să-ţi reiei vechiul rol, de convertit la vechea credinţă, care ţi-a prins bine în momentul acela pe care n-ai să-l uiţi prea uşor…

— Niciodată, niciodată.

— Un precept al lui Machiavelli spune că nu trebuie să vezi niciodată consecinţele faptelor tale, pentru că îţi înmoaie bărbăţia. Pesemne c-ai citit şi tu.

— Nu cred. Ce-am de făcut?

— Trebuie să te-ntâlneşti cu contele de Huntly. Tânărul Fowler din Edinburgh face şi el pe catolicul, dar lucrează pe mâna noastră. Le-a spus lui Huntly, Errol şi Angus că o să vină din Anglia un susţinător înfocat al cauzei lor, să înveţe mai multă strategie şi să le dea numele câtorva nobili de dincoace de graniţă, care vor ridica niscai steaguri pe partea engleză. Vei avea un tovarăş de drum.

— Doar nu pe Skeres?

— Ah, nu, nu pe Nichipercea. Trebuie să fie altcineva, mai capabil să-şi asume un rang înalt. Ai să vezi.

— Când?

— Înainte ca regele lor idiot, poponar şi beţivan să purceadă spre Danemarca, pentru cununia lui cu prinţesa Ana. Eu mă voi afla acolo. O să turuie verzi şi uscate, dar n-o să fie totul doar verzi şi uscate. Îi vom cere ceva.

— Un angajament că n-o să ne invadeze?

— N-o să se ajungă până acolo. Vino să mă vezi peste o săptămână, vezi, nu uita, trebuie să rămâi loial ca şi cum ai fi jurat, şi ajungă-ţi cu întemniţările în Newgate din cauza bumbăcelilor stradale. Văd că n-ai sabie.

— Mi-au luat-o. Mi s-a interzis *sine die* folosirea unei arme, pentru ca prietenii mortului să mă poată lichida mai uşor. Totuşi, o să am grijă de mine şi voi fi aici când spui tu. N-am încotro, adăugă el cu năduf.

— Un cazan pentru evreu, spuse Henslowe cu colile de hârtie în mână, se rezolvă.

— Ideea lui Tom Watson, zise Kit. Îşi amăgeşte timpul petrecut în temniţă. Piesa e ca şi gata. Puteţi să-mi daţi nişte bani?

Henslowe se puse pe scâncit. Ned Alleyn spuse:

— Am la mine un şiling, cam aşa ceva. Nu ne este deloc uşor, de când cu discuţiile astea despre cenzură. Oamenii Reginei s-au stins ca o lumânare, iar cei ai amiralului urmează să preia The Theatre pe o jumătate de an, dacă ni s-o permite să jucăm defel.

— Ce motiv aveţi să plecaţi de la The Rose?

— Banii, ca de obicei. Oamenii Lordului Strange plătesc o chirie frumuşică pentru The Rose, să-i cunoască lumea. Şi mă iau pe mine cu împrumut.

— Nu ştiu nimic despre acest lord Strange[125]. Cine face parte din companie?

— Nume noi. Tooley, Ostler, Alex Cooke, Dicky Robinson. Unul proaspăt sosit de la ţară să-şi încerce talentul, Shogspaw sau Shagspeer sau aşa ceva. Se petrec lucruri pe la spatele tău.

— Şi cine-i lordul Strange?

— E un om care nu se mulţumeşte doar să-şi împrumute numele ca protector. Are o părere foarte bună despre actori, a avut propria lui trupă sus, în nord, unde îşi are domeniul. Îl apreciază foarte mult pe Dick

Burbage, care, probabil, o să fie conducătorul lor. Cred că lordul Pembroke e cel care le-a insuflat mai multora ideea asta. De fapt, poate că soţia lui, sora lui Sir Philip Sidney, o are în sânge.

— Sidney n-avea o părere prea bună despre piese.

— E îndrăgostită de un franţuz pe nume Garnier. Îl traduce. Speranţele noastre se leagă de lumea seculară, cărturarii ne consideră nişte gunoaie şi nişte haimanale.

Şedeau într-un han de pe malul fluviului, numit Pălăria Roşie, pe-a cărui firmă era pictat un diavol îmbrăcat în straie de cardinal. Ned Alleyn luase de la Henslowe paginile cu *Evreul bogat*.

— Nu-l mai laşi odată în pace pe Machiavelli, comentă el, după care le recită muşteriilor:

Deşi-l cred unii mort pe Machiavelli,
Sufletul i-a zburat doar peste Alpi,
Şi-acum, că Guise e mort, vine din Franţa
Să vadă ţara asta şi-mpreună
Cu-amicii lui să se distreze straşnic.

— Şi cum rămâne cu tragedia lui Guise?

— La momentul potrivit, la momentul potrivit, răspunse Henslowe. Ţi-am spus, sunt vremuri grele.

— Vrea să spună, interveni Ned Alleyn, că ursului Sackerson o să i se scoată o măsea şi că frenţia seamănă prăpăd. Nu-ţi fie teamă, Pip, poate că totul se va sfârşi cu bine.

— De-ar fi viaţa mai uşoară.

Kit se trezi cântând în falset:

Ne-am mulţumi cu joaca,
Duhuri de izbăvit
De nu-s, tot anul am trudi cu spor
Spre groapă, negreşit.

Îşi aminti totul, seara aceea petrecută în compania căpitanului Foscue la Reims şi minciuna pe care o cântase preotul cu soarta pecetluită despre primejdia de moarte a gândirii. Un necunoscut cu o figură blândă, cu fruntea în formă de scripcă şi barbă roşcată, dădu din cap la auzul acestor versuri. Kit se ridică. Trebuia să-şi împacheteze cele trei cămăşi şi să

pornească spre Deptford, să prindă fluxul de seară.

Constată cu oarece surprindere şi fără mirare, întâi cu surprindere, apoi fără mirare, că tovarăş de drum îi va fi Tom Walsingham. Se afla pe cheiul unde era ancorat *Swiftsure*, fără servitorul său Ingram Frizer, în nişte splendide veşminte de culoare roz, cu auriu sub croiala vestonului, cu părul revărsându-i-se pe umeri sub pălăria cu pene de vultur de mare şi borul lat. Avea un sac de voiaj nou-nouţ, din piele, lucrat, poate, la Florenţa. Nu păru uimit să-l vadă pe Kit; dezvăluirea identităţii tovarăşului de drum fusese unilaterală.

— Scumpul meu Kit, îl întâmpină el. După un car de vreme. Nu ridică ancora decât în zori. Am aranjat să ne cazăm peste noapte la madam Bull.

— Aha.

Peste mirosul de sare, de măruntaie de animale sacrificate, de peşte lipsit de prospeţime plutea amintirea altor miresme. Memoria este prizoniera miresmelor.

— Şi unde-i această madam Bull?

— La câţiva paşi de-aici. Eleanor Bull e o hangiţă destul de rafinată, are nişte mâncăruri de peşte delicioase, bărbatu-său e un puritan jegos, care aduce tipărituri puritane de la Middleburg. Robin Poley, care îi urăşte pe puritani, nu-l urăşte pe Rob Bull. Iată un mister care merită cumpănit.

Se plimbară împreună pe frunzele moarte, sfărâmicioase, din grădina casei lui Eleanor Bull în timp ce ea, o femeie cuviincioasă, cu un coc regal şi obraji ca nişte mere, înveşmântată în straie simple, după moda noilor reformişti, pe care Tom Walsingham, cu tact, le consideră dictate de gusturile ei, supraveghea prepararea cinei, o plăcintă cu peşte, curmale şi mirodenii. Sângele lui Cristos, nu, nu sângele lui Cristos şiroia pe firmament, era doar culoarea unei zile tomnatice ce îşi dădea eroic duhul, un cântec de lebădă trist, suav, cântat nimănui.

— Ne stăpânim furia nebună, nu? întrebă Tom.

— Furia cărnii, ca să zic aşa?

— Sunt constrâns să intru în iarnă înainte de soroc. Mi-e vărul pe ducă, am un frate cu un picior în groapă şi sunt ultimul Walsingham.

— N-am ştiut nimic despre fratele tău, iar despre Sir Francis spuneau unii că s-ar simţi mai bine.

— Ca să-i sperie pe vrăjmaşi şi să le dea speranţe creditorilor. E destul de bolnav. Poley e cel care comandă, dar n-am să mai primesc ordine când am să preiau rolul de Stăpân al Domeniului.

— Omul tău, Ingram Frizer, îşi tot pregăteşte lănţugul de majordom de ceva timp.

— Încă îi porţi pică. Frizer începe să aibă o părere bună despre tine. Pe vremuri voia să ajungă actor. Spune că *Faust* al tău l-a copleşit, i-a indus un extaz al groazei. N-are nimic împotrivă să devii poetul meu de curte.

— Poeţii de curte nu sunt supuşi Stăpânilor de Domenii. Sau eşti trufaş, sau vorbeşti în sens metaforic.

— Dogoarea ni s-a domolit. Ajungem pretimpuriu în toamna vieţii.

— Probabil că vorbeşti despre tine, Tom. Eu încă sunt în primăvara vieţii.

— Vai, nu. În *Faust* nu era nici urmă de primăvară. La madam Bull n-o să împărţim patul.

— Vasăzică, ai fost în Londra să vezi *Faust*, dar nu te-ai gândit o clipă să vii şi pentru autor?

— Am avut alte treburi, spuse el vag. Cred însă că acum trebuie să fim împreună.

— Iar Frizer să ne binecuvânteze însoţirea castă?

— Nu uita că Frizer mi-a salvat viaţa. Mă înecam. Înotam în lac şi mi s-a pus un cârcel. Ar trebui să te bucuri că era pe mal, atent, veşnic atent.

— Ţi-a salvat viaţa, aşa că-l binecuvântez îndatoritor.

— Să mergem la masă.

Mâncară, iar apoi dormiră în camere separate, situate destul de departe una de alta. Kit se trezi din somnul lui superficial în timp ce *noctis equi*[126] înaintau spre zorii zilei. Păi e-n interesul lui, domeniul Scadbury e la o poştă de străzile unde mişună ucigaşii de teapa lui Orwell. Şi mai e chestiunea asta, poate chiar o îndatorire, să se retragă din lumea teatrului şi să se pună în slujba… cui? A lui Erato? Calliope? Până acum n-a slujit-o pe Melpomene, ci, mai curând, pe sora ei mai tânără şi urâtă, pe Thalia[127]. De câţiva ani se tot gândeşte să pună în versuri rimate povestea efebului cu bucle ca zambilele, care s-a înecat în Hellespont, fără să fie şi el salvat de un Frizer care să plonjeze după el. Nu înţelege mai deloc intenţiile lui Tom, prea îi vorbeşte în dodii. Kit anticipa însă că Tom anticipează un fel de

abandonare, dictată de sentimentul datoriei (datoria, mereu datoria), a plăcerilor iscate de îngemănarea mădularelor bărbăteşti, cedarea în faţa căsătoriei, întru perpetuarea spiţei. Astfel, ar urma modelul nobilimii, al lui Essex, de pildă. Se zvoneşte că Essex a aranjat să se însoare cu văduva lui Sir Philip Sidney, nimeni alta decât fiica lui Sir Francis. Roşul neamului Walsingham se îneacă în albastrul familiei Devereux. Sângele neamului Walsingham nu trebuie să sece asemenea unui râu pe timpul verii. Nu trebuie să dispară din istorie. Şi-atunci, de ce mai are nevoie de Kit (ca de aripa lui, îi spusese Tom, sugând scheletul unui peşte)? Ca de-o ispită vizibilă, tangibilă, căreia să-i reziste sau nu? *Poetul meu?*

Navigară în aval şi începură lungul urcuş de pe coasta de est a Angliei, spre ţara străină numită Scoţia. În tot acest timp se consolau văzând la babord câmpiile verzi, corăbiile ancorate, fuioarele de fum ce se înălţau din hornurile caselor. Vânturile, capricioase, băteau după bunul lor plac şi ba strângeau velele, ba le desfăşurau. La căderea nopţii, ancorară în Grismby şi, cum hanurile erau ticsite de călători, împărţiră un pat, după cum procedează bărbaţii adesea. Goi, se atinseră unul pe altul.

— Trupul nu-ţi mai miroase ca altădată. Miroşi a rânceză.

— Sunt sufocat de dragostea tutunului-nimfă.

— Da, faci parte din tribul lui Raleigh. Raleigh trebuie să fie cu ochii-n patru.

— Ştie şi el asta.

— La mine ai să fii în siguranţă.

— Mă paşte o primejdie?

— Dacă Raleigh nu poate fi lesne izbit, alţii pot fi loviţi, în semn de avertisment. Hai, vino.

Se îmbrăţişară, se înlănţuiră, îşi aţâţară nervii gata-gata să le plesnească, se bucurară când duhul ţâşni din ei. Iar apoi îşi continuară drumul spre Whitby. Pe urmă ajunseră la Dunbar pe ploaie, cu pânzele plesnind în bătaia vântului, cu Tom bolnav şi Kit îngrijorat de starea lui. La sosirea nopţii intrară pe râul Firth şi ancorară la Leith. Urmă o călătorie scurtă, pe cai închiriaţi, până la Edinburgh, care mirosea a focuri de turbă. Hanul lor era pe Spittle Street, la sud de grajdul regal. Holyrood sclipea în ploaie, scăldat de razele lunii. Se culcară tot într-un singur pat.

— De ce te afli aici, Tom?

— Am adus o scrisoare. Nu mă-ntreba mai mult de-atât. Aici vom deveni doi, nu unul. Dormi.

Şi, ca să sublinieze ideea de separare, îi întoarse spatele.

Se treziră cu un miros diferit de cel al Londrei. Acelaşi fum de turbă le asaltă ochii şi nasul din focul înăbuşit ce ardea în odaia unde urmau să ia micul dejun, cu fereastra deschisă, dar aceasta fu curând închisă la cererea lor din cauza vântului mai tăios decât oricare altul din sud. Hangiţa îi servi cu *parritch*[128] şi heringi. Vor trebui să aştepte laptele muls de la o vacă sau veacă ce mugea prin apropiere. Pe Kit îl apucă tusea când dădu peste cap o duşcă de *usquebaugh*[129]. Pe urmă, pe stradă, trebui să se oprească niţel, ca să evite un mic potop revărsat dintr-un ţucal golit deasupra lor, la auzul francezei stâlcite, *gardey loo*, ştiind că sunt pe un teritoriu străin. Pe tânărul Fowler îl găsiră la locuinţa lui din Grassmarket. Acesta se închină în glumă dinaintea oaspeţilor săi londonezi, îi pofti să ia loc, avea deja pregătit ulciorul cu bere scoţiană. Vorbea engleza din Anglia, dar o intona ca scoţienii, cântat, transformând fiecare afirmaţie într-o întrebare. Domnul Walsingham poate purcede îndată la palat, chiar acum, din fericire, Maiestatea Sa se află acolo. Cele două sigilii de pe scrisoarea domnului Walsingham, cel al Reginei Angliei şi cel al Sfinţiei Sale de Canterbury, îi vor asigura o primire promptă din partea unui servitor cu medalion. Cât despre domnul Marlin, aci de faţă, contele de Huntly se află în locuinţa sa din Holyrood şi va fi înştiinţat de sosirea emisarului londonez, care trebuie să se prezinte la liturghia de dimineaţă în Capela Sfintei Maria, mulţi cred că-i vorba de răposata regină sanctificată deja, deh, norodul neştiutor, să înghită pâinea sfinţită, ca semn al sincerităţii credinţei sale şi-al însărcinării sale, iar pe urmă să-i dea pachetul, al cărui sigiliu nu-i este cunoscut nici lui Fowler, nici lui Kit, nici lui Tom, dar, fără îndoială, va fi recunoscut de către domnia sa.

Kit avu, aşadar, o zi liberă în acest straniu oraş bătrânicios, în ale cărui cârciumi auzea străbuna limbii sale materne, din care abia pricepea câte o boacă. Pe Highriggs, spre asfinţit, zări o figură care-i păru cunoscută şi căreia şi el îi păru cunoscut. Omul îl salută spunându-i Marlin, Merlin, Marley de la Corpus Christi.

— Penry? Penry, tu eşti?

— Ce să fiu? Eu am fost la Peterhouse. Aaa, te referi la Penry cel vânat de autorităţi. Vântul ăsta de la asfinţit e uneori teribil. Hai să mâncăm.

Ocupară odăiţa din dos într-o crâşmă numită Doi Corbi. Focul de turbă fumega. Penry tuşi rău de tot, lăsând să i se vadă dantura sănătoasă. Acest bici al Bisericii de Stat era de vârsta lui Kit, cu părul şi barba roşcate, stindarde înfocate ale celui a cărui misiune de foc era domolită de fumul râsului, tusea şi râsul semănând între ele, în sensul că ambele se declanşau fără a fi strunite în chip voit. Penry ceru să li se aducă *usquebaugh* şi bere cu care să-i mai stingă tăria.

— Ţin minte că amândoi l-am avut profesor pe sărmanul Francis Kett. Ai auzit de sfârşitul lui înfocat? (Destul foc are şi poţiunea asta.)

— Cu furie crâncenă. Şi, ca să-ţi răspund la întrebarea de mai înainte cu mai mult decât un acces de tuse, da, eu sunt şi autorul şi tipograful. De multe ori am scris direct în tipar. Stai şi mănânci heringi cu Martin Marprelate.

— Unde-i tiparniţa?

— Într-o căruţă dintr-un grajd. N-am să-ţi spun unde. Trec graniţa dintr-o parte în alta. Aici mă protejează Biserica Scoţiană. Ar fi însă o laşitate din partea mea să stau pitit în Scoţia. Ştiu că tot mă vor prinde până la urmă.

— Nu cu ajutorul meu.

— Trebuie să-ţi adresez măcar nişte mulţumiri negative. Tu nu te-ai alăturat celorlalţi cârpaci de piese, să-l ataci pe bietul Martin.

— N-am avut nici un motiv să-l atac. Sir Walter Raleigh mi-a povestit că până şi regina s-a amuzat în taină cu pamfletele lui Marprelate. Episcopii ei sunt o echipă ca vai de mama ei şi e şi ea conştientă de acest lucru.

— Ah, mie a iad îmi miroase toată fierberea asta eretică, ba nu, ereziarhică, condamnabilă. M-ai cunoscut pe vremea când trebuia să-mi maschez catolicismul. Am sărit peste cazuistica căii de mijloc şi am îmbrăţişat extrema opusă. Cristos a fost însă mereu prezent, cu acelaşi trup, indiferent de veşminte. Pentru Cristos am flămânzit şi flămânzesc, de-a dreptul, neostoit, despuiat, cu trupul lipit de trup. Zâmbeşti. De ce zâmbeşti?

— Iartă-mă. Ţi-ai atacat heringul ca un înfometat. Mă gândeam la Cristos

ca fiind *ichthyos*[130]. Şi trebuie să recunoşti că ataşamentul tău de Domnul se exprimă în termeni extrem de fizici.

— Ei, astea-s neajunsurile limbii. Sfinţii au trupuri, altfel, ar fi îngeri. Zâmbetul, trebuie s-o spun, este al unui cinic.

— Doar între cinici ai să afli toleranţă. Mărturisesc că m-am dat cu alţii, care tăgăduiesc divinitatea lui Cristos. Decurgând din onestitatea liberei cercetări. Greşim cu ceva? Libera cercetare poate sfârşi în incapacitatea de a tăgădui acest lucru. Vrem să ajungem, prin mărăcinişul gândirii, la ceea ce negândirea trebuie să accepte ca dogmă.

— Trebuie să despuiem totul ca să ajungem la prezenţa lui celestă, care-i şi o prezenţă carnală. Miracolul lui Dumnezeu devenind umanitate supusă greşelii – te ameţeşte de cap mai rău decât *usquebaugh*-ul ăsta.

— Cu siguranţă că nu supus greşelii?

— Carnea vlăguită, carnea răspunzând durerii, iar apoi slava reînvierii.

— Cu greu acceptăm aşa ceva. Cristos cel corporal se înalţă într-un cer material. Hariot, cartograful, nu reuşeşte să delimiteze aria în care se află. Când vor veni la putere oamenii tăi, mă vor arde pe rug pentru aceste convingeri?

— Ne vom gândi să-i ardem pe alţii după ce noi înşine vom fi trecut prin foc, spuse el cu un zâmbet care lăsa să i se vadă oasele de peşti dintre dinţi. Şi, fără a mai zâmbi, adăugă: Am să trec prin foc la soroc, căci va veni.

— Îţi accepţi martiriul?

— Ca pe expresia de pe urmă a iubirii.

— A iubirii de Cristos, care nu-i totuna cu iubirea de Dumnezeu.

— Cristos *este* Dumnezeu, e Dumnezeu redus la slăbiciunea noastră. Îl putem eradica pe încrâncenatul Iehova al evreilor. Cristos în slavă e tot Cristos în zdrenţe. Iar apoi: De ce te afli aici?

— Însoţesc pe cineva care-i înmânează un mesaj regelui Scoţiei.

— Pe ce temă?

— Asta nu mi-e îngăduit să ştiu.

— Va fi despre o invazie catolică a Angliei. N-o să se aleagă nimic din asta, îţi spun eu. Au trecut pe-aici spanioli care au dat din cap mormăind în barbă, da da, după care s-au întors pe mare în Ţările de Jos. Totul depinde de regele Jamie, iar regele Jamie şovăie. Îşi face socoteala c-o să urce pe

tronul Angliei la momentul potrivit şi s-ar putea să aibă dreptate. Învaţă să-i iubească pe episcopi. Pe noi ne urăşte, dar Biserica Scoţiană e puternică. Ai venit aici, aşadar, cu un emisar catolic.

— Într-un fel, păstrându-mi secrete propriile gânduri.

— Tu, îi spuse Penry, aplecându-se cu un aer grav deasupra heringului rupt în două, tu trebuie să-ţi faci ordine în lucruri. Tu nu crezi în nimic.

— Cred în puterea cuvintelor.

— Putere în numele cărui lucru?

— Asta încă n-am aflat.

— Timpul e scurt şi devine tot mai scurt. Şi, ca şi cum îmbucatul dintr-un hering ar fi fost un mod frivol de-a şi-l petrece, spuse: Mă bucur că te-am reîntâlnit. Mă voi ruga pentru sufletul tău. Cristos o să mă audă.

În noaptea aceea, Kit dormi singur; Tom primise, probabil, un pat la palat. Când coborî la focul înăbuşit, în timp ce vântul împroşca ploaia în geamuri şi norii se rostogoleau pe cer la crăpatul zorilor, refuză micul dejun, la început fără să ştie de ce, iar apoi îşi dădu seama. Euharistia pe stomacul gol. Dar nu era nici o euharistie, era doar pâine. Şi totuşi, de-a lungul creştinismului, fusese trupul lui Cristos. Putea edictul unor muritori îmbrăcaţi dichisit să anuleze propriile cuvinte ale lui Cristos? Cristos fusese însă un simplu muritor. Sau Cristos n-a existat nicicând.

— *Hoc est corpus meum. Haec est enim calix sanguinis…*[131]

Simţi că-i vine să vomite pe foiţa rotundă de napolitană. Nu se lăsa înghiţită, se agăţa de el precum carnea pe carne. Bărbatul voinic din celălalt capăt al balustradei altarului şi cel de lângă el, cel subţiratic, îmbrăcat în negru, traversaseră înaintea lui Kit naosul scurt, cel trupeş şchiopătând în jiletca şi pantalonii lui mulaţi, după moda din sud, dar foarte sobri, cu un fel de pătură – în culorile clanului său, îşi zise Kit – înfăşurată pe trunchi, să-l apere de frig. Amândoi îşi întoarseră privirea spre locul de unde veneau icnetele de greaţă, iar omul în negru îi şopti companionului său după ce trecu vasul sacru, cu ostii.

— *Ite, missa est*[132].

Se întâlniră în porticul capelei şi aşteptară să iasă în vânt şi ploaie puţinii enoriaşi, în majoritate nişte sărăntoace bătrâne, înainte să discute. Contele de Huntly îşi scoase boneta. Kit nu reuşi să-i priceapă vorbele. Celălalt

vorbi în engleza londoneză:

— Sunt Shelton, servitorul domniei sale. Aţi adus o scrisoare?

— Da, şi trebuie să şi iau una cu mine.

Kit îi înmână pachetul sigilat. Contele rupse ambalajul cu mâinile lui mari şi neîndemânatice.

— Die la Pawley.

— De la domnul Poley. Probabil că-l cunoaşteţi. A mai trecut pe-aici.

— Îl cunuosc. A fuost întemniţat şi tuorturat pientru cauza noastră, spuse Shelton cu un aer deloc nevinovat, vorbind repezit, cu trăsături discrete de făţărnicie iezuită. Nu iexistă om mai die încriedere diecât dumnealui.

— Amin, făcu Kit, simţind că iar îi vine să vomite. Şi ce-i duc dumnealui?

— Asta, spuse Shelton, scoţând din sân o scrisoare cu pecete triplă, pe care Kit o puse bine.

Contele de Huntly îl examină pe Kit cu ochii lui trişti, cenuşii, de sub sprâncenele-i gri, stufoase, şi îşi linse buzele ce păreau roşiatice prin barba sură, căreia i-ar fi prins bine un bărbierit. Vorbi:

— Spune că trebuie să te fereşti de torţionari. Pari extrem de vulnerabil. Te roagă să te închini Maicii Domnului, să te ocrotească.

Liber, oare cât de liber? se întrebă în sinea lui.

— Liber, întru totul liber, se pronunţă Robin Poley.

Se aflau în Grădina a cărei grădină era populată doar de copacii adormiţi şi tufele acoperite de promoroacă.

— Am primit confirmarea eliberării tale şi banii de cauţiune au fost plătiţi. Într-un alt sens, nu eşti liber, ştii asta. N-ai să fii liber decât atunci când asupra Angliei nu va mai plana nici o ameninţare.

— Mesajul sună cum te aşteptai?

— Sir William Stanley îşi pune pe picioare oastea în Ţările de Jos şi îşi plăteşte oamenii cu bani falşi. Invazia încă n-o să aibă loc. Acum e momentul să semănăm teama, ura şi aşa mai departe. Iar regele scoţian s-a declarat împotriva catolicilor, avem cuvântul lui de onoare, primit de la el însuşi. Îl iubeşte pe arhiepiscopul de Canterbury şi o adoră pe suverana noastră, aşa că acum vor fi nevoiţi să caute un pretendent englez la tronul Angliei – şi cine va fi acela?

— De unde să ştiu?

— Te afli mai aproape de el decât îţi închipui. Nu-i doar patronul cu numele al unor actori. Mă refer la lordul Strange. Stanley e văru-său. Regele Iacob al Şaselea şi Strange au o descendenţă comună, Iacob se trage din sora mai mare a lui Harry al Optulea, iar Strange din sora mai mică, pe linie maternă. N-ai ce alege dintre ei doi, însă James speră să urce pe tron urmând calea mai facilă. E un beţivan, un poponar şi un laş.

— Există vreo dovadă că lordul Strange complotează ca să urce pe tron? Doar nu-i catolic. Insistă ca actorii lui să spună o rugăciune înainte de spectacol, şi nu una catolică. La final, toţi trebuie să îngenuncheze şi să se închine pentru sănătatea reginei.

— Astea-s subterfugii, prefăcătorii. Dacă ar putea, şi mâine ar restaura total papalitatea şi toţi episcopii noştri ar fi spanioli. Trebuie supravegheat. Credinţa veche nu piere cu una, cu două la conţii din nord. Norodul s-a bucurat de eşecul unei armade şi e gata să doarmă din nou. Trebuie înţepat, să se trezească, să conştientizeze ameninţarea. Trebuie să semănăm teama şi ura.

— Cum spuneai mai devreme.

— Cum spuneam şi bag seama că nu-ţi surâde ideea.

— Parcă-l şi văd pe Cristos pe Muntele Măslinilor, propovăduind teama şi ura.

— Asta se cheamă ipocrizie, ştii bine că aşa-i. Merlin, ateul.

— Iar asta-i pură calomnie.

— O fi calomnie, dar acest reproş nu-ţi prinde rău. Adevărata Biserică Anglicană îi bagă pe atei şi pe catolici în aceeaşi oală. Ei, şi cum te-ai distrat luând cuminecătura catolică?

— Cum de-ai aflat?

— Întâlnirile mele cu conţii scoţieni întotdeauna încep cu o liturghie. Îmi închipui că aşa a început şi a ta.

— N-a fost deloc plăcut.

— Hai, măi omule, e o fărâmă de pâine, nimic mai mult.

— Nu şi pentru ei. Nu şi pentru noi timp de mai bine de-o mie de ani. N-a fost o treabă decentă. N-am putut să-nghit ostia.

— Aş, superstiţii, omule. Am fost crescut mâncând-o întru condamnarea

mea la flăcările iadului. E făină cu apă. Gata, destul. Îţi trebuie bani de-o băutură, o să-şi dea şi digestia drumul imediat. Philips sau Phelips are nişte arginţi pregătiţi pentru tine.

— Mi-am achitat datoriile? Am scăpat de Serviciu?

— Kit, Kit, Kit, n-ai să fii nicicând liber. Sau, mai curând, libertatea ta constă în serviciile aduse Serviciului.

Kit plecă. Unde anume şi cu ce treabă – nu ştiu. Ştiu doar că în ajunul Naşterii Domnului se afla în gerosul Eastcheap, fără să-şi ureze sieşi ori altora sărbători fericite. În amurg, străzile erau ticsite de lume ce-şi vomita în rigolă devoţiunea faţă de copilul a cărui naştere se apropia. Nu strălucea nici o stea mare; cerul era cufundat în beznă. Kit luă cina devreme la Trei Butoaie, unde lumea îi iertase sau uitase ieşirea violentă, era întâmpinat cu plăcere, cu porecla de domnul Tom Berlaine sau doctor Forster. Comandă un porumbel la cuptor, împănat cu carne dată prin şofran şi rozmarin uscat. Nu prea-i era foame, dar îi era sete de-o bere. Se aşează de unul singur la capătul unei mese lungi, care la capătul celălalt era ocupată de o gaşcă veselă de panglicari şi beţivani. Rămase singur, dar nu pentru mult timp. Curând apăru Ingram Frizer, însoţit de Nicholas Skeres, făcând flăcările lumânărilor să danseze în curentul iscat de intrarea lor şi un scaun să se clatine după ce Skeres se împiedică de el. Erau uşor abţiguiţi şi, recunoscându-l pe Kit, se aşezară de-o parte şi de alta a lui, fără a mai aştepta vreo invitaţie, iar Skeres smulse un picioruş din porumbelul ce se sleia neatins şi desprinse graţios carnea cu dinţii. Era, de bună seamă, de dragul naşterii Mântuitorului, curat şi purta straie curate. Frizer, ca de obicei, avea veşminte sobre, de culoare neagră.

— Încă nu ţi-ai făcut lănţug de majordom?

— Am unul, dar nu mă împăunez cu el. Stăpânul meu ţi-a cerut să vii la el, dar nu l-ai ascultat. Acum, de Crăciun. Mâine aprindem un foc straşnic în sala mare, iar locuitorii domeniului şi servitorii vor fi trataţi cu băutură şi plăcinte cu carne. S-au aninat peste tot crenguţe de vâsc şi ilice, zău.

— O fi domnul Walsingham Stăpânul Domeniului Scadbury, dar nu-i şi stăpânul meu şi n-ai cum să-mi vorbeşti de ascultare.

— Îţi implor îndurarea, maestre. Urmează să devină poetul Curţii, îi spuse lui Skeres. Un poet bun, recunoscu Frizer, ştiu câteva versuri pe de

rost.

Acesta-i chipul pentru care-o sută
De nave au pornit şi-au pârjolit
Semeţele turnuri din Iliada?

— O mie. Din Ilion.

— Totuna-i.

Voi merge la Paris şi-n loc de Troia,
De dragul tău, prăda-voi Winchesterul.

— Nu-i aşa, dar e bine că mă ştii pe de rost chiar şi în versiune stâlcită. Domnule Skeres, devorează-mi tot porumbelul. Nu mi-e deloc foame.

— Nu? Aveţi friptură de porc? o întrebă acesta pe tânăra Kate Shilliber, care avea o rămurică de vâsc prinsă în sân. O să mâncăm friptură de porc. O să mâncăm, îi spuse lui Kit, da, friptură de porc, fiindcă avem acest drept. Ne-am fript porcul şi o să-i crănţănim în tihnă şoriciul. Gata.

— Am zis Winchester, spuse Frizer uitându-se chiorâş, fiindcă mă gândeam la gâştele din Winchester[133]. Ele-s pe malul celălalt al râului, în jurisdicţia episcopului de acolo, dar nu sâsâie la mine, nu le suport sâsâitul. Curăţenia vieţii, maestre poet, e tot chichirezul. Aşa că mă simt împlinit fiind curat. În ceea ce cumpăr şi, în plus, vând. Iar dacă există pungaşi ce trebuie prinşi…

— Gata, gata, îl potoli Skeres, scoţând, cu un deget lung şi curat, umplutura din porumbelul lui Kit.

— Îhî, fii precaut. Ascultă sfatul unuia care ştie cum stă treaba. Pe fratele stăpânului meu, fostul stăpân, l-au ciupit rău de tot gâştele astea. A ajuns un schelet cu găuri larg căscate. Când a murit, eram de faţă, a ţâşnit din el umplutura.

— Nu, nu se poate aşa, protestă Skeres, încetând să mai scobească umplutura. Vorbeşte frumos, suntem într-o companie aleasă. Li se zice băieţi de băieţi în locul acela fără nume.

— Aşa că, spuse Frizer, ai să reciţi în fiecare seară, după cină, versurile pe care le-ai scris peste zi, iar stăpânul meu o să dea sau o să clatine din cap, după cât de bune sau proaste vor fi. Am gusturi destul rafinate în chestiuni de-astea, i-am tot citit cărţi la viaţa mea.

— Înseamnă că eşti mai presus de un majordom, comentă Kit.

Nu se putea simţi insultat: erau beţi şi era Ajunul Crăciunului, dar nu ştia că prietenia sau alianţa lor unise două lumi.

— Tu eşti Aristotel şi el e Alexandru. Sau tu eşti Seneca şi el, Nero.

— Nu-ţi permit să-l faci Nero, se răsti Frizer pe un ton tăios. Mă pricep la împăraţi, chiar dacă tu crezi că nu-i ştiu, şi Nero a fost crud, dar stăpânul meu nu-i decât cu cei ce merită să fie aşa. S-au schimbat lucrurile şi s-au schimbat masiv. De-acum, gata cu animalitatea.

— Despre ce animalitate vorbeşti? Şi-a cui?

— E Crăciunul, nu mai zic nimic. Gândeşte-te la pruncul drăgălaş din grajd, înconjurat de animale. Dar fără gâşte de nici un fel, nici de Winchester, nici de Ierusalim. E sărbătoarea iubirii neprihănite.

Robert Greene, care intră abia ţinându-se pe picioare, luă aceste cuvinte ca pe-o replică dintr-o piesă.

— Iubirea, strigă el, şi binefacerea sunt unul şi acelaşi lucru. Daţi-mi, de milă, o ulcea cu vin de Madeira. Am s-o plătesc de sărbătoarea Sfântului Ştefan, mă bucur de credit. Zărindu-l pe Kit, ridică un deget a ameninţare: Îmi iert vrăjmaşii. Mântuirea mea se află în Mântuitorul meu, de aici decurg redundanţa şi pleonasmul declaraţiei mele. Cutting e dus la tăiat, iar Em se emuie şi maestrul Greene, maestru al artelor, e singur. Madeira.

— Toată lumea-i beată în seara asta în afară de mine? întrebă Kit ridicându-se şi căutând să-şi croiască drum spre ieşire, dar Skeres îl trase la loc.

— Sunt doar prieteni aici. Îmi închipui că tu îţi vei petrece Crăciunul la modul să moară şi capra vecinului.

— Mie nu-mi vorbi cu tu.

— Prieteni, Kit, tu eşti tu şi eu ţie îţi sunt tot tu. Poate că altfel or sta lucrurile cu Ingram, aci de faţă.

— Eu n-am să-l tutuiesc, zise Frizer cu o umilinţă arogantă. Nu-i vorba de politeţe, ci de diferenţă.

— Eu unul am să te tutuiesc, strigă Greene, fala tragedienilor, care ai spus, cu suflet de clovn, că nu există nici un Dumnezeu. Şi totuşi, toţi trebuie să ne-ntâlnim cu cel ce ne va acorda osânda cuvenită. Te previn. Un ulcior de Madeira, aici.

— Ah, pentru Dumnezeu, spuse Kit, încercând iar să se strecoare afară.

— Pe Dumnezeu, spuse Greene, îl foloseşte ca pe-un cuvânt de umplutură, fără o semnificaţie ontologică însemnată. Nu vrea să-mi cumpere o ulcea, aşa că lăsaţi-l să iasă în întuneric.

Îl lăsară să plece, dar bătrânul Shilliber strigă după el, să plătească. Kit aruncă un argint pe masă pentru ce consumase şi pentru ce nu consumase. Greene îl conduse îndatoritor până la uşă şi îl urmă. Răcni:

— Ball, Ball. Butter-cutter.

Şi Ball răsări ca din pământ, cu pumnalul la vedere.

— Haide, îl îndemnă Greene, e Crăciunul şi trebuie să ne iubim vrăjmaşii. Ball nu înţelese clar ce vrea să spună, aşa că Greene adăugă: Cutter, fă-i şi tu lui ce ţi-a făcut el ţie. La încheietura mâinii cu care-şi scrie tragediile – crestează-l, nu mai mult.

Kit n-avea sabie *(sine die*). Se apără cu pumnii, iar asta îi conveni lui Ball. Îl lovi cu pumnalul şi îi însângeră încheietura mâinii drepte. Sângele ţâşni din el ca dintr-o pompă. Kit îşi aminti de lecţia învăţată de la Warner. Ah, nu vena, nu. O luă la fugă, cu sângele şiroindu-i. O să-i iasă tot trupul prin gura asta rânjită. I-o arătaseră lumânările din tavernă. Alergă către o altă lumânare, una din dosul unei uşi. În prag apăru Tom Kyd.

— Ajută-mă, strigă Kit, pierd sânge, o să mi-l pierd pe tot.

— Vezi că-mi murdăreşti totul cu sânge, se plânse Kyd după ce intrară.

Era, ştiu bine, o locuinţă sordidă. În cinstea Mântuitorului, Kyd o împodobise cu o rămurică de ilice.

— Ia batista asta. Înnoad-o strâns.

Batista înnodată era toată îmbibată de sânge. Mai strâns, mai strâns. Kit se întinse în fostul meu pat, gândindu-se că, în curând, o să se întâlnească cu Dumnezeul de-a cărui existenţă era nesigur. Slăbit, era slăbit. Încă un bandaj, mai curat. Cotrobăi şi găsi o veche cămaşă de-a mea, ruptă, pe care n-o mai purtam. Sângerarea se mai domolise, graţie lui Dumnezeu sau cuiva sau vreunui lucru. Avea rana strâns înfăşată.

— Mă gândeam să-mi petrec Crăciunul de unul singur, spuse Kyd. Am cumpărat un rasol de vită, s-ar putea să ne-ajungă la două persoane. Doamna Heywood mi-a pregătit un cârnat pe care o să-l pun la fiert. Tocmai mă pregăteam să ies, să iau doi litri de bere. S-ar zice că ai un duşman. În aceste momente ar trebui să existe doar iertare. Eu te iert.

— Pentru ce mă ierţi?

— Pentru ifosele şi mândria ta nejustificată.

— Doamne Dumnezeule!

— Da, Dumnezeul tău şi-al tuturor. Ţie ţi-a stat sângele, dar nu şi lui Cristos, lui îi curge în lumea întreagă.

— Greene s-a prefăcut că mă iartă, dar tot m-au tăiat. Uite, iar mi s-a pornit sângerarea, dar mai încet. Mi-e sete. Du-te să iei bere, am bani.

— Te iert fără să mă prefac.

— Mă ierţi pentru succesul meu. Nu-mi place invidia.

— Nu-s invidios. Sunt cel care a scris *Tragedia spaniolă*. Poţi să rămâi aici o zi-două, să mă ajuţi la noua mea operă.

— Să-l ajut pe marele Thomas Kyd? Sunt extrem de onorat.

— Doar Dumnezeu e mare. Slavă Fiului născut în această noapte.

— Amin.

Kyd dădu din cap aprobator şi ieşi din mica temniţă numită dormitor. Păru că uită cu totul de rana lui Kit. Acesta se ridică de pe patul unde înainte dormeam eu, neatins de la plecarea mea, să studieze, mânat de curiozitate, cămăruţa în care Kyd îşi compusese unica lui capodoperă pentru scenă. Îşi avea propria saltea de paie, cu o pernă slinoasă şi un morman de zdrenţe din cânepă pe post de pleduri. Cele două lumânări nu aveau sfeşnice, erau lipite cu propria lor ceară de tăblia mesei, aceasta fiind, în cea mai mare parte, acoperită de maldăre de hârtii. Erau piese neterminate – *Alexandru şi Roxana*, *Mă dau la tine, ticălos nebun ce eşti*, *Tragedia lui Vitellius*, *Moise şi Faraonul*, *Comedia lui Perkin Warbeck*. Zărindu-l pe Kit, Kyd se arătă dornic să-i pună în braţe manuscrise întregi, ca pe nişte flori smulse din rădăcini cu nepăsare, şi totuşi, cu efuziune, spunându-i:

— Acesta-i un poem formidabil despre Sfântul Paul.

— Cine o să ţi-l cumpere?

— Toţi cei care îl iubesc pe Dumnezeu.

— Şi toţi cei care iubesc poezia?

— Poezia se află în fervoarea credinţei. Citeşte.

Kit citi pagina oferită spre lectură.

Saul i-a prigonit pe-acei evrei
Ce doar lui Crist i se-nchinau, pe ei

I-a pus în fiare şi-i bătea mereu,
Că-l renegau pe-ascunsul Dumnezeu,
Care, din slavă, nu s-ar fi-njosit,
Să se preschimbe-n om obişnuit.

— În ce calitate îmi ceri ajutorul, de poet sau de teolog?

— E doar o ciornă la care am trudit îndelung, îmi trebuie un ochi şi o ureche proaspătă. Ţi-a stat sângerarea.

— Saul nu i-a prigonit pe creştinii evrei, ci doar pe grecii convertiţi la creştinism. Primul dintre ei a fost Sfântul Ştefan.

— Eu nu am un masterat în teologie.

— Iar eu nu mă dau în vânt după renegatul ăsta de Saul sau Paul. Un impostor şi-atâta tot. Ce-ar fi să-ţi intitulezi poemul *Şi laie, şi bălaie*? Foarte tare ca devoţiune şi lejer ca formă. Iar omul ăsta atât de tare sau de iute într-ale persecuţiei a fost eliberat de însărcinările sale din cauza unui acces de năbădăi. Titlul ar putea avea nenumărate sensuri.

— Huleşti, dar nu mă miră. Nu mă miră nici lătratul câinelui sau ţipătul bufniţei. Am să scriu *pe grecii-acei*. Îţi mulţumesc de ajutor. O să-mi mănânc rasolul şi cârnatul de unul singur.

Pe Kit îl cuprinse ruşinea şi mila. Spuse:

— Am vorbit prostii. Sunt năuc de cap, de cât sânge am pierdut. Cum te mai descurci în ultima vreme?

— Mai cârpesc, mai colaborez. Nu-i deloc uşor. Am revenit la munca de copist, pentru câte un şiling ocazional. Nu-s în stare să concep o piesă de la cap la coadă. Dă-mi intriga scenă cu scenă şi mă descurc cu versurile. Poţi să mă ajuţi?

— Vai, nu. Sir Walter te va plăti însă bine pentru copierea textelor italieneşti.

— Ateul ăla?

— Ba nu-i ateu. La ora actuală, toată opera lui contrazice arianismul. Are nevoie să-i fie copiate principalele argumente ale arienilor, să-i poată combate şi mai straşnic. Poţi face treaba asta?

— Poate. Să văd. Nu-i, cumva, o păcăleală ateistă?

— E o chestiune pioasă, aşa cum îţi doreşti. O smerită căutare a adevărului. Întru biciuirea arienilor şi confirmarea divinităţii lui Cristos. Te

prinzi? Cu admirabilul tău scris italian.

— Să văd.

Aici Kit n-a procedat înţelept, după cum avea s-o dovedească timpul. Unde m-oi fi aflat eu de Crăciunul acela? Tom Kyd era obositor cu gemetele lui iscate de iadul dramaturgiei, cum zicea el şi, într-adevăr, de invidia faţă de laudele aduse creaţiei lui Kit. Părăsisem trupa lordului amiral, fiindcă nu mai suportam aerele de stăpân ale lui Alleyn, şi îmi descoperisem talentul muzical alături de Oamenii Lordului Strange, ca şi talentul de comic galant în rolurile de tânăr aristocrat. Iar acum locuiam cu noul actor şi făcător de piese (în calitate de cârpaci şi colaborator) de fel din Warwickshire, un bărbat blajin, dar ambiţios, care m-a stors până la ultima picătură, dar veşnic cu un zâmbet blajin pe buze, de tot ce ştiam despre acest meşteşug. Acum, de Crăciun, a suspinat, ba chiar a plâns, de-a dreptul, că-i departe de cei trei copilaşi ai săi, cărora le plăceau nespus jocurile şi darurile de sărbători. Suspina însă mai puţin pentru că ar fi fost departe de nevastă.

Sosi Postul Paştelui şi teatrele se închiseră, dar Henslowe şi Alleyn, cu viclenia lor stârnită de pofta de-a face bani, descoperiră că ar putea juca *Bogatul evreu din Malta* la Cross Keys, în Gracehurst Street, fără să-i pască vreo sancţiune. Aici era un han cu o curte destul de măricică, iar scena consta în doar câteva scânduri şubrede, întinse peste nişte butoaie goale, nelegate ca lumea între ele, aşa că atunci când lui Barabas i se spunea tot ce-a comis, iar el adăuga la lista de acuzaţii şi iubirea ilicită, comisă însă într-o altă ţară, fata fiind de-acum moartă, începu să se dea de-a dura, de-ai fi zis că se duce în ţara aceea. Totul se termină însă cu bine, cu Barabas căzând din balconul de sus în cazanul clocotitor cu tirada

De-aş fi scăpat de-acest tertip, pe toţi
V-aş fi băgat în boală, câini creştini
Şi turci păgâni, însă acum începe
Pojarul crunt să mă căznească groaznic.
Pieri, viaţă; zboară, suflete; blestemă,
Limbă pe săturate şi-apoi, mori.

Tom Watson era împreună cu Kit, în curte; amândoi au vrut să stea printre amărăştenii care priveau din picioare. Judecătorii hotărâseră că Tom

l-a ucis pe Bradley în legitimă apărare şi îi recomandaseră reginei să-l ierte, iar graţierea îi veni înainte de lăsatul Secului. Scrisese o parte din *Evreul bogat* în temniţa din Newgate, înveselindu-şi inima grea cu cea mai amară comedie.

— Vasăzică oamenii amiralului şi ai lui Pembroke s-au adunat aici?

— Da, îs persoane sus-puse şi s-au împrietenit când au pus la cale uciderea reginei Maria a Scoţiei.

— Vorbeşte şi tu mai încet.

Aici nu păreau să existe informatori. Kit cuprinse cu privirea gloata şi se uită, rând pe rând, la molfăitorii de cârnaţi şi nuci, la băutorii de bere, Cross Keys păstrându-şi funcţia primară, şi se întrebă în sinea lui ce-or înţelege ăştia din răcnetele lui Ned Alleyn, al cărui nas uriaş, din hârtie topită şi vopsită, era la fel de prost prins ca şi butoaiele şi, din când în când, trebuia ţinut cu mâna, să nu cadă. Nu-i cunoşteau pe evrei, o rasă străină, din poveşti, care îl uciseseră pe Cristos şi făceau bani din camătă. Purtau veşminte din piele şi postav, păstrându-şi duhoarea de nespălaţi ca pe-o tămâie preţioasă, deşi tot le mai scăpa în scurte rafale împuţite de la subraţ. Unii ţineau într-o mână o bucată de brânză plină de viermi, iar în cealaltă o căpăţână de usturoi, mestecând zdravăn şi holbându-se la scenă, ca nişte animale scindate. Nu învăţau, aşadar, nimic în afară de crimele de un comic grosolan, limba redusă la zgomote (dar ce altceva aflau în nesfârşitele predici duminicale la care erau mânaţi cu biciul?) şi istoria la un talmeş-balmeş de rivalităţi şi vărsări de sânge? Nu-şi doreau decât distracţie, nimic mai mult. Distracţia nu umple nişte capete seci decât cu Voi călări-n triumf prin Persepolis, evită-l pe Mephisto, aşadar, şi (în cazul de faţă), am să-ţi ador, stăpâne, nasul. Contele Vrăjitor i-a spus că contesa de Pembroke susţine în chip stăruitor, pe urmele lui Garnier şi ale altora, că teatrul trebuie să rafineze şi să instruiască. Istoria, declară ea, măcar înseamnă cunoaştere.

La final se rosti o rugăciune în sănătatea reginei, să fie ocrotită de gogoriţele jegoase şi de papistaşii şi puritanii atei şi împuţiţi, iar apoi toţi dădură buzna spre ieşire, tropotind în saboţii lor butucănoşi, nu mai da, bă, din coate, ce-ai zis, bă, derbedeule, vezi că-ţi fut o labă, ia-ncearcă, ai nasu’ ca ăla din piesă, dar ţie n-o să-ţi cadă dacă te trag de el, şi tot aşa. Pe urmă, dând să plece împreună cu Tom Watson, Kit îl zări pe Baines cu încă un tip.

— Ei, poftim, aici e vorba despre boala banilor, despre care ţi-am povestit atunci, păcatul sinistru al acumulării de avere opus teoriei lui Gresham. Mă bucur să vă văd pe amândoi eliberaţi din Newgate, nu v-a fost deloc bine acolo. Am ieşit după voi, după cum poate aţi aflat. Acesta este domnul Chomley, tot Richard, ca şi mine.

— Chumley?

— Chomley sau Cholmondeley, pronunţat şi ortografiat în fel şi chip. Mă bucur să te cunosc, domnule Marlin sau Morley.

— Marlowe e fain. Pronunţat şi ortografiat în fel şi chip.

— Te admir de mult timp, spuse Cholmondeley.

Era un tânăr smead, cu o jiletcă de culoare întunecată, bine croită şi nepătată. Kit simţi că nu-i plac deloc ochii căprui ce păreau să se topească de-o admiraţie cât se poate de artificială. Părea să-şi controleze întru totul privirea.

— Ţi-am admirat poezia şi cutezanţa.

— Cutezanţa?

— Hai, dacă nu sunt deplasat, să-ţi fac cinste cu o poţiune numai bună pentru cineva pe care-l admir. La Taurul Negru au vin şi am putea destupa o butelcă. Împreună cu prietenul tău.

— Mă cheamă Watson. Kit, trebuie să mă duc la nevastă-mea.

— Iar dumneata la nici o nevastă, domnule Marlowe, eşti un om liber. Ei, mergem?

Aşa că se duseră la Taurul Negru, situat pe Gracechurch Street, în după-amiaza de lăsatul Secului, un sezon bun pentru pescari, se aşezară, Baines şi Cholmondeley cu faţa la Kit, şi destupară o butelcă. Vinul nu era grozav, semăna la gust cu picăturile de nas când ajung în gâtlej, însă Kit bău şi îi ascultă.

— Am zis cutezanţă, spuse Cholmondeley. Există la fel de mulţi oameni spânzuraţi pentru cutezanţă ca orele unei zile londoneze. Ai avut curaj, în cutezanţa ta, şi rămâi un om liber, cum am mai spus.

— Cutezător în cutezanţa mea, chiar aşa?

— De-ar exista mai mulţi oameni la fel de cutezători, lumea ar fi mai puţin speriată. Curajul dă curaj. Aş fi şi eu cutezător.

— Atunci, fii cutezător.

— Cutezător s-afirm că nu există nici un Dumnezeu, că totul se trage dintr-o sămânţă întâmplătoare, că păcatul este născocirea unora care vor ca toţi ceilalţi să tremure, că religia-i o minciună.

— Crezi toate astea?

— Sunt idei ce-i trec prin minte omului cutezător. Cred că ai asemenea idei şi le exprimi liber. Eu încă nu am această cutezanţă.

— Şi unde am rostit eu asemenea erezii?

— Ah, mai peste tot. Nu le-aş numi erezii.

— Ce eşti? îl întrebă Kit. De unde vii, unde ai studiat, în slujba cui te afli?

— De fel sunt din Cheshire, fratele meu e cavaler, am fost şcolit de profesori particulari, cât despre slujbă, am fost în serviciul multora, dar sunt prea aprig din fire să pot sta locului prea mult timp. Anul trecut am fost săltat de pe Strand, fiindcă am participat la revolta de după aventura portugheză[134]. Mi-a pus o vorbă bună stăpânul meu, Essex, care a avut cel mai mult de pierdut de pe urma expediţiei.

— Eşti în slujba domniei sale Essex?

— Păi, interveni Baines, trebuie să ne aciuim care unde putem. Cum domnul secretar e cu un picior în groapă, praful pare să se aleagă de Serviciu.

— Înţeleg, spuse Kit, că ai vrea să-ţi vorbesc despre ateismul imputat lui Sir Walter, ca să-i pasezi informaţia domniei sale Essex. Nu-s chiar aşa prostovan, dar cred că prostovani sunteţi voi, amândoi. Gând o să ajung pe stradă, o să borăsc tot vinul vostru.

— Te-nşeli, îi spuse Cholmondeley pe un ton extrem de blând. Ai prea mult foc, e o însuşire specifică poeţilor. Şi eu am foc, dar ştiu să mi-l înfrânez. Am crezut c-am putea fi prieteni.

— O prietenie ca între atei?

— Ca între căutători ai adevărului. Ei, nu-i de mirare că eşti cam agitat, de bună seamă că ai observat nişte cusururi în interpretarea noii tale piese.

— Cutezător eşti *tu* prin ceea ce spui, i se adresă Kit lui Baines. Te-ai grăbit să mă torni lui Poley că n-am reuşit să-mi duc la bun sfârşit însărcinarea de la Flushing. Aşa fac şcolarii pârâcioşi. N-ai fost bărbat.

— Iar felul în care-mi vorbeşti nu-i prietenos.

— Poftim, o înjurătură, să v-o notaţi repede pe tăbliţe, zise Kit cu un amestec de voioşie şi furie. Muşca-v-ar cetele lui Belzebut caricele şi-apoi să le scuipe de insipide ce sunt, jongla-ar Belial cu boaşele voastre şi însuşi marele Lucifer să v-o tragă la cercul maro şi să v-o bage în gură după fainul tipic al lui Catul. Iadul e o poveste, dar nu şi pentru voi, în iad există o zonă specială, împuţită, pentru spioni.

— Dar deloc nu eşti prietenos.

— Şi tu eşti unul dintre ei, răbufni Cholmondeley. Aşa că iadul te aşteaptă şi pe tine.

— Ca şi Dumnezeu, dacă o exista. Sunt ceea ce sunt.

Kit plecă, răsturnând butelca în aşa fel încât o parte din vin se prelinse în poala lui Baines. Căruia nici acest gest nu-i păru prietenos.

Kit porni călare pe Jack Cade, Perkin nu se simţea bine la chişiţă, călări în silă (cât de liber o fi?), trecu prin Chislehurst, Mottingham şi Eltham. Primise vestea morţii lui Sir Francis şi a prezenţei Stăpânului Domeniului în reşedinţa de la Scadbury. N-am văzut această clădire, însă mi s-a povestit că era superbă, dar oarecum lăsată în paragină din lipsă de bani, marea maladie a vremurilor noastre, pe jumătate din lemn, cu un balcon lung, de vreo douăzeci de metri lungime şi patru metri lăţime, un plafon cu suporturi arcuite şi panouri cu embleme care or fi însemnat ceva pentru familia Walsingham, dar nu şi pentru alţii. Avea, în colţuri, piloni de susţinere ciopliţi, frontoane şi suprafeţe în aşa-zisul stil coţofană, pesemne că din cauza alternanţei de alb şi negru. Pereţii erau lambrisaţi, nu drapaţi şi, din câte mi s-a spus, aveau ceva tuşe flamande. Se spunea că ar fi fost construită de către Athelwold Smythson, cel ce avea să înalţe în Derbyshire Hardwick Hall, o reşedinţă mai mult din sticlă decât din zidărie.

Aici, după cină, Tom Walsingham şi Kit jucau o parte din tragedia lui Eduard al II-lea, aproape terminată, cu multă voioşie şi multe îmbrăţişări. Tom, ca Stăpân al Domeniului, trebuia să-l interpreteze pe rege, cu replica

Gaveston, nu vreau mâna să-mi săruţi,
Strânge-mă-n braţe cum te strâng şi eu.
Nu-ngenunchea, ce, nu ştii cine sunt?
Amicul tău, chiar tu, alt Gaveston.
Nici Hercule nu l-a jelit pe Hylas,

Cât te-am jelit de când eşti exilat.

Şi iată replica dată de Kit:

Iar eu, cât am lipsit, am suferit
Mai mult ca orice osândit în iad…

Tocmai atunci intră, în sala unde cinaseră, Ingram Frizer, în ţinuta de călărie pe care nu apucase s-o schimbe, nerăbdător să vorbească, dar Kit strigă:

— Asta-i pentru tine.

N-ai ce să mă înveţi. Nu-i primul om
Pe care îl ucid. La Napoli
Am învăţat cum s-otrăvesc o floare,
Şi cum să strangulez cu o eşarfă
Sau cum să-nfig un ac în beregată…

— Am adus veşti grave, stăpâne.

— Stai.

Sau pudra otrăvită, de pe-o pană,
S-o suflu în urechi cuiva, când doarme,
Sau cum să-i torn mercur pe gât, la vale,
Dar am şi o metodă mai dihai.

— S-a întâmplat. Sir Francis a murit în cea mai cumplită duhoare, au curs din el urina şi balele cele mai vătămătoare, pe gură, nas şi urechi şi din toate celelalte borte, pute atât de tare, încât trebuie să-i înfăşoare trupul în giulgiu oameni cu bandaje pe nas.

— Păi, făcu Tom, ne aşteptam la asta. Îşi umplu un potir cu vin roşu şi bău pentru sufletul vărului său, urându-i s-ajungă cu bine pe câmpiile veşnicei fericiri protestante: Un om excepţional, care s-a dedicat siguranţei regatului, îndatorându-se în chipul cel mai profund pentru această cauză. Jelim şi acum eu trebuie să mă împăunez, fiind ultimul Walsingham, până când o să mă însor şi o să zămislesc urmaşi ce vor zămisli urmaşi şi tot aşa, până-n veacul vecilor.

Se plimbă prin sală înainte şi-napoi, îngândurat, trăgând câte o duşcă pe lângă cele optsprezece tablouri cu indieni din Virginia, pictate de căpitanul White. Le cumpărase la recomandarea lui Kit, acum avea bani, dar niciodată destui. Dinaintea ochilor îi pluteau plăsmuiri cu moştenitoare

bogate. Kit îşi ţinea în frâu accesele de gelozie, dar Tom nu găsea nici una. Las' să caute. S-ar putea să termine sau nu cu năimirea băieţandrilor ce-şi vând carnea pentru un penny în absenţa lui Frizer. Căsătoria nu se încheie de plăcere. I se pare corect să-l vadă însurat, zămislind urmaşi. Osândă cumplită îi aşteaptă pe cei ce-şi bat joc de instrumentul hărăzit de Dumnezeu înmulţirii. L-au ţintuit la pământ şi i-au vârât în fund un corn, iar prin acesta i-au înfipt în trup o frigare încinsă, răsucind-o înainte şi-napoi, să-i străpungă şi să-i ardă măruntaiele. Aşa-i descris în Holinshed[135] sfârşitul regelui care a ţinut mai mult la curul lui Gaveston decât la propriul regat, dar rămâne să reflecteze cât din treaba asta s-ar putea juca în teatru. Ar putea fi socotită o scenă cât se poate de instructivă.

— Cu asta îmi termin angajamentul faţă de Serviciu, căci nu va mai exista nici un Serviciu.

— Spui asta fără să te gândeşti la Poley şi la ceilalţi.

— Domnul Poley, îi anunţă Frizer, e cel care mi-a dat vestea. Tocmai eram la datorie cu Skeres când…

— Ce datorie? îl întrebă Kit.

— Nu te priveşte, răspunse Tom.

— Hai că mi-ai tras un frecuş, mă rog, sau un perdaf.

— Aş, e vorba de nişte împrumuturi date cu dobândă, spuse Tom cu indiferenţă.

— Cu dobândă mare?

— Acceptabilă. Banii trebuie scoşi să aducă dobândă, aşa se spune în Scriptură. Servitorul nedrept, care şi-a îngropat talantul în ţărână, a fost pedepsit cu bezna exterioară[136], nu-i aşa? Cu plânsete, scrâşnete din dinţi şi-alte alea.

— Iar Skeres a trebuit să-şi prezinte raportul domnului Poley şi eu am mers cu el, dar am stat mai discret, mai în spatele lui. A ieşit în grădină, foarte zbuciumat din pricina veştii. Şi voia să-l vadă pe domnul Marlin.

Zis şi făcut, îl şi văzu.

— Deocamdată-i Sir Thomas Heneage, prietenul lui Sir Francis şi un om nestrămutat în credinţă, cum nu găseşti altul. E însă numit doar temporar, până se poate face o numire pe termen lung.

— Sir Robert Poley?

Poley se fâstâci, cuprins de sfială, aşezat în jilţul său comod, de la masa ticsită de hârtii. Avea în poală o pisică neagră, care se uita la Kit de parcă l-ar fi cunoscut de undeva. O fi un caz de metempsihoză ovidiană? Or fi ochii unuia dintre cei pe care i-a ajutat să ajungă pe eşafod?

— Nu discutăm despre merite, ci despre datorie. Poate că lordul Burleigh şi cocoşatul de fiu-său[137] o să-şi ia asupra lor încă o povară, pe lângă actualele sarcini de stat. Mă tem că n-o să fie eficienţi, ştiu prea puţine lucruri despre luptele din subteran. Ar mai fi cineva şi ştim despre cine-i vorba.

— Dacă-i domnia sa lordul Essex, totul se va reduce la un război civil.

— Ce vrei să spui?

— La distrugerea lui Sir Walter Raleigh, exclusiv în interesul lui Essex, şi n-o să se acorde mai deloc atenţie chestiunii pe care ai denumit-o pericolul papistăşesc sau puritan.

— Nu uita de pericolul spaniol, e singura treabă în care suntem angajaţi.

— Eu unul, nu, de-acum înainte.

Mâna lui Poley, cu care mângâia mâţa, se chirci şi pisică mieună de durere, dar se îmbună când se văzu mângâiată delicat sub bărbie. Poley spuse:

— Eşti în serviciu, eşti legat prin jurământ.

— M-am legat în faţa unui om care azi e mort.

— Te-ai legat faţă de credinţa ta şi de ţara ta. Sir Francis n-a fost nimic, a fost doar un catarg pe care se arbora drapelul.

— Bizară metaforă. Chiar că era subţirel. Faţă de el m-am angajat.

— Hârtiile nu înseamnă nimic, pot fi măsluite.

— Dar nu cu dibăcia bătrânului Philips sau Phelips. Am fost să-i cer nişte bani, dar a devenit partizanul lui Essex. Ca şi alţii. Ca nerodul de Baines, de pildă.

— Se duc, se schimbă, apar alţii. Trebuie să pleci în Scoţia cu Matt Royden, un tip care promite. Şi ai să pleci cât de curând.

— Nu pot să accept asta ca pe un ordin. Pot face una-alta pentru voi, aşa, de-o favoare, dar am alte treburi de făcut. Meşteşugul meu e-acela de poet.

— Vrei să zici teatrul ăla de râsul lumii.

— De râsul lumii sau nu, mai am puţin până termin o piesă şi actorii abia

aşteaptă s-o joace.

— Actorii lordului Strange? Ţi-am spus că trebuie supravegheat.

— Ai contelui de Pembroke. Şi el trebuie supravegheat?

— Ţi-am mai spus că doar conţii din nord sunt periculoşi. Sunt foarte periculoşi. Tocmai despre asta-i vorba şi în misiunea ta din Scoţia.

— Nu accept misiunea. Pari ofensat şi pisica ta mă priveşte cu antipatie, dar asta e. Poate o să mă mai învoiesc la altă misiune, dar nu acum. Trebuie să termin piesa, să înceapă repetiţiile.

— Mda, cu costumele alea de teatru. Dacă nu vrei, nu vrei, dar trebuie să te previn.

— Ce anume?

— Ştii prea multe chestiuni care sunt ultrasecrete şi nu poţi fi lăsat slobod, să trăncăneşti aiurea, printre actori şi toţi ceilalţi. Of, Kit, Kit, nu suntem prieteni? şi la această schimbare de ton, pisica începu să toarcă.

— Într-un fel, suntem. Dar nu ca oamenii de teatru.

— Hai, să lăsăm asta, există prieteni şi prieteni. Ţi-e teamă că o să ajung un om de-al lui Essex? Ar fi drept să te temi dacă asta s-ar şi întâmpla. Îţi spun aşa, confidenţial, Essex n-o să reziste mult. S-a însurat cu fiica răposatului nostru stăpân, Dumnezeu ştie de ce, nu pare s-o iubească, a făcut-o fără permisiunea Reginei. Dumnezeu ştie de ce bărbaţii de la Curte trebuie să obţină permisiunea de a se căsători, să fie, oare, gelozia unei virgine uscate de ani, care pretinde cu ardoare să i se arate o devoţiune despre care ştie şi ea că-i pură ficţiune, un basm? Să te însori înseamnă să divorţezi de Maiestatea Sa. Poate că Essex şi-o fi închipuit c-o să moştenească virtuţile lui Sidney odată cu văduva lui. Ei, căsătoria e încheiată, totul s-a făcut în mare taină, dar acum ea e grea cu copil, regina a aflat şi i-a tras o palmă lui, în văzul Curţii, el i-a răspuns cu o altă palmă şi a ieşit tămbălău mare. Cred că Raleigh a fost cel care a avut grijă ca regina să afle. Poţi fii convins că, deşi a luat-o pe fiica lui Sir Francis (aibă parte de vreun fel de odihnă), nu va ocupa şi locul acestuia. Fă-ţi socoteala că n-o să se schimbe mare lucru, că prietenul tău Robin Poley o să rămână neabătut în toate stratagemele lui şi o să aibă suficientă putere, iar Kit Merlin o să-şi facă vechea treabă atunci când o să poată. Vezi-ţi de piesa ta şi, după ce o termini, fii gata să-ţi îndeplineşti datoria. Că ţi-ai îndeplinit datoria – e tot

ce-şi poate dori cineva să aibă gravat pe piatra de mormânt. Dar deocamdată – şi niciodată – să nu vorbim despre pietre de mormânt.

— Şi totuşi, ai pomenit pietrele de mormânt. Şi e vorba de chestiuni de moarte, nu?

— Despre moartea răului, Kit, despre cum să-i pisăm pe duşmanii unui regat semeţ.

— Ei bine, cred că de-aici s-ar putea să ni se tragă sfârşitul, spuse contele de Northumberland fumând cu nesaţ.

Camera de la etaj, plină de fum, era un refugiu. Pufăiau cu toţii, iar fumul dezmierda hărţile şi *mappamundi*, simbolurile vastei lumi de afară.

— Să nu vă molipsiţi de posomoreala lui Sir Wat, îi îndemnă Hariot.

— El e şi posomorât, dar îşi găseşte şi câte o consolare, spuse Adrian Gilbert. Aceasta din urmă n-o să ţină mult. Dintotdeauna a fost un om cutezător. Cică l-ar fi costat patruzeci de mii de lire, să arate… ce?

— Tutunul şi *solanum tuberosum*[138], răspunse Hariot, şi un şef de-al indienilor. Dar de ce-or fi trebuit să-l creştineze – asta doar zeii lui or fi ştiind.

— Regina a insistat, spuse contele, reaprinzându-şi pipa. Ei, bine, l-a dus la Curte, să le demonstreze scepticilor că Virginia există. Trebuie împuns, să se dovedească că-i o realitate palpabilă. I-a pocnit pe cei ce-l pipăiau şi bine le-a făcut.

— L-au adus la The Rose, le povesti Kit. A vrut să participe la lupta dată pe scenă. Are un cap formidabil, par un neam formidabil. Mi-a numărat: *akafa*, *tuklo*, *tucina*. Pe Alleyn l-a numit un *hatak kallo*, iar pe Henslowe un *hatak ikhallo*. Un om puternic, un om ne-puternic. Aţi descoperit un popor ciudat şi aceeaşi descoperire au făcut-o şi ei.

— Ei bine, am terminat cu marinăria. Sir Wat înmânează totul societăţilor pe acţiuni, cărora nu li se va dedica nicicând un poem în genul „Voi, brave minţi eroice“. Iar el se va întoarce la piraterie şi la jefuirea aurului spaniol, în timp ce regina se va preface că nu ştie nimic. E grea viaţa. Şi uite-aşa ne pierdem capul fiinţei noastre.

— Îl avem pe Adrian, să confere autoritate familială ultimelor noastre întruniri, spuse contele. Durham House nu va mai fi unicul cuib al speculaţiilor nerentabile.

— Nerentabile, nerentabile zici? întrebă Adrian, care era fratele vitreg al lui Sir Walter.

Nu era deloc roşcovan şi trupeş ca acesta, nu avea accentul aspru al celor din Devon, dar era înzestrat cu ochii ageri ai cercetătorului.

— Şi cum le-am putea măsura rentabilitatea?

— Vrea să spună, interveni Hariot, că înarmarea unei naţiuni bigote şi superstiţioase cu scepticism şi nişte cunoştinţe noi e un proces lent.

— Nicicând n-o să poţi instrui grosul unei naţiuni, spuse contele. Iar conducătorii ei nu ard de nerăbdare să afle că puterea lor se înalţă pe-o temelie şubredă. Îi duce mintea – aici mă gândesc, în primul rând, la episcopi – să-i instruiască pe ţopârlani prin cuvântul vorbit, fiindcă nespălaţii sunt şi cei neştiutori de carte, şi-s gata să recurgă, ca în aiurelile cu Marprelate, la teatru, pentru a afurisi ceea ce vor să afurisească. Ce-a făcut Merlin al nostru, aci de faţă, ca să aerisească cu o boare curată minţile molfăitorilor de cârnaţi? *Faust* putea fi, la fel de bine, scris de către episcopii înşişi, prin modul în care face băşcălie de virtutea cunoaşterii.

— Ceea ce se rosteşte pe scenă, spuse Kit coborând glasul, e trecut prin sită de către temnicerii sufletelor noastre. Singură istoria este inatacabilă. Aici avem adevărul celor care au trăit înaintea noastră şi nu-i treaba nimănui să-i laude ori să-i condamne.

— Domnia sa contesa de Pembroke, zise Adrian Gilbert, afirmă întruna că cei ai căror înaintaşi au creat trecutul, şi aici se referă la oamenii de rând, ar trebui să cunoască trecutul. Să arate că credinţele şi datinile se schimbă, că totul e supus schimbării, că nu există staza.

— Vorbeşti exact ca Warner, observă Hariot. Dar unde-i Warner?

— Am făcut împreună experimente de alchimie la Wilton. El a rămas acolo, eu m-am prezentat la chemarea fratelui meu. O ajută pe contesă să-şi mânjească mâinile delicate.

— *Honoris tui studiosissimus*[139], murmură Kit. Zărind privirile piezişe ale celorlalţi, spuse: Scuzaţi-mă. Scrisoarea pe care mi-a trimis-o puţea a asafoetida sau balega-dracului. M-a fermecat. Scrisesem *Laurigera stirpe prognata Delia, Sidnaei vatis Apollinei genuina soror*[140]. A fost dedicaţia mea la *Amintae Gaudia* a lui Tom Watson, scrisă în cinstea ei, dar încă netipărită, latina mea e mai bună decât a lui Tom, dar nu şi decât a ei. Nu i-a

plăcut piesa pe care am scris-o pentru Oamenii lui Pembroke. Mi-a scris că are prea multă sodomie şi prea puţină istorie. Am tăiat pasajul cu bulirea regelui Eduard cu fierul înroşit. Ei bine, are să capete istorie fără sodomie, dacă o fi existând aşa ceva.

Servitorul lui Sir Walter veni la uşă, să-i anunţe că Sir Walter şi doamna lui s-au sculat şi sunt în casă, ar putea coborî toţi la parter, să participe la nu ştiu ce, dacă domnia sa şi ceilalţi gentlemeni sunt de acord. Se sculară întrebându-se dacă să-şi lase pipele sus. Lady Raleigh era o domniţă extrem de gingaşă.

— Lady Raleigh, spuse contele pe un ton hotărât, n-ar fi Lady Raleigh dacă i-ar fi silă de tutun. S-a impregnat în pielea soţului ei. Totuşi, vom coborî fără pipe.

La parter îi aştepta o masă cu vin alb şi roşu tras în clondire, friptură rece de păsăret mic, o salată de cartofi reci, fierţi, presăraţi cu pătrunjel, şi tot felul de delicatese puse de-a valma. Apoi, Sir Walter, împodobit cu giuvaiere, strălucitor ca soarele, intră împreună cu doamna lui. Este vorba de Bess (din respect pentru suverană, în locul numelui de botez, folosea varianta asta, ca de ţărăncuţă), din familia Throckmorton şi, zărind-o pentru întâia oară, Kit simţi că înclinaţia sucurilor sale lăuntrice ar putea suferi un fel de convertire pauliană, ca în poemul de doi bani al lui Kyd:

Din slavă, Domnul ochii i-a orbit
Şi un crez nou, s-adopte, l-a silit,
Căci era altul, nu cel de-altădat’,
De vechea-i ură brusc s-a lepădat.

Totuşi, nicicând n-a fost ură, ci, mai degrabă, indiferenţă, toate femeile reducându-se la maică-sa, surorile lui şi câte o vânzătoare de stridii. Era supranumită una dintre Gloriile Reginei şi, pe Dumnezeu, chiar asta era sau, pe Dumnezeu, era una dintre Gloriile lui Dumnezeu. Gloria îi răzbătea din priviri, iar soarele, cu strălucirea lui compromisă de ferestrele cu şipci, era captat şi îşi recăpăta gloria în părul ei. Dreaptă ca pomul, în crinolina ţesută din fir de aur şi cămaşa stacojie, cu un mijloc ce putea fi cuprins cu două palme, ba nu, cu trei, ca să fiu sincer, cu pieptul complet acoperit, cu modestie, spre a arăta că renunţase la feciorie, radia nişte însuşiri mai presus de virtute, cu ochii ei gri şi jucăuşi, cu surâsul ei ce sugera ironia

afabilă, iar parfumul ei nu aducea cu amestecurile de picături aromate, ci cu mireasma câmpiilor primăvăratice şi cea a fructelor presate ale toamnei. Kit mai avea puţin şi îngenunchea în faţa ei. *O dea certa*[141].

— Ce-ai zis? îl întrebă ea.

— El e poetul nostru, Merlin, scumpo. Pe ceilalţi îi cunoşti. Ei bine, domnia ta şi domnilor, iată-l pe Raleigh, bărbatul însurat, şi ne putem aştepta la tot ce-i mai rău din partea Maiestăţii Sale, deoarece contele de Essex a reintrat în graţiile ei. Bărbatul trebuie să-şi vadă de treaba lui, ca şi fecioara, cuprinşi de extaz, ne atragem dezastrul asupra noastră, dar mai e până atunci. *Amor vincit omnia*[142], deşi se poate spune că aversiunea regală constituie o excepţie. Mâine vom călări la Devon, de unde, fără doar şi poate, vom fi constrânşi să ne întoarcem. Acum, să mâncăm împreună, ca între prieteni.

Asta şi făcură, stând în jurul mesei deloc scorţoşi, fără să se formalizeze. Bess, lady Raleigh, mesteca un copan de fazan cu buze delicios de unsuroase, cu un potir de vin alb jucându-i în mâna delicioasă, şi-i spuse lui Kit:

— Ţi-au jucat la curte *Doctorul Faust*, de lăsatul Secului. Pe Maiestatea Sa a tulburat-o foarte tare parada celor Şapte Păcate de Moarte.

— Şi-o fi dat seama că-i un omagiu adus răposatului Tarleton, domniţă, care a jucat o piesă cu acest titlu în toată ţara. Iar asta, de bună seamă, i-a amintit de contele de Leicester. În rest, i-a plăcut?

— Zilele astea nu-i place nimic. Şi n-o să-i placă deloc ce-am făcut Wat şi cu mine.

— Sfârşitul strădaniilor noastre oneste, le spunea Wat comesenilor. Dar nu cumva să credeţi că se vor sfârşi anchetele mai puţin oneste. Umblă vorba că Tom Hariot va fi chemat în faţa Consiliului Secret.

— Vai de mine, nu, Dumnezeule, numai asta nu.

— Se pare că dragostea şi raţiunea sunt izgonite. Ei bine, ne aşteptam la asta. Nu-i aşa, Kit Merlin?

— Nici nu ştiu la ce să mă mai aştept.

— Aşteaptă-te mereu la tot ce poate fi mai rău. *Exspecta pessima*. Cred că o să-mi schimb mottoul familiei.

— *Exspectamus*, îl corectă Kit latinistul.

Trebuie acum să-l introduc, în silă, şi pe cel cu care-mi împărţeam locuinţa şi care avea să fie mulţi ani asociatul meu în Oamenii Lordului Şambelan, o companie ce n-a apucat să ia fiinţă în scurta viaţă a lui Kit. Numele lui, ca mai toate numele, suferea o mulţime de distorsiuni, de la Shagspaw la Shogspere, sau de la Choxper la Jacquespere, aceasta din urmă fiind etimologia ingenioasă propusă de unul dintre numeroşii hughenoţi beţivi de care Londra nu ducea lipsă. Împreună cu Kit, lucra la *Lupta dintre cele două faimoase case de York şi de Lancaster*, un titlu cât se poate de incomod, care mai târziu avea să fie schimbat în *Henric al VI-lea, Partea întâi*. Piesa despre Eduard al II-lea, deşi o prezentare brutală a istoriei, plăcuse, cu nobilii, episcopii şi violenţa ei, iar acum era nevoie de o nouă dramatizare după bătrânul Holinshed. Cu acordul lui Tom Walsingham, Kit îşi invitase colaboratorul la Scadbury şi, în timp ce stăteau în salonul de vară, Kit îl întrebă cum să-i spună, iar el îi răspunse că Will e de de-ajuns. După care adăugase:

— *Aio te, Æacida, Romanos vincere posse*[143]. Nu merge.

— Vezi că nu pronunţi corect. Ai terminat la Oxford?

— Nu, în gimnaziu au băgat latina în mine cu biciul, puţină de tot, şi nici un pic de greacă. Poate că, în neştiinţa mea, sunt mai apt să spun că n-o să meargă. E prea savantă şi n-o vor înţelege.

— O vor înţelege cei care l-au citit pe Ennius[144]. Asta i-a spus oracolul de la Delfi lui Pirus. Înseamnă şi că-i va înfrânge pe romani şi că romanii îl vor înfrânge. Este de-o ambiguitate vădită.

— Vădirea ei se va produce anevoios, exact ca şi în cazul unei femei măritate cu prunc în două luni. În schimb, o ştiu pe asta: *Di faciant laudis summa sit ista tuae*[145]. Am citit destul de mult din Ovidiu. I-ar striga însă fiul lui York aşa ceva asasinului său? Mi se pare că, mai curând, vrei să te laude domnia sa Pembroke şi doamna lui decât să fii înţeles de cei mulţi.

— Mulţimii adesea-i place să fie păcălită. Se simte măgulită crezând că ai impresia că-i ştie pe autorii clasici.

— Dacă stărui s-o păstrezi, mă-ndoiesc că merge. Uite ce-am scris în timp ce te plimbai prin codru cu Stăpânul Domeniului.

Lupoaica Franţei, dar mai rea ca lupii,
Otravă rea cât dinţii de năpârcă.

— Aha, vasăzică năpârca omorâtă de Tom ţi-a stârnit închipuirea.

— Avem destule năpârci şi-n Warwickshire. Ascultă.

Sexului tău deloc nu-i şade bine
O amazoană – curvă de război –,
Să-şi bată joc de cei loviţi de soartă!
Cum poţi să dai năframa înroşită
Cu sânge de copil tatălui său
Să-şi şteargă ochii şi să fii femeie?[146]

— Văd c-ai învăţat lecţia, înveţi.

— Te simţi ca şi cum ai fi acolo?

— N-are zvâc. Bagă un suflet de hienă, nu, de leu, ba nu, de tigru îmbrăcat, ba nu, învelit în piele feminină, în piele de muiere. De ce te-ai înhămat, cum se zice, la treaba asta?

— Ca să nu mai plodesc. Trei copii erau prea mulţi să poată fi întreţinuţi dintr-o leafă de conţopist într-un birou de avocatură. Când au venit în turneu Oamenii Reginei, le-am arătat o parte dintr-o piesă şi m-au primit în rândurile lor, din cauză că unul de-al lor fusese omorât în bătaie la biserică. Încercam să-l traduc pe Plaut, dar mi s-a părut mai uşor să-mi scriu propriile versuri. Iată-mă ajuns aici, în primul rând ca actor. Nu se acceptă ideea că băieţii cu gimnaziu sunt în stare să scrie piese. Mai cârpesc, îi mai ajut când le trebuie ceva rapid, dar nu mă aşez să scriu vreun *Tamerlan*.

— Ei bine, trebuie să las pe umerii tăi mare parte din treaba asta şi nu-mi pare rău. Stăpânul Domeniului mi-a cerut un poem, aşa că trebuie să i-l scriu, altminteri o să mă încarcereze şi o să mă ţină pe pâine şi apă. În plus, chiar am nevoie de-aşa ceva.

— Pe ce temă?

— Zero şi Menandru sau aşa ceva.

— Hai că faci băşcălie.

— Totu-i o mare băşcălie. Ce ne rămâne nouă, celor care n-avem pământuri sau bunuri cu care să facem negoţ? Mă gândesc că, prin versurile astea din Ennius şi Ovidiu, mă consolez cu iluzia că are şi erudiţia mea un rost. Păi, domnule, cu aforismele astea latineşti, eşti un gentleman; şi eu, care credeam că eşti vreun cerşetor zdravăn, boschetar sadea.

— Odată ai cântat că trudim cu spor.

— Când?

— La cârciumă, atunci. Te-am auzit. Ai dat din cap spre mine.

— Eram împrăştiat. Acum sunt împrăştiat în celălalt sens al cuvântului. Ai să rămâi aici cât timp voi fi plecat?

— Nu-mi prea place mutra acestui Frizer. Mă priveşte de sus.

— O fi insinuând că-i pus pe rele, dar îi lipseşte îndemânarea.

— Şi nu sunt obişnuit cu viaţa din marile case. O să mă-ntorc cu tine, pe mârţoaga luată în chirie. Suflet de tigru-n piele de muiere. Se vede mâna ta, versul memorabil. Dar o să mai învăţ. Unde pleci?

— În străinătate. Nu mă-ntreba unde.

Tom Walsingham era plecat împreună cu Frizer, Kit credea că ştie unde, să stoarcă o dobândă frumoasă, ce trebuia de mult plătită de către fiul risipitor al vreunui boiernaş de ţară. Îşi scoaseră caii din grajd şi porniră spre Londra. Vremea era rece şi mergeau la trap sub un cer deznădăjduit. Kit îl întrebă:

— Ai văzut ce s-a întâmplat la Holborn?

— A fost o treabă deşănţată. M-am ţinut deoparte. E de-ajuns şi Tyburn pentru spectacolele lor sângeroase, nu mai era nevoie să înalţe un eşafod special în Holborn. De ce-au făcut-o?

— Ca să-i sperie pe avocaţii din Inns of Court care se convertesc la papistăşie. Ei, a avut de-a face cu patronul tău.

— Încă nu mi-e patron, nu ştiu dacă o să-mi fie vreodată, dar sper. Trebuie să-mi oţelesc sufletul, să-mi alin speranţele. Nu m-am gândit că John Florio e spion, credeam că-i un paşnic protestant italian, supus domniei sale, un secretar de nădejde. N-am ştiut nici că preceptorul lui Southampton e papistaş şi ţine o stăncuţă dresată, un iezuit. Tu crezi povestea cu acest părinte Gennings[147], care l-ar fi invocat pe Sf. Grigore atunci când călăul îi ţinea deja inima-n mână?

— Cred c-a fost un fel de ţipăt ce aducea c-un gâlgâit, i-a ieşit un grrrgrrry. Nu prea cred în nimic. Am nevoie de pace, pace şi iar pace.

— Există într-un singur loc. Încă nu te ruga să ajungi acolo.

Galopară lejer, tăcuţi, şi ajunseră într-o Londră întunecată, însufleţită de focuri în care erau arse figurine de spanioli. Nu se mai termină odată? Kit îl găsi pe Poley în cămaşă şi halat de noapte, gemând de reumatism. Pisica lui

neagră se juca cu un ghem de lână care atârna de pe tăblia mesei. Poley îi oferi un decoct fierbinte din mure şi-i spuse:

— Pace? Suntem pe cale s-o obţinem. Pentru asta trebuie să-i băgăm pe spanioli în sperieţi, dar rău de tot. Dacă-i putem amăgi pe conţii scoţieni să vină la Berwick, îi arestăm şi se termină totul.

— Se termină totul cu uciderea lor. Ai avut deja parte de experienţa de-a ucide catolici scoţieni, unul de rang chiar mai înalt decât un conte.

— Eşti morocănos, posac. La lumina lumânării privirea îţi pare febrilă. Nu cumva boleşti?

— N-am nimic ce mi-ar putea vindeca medicul tău. Arestaţi cu ce acuzaţie?

— Mai e cazul să-ntrebi? Un act de război, prezenţa inamicului pe teritoriul nostru. Va urma un proces în care n-o să ascundă nimic, iar apoi o execuţie.

— Iar apoi un marş de proporţii, cu toţi scoţienii traversând hotarul în sunet de cimpoi. Eu ce am de făcut?

— Să-i predai această scrisoare tânărului Fowler din Edinburgh. Care să convoace toată nobilimea papistaşă la Berwick. Scrisoarea e semnată de cineva care le e cunoscut.

— O plastografie, de bună seamă. E monstruos. Orice *mezzo* îţi va servi *fine*-le. Curat Machiavelli. Bruno vedea altfel lucrurile. Şi dacă o să spun că nu vreau?

— Îţi încalci obligaţiile asumate, iar asta-i un fel de trădare. Ai să pleci singur, cu corabia de mâine dimineaţă, din Deptford.

— Banii.

— Ai să-i capeţi. Şi-n noaptea asta ai să dormi aici.

— Sub şapte lacăte.

— Kit, Kit, suntem prieteni.

Din câte mi-a povestit, ştiu că şi-a alinat cenuşiul voiaj de pe coasta de est cufundându-se, în închipuirea lui, într-o mare mai paşnică.

Brăţara Hellei dându-i, i-a jurat
Că marea nu-l răni-va niciodat’,
I-atinse-obrazul, păru-i despleti,
Zâmbind lasciv, iubirea îşi vădi.

Când, înotând, braţele-şi desfăcea,
Zeu-ntre ele i se strecura,
Fura câte-un sărut, fugea voios
Şi se-ntorcea, privindu-l pofticios,
Şi jucărele-i da, pe plac să-i facă,
Plonjând în apă, -l pipăia oleacă
Pe piept şi coapse, pe-orice mădular,
Pe-aproape înota, vorbindu-i iar
Şi iar de-amor. Leandru-atunci i-a spus:
Te-nşeli amarnic, eu femeie nu-s!

Şi totuşi, marea aceea mai blajină avea să-l înece pe eroul ce înota spre braţele lui Hero. Corabia se legăna pe valuri şi, îndurerat, se aruncă în cerneala călimării sale, singur, ghemuit pe partea ferită de vânt. La un moment dat îi trecu prin minte gândul nebunesc să arunce scrisoarea măsluită în valurile furioase, să coboare de pe vas la Scarborough şi să se ascundă în York, locul unde s-a încoronat primul împărat creştin ca să poată fi ocrotit astfel de străvechea Roma şi legiunile sale[148]. Sau să pretindă că a predat scrisoarea, iar tânărul Fowler, tăgăduind acest lucru, să fie înfierat drept mincinos. Ba nu, o să-şi împlinească aşa-zisa datorie. A văzut deja destul sânge vărsat din propriu-i trup, dar a vărsat, cu procură, vedre întregi din sângele altora şi are să mai verse. Îi era silă de parodia băşicilor cu sânge, înţepate pe scenă. Toată lumea vrea sânge, sângele-i cerşetor[149] şi imploră-n gura mare să fie vărsat. Când îl cuprinse răul de mare în tangajul vasului aflat în largul coastei scoţiene, îşi dori să poată trăi în stinsul vis elen pe care îl relata în versuri rimate. Să fie liber sub un soare mai roşu, printre fauni şi arbuşti de mirt, să asiste la zdrobirea strugurilor în timp ce pe deal se înalţă fumul în semn de graţioasă jertfă adusă zeilor. Ce este el, ce are să se aleagă de el?

Se simţea neputincios, strivit de slăbiciune, îl încerca dorinţa de-a o rupe cu lumea vie, dar, deocamdată, nu refugiindu-se în moarte. Duhoarea teatrului acoperea discret stropii de apă săraţi şi o să termine curând cu simulacrul lui. Tragi de marile figuri ale istoriei îndepărtate, care s-ar bucura să fie lăsate să odihnească în pace, să nu mai fie hărţuite, şi iată-le întrupate de Braile şi Johnson, de Robinson, Foyle şi Rice, de marele

Alleyn, cu glasul lui bubuitor, chinuite din nou, pentru ca prostimea să poată fi din nou împroşcată, într-o veselie, cu sânge de porc. El unul se va înfăşura într-un trecut mai străvechi, deşi simte răsuflarea fetidă a lui Socrate şi vede măseaua stricată din gura lui Alcibiade. Hero şi-a pierdut un deget de la picior, iar râsul lui Leandru nu-i de om teafăr la minte.

Îl las pe Kit să-şi vadă de treaba lui din Scoţia, pe care nu trebuie să v-o povestesc, şi mă reîntorc la dramaturgul aspirant cu care împart camera. Parcă v-am povestit, nu-i aşa, că vi l-am prezentat cam în silă, pentru că povestea lui e cu totul alta, iar faptul că-şi dă coate cu a lui Kit şi se-mpinge în ea dăunează unităţii ei, îi distruge osatura. *Natura abhorret vacuum*[150] însă, iar acelaşi lucru e valabil şi în cazul lucrurilor care-s împotriva naturii, şi nimic nu-i mai împotriva naturii decât teatrul nostru dement, iar Kit, odată cu întoarcerea lui în Anglia, la Scadbury, a lăsat, în dramaturgie, un gol ce se cerea umplut şi cel care l-a umplut a fost omul nostru din Warwickshire. *Lupta dintre cele două faimoase case* a fost terminată de către un singur condei, cu o viteză de-a dreptul neruşinată. Piesa, ca şi cele două care i-au urmat, n-avea cum să n-aibă succes, cu Talbot, spaima Franţei, într-un moment când un rege francez protestant ceda în faţa Ligii Catolice, iar Franţa redevenea, o dată în plus, un duşman declarat. Iar Will din Warwickshire, care fusese tot timpul blajin de felul lui, deveni fudul. Şi asta mai ales în prezenţa unui Greene bolnav şi zeflemitor în faţa pocalului său de la Sirena, unde Tom Nashe, în bunătatea lui, îi mai cumpăra câte o porţie de peşte la cină.

— Ei bine, după cum ziceam, mapamondul meşteşugului unui scriitor are doi poli, veşnic opuşi, iar erudiţia şi scrisul pe placul prostimii nu fac casă bună.

— Astă piesă-cronică a avut destulă erudiţie, chiar dacă am lăsat-o în grija partenerului meu, care a dezertat. Nu pricep însă ce au de-a face studiile universitare cu priceperea omului de-a umple un teatru cu spectatori. Mai bine s-ar duce în lume, să observe apucăturile oamenilor.

— Vrei să spui lumea măcelarilor şi a mănuşarilor.

— Îmbrăcarea a cinci degete nu-i musai incompatibilă cu îmbrăcarea celor cinci picioare ale unui vers alb. Şi lumea întreagă consumă carne.

— Şi uite-aşa lăsăm nobleţea artei s-ajungă de râsul lumii, din cauza unor

băieţi cu gimnaziu care păşesc ţanţoşi pe scenă şi vorbesc ca la ţară.

— Te roade invidia, invidia.

— Cărturarii nu ştiu ce-i invidia. Termină cu aerele astea prefăcute.

— M-aş putea înfuria, dar nu eşti demn de mânia mea. Pe scenă am să revărs o retorică ce nu-şi va căuta justificarea în Cicero, Quintilian sau mai ştiu eu cine. Nimic nu poate înlocui talentul.

— Scuipă-ţi oasele de peşte din gură şi întoarce-te la gargara ta.

— Pe Dumnezeu, ajunge.

— Ai câştigat îndeajuns, chiar mai mult de-atât. Îţi zornăie banii în pungă şi nu eşti decât un ţărănoi parvenit. Un ţopârlan care n-a mai văzut în viaţa lui un şiling şi-acum se dă mare. Cară-te până nu vomit.

— Ai vomitat destul şi în companii alese. Eşti ăl mai mare dintre porcii savanţi lipsiţi de talent.

— Las’ că te aranjează Cutting Ball la ordinul meu.

— Oi vorbi eu ca la ţară, dar am şi muşchi de ţăran. Am măcelărit şi-o să mai măcelăresc la viaţa mea.

Din câte ştiu eu, s-a lăsat cu o singură păruială, pe Gracechurch Street, într-o noapte întunecoasă. Greene era beat şi slăbit, iar muşchii de ţăran s-au impus rapid. A fost o treabă jenantă, curmată grabnic, căci boala lui Greene era demnă de toată mila. Iar odată cu apropierea molimei şi iminenta închidere a teatrelor noastre, Will din Warwickshire s-a hotărât să se izoleze de lume şi să-nceapă lucrul la un poem eroic dedicat unei persoane care, spera el, o să-i devină protector.

În timpul unui spectacol cu *Harry al Şaselea*, de la The Rose, un fanatic în straie negre a sărit pe scenă, să denunţe toate piesele, susţinând că păcatul e cauza ciumei, iar piesele sunt cauza păcatului, aşadar, piesele sunt cauza ciumei, un silogism care n-a plăcut deloc mulţimii şi a fost alungat în şuturi, în timp ce invoca pronia. La Scadbury însă, nimic nu prevestea necazurile ce aveau să vină. Kit putu să spună:

— Încă n-am terminat, dar întrezăresc speranţa că voi termina. Ascultă.

Iar Hero toată s-a îmbujorat
Şi-n pielea goală i s-a-nfăţişat.
Lui i-a plăcut priveliştea de vis
Mai mult decât tot aurul lui Dis.

Lira de aur Apollo-şi struni
Şi muzica-i peste ocean pluti
Şi, auzind-o, Hesperus[151]*, de-ndată,*
Îşi pregăti caleaşca luminată,
Ziua vesti, cu raze sclipitoare,
Luând noaptea hâdă peste picioare,
Iar bezna, umilită, furioasă,
Caru-şi mână spre iad, se duse-acasă.

— Iată un moment bun să faci o pauză, îi propuse Tom Walsingham. Ce-ai zice de-o plimbare până la Canterbury? E-o vreme numai bună de călărit.

— Noi doi? Ce treabă ai acolo?

— Ne aflăm în Kent, iar Canterbury este trandafirul din cununa Kentului şi urmează să devin magistrat de Kent. Treaba-i presiunea uriaşă pusă de hughenoţi şi alţii care ne potopesc, iar localnicii sărăcesc. Printre ei se numără şi ai tăi.

— Hughenoţii cumpără încălţări hughenote, dar şi localnicii au picioare. Taică-meu îşi are clienţii lui, nu l-am auzit plângându-se.

— Magistraţii din comitat urmează să se întrunească, eu fiind unul dintre ei, şi să discute transformarea râului vostru într-un canal navigabil pentru barcazuri şi şalande, naiba ştie ce-or mai fi şi alea, să sporească negoţul, habar n-am cum, dar, cu siguranţă, o să mi se spună şi mie.

— Trebuie să-ţi vopseşti barba în gri şi să ai un aer grav, îl sfătui Kit, lăsându-se pe spate în jilţul lui, frecându-şi mâna istovită de-atâta scris.

Într-adevăr, Tom rămăsese acelaşi efeb ce împărţea băieţii cu prietenul său, deşi discuta despre seriozitatea căsătoriei, cu părul lui cu cârlionţi ca nişte zambile, cu ochii strălucitori şi privirea goală.

— Tu, magistrat!

— Pornim mâine. Am să-mi pun veşminte sobre, negre, şi-o pălărie falnică, neagră pe cap.

Porniră, aşadar, la drum, cu purpuriul zorilor pe partea lor dreaptă, încă adormiţi dar voioşi, însoţiţi de stoluri de grauri şi ciocârlii, fără să fie ironizaţi de cuci, burlaci şi prieteni, acum nu îndrăgostiţi, în sensul carnal al cuvântului, mestecând fărâme de carne de vită şi felii de pită în timp ce străbăteau prima etapă a drumului, trecând din mâna dreaptă în stânga şi din

stânga în dreapta o ploscă rece de vin amestecat cu apă. Pe drumeagul îngust de la ieşirea din Bexley întâlniră o caleaşcă, avea câte un heruvim auriu în colţuri şi câte un blazon ducal pe fiecare uşă, vizitiu şi doi lachei în livrele stacojii, era trasă de doi cai arabi. Ocoliră prin stânga şi dreapta cu iureşul tinereţii neruşinate, făcând telegarii ducali să se poticnească şi să necheze, vizitiul impunător să-şi ridice biciul, iar semeţul călător din ea, un tinerel cu nasul lung, panaş pleoştit şi pudrieră, să strige cu glas pierit: *Canaglia.* Cine-s scursorile astea, trage-le o chelfăneală acestor porci. Nici Kit nu se lăsă mai prejos, cuprins de veselie: *Sacco di merda, vostro disonore.* La Swanscombe se ţinea un târg de vite, numai balegă şi mugete, palme trase peste crupă şi tocmeală, iar ei îşi băură berea într-o cârciumă unde un fermier burduhănos îşi număra banii primiţi din vânzarea unui taur numit Teroare, vârându-i în buzunar cu gesturi obscene, de dragoste, scuipând şi horcăindu-i zeflemitor sărăcanului care-i cerşea un penny, să bea şi el o ulcea, să se răcorească. Lângă Frindsbury, un om îşi bătea în duşmănie măgarul, cu un toiag noduros, fiindcă, împovărat de ditamai trunchiul de copac legat în jurul corpului, cu pielea jupuită şi plină de răni, dobitocul nu putea sui dealul. Răcnea la el: Lighioană afurisită, nici azi n-ai să capeţi de mâncare, să faci foamea trei zile la rând. Kit şi Tom coborâră de pe cai, înşfăcară măciuca şi-i traseră o mamă de bătaie individului, desprinseră povara măgarului cu un cuţit şi-l îndemnară să plece în libertate, pe câmp, dar acesta se încăpăţână să rămână locului. La un han din Gillingham mâncară brânză şi pita dimineţii şi se uitară uimiţi, aproape nevenindu-le să-şi creadă ochilor, la un concurs între mai mulţi băieţi, cine mănâncă mai repede, meniul constând într-o prăjitură cu fructe uscate, două tarte cu curmale, o plăcintă cu mere pusă într-o farfurie adâncă şi vreo zece porţii de şarlotă. La Sittingbourne, un bătrân cocârjat, caustic, ca la vreo şaizeci de ani, le pipăi şi le admiră hainele şi caii, văicărind-se că, după ce a trudit o viaţă întreagă ca slujbaş în consiliul local, n-are cu se mândri, De ce să fiţi voi tineri şi fericiţi, iar eu nu? Nu există dreptate pe lumea asta. Pe o pajişte de lângă Faversham, văzură un cioban care sforăia la soare în timp ce oile mai îndrăzneţe se strecurau, neobservate, nemustrate, prin gardul viu din păducel. Descălecând cât să-şi dezmorţească picioarele şi să facă pipi la marginea drumului, auziră, nu departe de ei, nişte gemete pe care le

acoperea cântecul păsărilor şi, apropiindu-se în vârful picioarelor de locul de unde răsunau acestea, văzură, din spatele unui ulm, uitându-se într-o vâlcea acoperită de iarbă, un băiat şi o fată iubindu-se în draci. Fusta era cu poalele trase, iar iţarii erau daţi jos, pe vine, flăcăul şi-o înfigea vârtos, gemând, iar la urmă scoase un strigăt stins, de extaz, sub cerul liber. Iar ea, o codană durdulie, părea bucuroasă că s-a terminat.

— S-a vărsat sămânţa, spuse Tom când îşi reluară călătoria. Firea, mama brutală a toate câte sunt, revendică tot mai multe mame. Cei de la ţară au tertipuri cu care o înşală, nu ştiu cum fac. Noi o înşelăm la un nivel mai profund, mai metafizic.

Kit îşi zise în sinea lui că vorbele astea nu-s bine alese. Curând, la orizont zăriră vitraliile catedralei din Canterbury scăldate în razele soarelui ce se pregătea să apună şi Tom spuse:

— Îţi mai aduci aminte de Reims? Catedralei de acolo nu-i păsa de dansul nostru metafizic pe câmpul cu vaci ce împrăştiau un miros fain în timp ce se holbau la noi.

— Fără meta. Mai mult decât meta. Dar am depăşit faza asta.

— Nu tocmai. Refuz să fiu întru totul magistrat. Hai să ne dăm de-a dura, la pielea goală, în fâneaţa aia. Aşa, poţi să dai de două ori cu tifla vechilor restricţii. Cred că în curând o să ne-ntâlnim cu ai tăi. Măreaţa catedrală se-ncruntă la noi. Parcă şi aud şfichiul bicelor din vechea voastră şcoală. Suntem oameni liberi.

Îşi priponiră caii chiar pe fâneaţă, de crengile joase ale unui stejar, îşi trântiră veşmintele pe jos şi, în timp ce se rostogoleau, auziră rumegatul tihnit al ierbii înalte, din luna lui Cireşar.

— Aerul ăsta pur îţi curăţă pielea de mirosul de tutun, suntem iar ca pe vremuri, mda, aaaaaah.

Păi da, regăseau Edenul, Dumnezeu nu venea să se zgâiască la ei pe răcoarea serii, era zăvorât, năucit de reformele care îl reinventau în falnica, sacra reşedinţă a principalului arhiepiscopat. Tom îşi asumă integral rolul dominant, iar Kit îi cedă. Stăpânul Domeniului şi magistratul de Kent, care îşi slobozi sămânţa într-un loc sterp, ca într-un fel de *jus* străvechi, îi interzise schimbarea rolurilor. Kit îşi băgă în pantaloni zdrâmba umflată şi Tom râse de el. Picioarele li se cufundau în iarba suculentă în timp ce îşi

trăgeau caii spre drum. Cei doi gentlemeni intrară tropotind în oraş, prin North Gate, cu King’s School pe stânga (cu şfichiul bicelor, mirosind a Ovidiu) şi porniră în căutarea unei cizmării drăgălaşe.

— Prietenul meu, Stăpânul Domeniului Scadbury, magistrat al comitatului. Sunt convins că aveţi o cameră liberă pentru el.

Tatăl şi mama erau de-acum mai vârstnici, dar tot în putere. Margaret s-a măritat, în sfârşit, cu croitorul ei, ba mai mult, băiatul lor, John, tocmai a fost botezat, s-a născut prematur şi lumea cleveteşte. Dar sărmana Dorothy? De-acum e femeie în toată firea, dar nu s-a schimbat mai deloc, ştie zece cuvinte şi îşi strânge la piept toate păpuşile vechi. Sărmana Dorothy.

— Sper că domnia sa o să guste din bucatele noastre – o friptură de *giggot*, cum îi zic hughenoţii.

— Nu-i mai spuneţi domnia sa, e, ca şi mine, jupân.

— Spuneţi-mi Tom.

— Thomas conferă mai multă demnitate numelui, zise tatăl lui Kit. Întoarceţi-vă când o să fie totul gata, Kit o să vă arate oraşul.

Asta nu includea şi catedrala. Tom nu dorea să vadă locul unde un alt Tom fusese măcelărit de către patru cavaleri[152], devenind rapid sfânt, pentru ca un rege-măcelar în stare să lichideze sfinţii cu uşurinţa cu care-şi lichida soţiile să-i conteste caracterul sacru. Intrară într-o tavernă, Capul de asin, să-şi mai domolească setea, şi constatară că-i plină de protestanţi francezi.

— *Dö vang*, maimuţări cârciumarul comanda dată de Kit.

Era un oaspete galic al naţiunii, ba nu, de-acum nu-i mai era oaspete, ci un comerciant prosper, care prinsese rădăcini trainice aici şi îşi trata cu dărnicie prietenii piliţi, de-acelaşi sânge şi-aceeaşi credinţă cu el.

— *Je pisse sur ces beaux citoyens de Canterbourg*, părea să spună el în timp ce se învârtea prin jur, *qui possedent des mœurs ridicules et dont les femmes puent d’une réligiosité hypocrite. Car aux ténèbres elles acceptent volontiers une bitte française*[153]. Şi, cu hohote de râs, chiote de cucurigu şi degete duse la frunte ca nişte coarne, toţi îl priveau cum mimează ciocăneala şi-l ascultau cum ţipă subţiindu-şi glasul: *Au, mö doahre pösöhrica, tü o ai phrea mahre.*

— Nu, făcu Tom văzând că Kit duce mâna la mânerul sabiei, fără dueluri aici. Scoţienii spun *foo*, iar francezii spun *fou*, or ăsta-i şi-una, şi-alta.

Când însă bărbatul ieşi însoţit de saluturi cordiale de rămas-bun, Kit (Nu, spuse Tom încă o dată, nu) îl urmă clipiş. Se întoarse după cinci minute cu pielea jupuită pe degetele mâinilor şi spuse:

— O să ajungă acasă pe trei cărări, cam pe bâjbâite, dar nu-s probleme. Şi adăugă: Spun acasă, pentru că oraşul ăsta-i al lor, iar mulţi dintre ai noştri au ajuns pe drumuri. Unitatea credinţei le permite totul, dreptul la aer, pământ şi apă, şi dreptul de-a ne batjocori.

— Nu ţii deloc la Canterbury, şi atunci de ce te dai de ceasul morţii să-l aperi?

— Nu ne respectă femeile.

— Nici tu nu le respecţi, deşi n-o faci în felul lor.

— Încă n-ai cunoscut-o pe sora mea Dorothy.

— Puştoaica idioată? Ţi-e frică să nu i-o tragă franţuzoii petrecăreţi?

— Cam aşa ceva.

Într-adevăr, după cum observară în timpul cinei, Dorothy era o femeie coaptă ca dimensiuni şi forme, cu sânii şi pulpele mari, deşi purta o rochiţă pătată, ca de fetiţă, şi îşi scărpina întruna, fără jenă, părţile intime. Nu-şi recunoscu fratele, dar îl puse pe Tom Walsingham să-i pupe fiecare păpuşă, una după alta, iar apoi s-o pupe şi pe ea. Tot timpul cât mâncă friptură de berbec şi păstârnac, îl acoperi cu sărutări băloase pe Tom şi încercă să se joace cu cârlionţii lui lungi.

— Aşa e ea, ne cerem iertare, dar nu ştim ce să facem, domnule.

— Tom, Thomas.

— Zi ce cuvinte ştii, Dorothy.

— *Ung, goi, grei, puatru.*

— Ce străluceşte noaptea pe cer, Dorothy?

— *Huna. Zdele.*

— Acesta-i, vai, singurul cadou pe care mi l-a făcut marele oraş, spuse Kit. E-o chestiune de bani. Nu, nu mai lucrez în slujba statului. Sunt doar poet.

Îi întinse lui taică-său un exemplar din *Tamerlan* de Ch. M., tipărit de Richard Jones la firma Trandafirul şi Coroana, de lângă Holborn Bridge. Taică-său văzu versurile albe şi dădu din cap alb la faţă, apoi îl întinse maică-sii, care i-l dădu înapoi la fel de albă la faţă. Dorothy urlă din toţi

răr unchii că-l vrea şi ea şi, după ce-l umplu de bale şi muci, încercă să-i rupă coperta, ţipând la frate-său când acesta i-l smulse din mâini. Când Tom îi spuse că ruperea şi udarea cărţii sunt o formă directă de judecare a valorii unei cărţi, se calmă şi, salivând, îl apucă de o şuviţă de păr. Tom păru însă încântat de scena jucată la lumina lumânării, cu poetul, sora lui idioată, părinţii împietriţi şi confuzi, un *Tamerlan* ferfeniţit.

— Bănuiesc că întrunirea se va ţine mâine, la primărie. O să fie o discuţie îndelungată pe tema procurării banilor întru folosul… să zic al canterburienilor?

— Ei o să-i umfle pe toţi, spuse taică-său posomorât, pe primul plan sunt puşi întotdeauna veneticii. Ei, mai bine v-aţi duce la culcare. Aveţi camera pregătită, cândva era a fetelor mai mari, de-acum amândouă-s măritate. Nevastă-mea a aerisit aşternutul şi a presărat levănţică proaspătă în pat.

— Perfect, mulţumesc. *Giggot*-ul sau *gigot*-ul, cum se spune corect, a fost extrem de gustos. Merele astea din Kent sunt grozave.

— De bună seamă că aveţi mere de Kent şi la dumneavoastră acasă.

— Nu se compară cu astea.

Kit observă însă că Tom de-abia dacă mâncase din miezul unui măr. Nu-i plăcu nici corectarea în *gigot*, semeţul latifundiar umblat prin lume situându-se cu mult deasupra ciocănarului al cărui miros de piele se lua la întrecere cu aroma ierburilor. Tom fu condus cu lumânarea la culcare, iar Kit mai stătu o vreme de poveşti cu părinţii lui, în jurul mesei cu mărul nemâncat de Tom, al cărui miez începuse să capete o culoare maronie, în timp ce Dorothy se târa pe jos şi se pişa pe duşumeaua de scânduri, iar în scurt timp se porni să sforăie înconjurată de un întreg alai de păpuşi.

— Nu vrea să doarmă în pat. Noaptea umblă de colo-colo prin casă, dar nu provoacă un deranj prea mare, în afară de faptul că dă cu cratiţele de pământ. E mai bine aşa. Am aruncat o grămadă de aşternut pişat.

Asta i-a zis maică-sa, iată ce i-a spus şi taică-său:

— Prin urmare, ce eşti sau ce faci în clipa de faţă? Scrii piese pentru teatru, dar văd că eşti la ţară, în Kent. Eşti cu el, dar nu-ţi este stăpân.

— Suntem prieteni. Îmi asigură liniştea de care am nevoie, să pot scrie un poem.

— Nu ne gândeam la aşa ceva, zise maică-sa, ci la Biserică, la un trai

frumos, cu nevastă şi copii. Ai douăzeci şi opt de ani, nu mai eşti tânăr.

— Sunt în mijlocul unor poveşti cu lorzi şi cavaleri. Totul va fi bine. Sunt cunoscut ca poet.

— Poet, repetă taică-său, savurând cuvântul, cu ţeasta pleşuvă strălucindu-i la lumina lumânării. Nu ne-am gândit c-o s-avem un poet în familie.

— Poezia conţine mai mult adevăr decât predicile plictisitoare.

— Am avut necazuri din cauza religiei şi-o să mai avem. Au trecut pe-aici vânătorii de catolici şi de atei. Susţin că spaniolii iar vor încerca să debarce la Dover.

— N-o să vină. Nu vă fie frică de spanioli. Dacă o să dăm de belea, o să fie din cauza hughenoţilor şi a flamanzilor. În Londra miroase deja a bucluc.

— De ce nu ne lasă în pace pe toţi? strigă maică-sa cuprinsă de disperare. Unii spun că Dorothy ar fi vrăjitoare, fiindcă îi bălmăjeşte ceva pisicii negre din vecini. Hai, culcă-te, somnul e o binecuvântare, doar de vise trebuie să ne temem. Hai, Kit, du-te în camera ta – când Kit se sculă, îl strânse la piept şi, la lumina lumânării, el îi zări lacrimile.

Kit se culcă în cămăruţa de lângă dormitorul lui Tom. Luna, care răsărise cu puţin timp în urmă, privi pe fereastră. Nu putea dormi, căci iată-l aici, deşi asta nu-i casa copilăriei sale, împovărat de stafiile eului său mai tânăr, care trag de el şi-i spun: Ai fi putut s-apuci pe calea asta sau pe ailaltă. Îl fură somnul după ce îl auzi pe paznicul de noapte anunţând că s-a făcut ora două şi că totu-i bine sau, mă rog, atât cât se poate, vremea frumoasă fiind ameninţată de un vânt de la miazănoapte abia stârnit. Îl trezi orbecăiala cuiva la uşă, o fi sărmana Dorothy, apoi uşa se deschise şi nu era Dorothy, ci Tom. Nici el nu putea dormi, nu putea dormi bine decât în patul lui mare de la Scadbury.

— Ei, acum poţi să-ţi ostoieşti îmbăţoşarea de la asfinţit.

— Aici, în casa părinţilor mei?

— Mânjeşte-o cu bărbăţia ta, nu mai eşti copil.

Cu stropii îmbelşugaţi ai unui fel de exorcism. Dormitorul părinţilor e de partea ailaltă a scării, n-au cum să-i audă. Aşa că Kit potopi oraşul clopotelor, în imaginaţia lui, cu un fel de bărbăţie sfidătoare, după care se

cufundară în somn, goi, strâns îmbrăţişaţi, dezveliţi asemenea lui Noe cel beat.

În zori, uşa se deschise şi povestea lui Noe luă o turnură diferită, căci tatăl în cămaşă de noapte era cel ce-şi privea fiul, cu Dorothy agăţată de mâna lui, arătând cu degetul şi salivând întruna. Nu tocmai biata Dorothy, care noaptea bântuie prin casă. Tatăl rămase năucit în zorii cenuşii, la cântatul cocoşilor.

— O, Dumnezeule. Dumnezeule mare. Vai, nu. Nu se poate. Poetul. Gunoiul pământului.

Iar apoi, hop şi mama, pe care tatăl tot încerca s-o împingă mai încolo, să nu vadă goliciunea adormită, împletită. Auziseră vorbindu-se despre aşa ceva, dar, în nevinovăţia lor, nu crezuseră că aşa ceva e cu putinţă. O, Dumnezeule, nu.

Kit se-ntoarse singur, şfichiuit de un vânt neruşinat, tăios, şi de rafalele de ploaie. Ruşine ruşine ruşine foşnea frunzişul copacilor. Tom, deloc ruşinat, o să tragă la hanul din umbra catedralei, bocănit de clopote brutale când o să se trezească în răstimpuri. Consfătuirea magistraţilor o să ţină mult şi deja-i sătul de ea până-n gât, aşa i-a spus când s-au întâlnit la brânza şi berea de la amiază, la o cârciumă fără nici un franţuz. Kit ar face mai bine să se întoarcă la Scadbury şi, acum, că tot au revenit la intimitatea de altădată, să-i încălzească patul cel mare. Ingram Frizer n-o să fie prea mult pe-acolo, are de bumbăcit şi alţi datornici, la Londra, cu ajutorul cuţitarului de Nicholas Skeres. Iată, de pildă, împrumutase şaizeci de lire unui fiu de boiernaş cu o dobândă de un sfanţ la sfanţ, există temerea că unii ar putea-o mierli de ciumă, că-şi ascute colţii, iar văduvele vor refuza sau nu vor fi în stare să respecte obligaţiile legale.

— Cămătăria voastră, cu siguranţă, e ilicită, de-a dreptul ca la Barabas.

— Ţin morţiş să capete bani, nevoia imediată-i atât de mare, încât semnează orice şi trebuie siliţi să respecte ce-au semnat.

— Nu-mi place.

— Nu trebuie să-ţi placă, chiriile plătite de arendaşii mei sosesc cu întârziere, sunt sume mici, tu m-ai îndemnat să cumpăr tablourile lui Smith şi m-au escrocat şi într-o afacere cu copaci tăiaţi. Tu vezi-ţi de poemul tău.

Nu se întoarse la Scadbury, ci în cocioaba lui din Londra. Trebuia să-şi

încaseze şi el banii de la Henslowe, o jumătate din suma pentru piesa despre Guise, care, spuneau ei, acum poate fi jucată fără probleme. Intră în Londra într-un moment nefast. Tom Nashe îi povesti, pe London Bridge, despre Sir Walter, domniţa lui şi întemniţarea lor în Turn. Regina a aflat cu întârziere de căsătoria lor. Lady Bess şi-a justificat absenţa de la Curte invocând tot felul de scuze legate de problemele de sănătate din familia ei, scuzele ei s-au dovedit a fi minciuni, iar regina a avut un acces de furie şi a aruncat cu tot felul de obiecte mici. Acum amândoi sunt cazaţi, separat, în Turnul împuţit, aşa i-a spus Nashe şi l-a citat pe unul care ar fi zis că Sir W.R. a fost prea familiar cu una dintre domnişoarele de onoare ale Maiestăţii Sale, iar altul ar fi spus că toată lumea-i tulburată şi contrariată de descoperirea descoperitorului, nu a unui nou continent, ci a unui nou destrăbălat[154]. Aici era mâna lui Essex; contele ţopăia, dansa şi se fudulea de bucurie. Norocul şi l-a ales, spunea cineva, drept minge de tenis, să-l arunce, de nicăieri, în sus, şi ba spre măreţie, ba spre mizerie. Kit simţi că i se îneacă corăbiile. Nashe îi mai spuse şi că Tom Watson e bolnav. Dumnezeule, Tom Watson bolnav, vai, nu.

Speriat, Kit îi făcu o vizită, *epidemia*, cum îi ziceau, se manifesta, aşa-i spuneau, printr-o febră extrem de periculoasă şi contagioasă. Cum e contagioasă? Pluteşte nevăzută în aer şi te muşcă fără s-o vezi? Tom nu se mai afla în căsoiul unde fusese institutorul prostănacului cu miros de scorţişoară. Era în vechea lui locuinţă, căzut la pat, iar nevastă-sa se agita de zor. I se vedeau clar pustulele de la subraţele goale; zăcea asudat în patul ud leoarcă. Ar trebui, oare, tăiate?

— Cică, nu; cică, o să se dezumfle.

— Da, dar rahatul, gemu Tom Watson, şi voma…

— Cică trebuie să-i provocăm voma, spuse nevastă-sa, cu nuci, rostopască şi ridiche pisată.

— N-am nevoie, că şi-aşa vomit destul.

Şi chiar îi şi ţâşni voma scârboasă în ţucalul crăpat, plin de scârnă, de lângă pat.

— Şi trebuie să umblu pe stradă cu o nuia roşie, lungă de un metru, când ies la cumpărături, să se vadă că-i un bolnav aici, spuse suspinând soţia lui, şi afară-i un avertisment pe care l-am scris pe lemn, la ordin sau poruncă,

zice Doamne, îndură-te de noi.

— Am să mă întorc, promise Kit. Vomită otrava din tine, o să-ţi treacă năduşeala, întremează-te.

— Tot ce bag în mine iese sau îmi vine-napoi. O să mor.

— Nu spune asta, strigă Kit deznădăjduit. Dragul meu Tom. Am mai trecut prin asta, cei mai mulţi îşi revin. Am să mă-ntorc.

Dar n-avea să se mai întoarcă. Afară, pe stradă, înspăimântaţi, cetăţenii turnau, la ordin, câte douăzeci de găleţi de apă de la pompă în şanţurile de scurgere, bunicile speriate stăteau şi le ţineau socoteala. De departe se auzeau împuşcături şi chelălăieli. Erau hingherii ieşiţi la vânătoare de câini. O muşcătură de câine poate fi mortală dacă acesta a fost, la rândul lui, muşcat de un şobolan.

Unii dădeau vina pe şobolani, alţii pe străinii care o aduseseră cu corăbiile lor. Jucam la The Theatre în *Na, ticălosule drăgălaş,* o comedie fără succes de public, însăilată în grabă de către Nashe, Dekker şi Munday când a izbucnit răzmeriţa ucenicilor. Li s-a părut că un bărbat pântecos, care râdea zgomotos şi bea bere la litru, vorbeşte în olandeză sau flamandă în timpul rugăciunii pentru Regină, după giga de la final, şi au tăbărât pentru el. De fapt, omul era din nordul regatului, venit în vizită la Londra, iar graiul îi suna ciudat. L-au despuiat la pielea goală, lângă teatru, şi voiau să-l spânzure într-un sicomor, dar au zărit-o, pe stradă, pe soţia lui, care striga în gura mare că-i cât se poate de englez, aşa că s-au potolit, şi, văzând că un meşter flamand bine-cunoscut încearcă s-o şteargă tiptil, l-au umflat pe acesta. Pe urmă, trei dintre soldaţii călări ai lordului primar intrară pe acest teritoriu, care, de drept, se afla în afara jurisdicţiei Cetăţii, şi îi păliră cu toiegele lor, ba unul chiar străpunse cu sabia burta unui ucenic care scoase nişte ţipete sfâşietoare până-şi dădu duhul. Pe urmă se lăsă cu o bătaie de dragul bătăii, care ţinu până când îşi făcu apariţia o căruţă încărcată cu cinci-şase cadavre, precedată de un clopotar care scutura un clopot; îngroziţi, o luară la fugă, dar unde să fugi, căci ciuma-i în oraş, în tot locul, şi sosise momentul ca actorii noştri să fugă şi ei la ţară, să joace în aerul neinfestat de acolo. La toate colţurile, crainicii citeau ordinele magistraţilor: Se va veghea cu tărie, în mod substanţial, pentru suprimarea oricărei revolte. Pentru evitarea întrunirilor ilicite, se suspendă spectacolele de la

The Theatre, The Curtain şi The Rose sau alte asemenea locuri până la sărbătoarea de Sf. Mihail.

Will din Warwickshire rămase în oraş. Şedea liniştit la masa de scris în timp ce eu îmi puneam boarfele într-un coş şi un sac din piele.

Cum vulturul cu maţul gol, flămând,
Cu clonţu-n pene, -n carne dă, şi-n oase,
Şi iute se îndoapă, tremurând,
Din pradă vrând nimic să nu mai lase…[155]

— Păi, am zis eu uitându-mă la ce scrie, vulturul cu maţul gol nu sună deloc bine, ciuguleşte tot ce-i în jur, păstrează şi tu un ton mai neutru.

— N-ai cum să fii neutru cu un vultur. Muza să-şi poarte şi singură de grijă.

Îmi aruncă o privire onctuoasă, îngâmfată, văzând că mă pregătesc să fug în rând cu ceilalţi. După care îmi dădu un citat din ceva ce nu-i aparţinea:

— Croyden jeleşte, Lambeth e pustiu, / Lipsa de spaţiu-i dăunează urbei[156]. Ce vrea să spună Nashe cu asta?

— Mai bine întreabă-l pe el, i-am răspuns în graba mea.

Într-adevăr, pe Nashe l-a cunoscut abia la sfârşitul verii, mai sfrijit ca niciodată, dar neatins de molimă, ca şi el, în grădina de la berăria danezului, unde briza suavă suspina dinspre miazăzi, ferită de ciuma care făcea ravagii. Nashe îl întrebă:

— Ai auzit c-a murit Robin Greene? Nu, nu de ciumă. I-a crăpat inima şi i-a explodat ficatul, cam la fel ca şi sărmanului Tarleton. Ah, scârba asta de Harvey, Gabriel[157], nu celălalt, a afirmat cum că regele scenei de hârtie şi-a jucat ultimul rol şi s-a dus să i se alăture lui Tarleton; ce jigodie! Mă consider şi eu niţel vinovat. I-am făcut cinste cu marinată de heringi şi vin de Renania, a băut cu sete şi a înfulecat cu lăcomie, iar pe urmă s-a prăbuşit pe stradă şi a fost adunat de pe jos de-un ciubotar. Nevastă-sa i-a pus cunună de lauri sau, poate, pătrunjel, până să moară a tot bolborosit ce formidabil e. Ei bine, pe lângă laudele alea de sine, şi din mormânt împroaşcă venin. I-ai văzut cartea? Will o luă şi o deschise după ce, mai întâi, îi şterse coperta de iarbă. Citi: Căci există o cioară parvenită, înfrumuseţată cu penele noastre, care, cu *inima lui de tigru învelită într-o piele de actor*, îşi închipuie că-i în stare să scrie în vers alb, bombastic,

asemenea celor mai buni dintre voi; şi, fiind un desăvârşit *Johannes fac totum*, se socoteşte, cu înfumurare, singurul Scutură-scenă[158] din întreaga ţară… Spuse:

— E pizmaş. Şi crede că versul ăla-i al meu.

— Se dă şi la Kit, dar în alt fel. Citeşte mai în urmă, cu glas tare.

— Nu te mira, fală a tragedienilor, că Greene, care, împreună cu tine, şi-a spus în adâncul sufletului său că Nu există nici un Dumnezeu, acum trebuie să-i slăvească măreţia; căci pătrunzătoare este puterea Lui, iar mâna Lui rău mă apasă, El mi-a vorbit cu o voce ca tunetul… aş zice că aici e primejdie mare, e o învinuire de ateism adusă într-o carte tipărită. Pe mine nu mă atinge. Cât despre el…

— O să treacă şi peste asta, e la adăpost, lângă Tom Walsingham, în Kent. Trece peste multe, acolo e protejat. Ai remarcat că tot oraşul dă pe-afară de-atâta poezie? Doamne, îndură-te de noi e foarte bun ca vers final. Îl găseşti peste tot, dar acum mi l-am însuşit şi eu. Praful a-nchis ochii Elenei, bolnav sunt, o să mor, Doamne, îndură-te de noi[159].

— Câţi s-au dus până acum?

— Cică peste cinşpe mii. Întregul oraş s-a preschimbat în cimitir.

Mai rău, la sfârşitul anului avem numărul exact de şaisprezece mii cinci sute trei morţi. A urmat un Crăciun călduros, de-a dreptul verde, s-au săpat gropi adânci şi căruţele cărau întruna cadavre. Regina, crezându-se la adăpost de molimă la Greenwich, a poruncit să i se joace piese cu ocazia sinistrelor sărbători şi, în sala mare, s-a adunat o amestecătură de actori din toate trupele care s-au întors din provincie, să joace *Evreul bogat din Malta* al lui Kit. Ea nu avea nimic împotriva evreilor, iar eu, care am jucat rolul lui Pilia-Borza, am urmărit-o atât de atent, încât era să uit să dau o replică, am observat că râdea puţin, deşi molfăia întruna dintr-un taler cu smochine confiate. Sincer să fiu, n-aveam un public uşor de satisfăcut, nu erau nişte mârlani care se mulţumesc cu un bostan spart, sânge de porc şi bancuri porcoase, ci doar domniţe şi gentlemeni în ţinute elegante, chiar dacă mulţi dintre ei erau abţiguiţi, fără s-o arate, cu Essex mângâind mâna reginei, care, în răstimpuri, îl împingea la o parte, printre lumânări, lumânări şi iar lumânări, iar la un moment dat o perdea de damasc s-a aprins, dar focul a

fost stins imediat. Mi s-a părut că epilogul rostit de Alleyn în faţa Curţii, după ce şi-a dat jos năsoiul, îl persifla pe Kit cel absent:

Temută suverană, teamă ni-i
C-am fost prea plicticoşi; păcat ar fi
Să punem la-ncercare-a ta răbdare.
Dacă-am greşit, spăsiţi cerem iertare;
Văzul, auzul de ţi le-am jignit,
Noi am jucat ce alţii-au izvodit.

— Răbdarea mea n-a fost pusă la-ncercare, strigă ea în timp ce Alleyn făcea o reverenţă, dar nu daţi vina pe cei mai buni decât voi, care creează ceea ce adesea stricaţi. La început a fost cuvântul.

Ai fi zis că-i blasfemie, dar niciunul dintre episcopii în negru, care se foiseră în timpul piesei, nu părea dispus s-o judece. Ca şi bietul, răposatul Greene, se pronunţa în favoarea cretorilor, nu a păpuşilor. După care se retrase însoţită de ploconeli şi plecăciuni, în foşnetul fustelor, clinchetul colierelor şi sclipirea nestematelor. După ce se plecă să-şi reia, zic şi eu, ocârmuirea vicleană, tunând şi fulgerând şi pocnindu-şi miniştrii, un suspin de uşurare străbătu sala ca o pală de vânt, iar cei ce îşi mascaseră chercheleala nu ezitară să şi-o dea pe faţă. Părea că se cască o prăpastie între Gloriile afectate şi chicotitoare ale reginei, iar în fruntea gărzii reginei nu strălucea nici o armură de argint. Nouă, actorilor, lacheii dispreţuitori ne-au dat nişte vagi urme de nutreţ, pe măsura statutului nostru de dobitoace – bere cu mirodenii lăsată să se răcească şi nişte tarte cu carne tocată, râncede şi sărate –, dar Alleyn, mestecând de zor, era însufleţit de jocul său şi, radios, ne spuse:

— Mâine ne întâlnim cu Henslowe. Poate să redeschidă The Rose.

— Fără autorizaţie?

— A fost şi asta un fel de autorizaţie. Regina a dorit să i se joace o piesă şi, pe Dumnezeu, i s-a jucat, supuşii ei au acelaşi drept, legea-i aceeaşi pentru toţi.

Cu toate astea, abia pe 26 ianuarie 1593 (de-acum înainte trebuie să datez cu precizie totul) a sfidat Henslowe încruntăturile autorităţilor şi gerul de-afară, iar trâmbiţele au anunţat piesa despre Guise şi masacrul de la Paris. Kit, ceva mai rotofei după Crăciunul petrecut la Scadbury, a triumfat, în

sfârşit, văzându-şi jucată opera îndelung ţinută la sertar şi sub obroc, iar încasările după-amiezii s-au ridicat la 3 lire şi 14 şilingi, dar au fost cu 3 şilingi şi patru penny mai mici decât la *Harry al Şaselea*, ceea ce parcă a prevestit cine o să domine scena pe viitor. Iar spre bucuria lui Kit şi a multora, Sir Walter şi-a semnalat libertatea proaspăt dobândită arătându-se gloatei în toată splendoarea lui, intrând neînsoţit în The Rose, aşezându-se, la vedere, pe un scaun din marginea scenei şi făcându-i pe câţiva dintre actori să tuşească zdravăn cu fumul de tutun inhalat şi pufăit. Iar la urmă i-a făcut plăcere să bea o duşcă împreună cu actorii, lângă focul aprins în cabina lor.

— Şi cum se mai simte admirabila dumneavoastră domniţă?

— A ieşit, s-a subţiat, e sfidătoare, mănâncă cu poftă la Durham House. Să nu credeţi că abia am ieşit din Turn. Am fost trimis, sub escortă, la Dartmouth, să potolesc revolta marinarilor puşi pe prăpăd, nemulţumiţi de încarcerarea lui Sir Wat. Reginei nu-i ies toate aşa cum vrea ea. Marinarii s-au ocupat de prădarea lui *Madre de Dios*, captura mea, trofeul meu. Ulei de nucşoară, nucşoară, satin, chihlimbar, abanos, perle, aur. Oamenii reginei nu i-au putut ţine în frâu, dar eu, da. Maiestatea Sa ingrată s-a ales cu optzeci de mii de lire, iar eu cu nimic, în afară de dreptul meu de om. Măcar sunt liber. Şi, dacă nu pot vorbi liber la Curte, fără să fiu mustrat violent, am să vorbesc liber în parlament, ca unul dintre tribunii poporului.

— Să vorbiţi liber, pe ce temă?

— Găsesc eu ceva.

Parlamentul îşi începu lucrările pe 19 februarie, cavalerii şi târgoveţii veniră timizi de pe domeniile lor de la ţară, de frica molimei. Reginei nu-i era frică de nimic şi, de pe tron, se uita încruntată, în Camera Superioară, în timp ce le recomanda tuturor să nu piardă ore în şir cu pălăvrăgeli fără rost, pline de-o ostentaţie deşartă. Le spuse pe şleau că le cere să voteze banii necesari pentru a putea face faţă iminentei invazii spaniole dinspre miazănoapte şi să aprobe legile cu care să-i pună cu botul pe labe, în egală măsură, pe catolici şi puritani. Pe agendă figura şi chestiunea străinilor din mijlocul nostru, era în firea acestui regat şi a toleranţei sale să-i primească cu braţele deschise pe toţi cei ce aveau parte de-o ocârmuire nedreaptă în ţările lor de baştină şi, ca atare, preferând să trăiască într-o ţară liberă,

înviorau comerţul şi contribuiau la circulaţia mărfurilor, orice-ar fi însemnat asta. Şi totuşi, legea prezentată de parlamentari era Împotriva Străinilor ce vând cu Amănuntul orice fel de Mărfuri Străine, iar cei cu vederi mai liberale nu-şi propuneau decât ca o păpuşă din paie să fie străpunsă ori arsă în public. Totuşi, Sir Walter se pronunţă zgomotos în favoarea ei:

— Argumentaţi că-i împotriva Milei, a Onoarei şi împotriva Profitului să-i alungăm pe aceşti Străini. În opinia mea, nu-i cu adevărat Milă să-i ajutăm pe cei ce se refugiază aici lepădându-se de propriul lor rege, iar religia e, pentru ei, doar un pretext. Cât despre Onoare, este, într-adevăr, onorabil să ne purtăm cu Străinii aşa cum se poartă ei cu noi la ei în ţară, dar mi se pare o infamie ca o naţiune să acorde libertăţi altei naţiuni care ni le refuză nouă. La Antwerpen nu ne este îngăduit să avem nici măcar un singur croitor sau cizmar; la Milano nu ne este permis să avem nici măcar un bărbier. Cât despre Profit, sunt scutiţi de taxe, nu plătesc nimic, dar ne mănâncă profiturile şi iau locul naţiunii noastre în propria noastră ţară.

Câţiva îl contraziseră, mulţi îi dădură dreptate şi, când vestea discursului ajunse şi la oamenii din popor, fu luat drept o aţâţare de la nivel înalt a continuării zaverelor împotriva străinilor. Pe 2 februarie, de Întâmpinarea Domnului sau drumul Fecioarei Maria la templu, teatrul care îşi deschisese porţile încălcând legea fu închis prin lege, iar ucenicii nu prea mai aveau unde să se mai adune cu ciomege, cuţite şi cioburi de sticlă.

— Am mai trecut prin situaţii din astea, spuse în parlament Sir Richard Bradbrooke, un boiernaş de ţară. Taică-meu mi-a povestit multe despre ziua pe care n-a uitat-o cu una cu două, ziua aceea din mai 1517, când a avut loc marea răscoală a ucenicilor împotriva străinilor neobrăzaţi. N-a putut fi înăbuşită, căci exprima voinţa poporului, chiar dacă o făcea în limba celor tineri. Şeriful Londrei din acele zile, Sir Thomas More, n-a izbutit s-o înăbuşe.

— Era un trădător catolic, se băgă unul care n-avea nici o treabă.

— La vremea aceea toţi erau catolici şi pe-atunci încă nu trădase pe nimeni. Eu zic să-i lăsăm să facă ce vor, e o distracţie ce o să se lase cu doar câteva capete sparte şi-o să le arate acestor olandezi, flamanzi şi franţuji aroganţi, care se grozăvesc cu banii lor, că-s doar oaspeţi ai statului nostru şi nimic mai mult.

— Se ştie, strigă cineva, că-i eşti dator unui flamand al cărui nume n-am să-l pomenesc, din respect pentru el, şi ne propui o metodă elegantă de anulare a unor obligaţii, cu omorâţi-i pe toţi flamanzii şi, între timp, eşti pe felie cu ceilalţi străinezi.

— Protestez. Asta-i o calomnie monstruoasă, n-am să tolerez una ca asta, cer ca vorbele astea să fie arbitrate cu oţelul.

— Faceţi ordine, ordine.

Poate că această menţionare a lui Sir Thomas More, despre care se ştia că lordul Strange îl admiră, în secret, ca pe un martir catolic, le dădu unora, poate chiar domniei sale, ideea piesei dedicate celui socotit de unii un om binecuvântat, iar de alţii un blestemat, şi Sir Edmund Tilney, maestrul de ceremonii, a primit o astfel de piesă, în vederea aprobării, dar a respins-o pe dată, socotind-o mârşavă şi instigatoare, fără să mai înapoieze taxa de şapte şilingi ce însoţise cererea respectivă. Se ştia că Tom Kyd a scris cea mai mare parte a piesei şi din treaba asta n-avea să i se tragă nimic bun[160].

Într-adevăr, în vremuri tulburi, scriitorii ajunseră să fie priviţi cu mai multă suspiciune decât scandalagiii. Ajung acum la luna mai, o perioadă extrem de periculoasă, în special data de 5 mai, când un pamflet în versuri a fost lipit, în mai multe exemplare, pe zidurile Bisericii Olandeze, iar la Ambasada Olandei s-a lăsat cu urlete, nu glumă. Începea aşa:

Străini ce locuiţi la noi în ţară,
Băgaţi la cap solia asta, iară
De nu, să pierdeţi viaţa, tot ce-aveţi,
Bunuri, soţii, copile şi băieţi.

Şi continua astfel:

Ca ucigaşii, voi ne prăpădiţi,
Nu cumpăraţi nimic din ce producem.
Bieţii meşteşugari ne mor de foame.

Iar pe urmă nu îi ataca pe olandezi, ci pe englezii suspuşi, care îi protejau şi, de bună seamă, primeau, pentru asta, aur străin.

Vă umpleţi toţi de aur spaniol,
Iar nobilii, cu el, se ţin de-ospeţe.
Nobili, zic? Aş, nişte scursori în rol
De parveniţi în slujbele semeţe,

Care-şi lezează ţara, pe-a’ ei speze
Sfidând regina şi supuşii-i vrednici,
Şi inima ne-o fac să sângereze.

Era limpede că poetaşul lipsit de talent, dar nelegiuit, citise ori văzuse piesele lui Kit, deoarece nu numai că trimitea la ultima piesă a lui Kit, cu versurile

Vă vom lua gâtul chiar când vă rugaţi;
Va curge mai mult sânge ca-n Paris
În Noaptea Sfântului Bartolomeu,

dar avea şi tupeul să se semneze Tamerlan.

Kit nu ştia mai nimic despre toate astea, căci se afla la Scadbury. Vestea morţii şi înmormântării lui Tom Watson, adusă la conac de către Frizer, îi pricinui o durere năprasnică, dar nu voi să se ducă la Londra, să-i presare flori de primăvară pe mormântul adânc. Acelaşi mesager îl informă, cu o voioşie deloc mascată, aşa i se păru lui Kit, că lumea din oraş discută ce-a scris Greene despre ateismul său. Despre pamfletul prins pe zidurile Bisericii Olandeze nu ştia deocamdată nimic, după cum nu ştia nici despre celălalt, în proză, care se termina cu aceste cuvinte: Să afle toţi flamanzii şi francezii că-i mai bine să părăsească regatul înainte de data de 9 iulie. Dacă nu, o să-şi ia ce-o să urmeze. O să se lase cu multe răni dureroase. Ucenicii se vor ridica în număr de 2 336. Iar toţi ucenicii şi toate calfele vor da de pământ cu flamanzii şi străinii.

Consiliul Secret interveni de data asta, cerându-le lordului primar şi consilierilor să-i depisteze pe autorii pamfletelor, să-i ia la întrebări pe cei cu condei, să-i ia la întins pe masa de tortură, ca să recunoască paternitatea mâzgăliturilor instigatoare, iar pentru obţinerea mai rapidă a unei mărturisiri, să-i tortureze în Bridewell. Aşa se face că pe 12 mai, chiar a doua zi după ce Consiliul şi-a transmis ordinul, doi ofiţeri s-au înfiinţat la Tom Kyd acasă, să-l aresteze.

— Din ce motiv?

— Nu discutăm motivele. Eşti suspectat de scrierea unor texte expediţioase şi trebuie să vii cu noi.

— Nu expediţioase, zise celălalt ofiţer, corect e sediţioase.

— Tot un drac. Iote aici coşul, iar aici hârtiile, multe la număr. Nefiresc

de multe.

Şi amândoi ofiţerii se apucară să vâre în coş, cu mâini ce nu ţinuseră nicicând cărţi, boţindu-le, toate hârtiile, până la ultimă filă, note de plată, însemnări, piese neterminate, poemul despre Sfântul Paul, documente copiate pe curat, ce începeau cu *Noverint*, totul. Iar unul dintre ei îl conduse pe Kyd, în lanţuri, la Bridewell, pe când celălalt bombănea că are de cărat coşul plin. Bridewell duhnea a mizerie, dar în camera în care fu împins Kyd, cu câteva piedici puse în glumă, pe fereastră se revărsa lumina lunii mai şi pe masa anchetatorului său se aflau flori de mai. Era un gentleman corpolent, la vreo treizeci de ani, care avea la îndemână bere şi rulouri.

— Ia loc, ia loc, îl pofti. Cel cu *Tragedia spaniolă*? Ei bine, am văzut-o, cu sânge şi muşcarea limbii din gură, e greu de jucat aşa ceva. O să câştigăm timp dacă ne spui imediat ce anume din coşul acesta plin-ochi are legătură cu ancheta noastră. Fiindcă, îmi închipui, recunoşti că eşti vinovat.

— Vinovat de ce?

— De scrieri primejdioase.

— Niciodată, niciodată. Scriu pentru teatru şi o să găsiţi acolo un poem eroic despre binecuvântatul Sfânt Paul. Nu mi-o caut eu cu lumânarea.

— Am o înştiinţare venită de sus, cum că ai scris o piesă despre Sir Thomas More. Recunoşti?

— Recunosc.

— A fost un nemernic de soi, care a tăgăduit legitimitatea conducerii Bisericii de către tatăl slăvitei noastre regine, iar pentru asta a fost torturat şi scurtat de cap. Iar tu scrii o piesă despre el.

— O piesă despre el doar în perioada când era şeriful Londrei.

— Dar a sfârşit pe eşafod, pe bună dreptate, şi era periculos să scrii despre el.

— Piesei i s-a interzis reprezentarea. Nici n-a fost ideea mea, mi-a dat-o lordul Strange, în forma unei comenzi pe care n-aveam cum s-o refuz.

— Asta-i una, dar mai sunt şi altele. N-o să ne pierdem timpul, e prea preţios. Eu voi citi, iar tu ai să mergi la tortură. Nick Gardner, strigă el.

— De ce asta? De ce la tortură? Nu tăinuiesc nimic. Vă implor, nu mă torturaţi, vă cer să fiu tratat conform legii, să se aplice excepţia.

— În temeiul faptului că ştii să citeşti şi să scrii? Asta o să te salveze doar

de Tyburn. Tu nu ai o problemă de-acest nivel. Sau aşa cred. Ah, iată-l.

Intră Nick Gardner, cel pe care-l chemase, o matahală cu şorţ de piele, mestecând o gustărică, cu un aer destul de vesel. Îl conduse pe Kyd, destul de omenos, spre camera groazei, unde ajutorul sau ucenicul său părea şi el voios, deşi avea puţini dinţi în gură, şi aceia negri. Gardner îi arătă lui Kyd, cu oarece mândrie, instrumentele profesiei sale – o masă plină de sânge, un cleşte de smuls degete şi unghii, lanţurile din tavan, de atârnat victima, lampa cu ulei, pentru pârlirea pielii, bicele de sârmă, din oţel fin, pentru biciuit.

— La ce să te pun, jupâne? Trebuie să te pun la cazne până ce urli că eşti gata să-ţi recunoşti fărădelegea, aşa se procedează. Vrei chestia asta?

— Mărturisesc acum, spuse Kyd, scuturându-se ca într-un dans pe care ajutorul îl privi cu mare admiraţie. Nu-i nevoie.

— A, ba nu, jupâne, nu ştii regulile jocului. Îi am de făcut pe alţii, am o dimineaţă agitată, aşa că o să-ţi rupem doar degetele. Uită-te, Jack, cum se face treaba.

— Aaaaarh!

Mâna cu care scria Kyd ajunsese o bucată de carne ce zvâcnea umflată, vreo două unghii îi fuseseră smulse înainte de frângerea oaselor, executată în micul topitor, aşa i se spunea aparatului, şi urlă şi gemu în timp ce era dus înapoi la anchetatorul său, care, între timp, citise fără oprire.

— Ei bine, ce-avem aici e mai mult decât suficient, îi ataşăm o panglică roşie şi-o să meargă la Consiliu. Şi, pe deasupra, mai e şi atât de caligrafic, la ce-ţi stătea, omule, mintea, ce urmăreai când scriai? îl întrebă el, arătându-i ce aşternuse cu un scris butucănos pe dosul unei coli îndoite: 12 mai 1593: Nelegiuite noţiuni eretice care tăgăduiesc divinitatea lui Isus Cristos Mântuitorul nostru, găsite printre hârtiile deţinutului Thomas Kyd.

— Aaarh! Nu-s ale mele.

— Negi faptul că-i scrisul tău de copist?

— Ba nu. Am fost constrâns să scriu. Cu pumnalul în spinare. De către domnul Marlin, Marley, Marlowe, urmă Kyd şi leşină, dar fu readus în simţiri cu câteva palme zdravene.

— Marlowe cel cu *Tamerlan* şi cu *Evreul*? Cuvintele lui copiate de tine?

— Da.

— Am mai spus eu, nu o dată, că nu-i bine să-l interoghezi pe om imediat după tortură. Nu se exprimă clar. Ei, o să stai o zi şi-o noapte în celulă, poţi să-ţi bandajezi rănile cu feşe rupte din cămaşă, iar mâine o să reluăm discuţia.

Şi, bineînţeles, la Scadbury, Kit nu ştia nimic din toate astea. Robert Poley, care venise, anume, de la Grădină, îi făcuse cinstea de a-l vizita. Îl salută pe Tom Walsingham prieteneşte şi îl bătu pe spate, afabil, cu superioritate, pe Frizer, un complice învederat în comiterea unor fapte josnice din trecut. Ce coiul stâng, umflat, al Sfântului Atanasie, chiar cu toţii erau în cârdăşie în clipa aceea?

— Să discutăm, Kit. O să dăm o raită printre copaci în această superbă dimineaţă de mai. Frunzişul acesta atât de gingaş imploră soarele să fie blând, dar veşnic blând pe-această binecuvântată insulă neinvadată. Spaniolii sunt înfocaţi pentru că, din cer, un astru învăpăiat le pârjoleşte sufletele, provocându-le nebunia furioasă. Vor veni, Kit, dacă le va sta în putinţă.

— Urmează să fac ceva?

— Nu te mai distrezi cu aiurelile teatrului, asta-i o treabă bună. Cu ce te ocupi?

— Îmi termin poemul eroic. Traduc niţel din Ovidiu, niţel din Lucan.

— Ca un adevărat gentleman, bravo. Uite care-i treaba. Conţii catolici din Scoţia n-au mai sosit la Berwick. Cine i-a prevenit? Nu ştim. Ştii *tu* cumva?

— De unde să ştiu? Doar dacă nu insinuezi că…

— Nu insinuez nimic. Loialitatea ta este incontestabilă. Am nişte bănuieli legate de omuleţul nostru din Edinburgh, lumea e plină de caiafe şi făţarnici, trăim într-o lume jegoasă. Revin la povestea mea. Conţii catolici scoţieni nu vor să apară pe teritoriul englezesc, încă nu. Sir William Stanley pare să controleze totul. Ţi-am vorbit despre el?

— Vărul lordului Strange.

— Întocmai. Ţine o armată papistaşă în Ţările de Jos, formată din ticăloşi englezi şi ţărănoi irlandezi. O să vină în ţară, să-şi întâlnească nobilul văr şi să-i confirme că în el îşi pun speranţele catolicii scoţieni. Şi, desigur, şi cei spanioli. O să aibă loc o întrevedere în Londra – când anume, trebuie să aflu

din Flandra. Se pare că ne întoarcem la vremurile de altădată, Kit – cu Babington şi toţi ceilalţi. Va putea să-ţi accepte lordul Strange falsa convertire?

— Lordul Strange a auzit, cu siguranţă, de presupusul meu ateism. Nu l-am cunoscut, dar ateismul şi catolicismul sunt lesne băgate în aceeaşi oală.

— Vom şti mai bine ce-i de făcut după ce mă-ntorc din Flandra. Voi lipsi doar două săptămâni, nu-mi pot permite mai mult. Plec şi mă-ntorc prin Deptford. Să ne-ntâlnim acolo pe 30 mai. Tom Walsingham spune că ştii locul. Doamna Bull e acum văduva Bull. Vino cât mai devreme, să fii cât mai în siguranţă.

— Nu sunt sigur că o să pot. Nu-s sigur că am puterea să mă mai prefac ca pe vremuri.

— De-asta va şi trebui să discutăm. Deptford e un loc răcoros, grădina e umbroasă. Ciuma n-a răzbit până acolo, pare să n-aibă chef să înoate pe Tamisa.

— Nu strică să ne întâlnim.

Tom Kyd fu târât din celulă devreme în dimineaţa acelei zile de mai, cu privirea rătăcită, zvâcnind de durere. Cu mâna stângă reuşi să ridice cana cu apă oferită cu un gest posac, dar nu putu să mănânce deloc din pâine, n-avea mai deloc salivă în gură. Fu dus, nu îmbrâncit, în încăperea unde fusese interogat cu o zi în urmă. De data asta erau de faţă doi bărbaţi, cel cunoscut lui, în semn de politeţe faţă de prezenţa celuilalt, i se prezintă drept Cooper. Nou-venitul, slujbaş al Consiliului Secret, îi era superior şi spunea că-l cheamă Stephen Wheelwright. În lumea care se-nvârtea cu el de durere, Kyd sesiză legătura dintre cele două nume, dată de meşteşuguri străvechi[161], dar nu-şi dădea seama în ce constă, era ceva legat de ciopârţit, despicat, tăiat. Domnul Wheelwright era îmbrăcat îngrijit, în negru, şi mirosea florile proaspăt aduse în dimineaţa aceea. Îi spuse lui Kyd ceva sinistru:

Nu ţi-am luat rochii, lucruri preţioase,
Un fluier, chiar şi-un bici, să te răzbuni
Pe toate mârşăviile comise?[162]

Nu-mi displac aceste versuri. Câte un vers din tragedia ta, luat în parte,

este memorabil. Nu trebuie să fii tratat ca orice scrib subversiv de rând. Tocmai de asta n-ai să mai fii torturat. Presupun că eşti dreptaci, nu stângaci. Scrisul tău o să aibă de suferit. Astea aşteaptă o explicaţie, zise el, răcorindu-l pe Kyd când îi vântură în faţă colile marcate drept Nelegiuite noţiuni eretice.

— Am explicat deja. Marlowe.

— Sau Marley, Morley sau Merlin. Copiate prin constrângere, din câte spune domnul Cooper, aci de faţă. Cum aşa?

— Este teribil de violent. M-a pus să copiez dintr-o carte pe care mi-a adus-o. O însărcinare. Din partea lui Sir Walter Raleigh. Aşa mi-a zis. N-am vrut, dar a trecut la presiuni abjecte, mârşave.

— Zici că-s pentru Sir Walter Raleigh. Totuşi, au rămas printre hârtiile tale. Asta pledează împotriva ta.

— Nu le-au mai luat. Au uitat de însărcinare.

— Ai fost plătit pentru copiat?

— Încă-mi datorează bani. Hârtiile alea care nu-s cu-adevărat ale mele au fost strecurate printre cele care-s ale mele de-adevăratelea. Mă doare rău.

— Susţii că acest Marlowe e un om violent. Violent la vorbă şi ateu, după cum se tot aude. Ateismul lui a fost recent tipărit. Sau o acuzaţie de ateism. Confirmi acest lucru din ceea ce cunoşti tu însuţi?

— Tot timpul îşi bate joc de Dumnezeu şi slăvitul nostru Mântuitor. Mi-a luat în râs marele poem dedicat Sfântului Paul. A spus că Sfântul Paul a fost doar un panglicar. Că Hariot, care-i unul dintre oamenii lui Raleigh, s-ar descurca mai bine.

— Oricum o dăm, tot la Sir Walter Raleigh ne întoarcem. A menţionat ceva de-un cuib al ateismului?

— Nu mi-a vorbit de nici un cuib. Discursul eretic îi aparţine.

— Juri că tot ce-ai spus este adevărat?

— Aduceţi-mi Biblia binecuvântată şi am să jur pe ea. Aduceţi-mi potirul euharistiei, să-l golesc. Iată cu câtă ardoare mi-e silă de toate astea. Jur cu nădejdea să fiu izbăvit.

— Ai să-nţelegi virtuţile torturii, domnule Kyd. Îl duc pe om la o smerenie în care adevărul îi este singurul veşmânt. Nu poate spune, asemenea lui Hieronimo al tău, *Atunci, am să v-oblig*. Nu s-a terminat totul,

dar poţi pleca. Te chemăm dacă mai e nevoie. Iar atunci terminăm toată povestea asta.

Astfel, Kyd plecă cu nişte dureri îngrozitoare, aşteptând să i se dezumfle mâna zdrobită şi să i se dreagă degetele de-o formă bizară şi nefolositoare, aidoma rămurelelor unui copac mort. Iar interogatoriul fu înaintat Consiliului Secret, ca şi Nelegiuitele noţiuni eretice. Iar pe data de 18 mai, unuia dintre mesagerii Camerei Maiestăţii Sale, un oarecare domn Henry Maunder, i se porunci să se prezinte la domiciliul domnului Thomas Walsingham sau oriunde ar înţelege că se află Christopher Marlowe, să-l reţină şi să-l aducă la Curte.

---

80 Denumire generică a celor patru şcoli de drept şi barouri londoneze din epoca Renaşterii.

81 Tratat publicat în 1589, sursă a mai multor pasaje din *Tamerlan, Partea a doua*. Se crede că autorul ar fi fost coleg cu Marlowe la Cambridge.

82 Atlas geografic cu 53 de hărţi, considerat sinteza cartografiei occidentale din secolul al XVI-lea, publicat de Abraham Ortelius în 1570, la Antwerpen (Anvers).

83 Joc de cuvinte în original, bazat pe sensul cuvintelor *hounds* („ogari“, „dulăi“), *hens* („găini“) şi *low*, aici cu sensul de „a produce“, cuvinte ce compun cele două forme ale numelui lui Henslowe.

84 Thomas Hariot (1560-1621), matematician, astronom şi etnograf, este cel care a realizat primul o hartă a lunii, înaintea lui Galilei, şi primul care a studiat petele solare.

85 Este vorba de Virginia, colonie întemeiată în 1584, în urma unei expediţii sponsorizate de Sir Walter Raleigh.

86 În iconografia elisabetană, regina-fecioară Elisabeta era asociată cu zeităţile selenare (Diana, Cynthia), simboluri ale castităţii.

87 Urină urinare (în limba latină, în original).

88 Tratat de cosmologie de Giordano Bruno (1584).

89 Ironie auctorială, aluzie la Furtuna lui Shakespeare, cu cântecul lui Stephano (III, 2) şi refrenul thought is free.

90 Matematician, chimist şi medic englez (1563-1643) preocupat şi de alchimie.

91 „Darul de nuntă“ (în limba latină, în original), referire ironică la Biserica Anglicană, creată ca un dar oferit lui Anne Boleyn (sau Bullen).

92 „La exact o mie de ani de la naşterea lui Cristos“ (în limba latină, în original), citat incomplet dintr-o profeţie a lui Johannes Müller von Königsberg (Regiomontanus).

93 Concept elaborat de om (în limba latină, în original).

94 În original *ruff or trump*, denumire a unui joc de cărți din secolul al XVI-lea considerat precursor al whistului.

95 „Răsărindele stele vorbesc“ (în limba latină, în original).

96 Astrolog englez (1560-1630) ridiculizat de Thomas Nashe și Robert Greene pentru prezicerile sale neîmplinite.

97 Joc de cuvinte și în original, cu *ass* („bou“, „dobitoc“, în sens peiorativ) și *trology*.

98 Spre stele (în limba latină, în original).

99 „Zeii Acheronului îmi fie prielnici: adio, spirit triplu al lui Iehova; bun venit, spirite ale focului, aerului, apei și pământului!“ (în limba latină, în original).

100 Celebră închisoare londoneză inaugurată în secolul al XII-lea, care a funcționat până în anul 1780.

101 În engleză, *God* scris cu literele inversate dă *dog*, „câine“.

102 Trimitere la clopotele din centrul istoric al Londrei, mai ales la cel al bisericii St Mary-le-Bow, înălțată în secolul al XI-lea.

103 În original *hothouse*, care înseamnă „baie publică“, „bordel“, „seră“, „casă ori încăpere încălzită într-un scop anume“.

104 „Diavoliță“ sau (în argoul erotic al limbii engleze) „târfă“ (în limba latină, în original).

105 Fleet, care dă și numele unei celebre străzi londoneze, era un râu cu funcție de canal colector pe vremea lui Marlowe; un secol mai târziu, a fost acoperit, devenind principalul afluent subteran al Tamisei.

106 Aluzie la Robert Dudley, conte de Leicester (n. 1532), tatăl vitreg al lui Robert Devereux, conte de Essex, și favoritul de o viață al reginei Elisabeta I, care s-a stins din viață pe data de 4 septembrie 1588.

107 În limba latină, în original, în *Doctorul Faust* de Marlowe: „O, tu, Belzebut, principe peste Orient, rege al iadului cel arzător, și tu, Demogorgon, vă implorăm ca Mefisto să își facă apariția și să iasă la iveală. De ce zăbovești? Prin invocarea numelui lui Iehova, al Gheenei, și cu ajutorul apei sfințite pe care acum o stropesc, și prin semnul crucii pe care acum îl fac, și prin rugăciunile noastre, chiar acum ni s-a supus Mefisto“.

108 Printr-un patent regal semnat de regele Iacob I, Edward Alleyn a întemeiat în anul 1619 Colegiul Dulwich ca pe o instituție caritabilă destinată educării copiilor orfani. Colegiul funcționează și astăzi.

109 Francis Kett (1547-1589) a sfârșit ars pe rug la Norwich, în ianuarie 1589, acuzat de erezia de a fi combătut caracterul divin al lui Isus Cristos.

110 Joc de cuvinte în original, unde *lily* (omofon al lui Lyly) înseamnă „crin“. John Lyly (1554-1606)

a fost un important prozator, poet şi dramaturg elisabetan; Thomas Nashe (1567-1601), considerat cel mai mare pamfletar al epocii elisabetane, a fost şi autorul unor importante romane şi poeme. A colaborat cu Marlowe la scrierea tragediei *Didona şi Enea* şi a fost principalul coautor al lui Shakespeare la scrierea piesei istorice *Henric al VI-ea, Partea întâi*.

111 Un alt joc de cuvinte în original, unde *cooper* înseamnă „dogar“.

112 John Penry (1559-1593), cel mai celebru martir al Ţării Galilor, i-a combătut între 1588 şi 1592 pe episcopii Bisericii Anglicane în mai multe opuscule semnate cu pseudonimul Martin Marprelate, tipărite ilegal. Biserica Anglicană a încercat să-l combată apelând la serviciile unor autori profesionişti, precum Lyly, Nashe şi Greene.

113 Joc de cuvinte în original, bazat pe paronimia *incest–incense* („tămâie“).

114 Vers din *Doctorul Faust*, actul I, scena 3.

115 Bas în falset (în limba franceză, în original).

116 În traducere, „Uliţa cherestelei“, paronim al lui Tamburlaine, adică „Tamerlan“.

117 Piesa *Friar Bacon and Friar Bungay* (*Fratele Bacon şi fratele Bungay*) de Robert Greene, scrisă în replică la *Doctor Faust* de Marlowe, îl are ca protagonist pe filozoful Roger Bacon (1214-1294) şi conţine elemente de science-fiction.

118 În original *coroner*, funcţionar de stat din Anglia renascentistă, însărcinat cu investigarea cadavrelor celor care nu au murit din cauze naturale şi cu stabilirea cauzei decesului, fără echivalent în administraţia medievală a principatelor române.

119 Joc de cuvinte în original, unde *pen* este folosit cu sensul arhaic de „pană“, „a scrie, a izvodi“ şi „temniţă“.

120 Prunele afumate erau o delicatesă din meniul servit clienţilor în bordelurile londoneze din epocă.

121 În original, *angel* înseamnă „înger“, dar desemnează şi o monedă din aur bătută în Anglia între 1465 şi 1634.

122 Cele două expresii latine înseamnă „Mariei, născătoarea lui Dumnezeu“, respectiv „Întru gloria mai mare a lui Dumnezeu“, aceasta din urmă fiind mottoul ordinului iezuit întemeiat de Ignaţiu de Loyola în 1541 pentru combaterea Reformei.

123 L era, în epocă, prescurtarea pentru „liră“, d pentru „penny“, iar s pentru „şiling“. *Solidarii* erau monede spaniole echivalente ca valoare cu şilingul englezesc.

124 „Lăudat fie Domnul mereu“ (în limba latină, în original).

125 Ferdinando Stanley, lord Strange (n. 1559), primul protector al lui Shakespeare, a moştenit titlul de conte de Derby în noiembrie 1593. A fost asasinat prin otrăvire, fie de către iezuiţi, fie la ordinul Consiliului Secret al Coroanei, în aprilie 1594.

126 „Caii nopţii“ apar într-un vers din Ovidiu, *Amores* (I, 13, 40), citat de Marlowe în Doctor Faust (în limba latină, în original).

127 Trimitere la diferite forme ale artei şi muzele ce le patronau în mitologia greacă: Erato (poezia lirică), Calliope (poezia epică), Melpomene (tragedia) şi Thalia (comedia).

128 Varianta scoţiană a englezescului *porridge*, „terci“ sau „păsat“.

129 Whisky (în graiul scoţian şi irlandez).

130 Peşte (în greaca veche în original).

131 „Acesta este trupul meu. Acesta este potirul cu sângele meu“ (în limba latină, în original).

132 „Slujba s-a terminat“, formulă de final în liturghia catolică.

133 În argoul elisabetan, sintagma „gâscă de Winchester“ însemna „prostituată“, ea apărând şi în epilogul rostit de Pandar în comedia shakespeariană sumbră *Troilus şi Cresida.*

134 Aluzie la expediţia militară condusă în 1589 de Robert Devereux, conte de Essex (1565-1601), prin care se urmărea cucerirea Lisabonei, dar care s-a soldat cu un eşec.

135 Raphael Holinshed (1529-1580) este autorul unei *Cronici a Angliei, Irlandei şi Scoţiei* (1577, reeditată în 1587), care a reprezentat o sursă de inspiraţie şi pentru piesele-cronici ale lui William Shakespeare.

136 Aluzie la parabola talanţilor din Evanghelia după Matei (25: 14-30).

137 Este vorba de William Cecil (1520-1598) şi Robert Cecil (1563-1612), care au ocupat, succesiv, funcţia de sfetnic principal al reginei Elisabeta I (Robert Cecil fiind şi artizanul unirii Angliei cu Scoţia şi aducerii lui Iacob I Stuart pe tronul Angliei). Au fost ridiculizaţi de Shakespeare în comedia *Troilus şi Cresida* (1603), cenzurată în epocă (fiind recognoscibili în cuplul Nestor–Ulise).

138 Denumirea ştiinţifică a cartofului.

139 Onoarei tale preadevotat (în limba latină, în original).

140 „Delia, născută din neam încununat cu lauri, adevărata soră a lui Sidney, bardul lui Apollo“ (în limba latină, în original).

141 „De bună seamă zeiţă“ (în limba latină, în original).

142 „Dragostea învinge totul“ (în limba latină, în original).

143 Profeţie pitianică celebră pentru ambiguitatea ei – „Îţi spun ţie, descendent al lui Enea, că-i poţi învinge pe romani / că romanii te pot învinge“ –, preluată de Shakespeare în *Henric al VI-lea, Partea a doua* (II, 4).

144 Poet roman (239 î.Cr.-169 î.Cr.) considerat „tatăl poeziei latine“.

145 Citat din *Heroide* de Ovidiu, preluat de Shakespeare în *Henric al VI-lea, Partea a treia* (I, 3): „Fie ca zeii să facă din această faptă isprava ta cea mai glorioasă“ – cuvinte rostite de tânărul Rutland când este înjunghiat de către Clifford.

146 Ultimele două citate în versuri provin din *Henric al VI-lea, Partea a treia* (I, 4), trad. de Horia

Gârbea.

147 Edmund Gennings (1567-1591) a fost capturat în noiembrie 1591, în timpul unei liturghii secrete ținute la școala de drept Gray's Inn, și executat prin spânzurare, eviscerare și sfârtecare în patru la 10 decembrie 1591. A fost canonizat de către papa Paul al VI-lea în anul 1970.

148 Constantin cel Mare a fost proclamat împărat al Romei de către Legiunea a IX-a, în anul 306, în York, la moartea tatălui său, Constanțiu.

149 În prefața sa la romanul *Menaphon* de Robert Greene (1589), Thomas Nashe folosește expresia împrumutată din Seneca „sângele-i cerșetor". Respectiva prefață face aluzie și la o versiune timpurie a tragediei *Hamlet*, care s-a pierdut și a cărei paternitate a rămas până astăzi un mister nedezlegat.

150 Natura detestă vidul (în limba latină, în original).

151 În mitologia latină, Dis era un alt nume al lui Pluto, zeul infernului; Hesperus, la vechii greci, era luceafărul de seară (planeta Venus).

152 V. nota 1 de la p. 49.

153 „Mă piș pe-acești frumoși cetățeni din Canterbury, care au niște moravuri ridicole și ale căror neveste put de-o religiozitate ipocrită. Căci pe întuneric acceptă cu plăcere o sculă franțuzească" (în limba franceză, în original).

154 Joc de cuvinte în original, bazat pe antonimia aparentă dintre *continent* (subst.) și *incontinent* (adj.), acesta din urmă cu sensul de „destrăbălat".

155 Fragment din poemul shakespearian *Venus și Adonis*.

156 Citat cu inexactități din strofe diferite ale poemului „Toamna", fragment din piesa *Summer's Last Will and Testament* (*Testamentul Verii*, 1592) de Thomas Nashe.

157 Gabriel Harvey (1552-1631) a încercat să impună hexametrul iambic în poezia engleză. Thomas Nashe l-a ridiculizat în mai multe pamflete de mare succes.

158 În original *Shake-scene*, aluzie la numele Shakespeare, care, în traducere literală, ar însemna „Scutură-suliță".

159 Ultima frază conține trei versuri din „Cântec la moartea Verii" de Thomas Nashe, din piesa menționată anterior.

160 În realitate, piesa *Sir Thomas More*, suprimată de cenzură (singura piesă a acelor vremuri care ni s-a transmis peste secole în manuscris, și nu în variantă tipărită), a fost rezultatul colaborării dintre Anthony Munday și Henry Chettle, cu adăugiri de Thomas Dekker, Thomas Heywood și William Shakespeare (cu trei pagini de manuscris ograf al Bardului). Fragmentul shakespearian a apărut în limba română în anul 2003, în traducerea lui George Volceanov, la Editura Paralela 45.

161 În limba engleză *cooper* înseamnă „dogar", iar *wheelwright* „rotar".

162 Citat celebru din *Tragedia spaniolă* (III, 8) de Thomas Kyd, replica Isabellei către servitoarea ei.

PARTEA A TREIA

În după-amiaza zilei de 20 mai, Kit trebui să aştepte o grămadă de timp pe coridorul din care se deschidea încăperea unde avea să fie chestionat. Era la Westminster şi se întreba de ce nu în aerul mai sărat de la Greenwich, departe de duhoarea, urletele, gemetele şi clopotele ciumei omniprezente, chiar dacă se zicea că molima a mai scăzut în intensitate. Totul avea de-a face cu Tom Kyd şi nu pricepea, în ruptul capului, de ce. Domnul Maunder, care călărise împreună cu el de la Scadbury, îi spusese pe un ton mohorât că, de-acum, Kyd n-o să mai prea scrie deloc, fiindcă-i dreptaci, şi nu înţelesese nici treaba asta. Aşa că patrula, în încălţări moi, pe coridorul întunecos, cu ferestre prăfuite, cu şipci verticale, de care frunzele verii se ciocneau tăcute, ca nişte stafii de altădată, cerând în zadar să fie lăsate înăuntru. Într-un colţ, între uşa impunătoare a încăperii şi zidul cu ferestre, erau o sumedenie de muşte uscate, ca nişte mumii cu aripi, în pânze de păianjeni abandonate şi, ca un bun poet, căută să nu le convertească în figurile unei posibile stări viitoare ce-l aşteaptă. Nu e arestat, se află aici doar pentru a fi interogat într-o chestiune ce are de-a face cu Kyd, cel care de-acum n-o să mai fie dreptaci, orice-ar fi să însemne asta. Un bărbat în livrea, pleşuv deşi tânăr, se purtă aproape respectuos cu el când, ieşind din camera interogatoriului, dădu din cap, semn că poate intra, şi îi ţinu uşa deschisă.

— Şezi, şezi, şezi.

Aşa că se aşeză. I se adresase arhiepiscopul de Canterbury, care la această întrunire nu avea ţinuta de ceremonie, ci sutana obişnuită şi tichia pătrată de fiecare zi. Chipul ridat şi acru e al lui Sir Thomas Heneage, numit şeful Serviciului: Poley i l-a arătat, cândva, de la distanţă. Mai e şi Robert Cecil, din ilustra familie, pe care soarta, nepăsătoare la reputaţia familială, l-a înzestrat cu un gheb. Are privirea afabilă, chiar dă din cap a salut. Fireşte, au terminat în acelaşi an la Cambridge, oare la ce colegiu a fost? Iar figura aceea de băieţel mofturos, ce se înalţă dintr-un guler încreţit, alb ca zăpada, şi o jiletcă aurie cu stacojiu e a domniei sale lordul Essex. Kit nu ştia că acesta a fost primit în Consiliul Secret; era o onoare excepţională pentru cineva atât de tânăr, trebuie să se fi întâmplat foarte de curând. Sfinţia Sa de

Canterbury ridică un teanc legat cu o panglică şi spuse:

— Pe scurt, aici avem nişte erezii însemnate aşa cum se cuvine, descoperite în odăile unui domn pe nume Thomas Kyd, de obârşie răzeş, nu gentleman, care a recunoscut că le-a scris cu mâna lui şi a susţinut că sunt rezultatul solicitării dumitale sau, cum ar zice el, al insistenţelor dumitale violente de-a fi copiate după dictarea dumitale. Ereziile sunt mârşave şi hulitoare. Ce ai de spus?

— Tăgăduiesc insistenţele violente la care vă referiţi sfinţia voastră sau domnul Kyd. Recunosc că s-a executat această lucrare. Fiind copist de meserie, ulterior dramaturg, domnul Kyd a acceptat s-o efectueze contra unei sume de bani.

— Acestea nu sunt opiniile domnului Kyd?

— Nici vorbă. Din câte-l cunosc, e un om de-o pietate fornăitoare.

Dacă se aştepta să primească un zâmbet, acesta nu veni. Domnia sa Essex îl întrebă:

— În cazul acesta, sunt opiniile dumitale?

— Nu, domnia voastră – dacă, după cum bănuiesc, asta-i formula cu care se cuvine să vă vorbesc, căci n-am avut onoarea să fim prezentaţi unul altuia – nu, sunt nişte argumente ariene luate dintr-o carte veche. Au fost copiate spre a fi dezbătute şi combătute. Domnia sa de Canterbury cu siguranţă cunoaşte cartea. Am dat peste ea ca student la teologie. A fost tipărită pe vremea reginei Maria cea de tristă amintire. Titlul ei e *Căderea arianului răposat*. Am uitat numele autorului[163].

— Îţi spun, zise contele, c-ar fi bine să nu te obrăzniceşti. E vorba de chestiuni grave şi ţi-ar sta mai bine modestia şi respectul.

— Smerit vă respect, *my lord*.

La care arhiepiscopul spuse:

— Nu înţeleg despre ce-i vorba. Cartea de care zici o cunosc sau am cunoscut-o. Arianismul este definitiv combătut şi nu-i nevoie de argumente în plus. Te-ai gândit că l-ai putea combate mai bine?

— Nu eu, sfinţia voastră. Eu eram cât se poate de satisfăcut pe tema asta. Totuşi, nişte oameni pe care-i respect pentru erudiţia lor s-au gândit că există nişte găuri vădite în aceste argumente, care i-ar putea face pe unii să ia drept adevărată erezia ca Isus Cristos să nu fi fost Fiul lui Dumnezeu.

— Cine sunt aceşti maeştri ai erudiţiei? îl întrebă Sir Robert Cecil pe un ton blajin.

Kit ezită o clipă. Îi mirosea a primejdie. Răspunse:

— Păi, unul ar fi domnul Thomas Hariot. Iar altul ar fi contele de Northumberland. Există mai mulţi învăţaţi dornici să dea adevărurilor credinţei noastre o configuraţie pe placul raţiunii.

— Raţiunea şi credinţa, spuse arhiepiscopul, nu fac neapărat casă bună. Raţiunea afirmă că apa nu se transformă în vin. Credinţa susţine contrariul.

— La Cambridge am fost preveniţi, sfinţia voastră, de pericolele aşa-numitului fideism. *Summa* lui Aquinas faca apel la raţiune.

— S-a numărat şi acest Kyd printre aceşti cercetători raţionali? se interesă Sir Thomas Heneage.

— Nici vorbă, domnule, nici vorbă de aşa ceva.

— Dar dumneata? îl întrebă contele de Essex.

— Eu am fost acceptat în cercul respectiv.

— Un cerc care a supus adevărurile religiei investigaţiei raţionale?

— Da, *my lord*.

— Un cerc ce se întrunea la Durham House sub protecţia numitului Raleigh?

— A lui Sir Walter, dacă e să mă conformez întru totul etichetei, titlului şi formulei de adresare. Acest cerc studia, în mod pe deplin legitim, natura stelelor şi a planetelor, şi diverse chestiuni de cosmogonie.

— Dar, se interesă arhiepiscopul, şi natura lui Dumnezeu Atotputernicul şi a Fiului Său Slăvit?

— Prezenţa rezumatului ereziilor ariene în hârtiile pe care le ţineţi în mână, sfinţia voastră, sugerează că cea mai profundă şi mai cumplită chestiune n-a fost nicicând abordată. Cercul respectă învăţăturile Bisericii pe care o conduce sfinţia voastră.

— Regina-i cea care o conduce, i-o întoarse arhiepiscopul pe un ton dur. Ţine minte ce-am zis. Unul dintre titlurile ei este acela de *Fidei Defensor*.

— E un titlu acordat de papalitate, spuse Kit în mod nechibzuit. Reţineţi.

— Cum îndrăzneşti, domnule? tună arhiepiscopul.

Cum îndrăzneşte? părură să murmure toţi ceilalţi.

— Iertaţi-mă, sfinţia voastră. Ar fi trebuit să zic reţineţi, sfinţia voastră.

Totuşi, nu-mi cer iertare pentru adevărurile istoriei, sfinţia voastră, *my lord*, domnilor. Răposatul rege Henric a primit acest titlu pentru că a apărat cele şapte sacramente, dintre care Biserica sa reformată pare să fi pierdut două sau trei. Nu mai adaug nimic pe tema asta. Nu mă aflu aici ca să pun întrebări, ci ca să mi se pună mie.

— Ca să ţi se pună, da, zise contele. Să ţi se pună în legătură cu cârdăşia cu unul care propovăduieşte ateismul. Mă refer la numitul Raleigh.

— Sir Walter, da, *my lord*. Niciodată n-a propovăduit ateismul.

— Îl răspândeşte în Camera Comunelor.

— Nu cred că aşa ceva-i cu putinţă, *my lord*.

— Combate-i pe arienii tăi sau ce-or fi, dar nu pe mine, măi căţel. Vorbeşte despre străini în mijlocul nostru şi se pronunţă în favoarea răzmeriţei, pledează în gura mare pentru libertatea credinţei.

— Asta nu-i ateism, *my lord*, şi nu suport să fiu făcut căţel. Amândoi suntem destul de mari să fim de-acum dulăi.

— N-avem nici timp, nici loc de râcă şi insulte, spuse Sir Thomas întru totul rezonabil. Dacă domnia sa lord Essex are de tras cu tunul în Sir Walter, o să aibă alte ocazii şi locuri în care noi nu dorim să fim implicaţi. Cu tot respectul umil, ce vi se cuvine, *my lord*. Acest domn Marlowe a fost unul dintre cei mai credincioşi câini care au adulmecat trădarea şi disidenţa îndreptată împotriva noastră. Este magister al artelor. Este cunoscut drept un poet cât se poate de melodios. Există prilejuri în care respectul nu ţine doar de rang.

— Doar? *Doar?*

— Destul, interveni arhiepiscopul. Domnule Marley, mă mâhneşte starea credinţei dumitale creştine. Mă tem că te-ai molipsit de-o ciumă ce n-are de-a face cu prezentul, care, slavă Domnului, e pe cale să se stingă. Cred că, poate, te-a contaminat heterodoxia. Cred că-ţi vom cere o depoziţie scrisă în legătură cu ce s-a propagat, după ştiinţa ta, într-un anumit cerc.

— Vreţi să spuneţi, sfinţia voastră, că trebuie să-i descriu pe Sir Walter Raleigh şi pe cei din anturajul său, incluzându-mă aici şi pe mine, ca fiind cu toţii atei?

— Iată un răspuns grosolan şi brutal, zise Sir Robert Cecil. Pe noi ne preocupă numai şi numai siguranţa regatului.

— Meşteşugul dramaturgului, răspunse Kit, pe care doar despre mine se poate spune că-l înţeleg, deşi mai am multe de învăţat, trebuie să se ocupe, vai, şi de grosolănia şi brutalitatea vieţii oamenilor. Terorizarea supuşilor nu e cea mai bună cale de-a sluji siguranţa regatului, cum îi ziceţi.

— Despre ce teroare este vorba? îl descusu arhiepiscopul.

— Teroarea pedepsei aplicate pentru dezvăluirea unor lucruri ascunse timp îndelungat, pentru exprimarea îndoielii, care este starea firească a omului într-o lume ce este enigma lui Dumnezeu, pentru smulgerea unei măşti a moralităţii înalte şi divulgarea purei duşmănii şi vrajbe.

— Povesteşte-ne despre această duşmănie şi vrajbă, îl îndemnă contele cu oarece blândeţe.

— Despre asta ştiţi mai multe decât mine, *my lord*. Iată ce afirm despre Sir Walter: îl admir şi îl respect. El, mai mult decât oricine, s-a preocupat de siguranţa regatului, ba chiar şi de bunăstarea lui şi extinderea teritoriilor sale.

— Mai întâi şi-ntâi, spre propriul lui avantaj, spuse contele. Doar trădătorii sunt trimişi în Turn.

— Vasăzică e considerată trădare încheierea unei căsătorii oneste cu o domniţă onestă şi de toată stima?

— Faci afirmaţii foarte periculoase, îl preveni Sir Robert Cecil. Eşti necuviincios.

— Cuvântul „îndoială“, spuse arhiepiscopul.

— Îmi cereţi o definiţie, sfinţia voastră? vorbi Kit iarăşi nechibzuit.

— Sunt nevoit, domnule Marlin, zise Sir Robert Cecil, să-ţi cer să-ţi analizezi situaţia personală, în legătură cu ancheta de faţă. Ţi se ia un interogatoriu pe teme grave şi dumneata răspunzi cu o obrăznicie şi o uşurătate reprobabile.

— Vă mai cer o dată iertare. Nu sunt prea şcolit în ceea ce priveşte comportamentul în faţa Consiliului Secret al Maiestăţii Sale.

— Ai spus îndoială, continuă arhiepiscopul. Cercul despre care ai vorbit se preocupa de libera rezolvare a îndoielii în chestiuni ce ţin de credinţă?

— Cred că se poate spune şi aşa.

— Aşadar, a fost exprimată îndoiala faţă de învăţăturile preoţilor noştri, urmând ca ea să-şi afle rezolvarea prin cercetări raţionale?

— N-aş merge chiar aşa departe cu răspunsul.

— Foarte bine, făcu arhiepiscopul. Îl admiri pe Sir Walter Raleigh. Prin urmare, nu ne putem bizui pe dumneata în vederea unei mărturisiri sincere şi imparţiale, precum ţi se cere.

— Sfinţia voastră, le-am spus minciuni vrăjmaşilor reginei, dar ele au decurs din strategia impusă de anumite împrejurări. Nu-i nevoie să mă supuneţi torturilor ca să mă siliţi să spun adevărul.

— Deocamdată nu eşti arestat, spuse contele.

— Dar voi ajunge să fiu şi, atunci, voi fi torturat? Sub ce acuzaţie, *my lord*?

— Asta nu se discută, i-o reteză arhiepiscopul. Cred că, deocamdată, ne putem opri aici. Ce are de făcut acum, Sir Robert? Dumneata ştii formula de final.

— Da. Va trebui să se prezinte zilnic la domniile lor, până la noi ordine, fără să se depărteze de Palatul Westminster, până se ia o decizie în acest caz. Aşa că acum poţi să pleci.

Kit le făcu tuturor o plecăciune, cu un singur gest de reverenţă, şi ieşi din încăpere furios şi agitat. Lângă uşă îl zări pe Baines, care aştepta să fie chemat înăuntru. Kit scuipă şi-l întrebă:

— Încă nici o pustulă? Diavolii ciumei ştiu ei ce ştiu.

La care Baines îi răspunse:

— Iată un gest deloc prietenos.

Încă nu-l putem însoţi înapoi la Scadbury pe Kit cel oţărât, ajuns al nimănui, cu un singur prieten pe lume, dar nici de acela foarte sigur. Trebuie să ne întoarcem, pe la spatele lui încovoiat, în sala unde Consiliul Secret delibera cazul acestui domn Marley sau Merlin. Contele de Essex spuse:

— Acesta este domnul Baines, aflat în slujba mea. Baines, citeşte-ţi nota informativă.

Baines citi:

— Notă referitoare la părerea numitului Christopher Marley, condamnabila lui opinie despre religie şi dispreţul său faţă de cuvântul lui Dumnezeu. El afirmă că Moise a fost un şarlatan şi numitul Heriots, omul lui Sir Walter Raleigh, poate face minuni mai mari decât el. Că Cristos a

fost un bastard şi maică-sa o târfă. Că a fost fiul unui dulgher şi că, dacă evreii în mijlocul cărora s-a născut l-au răstignit, ei l-au cunoscut cel mai bine şi ştiau de unde vine. Că Cristos a meritat să moară în locul lui Barabas şi că evreii au făcut o alegere bună, chiar dacă Barabas a fost un hoţ şi un ucigaş. Că toţi protestanţii sunt nişte dobitoci ipocriţi. Că, dacă i s-ar cere să scrie o religie nouă, ar apela la o metodă excelentă şi admirabilă, şi că tot Noul Testament e scris într-o manieră mizerabilă. Că Îngerul Gabriel a fost codoşul Sfântului Duh, fiindcă el i-a adus Mariei Buna Vestire.

— Mai ai multe de adăugat? îl întrebă arhiepiscopul simţind în gură un gust ca de oţet spiritual.

— Da, sfinţia voastră. Multe altele. Dar o să vă rog să reţineţi că domnul Richard Chomley, Chumley sau Cholmondeley, care se află tot în slujba domniei sale, a mărturisit că s-a prefăcut că se lasă convins de argumentele lui Marlowe să devină ateu, ca să scoată mai multe de la el, iar acum e gata să depună mărturie în acest sens, în legătură cu conţinutul notei mele şi cu altele, pe deasupra.

— Avem nevoie de copiile pe curat ale însemnărilor tale, zise contele, le vom studia mai atent.

— În afară de erezii, sfinţia voastră, domniile voastre, domnilor, spuse Baines, există şi alte lucruri ce ţin de trădare. Vă citesc de-aici: că are acelaşi drept ca şi regina să bată monedă, că l-a cunoscut pe numitul Poole, un deţinut din Newgate, dibaci la aliajele metalice, că a învăţat câte ceva de la el şi are de gând, cu ajutorul unui tipograf, să bată coroane franţuzeşti şi şilingi englezeşti. Şi a spus că toţi cei ce nu iubesc tutunul şi băieţii sunt nişte proşti. Şi că sfânta împărtăşanie s-ar administra cel mai bine într-o lulea cu tutun. Şi multe altele.

— Foarte bine, Baines, destul. Fă ce-am zis, să putem studia totul. Ai făcut treabă bună, poţi pleca.

— Aşa, vasăzică, spuse arhiepiscopul după ce Baines ieşi.

— Aşa, vasăzică, încuviinţă contele de Essex.

Kit se-ntoarse la Scadbury din cale-afară de tulburat. Auzise de la Tom Nashe că se ascut cuţitele pentru cei cu convingeri puritane sau browniste. A doua zi urma să aibă loc un proces în faţa tribunalului regal, Nashe nu ştia sigur cine-i inculpatul, era ceva ce avea de-a face cu o carte tipărită la

Amsterdam sau cam pe-acolo, în străinătate, intitulată *Reforma nu-i un duşman*. Autorul? Nu-l ştie. E plină de invective la adresa episcopilor şi chiar şi a reginei, care s-ar fi ridicat împotriva lui Isus Cristos. Aerul Londrei îi păru împâslit lui Kit; simţea mirosul de măruntaie arse şi gustul sângelui de ficat smuls din trup. Călări înapoi, în ţinutul încântător, unde fu întâmpinat de trilurile mierlelor şi ale ciocârliilor, şi de behăitul berbecilor. Păstorii-n mai vor dănţui, de dragul tău, în zori de zi. Un mai mânjit, întinat. Stâlpul de Armindeni dispăruse, pentru că semăna cu un carici, Jack-cel-verde era considerat un idol respingător, iar căluţul din dansul maur era dat uitării.

După cină, stătu de vorbă cu Tom Walsingham şi-i povesti necazurile sale.

— Mă tem că data viitoare o să se lase cu o arestare.

— Cu ce învinuire?

— Încearcă să-mi dovedească erezia şi trădarea. Nu eu sunt adevărata lor ţintă. Eu sunt doar saramura de hering care precedă marea friptură de Raleigh. L-am văzut pe Baines intrând cu o hârtie. E vorba să fie judecat şi Tom Hariot.

— Aşadar, spuse Tom Walsingham, mestecând o bucată de marţipan, vor veni să te salte de-aici. Iar pe urmă te vor duce-n camera de tortură şi-o să urli-n gura mare că de vină-i numai Sir Walt, tutungiul. Ei bine, ne-am torturat unul pe celălalt ani în şir, dar am făcut-o de dragul plăcerii. Iar tu îmi torturezi nasul şi gâtlejul cu pipele tale nenorocite.

— Nu mi-ai mai spus asta până acum.

— Nu m-ai ascultat sau, ascultându-mă, nu mi-ai dat atenţie. I se pot ierta multe unui poet. N-ai să mă mai înăbuşi cu duhoarea asta. Cel puţin, nu aici.

— Zâmbeşti, rânjeşti sau te uiţi chiorâş la gândul ăsta. Vasăzică, urmează să plec?

— N-am crezut c-ai să pleci aşa. În curând o să mă însor, cred c-ai ghicit, am nevoie de zestre. Trebuia să pleci, dar nu mi-am închipuit că plecarea ta o să-ţi fie impusă de către Consiliul Secret. Şi nici nu m-am gândit că noua şi ultima ta casă o să fie un copac. Nu, nu, doar glumesc. Poley e cel mai bun protector al tău.

— Poley îşi primeşte ordinele de la Heneage şi Cecil, amândoi sunt în Consiliul Secret.

— Poate stărui pe lângă ei, dar cred că nu şi pe lângă contele de Essex. Poley îţi poate apăra marile strigăte de ateism şi ostilitate, ca fiind o mască ce ascunde un ţel profund loial. Tu îi provocai pe adevăraţii disidenţi. Iar dacă Poley dă greş, întotdeauna va exista o corabie la bordul căreia să urci. Dacă dă greş la Deptford, de la Deptford ai să şi pleci.

— Încotro?

— Eşti expert în teologie. Poţi să ţii prelegeri în străinătate. De teologie catolică, la Reims sau Douai. De teologie calvinistă în Scoţia. Sau, poate şi una şi alta, acolo. Şi poţi să scrii piese şi să le trimiţi, în goana calului, lui Alleyn sau Henslowe.

— Am terminat cu piesele.

— Ai terminat cu o grămadă de lucruri. Ştiai că aşa o să se-ntâmple. Ai fost înconjurat de multă invidie.

— Mda. Ne vom despărţi. Omul ar trebui să fie mereu atent la viitor. Până acum, pentru mine, viitorul s-a redus la a scrie *Finis* la sfârşitul unei piese sau al unui poem. Când crezi că vor veni după mine?

— Nişte jegoşi, să-şi zăngănească lanţurile aici, în neîntinatul conac al domeniului Scadbury. Gândul ăsta mă deprimă. Nu ştiu. Cred că nu înainte de a te întâlni cu Poley. Poley o fi discutat cu stăpânii lui despre o posibilă misiune a ta. Nu-ţi face încă griji. Totul va fi bine. Vom mânca împreună în Southwark cu o zi înainte. Am să-ţi arăt ceva.

— Ce?

— O mică taină. N-ai să-i porţi râcă dragului tău prieten pentru o mică victorie? Deocamdată nu mă mai întreba nimic.

Iar pe 29 mai porniră călare spre Londra, cu Ingram Frizer, spre dezgustul lui Kit, urmându-i pe gloaba lui. Prânziră la amiază la noul han Tabard – supă de vită cu rasol, friptură de viţel şi o budincă cu moşmoni. Frizer fu servit separat, în bucătărie. Înveselit de vinul roşu de Bordeaux, Tom zise:

— Atunci, poate că Scoţia te aşteaptă. Ţii minte vizita pe care am făcut-o acolo împreună? A trebuit să mă întâlnesc cu Maiestatea Sa băloasă, cu o mică cerere din partea reginei şi a arhiepiscopului. I-am căzut cu tronc. M-a

tot gâdilat, pipăit şi buşit, nu mi-a plăcut deloc. Gemea de plăcere şi pe urmă mă privea pofticios când ţâşnea duhul din el, avea pantalonii fleaşcă. Apâi, vezi, flăcău, şî un reji îi tăt ca orşcari om. Ei bine, cererea a fost îndeplinită, chiar dacă cu întârziere.

— Ce cerere?

— Auzi clopotele de la St George? Nu bat pentru o înmormântare pricinuită de ciumă, ci pentru trecerea unui deţinut al Tribunalului Regal spre sfârşitul său bine meritat, pe eşafod. Ştii ce-i St Thomas à Watering?

— Locul unde-s adăpaţi caii pelerinilor care merg la Canterbury. Care pelerini, desigur, nu mai există. Ce se-ntâmplă acolo?

— Ai să vezi totul. Hai. O să vină şi Frizer cu noi.

— Acum pot spune fără frică ce-am de spus despre Frizer. Dacă îmi provoacă vreo plăcere gândul că plec de la Scadbury, aceasta e faptul că n-am să-i mai văd mutra.

— E-un om extraordinar de necesar. Atât de devotat. A fost punga mea cu bani ambulantă. Fireşte, întotdeauna a dezaprobat ce făceam noi doi. Mereu îmi spunea că mă ispiteşti la cele rele. Până la urmă, a ajuns să creadă că-i în firea unui poet să fie pervers. Poezia, susţinea el, e o pervertire a cuvintelor şi dintr-un lucru decurge celălalt. Hai.

Eşafodul de la St Thomas à Watering era proaspăt înălţat şi doi ucenici de-ai lui Harley, călăul, bocăneau cu ciocanele, ţinând cuiele între buze. Erau doar câţiva privitori, câţiva meseriaşi trândavi, un soldat olog, câţiva derbedei. De ce aici? Nu s-a dat un anunţ ca lumea, aici nu e un loc obişnuit, are harul vorbei meşteşugite şi ar putea aţâţa gloata adunată la Tyburn. Cine? Pe urmă, Kit îl zări. Penry, cu care mâncase heringi la Edinburgh, care îl implorase să se-ngrijească de sufletul său, care dorea o îmbrăţişare de iubit de la Domnul său binecuvântat, era târât spre scară pe o targă din araci şi crengi. Nu se uita la privitori; ochii lui erau întorşi spre o viziune lăuntrică. Tom spuse zâmbind:

— Penry ne scăpa de mult. Ba trecea graniţa, ba se întorcea. Bălosul scoţian s-a ţinut de cuvânt. L-a prins şi ni l-a livrat, credincios angajamentului asumat. O dovadă de prietenie.

— Asta numeşti tu victorie?

— Mi-am vândut trupul ca să izbândim. Sau aşa îmi place să cred. Avem

dovada că regele Scoţiei nu reprezintă o ameninţare. Uite, Kit, aici vezi ce n-are să ţi se-ntâmple ţie, oricât te-ai teme. Poetului lui *Tamerlan* n-o să i se smulgă maţele. Poeţilor nu li se-ntâmplă aşa ceva.

Penry se apucă să vorbească de pe scară:

— Mă adresez reginei voastre, fie ca vorbele mele să ajungă la ea. Mai degrabă acţionaţi împotriva lui Isus Cristos şi a evangheliei sale decât pentru apărarea lor. Episcopii voştri nu sunt decât o bandă de ucigaşi sângeroşi ai sufletelor şi jefuitori nelegiuiţi ai bisericilor. Iar eu aş…

În clipa aceea fu smucit însă de pe scară. Călăul Harley nu fu prea dibaci la tăierea mădularului şi smulgerea inimii din piept, căci Penry nu mai văzu nimic din toate astea, muri degrabă când i se frânse vertebra cervicală. Gloata măruntă crezuse, în neghiobia ei, că o să aibă parte de un spectacol ca la Tyburn şi întoarse spatele degrabă încâlciturii de măruntaie însângerate ţinute la vedere. Tom zâmbi, nu mult, dar Frizer îşi exprimă în gura mare nemulţumirea pricinuită de lipsa asta de îndemânare. *N-a văzut nimic, a fost prost lucrat.* Kit se gândi să-i tragă un pumn, dar se mulţumi să-i tragă un şut la ţurloi, cu cizma lui de călărie grea. Vor lucra mai bine, fu el cât pe-aici să spună, când se vor ocupa de mine la Tyburn, atunci ai să fii mulţumit. Îi întoarse spatele lui Tom în timp ce Frizer icnea de durere. N-avea nevoie de calul care nu era al lui. Se îndepărtă scârbit la culme: urcaţi-ne pe toţi pe eşafod, pe toţi în afară de arhiepiscopul Whitgift şi, poate, de regină, cu toţii suntem nişte schismatici şi eretici a căror lumină lăuntrică o contrazice pe cea exterioară. Cu siguranţă l-ar urca acolo şi pe Isus Cristos, păi n-au făcut deja asta?

Locuinţa lui Tom Nashe era în Southwark. Kit îl găsi acasă, îşi trânti pe jos sacul din piele, se aşeză vlăguit pe patul cu aşternutul răvăşit şi spuse:

— Strălucirea cade din aer[164]. Are vreo noimă?

— Am vrut să zic din *păr*, nu din *aer*[165]. Pentru cei mai mulţi, diferenţa este insesizabilă. Cu cât e mai lipsită de noimă, cu atât mai bună e poezia.

— Mda, da. Adumbrind mai multă frumuseţe în sprâncenele diafane / Decât au sânii dalbi ai reginei iubirii. Sensuri îngrămădite peste sensuri. Astfel, sensul înseamnă puţin.

— De unde vii?

— De la o spânzurare urmată de eviscerare. N-am mai stat şi la

sfârtecarea-n patru.

— Martin Marprelate, mda, am auzit că azi o să fie. Ei bine, n-am făcut decât să-l denigrez în piesele alea de-acum uitate. Cu toţii suntem vinovaţi pentru amărâţii cărora li se dă o lecţie de anatomie înainte de moarte?

— Penry a pierdut lecţia asta. Acum îl îmbrăţişează pe Domnul Isus într-un fel de corporalitate spirituală. Ai ceva de băut?

— Nişte vin acru. Ai nişte bani?

Kit îşi numără bănetul in pungă. O liră, 11 şilingi şi 5 penny. Cu banii ăştia n-o să ajungă departe.

— Pot să stau aici peste noapte? Mâine trebuie să fiu în Deptford.

— Îţi pot oferi duşumeaua şi o pătură. Şi un teanc de cărţi pe post de pernă. Pleci la drum?

— Rămâne de văzut. Ne putem permite o sticlă de ceva, dar mâine dimineaţă trebuie să fiu treaz.

Brânză cu pâine şi nişte ceapă verde cu moluşte. Şi nişte vin de Renania.

— Când beau vin de Renania, parcă gust moartea lui Robin Greene, spuse Tom Nashe. Şi el l-o fi îmbrăţişând pe Isus Cristos? Duhoarea răsuflării lui pesemne că-i un handicap. Dar, desigur, de-acum s-a purificat.

— Şi e cu-atât mai puţin Robin Greene. O fi existând ceva, cu adevărat, dincolo?

— Tu eşti teologul.

— Să mă dezintegrez în cele patru elemente. Să pierd tot ce este sau a fost Christopher Marlowe. Am un nume mare, deşi nu-s mulţi cei care îmi spun pe nume. Îl port pe Cristos în cârcă. Şi cine sau ce e Cristos?

— Iată un poem fain, dar prea încărcat de sens. Singurul sens adevărat constă în sintaxă.

— Iată o erezie grozavă.

— Erezia este cea care ne mână înainte. Biserica şi statul ne trag înapoi. Acum poţi să mă pârăşti Consiliului Secret.

— Să atârnăm împreună în ştreang.

— Strălucirea cade din aer. Ar putea fi Lucifer sau Icar. Sau amândoi într-unul. Dar e vorba şi de cosiţele ninse de ani.

— Părul nins de ani e un privilegiu. E blazonul supravieţuitorilor.

— Oamenii frumoşi, de la ţară, supravieţuiesc. Şi senatorii influenţi. N-

am auzit de poeţi ninşi de ani.

— Dezintegrarea o să fie o uşurare.

— Eşti posomorât, Kit. Bea, Christopher.

Deptfordul dimineaţa şi constructorii de corăbii puşi pe treabă încă din zori. Prăvăliile de mărunţişuri forfotesc. Câinii din adăpostul reginei chelălăie amarnic. Dinspre abatorul reginei plutesc miasme discrete. Dar nu-i ţara întreagă abatorul ei? Dinspre tăbăcării se înalţă o duhoare mai puternică. Pescăruşii de uscat îşi ţes zborul peste apă şi ţipă sfâşietor. Pânze, pânze, puzderie. Corăbii – *Peppercorn*, *Great Venture*, *Majesty*, *God Shield Us*, *Neptun* (un zeu mai sigur) – vor ridica ancora la mareea de dimineaţă. Şi tot acolo zăcea şi *Golden Hind*, pentru ca noii pelerini să-i preschimbe lemnăria în aşchii. Kit păşi prin aerul proaspăt spre casa doamnei, mai curând văduvei Eleanor Bull. Îl întâmpină la uşă în straiul ei simplu, negru. Fără îndoială, nemolestată de nimeni, vizitează casele browniste pentru a i se închina unui Dumnezeu simplu.

— Au sosit deja, îi spuse ea. Vă aşteaptă.

— *Au* sosit?

— Aveţi la dispoziţie odaia asta şi grădina pentru întrunirea voastră. Au comandat prânzul. Peşte în pat de aluat. Am vin.

Au sosit? Kit se duse unde i se spuse, cu sacul din piele în mână. Cunoştea odaia, acolo cinase cu Tom înainte de a se îmbarca spre Scoţia. Frizer şi Skeres şedeau la masă, numărau bani. Skeres iar făcea pe jegosul. Frizer se apucă imediat să se smiorcăie:

— Nu-i nimic. Nu-ţi port ranchiună. Mânia ta a fost firească. Mă doare ţurloiul, dar asta îmi aminteşte că am greşit. Ajunge că moare un om, nu-i nevoie să-l mai şi batjocorim.

— Nu l-ai batjocorit. Te-ai plâns de lipsa de meşteşug a călăului. Prin urmare, sunt iertat. O să mă întâlnesc aici cu domnul Poley.

— Prieteni, prieteni, iar şi iar prieteni, comentă Skeres. Putem să te tutuim? Îţi putem spune Kit?

— Christopher.

— Formal, deh, însă-i un nume sacru. Să te lămuresc? Ingram şi cu mine suntem în Deptford pentru recuperarea unei datorii. Am recuperat-o şi acum numărăm banii.

— Cu sută la sută?

— O sută douăzeci. Un tânăr încăpăţânat, mort de ciumă, dar taică-său e foarte inimos. Şi el s-a lăsat greu, dar am reuşit să-l convingem.

Kit se aşează. Frizer şi Skeres o dăduseră deja pe vin. Pe masă erau patru căni. Fără să aştepte o invitaţie, îşi turnă şi sieşi. Banii nu erau nici curaţi, nici murdari, ci necesari. Îi întrebă:

— Sunteţi puşi pe împrumutat?

Cei doi, lăsându-şi monedele în pace, îşi ridicară privirea surprinşi.

— Cu ce garantezi un împrumut? îl întrebă Frizer.

— Am înţeles că dădeaţi împrumuturi fără garanţie.

— Niciodată, răspunse Skeres. Întotdeauna se pune ceva la bătaie – o casă cu dependinţe, o garderobă elegantă, un grajd cu cai. Ai nevoie de bani?

— O nevoie cam disperată. Altfel, nu v-aş cere.

— Altfel, nu te-ai coborî până aici, spuse Frizer. Ei bine, traiul tău bun de la Scadbury l-au asigurat împrumuturile pe care tu le numeai cămătărie. Totuşi, ai preamărit cămătăria în piesa ta cu evreul bogat.

— Nu prea. A murit într-un ceaun încins.

— Şi-o să moară iar, odată cu redeschiderea teatrelor, zise Skeres. O să moară şi o să reînvie. Piesele propovăduiesc reînvierea.

— Profundă, zise Kit. Cea mai adâncă.

— Te repeţi. Cuvintele au acelaşi înţeles. Cât îţi trebuie?

— Doar cinci lire.

— Cu o sută cincizeci la sută dobândă, spuse Skeres. Te prinzi?

— N-am încotro.

— Ca garanţie, îţi luăm sabia şi cingătoarea, zise Frizer. În chip simbolic. Ca pe-un fel de recipisă ori chitanţă.

— Aşadar, spuse Kit scoţându-şi cingătoarea, mă dezarmaţi.

— Eşti între prieteni, domnule Christopher, îl linişti Skeres. Iar la amiază ai să mai ai un prieten. Stăpânul lui Ingram o să vină să mănânce cu noi.

— L-a necăjit foarte tare modul în care te-ai despărţit de el, zise Frizer. A înţeles că ceea ce părea o victorie e o treabă găunoasă, nevrednică. Nu-i vine să creadă că Penry a fost, de fapt, arestat în Anglia. Aşa-s tinerii, îşi ţes vise şi se împăunează.

— Şi banii?

— Nu te teme, îl potoli Skeres. Ţi-i dăm când ne apucăm de joc.

— N-am venit aici să joc table.

— Ai venit aici să mănânci şi să bei, să te veseleşti, şi cum te poţi veseli mai bine decât dând zarurile de-a dura pe masă?

— Depind multe de zaruri.

Skeres pufni în râs, dezvelindu-şi dinţii, care păreau să aibă smalţul vopsit cu negru.

— Nu te teme de zaruri. Nu-s unul din ăia cu zaruri măsluite. Nici Ingram al nostru nu-i, n-a existat pe faţa pământului om mai curat şi mai cinstit. Eşti între prieteni.

— După cum ai amabilitatea să-mi aminteşti.

— Bun, bun şi iar bun, zise Skeres ridicându-se, după care se apropie de peretele pe care atârna o lăută. Un instrument muzical printre unii care detestă zdrăngăneala păgână, spuse el. Ei bine, le aflăm şi-n atelierele bărbierilor. Ăsta-i groaznic de dezacordat, urmă el trecându-şi un deget jegos peste strune.

— Înseamnă că eşti o persoană totuşi sensibilă.

— Doar mă ştii cât de sensibil, plăcut şi delicat sunt. Sunt cât se poate de maleabil. Fac orice, numai să fie pace. Şi un câştig, desigur, căci trebuie să-mi câştig şi eu existenţa. Ce să cânt? Ah, ştiu. Ascultaţi. Părea să ştie doar un acord triplu. Cântă cu un glas înalt şi melodios, ba chiar prea melodios:

Vino cu mine, fii iubita mea,
Toate plăcerile ni le vor da
Văi, crânguri[166]

Am uitat cuvintele. Trebuie să mi le amintească autorul.

— Nu-i nimic, spuse Kit. Le-am uitat până şi eu. Scrierea versurilor e un mijloc de a-ţi curăţa mintea de ele.

— Curăţa? întrebă Frizer. Vorbeşti de curăţire, de parcă versurile ar fi murdărie. Cu siguranţă nu-s aşa ceva. Un păstor îi cântă iubitei sale, ce poate fi mai drăgălaş sau mai sănătos de-atât? Dar, în timp ce le scriai, te gândeai la o păstoriţă? Vedeai o codană frumuşică, gata să se lase curtată, să-şi salte poalele şi să spună *acum, Roger*? Mai degrabă, un băiat deghizat în păstoriţă, spuse Frizer cu glas şuierător. E o melodie ruşinoasă, hai să mi-

o pun. Aşa-i în teatru, nu? Hai să mi-o înfig la cercul maro. Acolo, acum, e mai bine. M-am întrebat adesea ce-or fi făcând împreună un bărbat şi un bărbat. E împotriva firii.

— Se numeşte păcatul Sodomei, spuse Kit. Dumnezeul evreilor şi-a prevenit norodul că ţara trebuie populată cu pui de evrei. Cei care dădeau alt rost iubirii lor trebuiau pedepsiţi cu foc şi pucioasă. Noi moştenim legea evreilor.

— Dar până şi la Aristotel stă scris că dragostea-i făcută pentru procreare, argumentă Frizer.

— L-ai citit pe Aristotel?

— Vai, ştiu puţină greacă. Dar e logic, nu, că împreunarea-i făcută pentru procreare?

— Te împreunezi şi procreezi, domnule Frizer?

— Ah, am avut momentele mele prin fâneţe, dar nu într-un pat conjugal. La fel şi Nick Skeres. Ne cuplăm, dar nu zămislim, nu la modul conştient. Suntem ca tine, nu suntem făcuţi pentru căsătorie. Totuşi, de ce ar trebui să stârnească trupul unui băiat o dorinţă atât de puternică?

— Fiindcă-i neted şi mlădios, ca al unei femei, s-ar putea zice. Dragostea e însă mai presus de animale, căci animalele au doar instincte de procreare. Aşa o considerau grecii. Inclusiv Aristotel.

— Dar e împotriva firii, repetă Frizer.

— Multe-s aşa. De pildă, şi asta, zise Kit scoţându-şi din sac luleaua şi tutunul.

Skeres se arătă săritor, mult prea săritor, şi-i căută o bucată de cremene şi o surcea pe pervaz. Pe şemineu îl aştepta o lumânare în sfeşnicul ei. Skeres o aprinse, şi Kit, la rându-i, aprinse pipa de la lumânare, trase fumul în piept şi-l dădu afară. Frizer se făcu că se sufocă şi zise:

— Ehe, la Scadbury n-o să mai avem duhoarea asta, deşi mi se pare că s-a îmbibat în pereţi şi draperii.

— Noutatea adesea provoacă suferinţă, spuse Kit pufăind.

— Ca şi sodomia, adăugă Skeres aşezându-se. Trebuie să fie tare dureros să ţi se-nfigă un fier în gaura de jos. A fost o pedeapsă extrem de dureroasă pe care i-ai dat-o Regelui din piesa ta. Dureroasă, dar potrivită.

— Există emoliente, le explică Kit, unt, ulei, chestii de-astea. Plăcerea e

considerabilă.

— Pentru cel care o pune sau cel care o ia?

— Pentru amândoi.

— Aaa, exclamară Skeres şi Frizer zărind-o pe servitoarea văduvei Bull, care le aducea cuţite, funduri de lemn şi o solniţă fainã.

— Stăpânul Domeniului când zicea c-o să vină? întrebă Kit.

— Ei, putem mânca şi fără el, răspunse Frizer. Avem aici de un ospăţ în trei. Cât despre plată, avem timp berechet. Eşti o fată de treabă, drăguţo? o întrebă pe fata care aşeza cuţitele şi fundurile de lemn, mângâindu-i braţul. Nu umbli cu bărbaţi neruşinaţi. Care dintre noi trei ai zice că-i cel mai neruşinat?

— Nu ştiu, domnule, răspunse ea şi ieşi să aducă peştele copt în aluat.

— Poate o să vină mai devreme, poate mai târziu, urmă Frizer. Se-nvârte prin Londra cu chestiuni legate de căsătorie, pe la avocaţi, şi-alte alea. O să vină domnul Poley. Ei bine, o să cinăm împreună. Ce-o să mâncăm la cină?

— Carne, răspunse Skeres. Văduva Bull se duce des la abatorul regal. Acolo au carne bună. Carne, repetă el.

În gura lui, nu părea deloc gustoasă. Pe urmă, sosi rulada aburindă. Frizer se servi, crăpându-i crusta maronie şi lăsând să se înalţe aromele. Curmale, ulei de nucşoară, nucşoară, cuişoare, rozmarin, cimbru, clean, păstrăv, ştiucă.

— Mai ţii minte, atunci, la Dover, domnu’ Christopher? îl întrebă Skeres. Nimic nu se compară cu un calcan de Dover, da-i bun şi ăsta.

Îngrămădi peştele dres cu mirodenii pe aluat şi înfulecă bucatele aburinde. Printre aburi, spuse:

— Mâncăm peştii din mări şi râuri. Nu vorbim de vânat sau omor, ci de prins. Sunt prinşi şi li se ia capul. Sau racii şi homarii, lor nu li se ia capul, sunt fierţi de vii. Ne încearcă mila sau compasiunea? Nu, căci sunt dintr-o lume diferită de-a noastră. Ei, când sacrificăm un viţel, un tăuraş sau un miel, simţim oarece mustrări de conştiinţă, căci ne par apropiaţi. Nu-i aşa? Omul e un fel de bestie, dar nu un fel de peşte. Când ucizi un viţel, înseamnă că vrei să-l mănânci, dar ce-nseamnă să ucizi un om? Orice-ar fi, este, ca şi felul tău de-a iubi, împotriva naturii. Dar dacă felul tău de-a iubi e-n regulă, de ce n-ar fi în regulă şi uciderea unui om?

— Nu văd nici o legătură, spuse Kit, mâncând fără poftă. În afară de faptul că dragostea şi omorul sunt acte gratuite, care proclamă natura omenirii. Dar să ucizi un om sau, zău aşa, o femeie sau un copil înseamnă să păcătuieşti împotriva unui principiu al cunoaşterii. Căci noi ştim că lumea există doar prin faptul că o vedem. Dacă, prin omor, închizi ochii unui om, e ca şi cum, într-un fel, ai ucide universul.

— La Cambridge ai învăţat asta? îl întrebă Frizer cu palma plină de aluat sfărâmat şi peşte.

— La Cambridge mă gândeam la chestiile astea.

— E un gânditor, îi spuse Skeres lui Frizer, nu ca noi, care suntem de condiţie modestă. Dar gândirea îl ucide pe un om mai repede decât dacă-şi face treaba şi-apoi se odihneşte, se-nchină şi procreează. Gândirea-i un pumnal, spuse el şi se uită aşteptând, parcă, aplauze.

Frizer dădu din cap a încuviinţare şi, prefăcându-se că ţurloiul lovit îl doare mai tare decât în realitate, luă ulciorul de vin golit şi se duse la bucătărie, să-l umple. Un pic iritat, Skeres scuipă în palmă o mulţime de oscioare de ştiucă şi întrebă:

— De ce-o fi având atâtea oase? Oasele omului sunt puţine şi zdravene. Le ştiu pe toate.

— Le-ai rupt pe toate?

— Domnu’ Christopher, eu nu rup oase. Ţii minte când ai borât la execuţia grupului Babington? Şi eu am borât, în adâncul sufletului. Carnea sfâşiată, oasele rupte. Sfârşitul cuiva ar trebui să fie scurt, lipsit de răutate.

— În slujba cui mai eşti?

— A mea. A unora şi-a altora. Mai puţin a lui Robin Poley. Uneori şi-a lui. Dar mai rar, în ultima vreme. Vasul de la Flushing are întârziere azi. E *Good Hope*.

— Eu am venit de-acolo cu *Peppercorn*.

— A, *Peppercorn* are ruta doar de-a lungul coastei. Ia apă şi are nevoie de calfatare. Uite-l pe Ingram cu o stacană plină ochi. Hai că ne distrăm bine. Ei, jucăm table?

— Nu-mi stă mintea la joacă. Mai târziu. După ce o să vină Robin Poley şi o să discutăm.

— Pari tare agitat. Ţi-ai adus sacul. Ai nevoie de bani. Urmează să fii

trimis într-o călătorie?

— De ce eşti când jegos, când curat?

— Mă întrebi cu rea-voinţă? Nu cred. Depinde de rolul pe care-l am de jucat. În dimineaţa asta am avut un rol murdar, de ticălos. Eşti om de teatru, ştii cum e cu jocul de rol. Dumnezeule mare din ceruri, uite-l c-a sosit.

Într-adevăr, Poley sosise, în haine de călătorie, din piele, cu gluga uriaşă lăsată pe umărul stâng, surprins să-l vadă pe Frizer, care se ploconi dinaintea lui, deloc surprins de prezenţa lui Skeres. Îi zâmbi oarecum plictisit lui Kit.

— Am avut parte de-o vântoasă când ne-am aşteptat mai puţin. Marea calmă s-a pus pe clocotit fără veste. Mi-a fost un pic rău. Luaţi resturile astea de mâncare, am ciugulit pâine, am un coş întreg în stomac. Cu îngăduinţa voastră, o să gust vinul.

Se aşeză şi bău. Îl mirosi, învârtindu-şi buza de sus şi nasul.

— Ptiu, ce pute. Miroase a Raleigh pe-aici. A, da, Kit. Haideţi în grădină, mi-e dor de aerul ce vine dinspre uscat.

În grădină, printre garoafe, primule şi violete, sub un fag şi sub soarele blând, se aşezară pe o bancă noduroasă. Poley spuse că trebuie să-şi tragă sufletul după voiaj. Începea să-l obosească toată povestea. Voia să se retragă, să aibă un trai tihnit, să cultive bergamote, să vadă cum se fac nucile. A auzit Kit de una, Jane Dormer? Nu? A fost o prietenă apropiată a reginei Maria, căreia azi îi zicem cea sângeroasă, s-a măritat cu contele de Feria, care a fost un apropiat al regelui Filip. Iar acum, ca ducesă, e numită guvernatoare a Flandrei, ceea ce întăreşte cauza catolică. Primejdia miroase mai tare decât până acum.

— Aşadar, lordul Strange trebuie să fie urmărit îndeaproape?

— O să vină văru-său. Nu-i prost deloc, e foarte precaut. Trebuie să-i aranjăm o primire catolică, să avem câteva întâlniri secrete, să obţinem dovezi aşternute în cerneală neagră şi să lovim. Va fi ca în cazul lui Babington. Mă bizui pe rolul pe care-l vei juca. Exersează-ţi *signum crucis*.

— Am şi-aşa destule belele pe cap.

— Le ştiu. Ai o singură belea. N-ai belele cu Consiliul Secret, ci cu un singur membru al lui.

— Ştii treburile astea deşi ai fost plecat la Flushing?

— Distrugerea lui Raleigh se pune la cale de ceva timp. Mai întâi sunt atacate avanposturile. Nu trebuia să-i accepţi în veci prietenia.

— E unul dintre bărbaţii Angliei care au privirea aţintită spre viitor. Trebuie să mă gudur pe lângă ţângăul ăsta răsfăţat, de Essex?

— Smulge-i lui Raleigh inima din piept şi dă-i-o lui Essex pe un taler de aur, şi vei fi înălţat în rang, făcut cavaler, înnobilat. Pricep ce-i în mintea ta. Mă consideri un tip influent.

— Eşti. Pe lângă Heneage, Cecil.

— Sunt stăpânii mei. Întrebarea este cât sunt şi ei de influenţi pe lângă domnia sa. Maiestatea Sa este singura influentă, dar el rămâne, cum ziceai, un ţângău răsfăţat. Ai să vezi, o să se descurce în viaţă. Sau poate că n-ai să vezi. Tot ce pot face este să arăt cât de greu trage rolul tău în ce-avem de făcut.

— Chiar atât de greu?

— E la îndemâna oricui, cu condiţia să fie isteţ şi abil, şi loial Serviciului. Dar mai e la mijloc şi experienţa. Ne-ai ajutat să-i trimitem la eşafod pe complotiştii lui Babington.

— I-am văzut suind pe eşafod. Cred că nu şi tu.

— E mai bine să nu vezi chestiile astea, cum am mai zis.

— L-am văzut şi pe Penry spânzurat şi eviscerat.

— Ah, cealaltă faţetă a răzvrătirii. Prin comparaţie, ateismul e prietenul Bisericii noastre. Ateismul lui Raleigh, care a ajuns să-i scandalizeze până şi pe catolicii exilaţi, nu dăunează nimănui. Prin definiţie, rămâne însă o faptă subversivă, nelegiuită. Pe asta se şi bazează Essex. E curată nebunie că o zâzanie personală, dar de-a dreptul virulentă, trebuie să acopere şi să estompeze adevărata luptă. Ca slujbaş al Serviciului, trebuie să-ţi joci rolul şi să speri că n-ai să fii târât prea adânc în cealaltă dispută.

— În Antichitate, poetul era considerat *vates*, profet. Ceea ce, în parte, e adevărat. Nu pot prooroci viitorul acestui regat, dar văd cumplit de clar viitorul ce mă aşteaptă. Arestarea, punerea sub acuzaţie, temniţa, masa de tortură.

— N-ai să ajungi în veci pe eşafod, Kit. Cât despre arestare şi tortură, cu toţii ne aşteptăm la ele. Crezi că pe mine nu mă afectează povestea asta? Am simulat papistăşia aşa de bine, încât masca a ajuns să-mi fie luată drept

adevăratul chip. Până şi Walsingham avea dubii în legătură cu mine. După socoteala mea, am petrecut prea mult timp închis în Turn. Ce sumbre gânduri într-o zi de mai! Uite albinele şi fluturii, ce creaturi binecuvântate. Auzi mierla, sau poate e un sturz. Ne ducem viaţa cum putem.

— Cred că trebuie s-o rup cu Serviciul. Mi s-a părut indecent să mă gândesc la un aranjament.

— În veci nu-ncape tocmeală. Ne facem datoria, fără reţinere şi cu puţine recompense. N-ai voie să spui că ai terminat cu Serviciul. Gândeşte-te la urmări. Ştii prea multe.

— Adică destul de multe ca să vă dau peste cap urzeala printr-o demascare trădătoare? Oi fi având eu multe păcate, dar sunt un supus loial.

— Îhî, ca patrioţii dârji care şi-au dorit salvarea Angliei printr-o invazie spaniolă. Loialitatea e un termen elastic.

— Acum sunt obligat să-l văd şi pe lordul Strange spânzurat şi hăcuit, strigându-şi la ceruri credinţa îndelung tăinuită.

— Domnia sa va avea parte de-o moarte mai curată, ce decurge din privilegiul rangului. Va fi descăpăţânat frumuşel pe Dealul Turnului. Susţinătorilor lui, ce-i drept, n-o să le fie deloc moale, dar ştiu şi ei că-i preţul pe care trebuie să-l plătească. Nu mai pomeni c-ai să ieşi din Serviciu. Gândeşte-te la ce-ai zis. Acum trebuie să-mi fac ceea ce spaniolii numesc siesta. Ora a şasea, amiaza. Soarele a trecut de zenit. Ruliul şi tangajul mi-au provocat o stare de somnolenţă şi greaţă. Nu mi-o mai spori şi tu. Mai gândeşte-te. Ne vedem la cină. Trebuie să-i cer văduvei Bull un pat.

Se ridică dând din cap şi căscă. Kit rămase aşezat printre florile ce se unduiau, tufele verzi care străluceau de-ai fi zis că-s smălţuite, sub copacul uriaş ce respira prin gurile numeroase ale frunzişului său. Fluturii, da, albinele. Şi-a pierdut familia, acum o să-şi piardă şi ţara. Nu-şi doreşte nici durerea, nici moartea; deşi cu riduri pe chip şi cu părul rărit, e încă tânăr. Vigoarea poetului face să-i pulseze sângele în trup. Adevărul vieţii constă în mesajele, cuvintele profetice transmise, în sensurile situate dincolo de ceea ce lumea numeşte înţeles. Vechii zei încă trăiesc; Apollo străluceşte în soare. Trebuie să facă exact ce-i de făcut. Chibzui şi răspunsurile la întrebările arzătoare n-aveau nici o noimă. Ucide ca să nu fii ucis. Mai

curând, dă naştere, ca unul căruia pierderea dreptului de paternitate îi asigură un mod spiritual de procreare. Şedea tehui de prea mult vin, vinul era prea greu, simţea durerea ca pe-o diademă în jurul tâmplelor, se plimbă apoi până la un petic de pământ cu iarbă, ceva mai lung decât un mormânt, presărat cu margarete, sub ramurile arcuite ale unui ulm care îşi avea rădăcinile nu în această grădină, ci în cea învecinată. Se întinse acolo cât era de lung. Nu voia să se mai gândească, ci să doarmă.

Avu crâmpeie de vise, erupţii bruşte de lumină (poate sălăşlui lumina în creier?), visă scene cu un soare blând, cu un soare arzător, ce pârjolea albul ochilor celui din vis, care era un visător, cu o lună în creştere sau una muribundă. Se afla într-o Eladă pe care n-o ştia decât din manuale, o Eladă călduroasă conjurată de un cărturar nordic. Era şi un minotaur zămislit de blestemata Pasiphae, care stătea întinsă şi aştepta să vadă cum taurul nu poate penetra vaca din lemn, executată la ordin de către Dedal cel cu capul în nori, obsedat de dorinţa de-a stăpâni misterul zborului. Toate astea, aidoma cuvintelor dintr-un poem, erau semnele unei realităţi greu de pătruns. Apoi, de pe meterezele troiene, se apropie Elena. N-ar trebui să facă asta, ar trebui să-i cunoască înclinaţiile, n-ar trebui să fie în pielea goală, să-i sfredelească ochii cu sânii ei, să-şi lipească de carasul lui flasc intrarea în peştera unde se află labirintul în care mugeşte minotaurul înspăimântător. Nu, nu, nu vrea. Iar apoi, întunericul alinător, fără să se mai amestece lumina zilei, se odihni pe pleoapele lui.

Se trezi ţeapăn, căscând, deloc revigorat. Soarele coborâse mult pe boltă. Trebuie să-şi transmită mesajul ce constă într-un cuvânt, să-şi înşele creditorii, să-şi bage banii în pungă şi să pornească pe râul ce o să-l poarte spre mare. Pe fereastră îi zări pe Skeres şi Frizer jucând table. Ocoli casa şi intră în odaie. Skeres îl îmbie:

— Ia locul lui Ingram. Pierde întruna, deşi jucăm doar pe câte un penny, e o sumă decontabilă.

— O să mă-ntind, spuse Frizer. Mă doare piciorul. Nu-ţi port râcă, doar că mă doare – şi se întinse pe o canapea.

— Împrumutul, zise Kit.

— Să-l aşez lângă table ca mizã? Poate ai noroc. Jucăm pe sume mari?

— Pe sume mici, cât mai mici.

— Cum vrei. Şezi. Ia zarurile. Începe.

Kit aruncă zarurile. Mută pulurile, dar degetele îi erau lipsite de îndemânare. Skeres avea o viteză de maimuţă cu labele lui jegoase. Fu primul care-şi băgă cu uşurinţă pulurile în casă. Pe canapea, Frizer gemu. Kit scoase trei puluri colorate. Destul, n-are chef de joacă. Ţi-e frică de zaruri măsluite? Nu-ţi fie teamă. Iar? Kit se ridică, spuse că trebuie să plece. Împrumutul. Aveţi deja garanţia. N-o văd.

— Am pus-o bine, cu bagajul tău. Tot intră şi ies golanii, sunt iuţi de mână. Hai că strici distracţia zilei. Curând o să cinăm. Ce-avem la cină, Ingram?

— Plăcintă cu carne de vită într-un castron adânc. Cu ceapă şi piper pisat.

— Auzi? *Peppercorn* ridică ancora mâine în zori. Unii călători, veniţi de departe, dorm la bordul lui, economisesc banii pe care i-ar da la han.

— Da, şi?

— Ca să-ţi arăt ce bine cunosc navigaţia pe râu, îţi ofer fărâme de informaţie. Adică nimic. Ah, s-a trezit Robin.

Robin Poley coborî spălat, pieptănat, îngrijit, un bărbat chipeş, ca lumea, care căsca şi zâmbea.

— Somnul e ca munca silnică. Îţi dă o foame de lup. Miros veşti bune de la bucătărie.

— Somnu-i ciudat, comentă Skeres. Unii mor în somn. Vise sunt ciudate. Te poţi trezi asudat de groază. Ce-i ţinutul acela întunecat al minţii în care călătorim în somn?

— O pădure, răspunse Poley, în ale cărei adâncuri sufletul zace ascuns ca un ou de aur.

— Drăguţ, făcu Skeres. Ai stofă de poet. Nu-i aşa, domnu’ Christopher, ah, o să zic Kit, doar toţi suntem prieteni.

— Cum vrei.

— Pot să-ţi zic şi eu Kit? îl întrebă Frizer de pe canapea.

— Cum vrei. N-am cine ştie ce demnitate de apărat.

— Am să-ţi spun trei cimilituri, îi vorbi Poley lui Kit şezând tacticos la masa de pe care fuseseră strânseră cutia de table şi pulurile. Trebuie să-mi răspunzi cu un singur cuvânt. Eşti gata? Bine.

Gata, da. Ghicitorile şi soluţiile nu au nici un rost. Răspunsul vizează cu

totul altceva şi trebuie să fie în maniera unui triplu amin.

— Regina e virgină?

— Nu.

— Dumnezeu se află-n cer?

— Nu.

— Te-ai culcat vreodată cu o femeie?

— Nu.

Cu toţii, în afară de Kit, oftară, parcă, cu un fel de reverenţă.

— Războiul, îţi aminteşti, a depins cândva de un da sau nu scurt, într-un mesaj de la Flushing, spuse Poley. Ei bine, ştim ce trebuie graţie acestui nu. Mirosul ferm de carne şi ceapă avansează spre noi. Vinul dansează.

Aşa şi era. Însăşi văduva Bull le aduse plăcinta în crustă, iar servitoarea ei aduse fundurile de lemn şi linguri în loc de cuţite. E gătită înăbuşit, le spuse văduva, moale ca pentru oameni ştirbi. Dar toţi aveau dinţi, ba chiar puternici. Mâncară din plăcinta aburindă, Frizer se ridică de pe canapea şchiopătând, dar de înfulecat înfulecă fără să se poticnească.

— Bun, zise el, formidabil de bun. Tu văd că mănânci puţin, îi spuse el plin de îndrăzneală lui Kit. Bei prea mult vin. Mâncatul şi băutul ar trebui frumos cumpănite.

— „Cina“, spuse Poley, e un cuvânt cu o finalitate ciudată. Poate că se trage din scripturi. Se zice că răzbunarea e o cină bună, dar un mic dejun prost. Am zis bine?

Era, într-adevăr, o masă copioasă, nu izbutiră să mănânce totul. Oftară şi îşi slăbiră centurile. Rândaşii se vor bucura de resturi, fărâme, bucăţele. Kit nu-şi slăbi centura. Skeres porunci cam grosolan să li se debaraseze masa, dar vinul şi cănile să fie lăsate pe loc. Ceru să li se aducă şi nota de plată. Îi spuse lui Kit în timp ce ceilalţi doi zâmbeau discret:

— Îţi mulţumim pentru mărinimia cu care ne-ai oferit această zi plăcută. Cu vin, mâncare, companie plăcută. Că n-a mai apărut cine ar fi trebuit să vină, o luăm ca pe-o decepţie măruntă. Ah, iată şi nota de plată.

O luă din mâinile văduvei Bull (Pasife, îşi zise Kit în sinea lui, într-o clipă de rătăcire) şi spuse:

— Se ridică aproape la suma pe care ne-ai cerut-o împrumut. Scump, ce-i drept, dar ţine o casă scumpă. Ia să vedem – un peşte în înveliş de aluat, 11

şilingi şi 5 penny; două kile de vin de Bordeaux, 15 şilingi şi zero penny; ăăă…

— Te ţii de glume şi e o glumă proastă, zise Kit. Am fost invitat. Nu eu plătesc.

— Ba nu glumesc deloc, i-o întoarse Skeres. Urmează să ne socotim. Lăsaţi-mă să joc rolul unui preşedinte de consiliu. Eu am să şed aici, iar voi, domnilor, aşezaţi-vă de o parte şi cealaltă a purtătorului lui Crist.

Kit tresări la auzul înţelesului adevărat al numelui său, rostit de Skeres. Nici unul nu mai făcea pe veselul. Zâmbind, Robin Poley îşi mută scaunul în dreapta lui Kit. Poticnindu-se şi icnind, Frizer îşi târşi scaunul spre stânga lui, aşa că, acum, toţi trei stăteau cu faţa spre Skeres, fără ca Kit să ştie de ce. Totuşi, ăştilalţi păreau să ştie.

— Ce faci cu o pană ce nu mai poate fi ascuţită? îl întrebă Skeres.

— Chiar trebuie să răspund?

— Bun, deci tu ştii.

— Nu sunt tu cu tine.

— Preabine, dumneata. *Dumneata* nu eşti nimic. N-ai nevoie de sabie, bani, alte bunuri. Nici măcar de mâncare, deşi ai mâncat destul de puţin. Vinul o să te însoţească în trecerea ta.

— Nu înţeleg nimic. Vreau să plec.

Dădu să se ridice, dar braţul lui Frizer, surprinzător de puternic, îl trase jos.

— Jos labele de pe mine, nu-mi sta în cale, lasă-mă să trec.

— Ascultă-mă, zise Skeres, cerându-i lui Poley din ochi aprobarea, iar acesta dădu din cap a încuviinţare. Eşti în situaţia cuiva care nu-i, propriu-zis, un criminal, nu eşti bun de-un proces şi spânzurătoare. A cuiva care, mai curând, trebuie eliminat. Te-am auzit spunând de trei ori *nu*, nu discutăm de trădare, ci de posibilitatea ei. Există un motiv pentru care trebuie să fii eliminat. Mai sunt două, dar nu vei şti niciodată dacă cel ce-ţi doreşte eliminarea e un cavaler sau un conte. Omul înţelept scoate bani de unde poate, aidoma judecătorului care ia şpagă din ambele părţi. Unul te şterge din cartea vieţii ca un avertisment dat altora sau fiindcă se teme de limba ta, sau din antipatie şi nimic mai mult, ori drept răsplată pentru impertinenţa ta. Celălalt se teme să nu vorbeşti dacă vei fi strâns cu uşa,

pentru el ar fi începutul sfârşitului. Oricum, cel mai bine ar fi să te duci, dar nu pe uşa aia. Asta, în nici un caz, nu-i o execuţie. Noi trei, aci de faţă, încercăm doar să ne apărăm de un om nestăpânit. Căci eşti de nestăpânit în dorinţa ta de-a pleca, nu-i aşa?

Skeres scoase un pumnal şi-i făcu vânt pe tăblia mesei, până sub palma lui Kit. Kit ezită, apoi îl apucă. I se dădu voie să se ridice.

— Hai, loveşte, păstorule pătimaş.

Kit dădu să-l lovească pe Frizer în cap, însă doar îi zgârie fruntea. Frizer îl făcu albie de porci. Se-ntinse după mâna cu care lovise Kit, dar nu ajunse la ea. Poley fu cel care îi prinse mâna dreaptă în timp ce Frizer îl apucă de stânga. Poley îi răsuci arma şi i-o aruncă lui Skeres. Skeres se sculă şi ocoli masa.

— Îl ţin eu, zise el. Tu, dragă Ingram, vei avea privilegiul să loveşti. I-o cloceşti de mult, acum poţi să i-o tragi. Ochiul e numai bun, dreptul.

Îi ocoli, să apuce braţul stâng al lui Kit în locul lui Frizer. Frizer şi Poley îl răsuciră pe Kit cu faţa spre lumina ce se revărsa din grădină. Frizer se propti dinaintea lui, cu pumnalul în mână.

— E o ţintă permisă în scrimă, spuse Skeres, dar lungimea sabiei nu-ţi permite să execuţi cu acurateţe lovitura. Iadule hâd, nu te căsca, nu veni, Lucifer[167].

— Nu-i nimic, de fapt, spuse Poley. Doar stingerea unei lumânări. Am auzit că-i un poet bun.

Mintea lui Kit era mai presus de toate, observa, reţinea. Teama îi aparţinea exclusiv trupului. Vârful pumnalului era prea aproape de ochi ca să-l poată vedea. Frizer îl împroşcă cu injurii:

— Poponar jegos. Seducătorule curlangiu, jegos, de bărbaţi şi băieţi. Ticălosule mârşav, fără nici un Dumnezeu, băşcălios şi mişţocar. Da, am să ţi-o trag.

Împunse. Netezimea ochiului făcu lama să alunece în sus, sub os. La început, Kit nu simţi nimic. Apoi simţi că se topeşte, că-şi pierde cunoştinţa, că-l doare cumplit. Auzi ţipătul pornit din gâtlejul său şi-l văzu, cu ochiul stâng, pe Poley dându-se înapoi şi făcându-şi *signum crucis*. Murind, ştiu că urletul n-o să se stingă odată cu el, nu încă. O vreme îşi avu propria viaţă. Îşi dădu seama, cu uimire, privind în jos, şi de faptul că trupul i s-a prăbuşit

cu un bufnet. Pe urmă, nu mai ştiu nimic.

Aşa îmi închipui că s-au întâmplat lucrurile, însă doar îmi închipui. Din constatarea anchetatorului, aşternută în cerneală neagră, durabilă, reiese că în ziua de miercuri, 30 mai, din anul 1593 de la naşterea Domnului, domnii Marlowe, Poley, Frizer şi Skeres (urmează chiar vorbele lui) la ceasurile zece înainte de amiază s-au întâlnit într-o odaie din casa numitei Eleanor Bull, văduvă, şi-au petrecut timpul şi au prânzit împreună, iar după prânz, s-au plimbat liniştiţi prin grădină până la orele şase ale după-amiezii, iar apoi au cinat laolaltă; iar după cină, Ingram Frizer şi Christopher Marlowe au schimbat cuvinte pline de răutate, deoarece nu s-au putut înţelege în privinţa notei de plată, a *recknynge*-ului. Christopher Marlowe, care stătea întins pe un pat din odaie, s-a repezit furios la Ingram Frizer, iar Ingram era aşezat cu spatele la patul pe care zăcea Christopher Marlowe şi cu faţa la masă, cu Nicholas Skeres şi Robert Poley aşezaţi de-o parte şi alta a lui, aşa că nu avea cum să bată în retragere, şi s-a nimerit că Christopher Marlowe, din senin şi de răutate, purtându-i pică lui Ingram, a înşfăcat pumnalul acestuia, purtat la spate, şi i-a provocat, plin de răutate, două răni la cap; la care, de teamă să nu fie omorât, Ingram, care şedea între Nicholas Skeres şi Robert Poley în aşa fel încât nicicum nu avea o cale de scăpare, apărându-se să-şi salveze viaţa, s-a luptat cu Christopher Marlowe, să scape de pumnalul acestuia, iar în această încăierare, Ingram nu s-a putut desprinde de Marlowe; şi s-a nimerit ca, în această încăierare, Ingram, apărându-şi viaţa, să-i provoace o rană mortală lui Christopher cu pumnalul menţionat anterior, în valoare de doisprezece penny, deasupra ochiului drept, iar din această rană Christopher Marlowe a murit atunci şi acolo, pe loc.

Iar juraţii susţin sub jurământ că numitul Ingram Frizer l-a ucis şi răpus pe anterior menţionatul Christopher Marlowe în ziua de 30 mai, în al treizeci şi cincilea an de domnie al Suveranei noastre Doamne Regina Elisabeta, la Deptford Strand, în odaia mai sus menţionată, în modul şi felul amintit, în legitimă apărare, vrând să-şi salveze viaţa. Iar drept mărturie a acestui lucru, anchetatorul şi juraţii şi-au întărit afirmaţiile printr-un schimb de peceţi.

Le recknynge? Ce dementă franţuzită o mai fi şi asta? E o minciună lingvistică, poate neintenţionată, o insignă sau o broşă a întregii minciuni.

Până şi acoperirea trupului, cu orbita ochiului hărtănită, ca nu cumva stomacurile delicate ale juraţilor să se întoarcă pe dos, a fost tot un fel de minciună. La care se adaugă minciuna anonimatului, căci, cum molima încă îşi arăta colţii, imediat după verdictul mincinos, cadavrul a fost îngropat într-un mormânt fără piatră funerară, în curtea bisericii St Nicholas din Deptford.

Am avut parte de-o viaţă lungă. I-am văzut şi pe contele de Essex şi pe Sir Walter Raleigh, în această ordine, mergând la eşafod pe Tower Hill: trădarea, ca şi loialitatea, e un termen elastic; până la urmă, cele două concepte se suprapun. L-am văzut pe Thomas Walsingham ridicat la rangul de cavaler şi însurat cu o soţie care a intrat în graţiile reginei bălosului scoţian ce era cu mult mai puţin bărbat decât baborniţa enervantă căreia i-a luat locul. Ca actor în trupa Oamenilor Regelui, am văzut cu ochii mei, la Valladolid, cum s-a parafat pacea perpetuă dintre Spania şi noua Britanie, în care Anglia figura drept una dintre provincii. Cele mai multe nume din această scurtă cronică au dispărut din câmpul meu vizual, ni-i putem închipui pe purtătorii lor sfârşind în pace, în paturi aromate cu levănţică. De numele meu veţi da în ediţia in-folio a pieselor lui Will cel Negru[168], scoasă la 1623 de către prietenii lui Heming şi Condell. În comedia *Mult zgomot pentru nimic*, dintr-o inadvertenţă, intru pe scenă împreună cu Leonato şi alţii sub propria mea identitate, nu drept Balthazar, care le cântă domniţelor să nu mai ofteze.[169] Astfel, un adevăr inutil se bagă peste minciuna cea mai seducătoare. Aş spune, în final, că tot aşa cum se-nvârte pământul, iar adevărul verii şi minciuna iernii îşi schimbă locul (peceţile), se-nvârte şi balonul uriaş al istoriei, iar lucrul pentru care moare un om poate deveni lucrul care moare pentru el. Anglia care l-a ucis pe Kit Marlowe sau Marley sau Merlin se va defini, într-una dintre faţetele sale, prin ceea ce a apucat el să scrie înainte de-a muri înjurând. Şi-aici, vedeţi, avem o altă minciună. Lasă-mă să mă întind, bunule sau răule cititor, şi să-mi iau adio de la tine.

Nici chiar aşa. Acum îţi vorbeşte adevăratul autor, eu, cel care îndur aceste morţi, care alimentez această flacără. Îmi dau jos masca prost executată şi, la patru sute de ani după acea moarte de la Deptford, o jelesc de parcă s-ar fi întâmplat ieri. Masca e prost executată nu din incompetenţă, ci de nevoie, căci ceea ce ieri era ceva serios azi devine o glumă, o limbă

cândva plină de viaţă devine arhaismul rigid al unor păpuşi. Singură, continuitatea unui nume se înalţă mai presus de compromisul nedesluşit. Totuşi, în timp ce pumnalul străpunge nervul optic, vedem că soarele nu deţine monopolul asupra luminii orbitoare. Pumnalul acela continuă să-mpungă şi lama nu i se va toci nicicând.

---

163 Autorul cărții: teologul și istoricul John Proctor (1521-1558).

164 Vers din poemul A *Litany in Time of Plague* (*Litanie scrisă în timpul ciumei*) de Thomas Nashe (1593).

165 În original *hair* și *air*.

166 Fragment din poemul lui Marlowe *The Passionate Shepherd to His Love (Păstorul pătimaș către iubita lui)*, publicat postum, în 1599.

167 Ultima propoziție e un citat din ultimul monolog al tragediei Doctor Faust de Marlowe.

168 În original, Black Will, aluzie la personajul cu același nume (un asasin plătit) din tragedia domestică *Arden din Faversham*, piesă atribuită lui Marlowe, Kyd și Shakespeare.

169 Burgess implicit sugerează că naratorul de până acum a fost Jack Wilson, un actor și cântăreț contemporan cu Marlowe și Shakespeare, al cărui nume apare, într-adevăr, dintr-o eroare a copistului și a tipografilor.

Nota autorului

În 1940, cu câteva luni înainte de începerea Bătăliei pentru Britania, *Luftwaffe* a trecut ca un tăvălug peste Moss Side, lângă Manchester, în drum spre Trafford Park, pe care îşi propusese să-l distrugă. La orele mici ale nopţii, cu recrutarea în armata britanică amânată, şedeam şi-mi dactilografiam lucrarea de licenţă dedicată lui Christopher Marlowe. Imaginile infernale din *Doctorul Faust* îmi păreau destul de irelevante. „O să-mi ard cărţile – Mefisto, vai!“ *Luftwaffe* avea să-mi ardă cărţile şi chiar şi lucrarea mea. Mefisto, după cum avea să arate şi Thomas Mann în propriul său *Doktor Faustus*, nu era doar un baubau din lumea teatrului.

M-am hotărât să scriu într-o bună zi un roman despre Marlowe. Anul 1964, tetra-centenarul naşterii sale, coincidea cu al lui William Shakespeare, iar cel mărunt a trebuit să cedeze în faţa celui mare. În anul acela am publicat romanul *Ochii doamnei mele*, o speculaţie năstruşnică despre viaţa amoroasă a lui Shakespeare. Acum, la comemorarea asasinării lui Marlowe în 1593, sunt în măsură să-i aduc un omagiu după puterile unui scriitor ajuns la bătrâneţe.

Am pretenţia că am lucrat aproape ştiinţific. Toate faptele istorice sunt verificabile. Pe unul dintre cuţitarii notorii ai epocii elisabetane îl chema George Orwell, ceea ce-i jenant, dar adevărul nu trebuie să se încline prea mult în faţa tactului sau a delicateţii[170]: la urma urmei, pretenţiile acestui ucigaş plătit erau mai întemeiate decât ale lui Eric Blair în ceea ce priveşte acest nume. Mărturisesc că mi-au fost de ajutor importantele biografii semnate de John Bakeless şi F.S. Boas, ca şi extrem de folositoarea viaţă „deloc formală“ a lui H.R. Williamson. Cel mai recent studiu despre Marlowe ca spion este *Socoteala* de Charles Nicholl. Studiile detaliate vor înregistra progrese şi se vor scrie şi alte romane, dar adevărul – *verità verissima* – nu se va putea şti niciodată. Virtutea unui roman istoric rezidă în viciul său – declararea categorică a posibilităţii drept fapt real. Cât despre omul Marlowe, el ne zâmbeşte oarecum ironic şi, chiar dacă nu ne depăşeşte în ceea ce priveşte cunoaşterea, continuă să ne tulbure şi, câteodată, să ne înflăcăreze. Ben Jonson[171] ştia ce spune atunci când s-a referit la versul lui semeţ. Poate că Shakespeare l-a eclipsat, dar nu l-a

suprimat sau înlăturat definitiv. Această voce inimitabilă cântă pe mai departe.

A.B.

---

170 George Orwell a devenit pseudonimul scriitorului britanic Eric Blair (1903-1950), autorul celebrelor romane *Ferma animalelor* şi *1984*.

171 Aluzie la *Elogiul* dedicat lui Shakespeare în ediția in-folio din 1623 a pieselor Bardului, în care Ben Jonson îl evocă, în trecere, şi pe Marlowe, cu inegalabilul său „vers semeț“.